

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

**Dosavadní praxe duchovní služby ve
vězení**

Lucie Šindlerová

Katedra praktické teologie
Vedoucí práce: Ladislav Beneš, Dr.
Studijní program: N6141 Teologie
Studijní obor: Křesťanská humanitární a pastorační práce - diakonika

Praha 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem *Dosavadní praxe duchovní služby ve vězení* napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Praze dne 4. 12. 2013

Bc. Lucie Šindlerová

Bibliografická citace

Dosavadní praxe duchovní služby ve vězení [rukopis]. Diplomová práce/ Lucie Šindlerová; vedoucí práce: Ladislav Beneš, Dr. – Praha 2013. 234 s.

Anotace

Diplomová práce *Dosavadní praxe duchovní služby ve vězení* se zabývá smyslem a cílem profesionální vězeňské duchovní služby z pohledu vězeňských kaplanů.

Teoretická část představuje dobrovolnickou vězeňskou duchovenenskou péči a zaměstnaneckou vězeňskou duchovní službu včetně jejich historie a cílů. Věnuje se též osobnosti kaplana, přibližuje náplň jeho práce a rozdílné úkoly ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody.

Praktická část vychází z kvalitativního zpracování rozhovorů se čtyřmi kaplany (dvěma muži a dvěma ženami) a bývalým vězněm. Původní cíl diplomové práce (smysl a cíl vězeňské duchovní služby z pohledu kaplana) byl na základě rozhovoru s bývalým vězněm rozšířen o dva nové cíle (popsat osobní cestu víry a prostředí vězení).

Výsledky přinášejí různé vnímání smyslu a cíle vězeňské duchovní služby – tedy nadějí, změnu, sebezlepšení, nápravu a sebeporozumění.

Závěry obsahují vize kaplanů na budoucnost vězeňské duchovní služby – podporu supervize, pozitivní medializaci, vyprofilování role kaplana, pomoc odsouzeným po výkonu trestu odnětí svobody – následnou péči.

Klíčová slova

Vězeňská duchovenská péče, vězeňská duchovní služba, vězeňský kaplan, výkon trestu odnětí svobody, smysl a cíl vězeňské duchovní služby, rozhovory s vězeňskými kaplany, rozhovor s bývalým uživatelem duchovní služby.

Summary

The existing practice of prison chaplaincy service.

Master's thesis called *The Existing Practice of Prison Chaplaincy Service* is about purpose and object of prison chaplaincy service from the view of prison chaplains. The theoretical part presents volunteer pastoral care in prison and employee pastoral care in prison including history and object of these both parts. Master's thesis looks into personal character of chaplain, summarizes scope of his employment and different duties in custodial sentence and in sentence of imprisonment. The practical part come out from qualitative elaboration interviews with four chaplains (two were men and two were women) and also with one former user of prison chaplaincy service. The original intention of this master's thesis (purpose and object of prison chaplaincy service from the view of chaplain) has been extended by two new objects (describe personal way of faith and surroundings of prison) pursuant to interview with former user. Results brings different perception of purpose and objects of prison chaplaincy service – hope, change, self-improvement, correction of personal character and self-understanding. The conclusions include chaplains visions of the future of prison chaplaincy service – supervision support, positive medialization, to profile role of chaplain, help for convicts after sentence of imprisonment – aftercare services.

Keywords

Prison pastoral care, prison chaplaincy service, prison chaplain, sentence of imprisonment, purpose and object of prison chaplaincy service, interviews with prison chaplains, interview with former prison.

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala především mému vedoucímu diplomové práce Ladislavu Benešovi, který mi byl během psaní oporou a dával mi cenné rady.

Velké poděkování patří mé vyučující Bohumile Baštecké, která mi ochotně poskytovala praktické rady, připomínky a oporu během psaní praktické části diplomové práce.

Poděkovat chci touto cestou také všem vězeňským kaplanům, kteří se mnou vedli rozhovory, bez kterých by nemohla vzniknout celá praktická část. Nemalé díky patří bývalému uživateli duchovní služby ve vězení – bývalému vězni, který se mnou ochotně a velmi otevřeně sdílel svou náročnou životní etapu.

Konečné díky patří mé rodině a přátelům, kteří mi poskytovali oporu a pomoc při psaní diplomové práce.

Obsah

ÚVOD.....	9
1 HISTORIE VĚZEŇSTVÍ V SOUVISLOSTI S DUCHOVNÍ SLUŽBOU	11
1.1 Starověk a raná církev	11
1.2 Středověk	12
1.3 Osvícenství.....	13
1.4 Novodobé vězeňství – 19. století	13
1.4.1 Historie vyučování ve věznicích	14
1.4.2 Počátky duchovní služby	14
1.4.3 První republika	15
1.4.4 Útlum vězeňské duchovní služby po roce 1948	15
1.5 Duchovní služba ve věznicích po roce 1989	16
1.6 Církev, křesťanství a vězeňství	16
1.6.1 Biblické motivy zájmu o vězně.....	17
1.7 Shrnutí kapitoly	18
2 VĚZEŇSKÁ DUCHOVENSKÁ PÉČE	19
2.1 Vznik občanského sdružení Vězeňská duchovenká péče	19
2.2 Vymezení činnosti občanského sdružení Vězeňská duchovenká péče	20
2.2.1 Rada pro duchovní službu	21
2.3 Smysl a cíl občanského sdružení Vězeňská duchovenká péče.....	22
2.4 Činnosti občanského sdružení Vězeňská duchovenká péče.....	22
2.5 Vznik členství v občanském sdružení Vězeňská duchovenká péče	23
2.6 Shrnutí kapitoly	24
3 VĚZEŇSKÁ DUCHOVNÍ SLUŽBA.....	25
3.1 Vznik vězeňské duchovní služby	25
3.2 Vymezení vězeňské duchovní služby.....	26
3.3 Smysl a cíl vězeňské duchovní služby	27
3.4 Činnosti vězeňské duchovní služby	27
3.4.1 Vězeňská duchovní služba u nemocných vězňů.....	29
3.4.2 Vězeňská duchovní služba u kázeňsky trestaných.....	29
3.5 Povinnosti Vězeňské služby ČR v souvislosti s duchovní službou ..	30
3.6 Ekumena vězeňské duchovní služby	30
3.7 Německé směrnice evangelické duchovní služby	31
3.8 Shrnutí kapitoly	36
4 VĚZEŇSKÝ KAPLAN	38
4.1 Hlavní kaplan	39
4.2 Pracovní náplň vězeňského kaplana.....	40
4.2.1 Penitenciární pastorační	42

4.3 Úkoly vězeňského kaplana ve věznicích.....	42
4.3.1 Pastorační rozhovor.....	44
4.3.2 Hledání hodnotové stupnice.....	45
4.3.3 Příprava klienta na život po propuštění z výkonu trestu	45
4.4 Úskalí práce vězeňského kaplana.....	47
4.4.1 Postoj ke své vlastní vině.....	48
4.4.2 Nevyhnutelnost jednání a osudovost.....	50
4.5 Vzdělávání vězeňského kaplana	51
4.6 Kaplani – Boží „zástupci“ ve vězení.....	51
4.7 Z rozhovoru s duchovním v Lipsku	54
4.8 Shrnutí kapitoly	55
5 VÝKON VAZBY, TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY A JEHO SOUVISLOST S DUCHOVNÍ SLUŽBOU.....	56
5.1 Kontakt s obviněným a odsouzeným.....	56
5.2 Vězeňská duchovní služba ve výkonu vazby.....	57
5.2.1 Fáze ve výkonu vazby	58
5.3 Rizika spojená s působením duchovní služby ve výkonu vazby	61
5.4 Vězeňská duchovní služba ve výkonu trestu odnětí svobody.....	61
5.4.1 Osoby ve výkonu trestu odnětí svobody	63
5.4.2 Účel výkonu trestu odnětí svobody	64
5.4.3 Funkce výkonu trestu odnětí svobody.....	65
5.5 Shrnutí kapitoly	66
6 VÝZKUMNÁ ČÁST	67
6.1 Obecný popis výzkumné metody	67
6.2 Výzkumný vzorek a jeho výběr	68
6.3 Předvýzkum a průběh výzkumu.....	70
6.3.1 Příprava a výsledné znění otázek pro vězeňské kaplany.....	71
6.3.2 Výsledné znění otázek pro bývalého uživatele duchovní služby ve vězení.....	72
6.3.3 Rozhovory.....	72
6.3.4 Návštěva vazební věznice Pankrác	74
6.3.5 Návštěva věznice Rýnovice.....	74
6.4 Výzkumné výsledky a jejich zpracování ve vztahu k původnímu cíli práce.....	76
6.4.1 Smysl a cíl vězeňské duchovní služby z pohledu hlavní kaplanky (shrnutí rozhovoru R1)	76
6.4.2 Smysl a cíl vězeňské duchovní služby z pohledu kaplanky (shrnutí rozhovoru R2)	79
6.4.3 Smysl a cíl vězeňské duchovní služby z pohledu kaplana (shrnutí rozhovoru R3)	81
6.4.4 Smysl a cíl vězeňské duchovní služby z pohledu kaplana (shrnutí rozhovoru R4)	84

6.4.5 Smysl a cíl vězeňské duchovní služby shrnutí kaplanů a pohled bývalého vězně	86
6.4.6 Srovnání pohledů kaplanů na smysl a cíl vězeňské duchovní služby	90
6.5 Výzkumné výsledky a jejich zpracování ve vztahu k přidaným cílům práce	93
6.5.1 Jaké je vězení (pohled bývalého vězně na prostředí vězení a kaplanů)	93
6.5.2 Osobní cesta víry	97
6.6 Shrnutí kapitoly	99
7 DISKUSE	100
7.1 Diskuse s teoretickými zdroji	100
7.1.1 Cíle vězeňské duchovní služby	100
7.1.2 Odsouzení po výkonu trestu odnětí svobody	108
7.1.3 Služba rodinám a personálu	109
7.1.4 Prostředí vězení	111
7.1.5 Kaplan ve vězení	113
7.2 Diskuse s výsledky	115
ZÁVĚR	117
Seznam použité literatury	119
Seznam příloh	122
Přílohy	123

ÚVOD

Pro svou diplomovou práci jsem si vybrala téma - *Dosavadní praxe duchovní služby ve vězení*. S vězeňskou duchovní službou jsem se poprvé setkala na vyšší odborné škole, kde nám o této službě přednášeli Bohdan Pivoňka a Renata Balcarová. Ve studiu bakalářského studijního programu na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy jsme měli v rámci předmětu Praktická teologie absolvovat pastorační praxi v námi vybraném zařízení, proto jsme společně se spolužačkami na základě zkušenosti z VOŠ kontaktovaly občanské sdružení Vězeňská duchovenská péče, kde nás velmi mile a otevřeně uvítali. Praxe byla v rovině teoretické, bohužel jsme se nedostali do věznice. O duchovní službě jsem tedy získala pouze základní představu. O rok později ve studiu navazujícího magisterského programu měla u nás v předmětu Profesní etika přednášku Renata Balcarová.

Má volba diplomové práce byla jasná i proto, že jsem věděla, jak moc vstřícní kaplané z občanského sdružení Vězeňská duchovenská péče vždy byli, a také proto, že mne téma zajímá.

Považuji za důležité se tématu věnovat mimo jiné proto, že o této službě slyším od běžných lidí kolem sebe pochybnosti, včetně názorů na její bezsmyslnost. Mojí motivací k psaní práce byla tedy i obhajoba důležitosti a smysluplnosti duchovní služby ve vězení.

Rozhodla jsem se pro kvalitativní výzkum, který jsem postavila na čtyřech rozhovorech s vězeňskými kaplany, a posléze i na jednom rozhovoru s bývalým uživatelem duchovní služby ve vězení. Cíle výzkumu a jeho metodologii jsem konzultovala s vyučující Bohumilou Bašteckou.

Cílem mé práce je reflektovat smysl a cíl vězeňské duchovní služby z pohledu kaplana. V diplomové práci porovnáám cíl a smysl vězeňské duchovní služby pomocí daných literárních zdrojů a rozhovorů s vězeňskými kaplany včetně rozhovoru s bývalým vězněm.

V úvodu své práce krátce nastíním historii vězeňského kaplanství, poté popíšu občanské sdružení Vězeňská duchovenská péče a vězeňskou duchovní službu, jejich vznik, smysl, cíle, poslání a činnosti.

Profesionální vězeňská duchovní služba vznikla z dobrovolné služby, kterou dříve (i nyní) zajišťuje občanské sdružení Vězeňská duchovenská péče.

Následující kapitoly věnují osobě kaplana, jeho úkolům ve vězeňské duchovní službě, v občanském sdružení Vězeňská duchovenská péče, ve věznicích atd.

V kapitole páté nastíním úkoly vězeňského duchovního ve výkonu trestu odnětí svobody a výkonu vazby. Popíši funkci a účel výkonu trestu odnětí svobody.

Druhou částí diplomové práce bude část výzkumná, kde představím výzkumnou metodu, předvýzkum a celkový průběh výzkumu, který započal sestavením otázek pro vězeňské kaplany a skončil u vyhodnocování získaných dat. V této části budou umístěny všechny shrnutí smyslů a cíle vězeňské duchovní služby z pohledu kaplanů doplněné závěrem o pohled bývalého vězně. Během psaní práce se vytvořily nové cíle – přiblížit vězeňské prostředí a jednu z možných cest víry. Proto do výzkumné části vkládám navíc pohled na prostředí věznice (očima kaplanů a bývalého vězně) a osobní cestu víry bývalého vězně. Ve výzkumné části popíši také návštěvu dvou věznic.

Konečnou kapitolou bude kapitola diskuse, kde srovnám literární zdroje s výsledky svého výzkumu.

1 HISTORIE VĚZEŇSTVÍ V SOUVISLOSTI S DUCHOVNÍ SLUŽBOU

V úvodní kapitole diplomové práce krátce popíši vývoj vězeňské duchovní služby, který měl svůj podíl na současné podobě pomoci odsouzeným. Pomocí historického náhledu můžeme sledovat vývoj vězeňství od pojetí funkce trestu jako odplaty a ochrany veřejnosti po dnešní funkci trestu, který usiluje o změnu chování a smýšlení odsouzeného, tedy určité „převýchově pachatele“.¹

V kapitole zmíním F. J. Řezáče, tedy osobnost, která se nesmazatelně zapsala do dějin vězeňství.² Krátce popíši následný poválečný útlum, který vedl k zastavení vězeňské duchovní služby v naší zemi, která byla znovu obnovena po roce 1989.

V souvislosti s tématem neopominu zmínit biblické motivy zájmu o vězně a souvislost vězeňské duchovní služby s církví a křesťanstvím.

1.1 Starověk a raná církev

V židovské filosofii naplňoval trest tři účely: odplatu (trest za zločin), odstrašení (tvrdý trest, kvůli tomu, aby odstrašoval další případné pachatele) a pokání (pokus o získání Božího odpuštění).³

Pozice křesťanů se změnila po Konstantinově ediktu v roce 313, když mohly křesťanské myšlenky začít pronikat i do státního vězeňství. Konstantin přišel s myšlenkou na reformu vězeňského systému. Stanovil: „*Aby pro lepší kázeň vězňové dle pohlaví oddělení byli, zdraví jejich bylo šetřeno a duševní potěchy jim dopřáno bylo.*“⁴

Řezáč (1852) cituje také závěry Nicejského koncilu z r. 325: „*Aby jáhnové, kněží i biskupové týdně ano i denně do věznic přicházeli, vězňů na příčiny neštěstí jejich se doptávali, a o potřeby jejich se starali.*“

---

¹ Viz 5.4.3 Funkce výkonu trestu odnětí svobody.

² Obal knihy M. Jůzla - *Sociálně pedagogická role církve v penitenciární praxi*, má na titulní straně foto F. J. Řezáče, který má ve svém medailonku vloženou fotku Bohdana Pivoňky (zakladatele profesionální vězeňské duchovní služby). Jde tedy o historickou kontinuitu.

³ Jůzl (2011) str. 22.

⁴ Řezáč (1852) str. 5.

Císařské zákony ukládaly počátkem pátého století soudcům, aby každou neděli spolu s biskupy kontrolovali, jestli je s vězni slušně zacházeno. Biskupové směli vězně kdykoli navštěvovat a ujímat se křivě nařčených. Církev se takto zastávala „slabých“ proti přílišnému tlaku státní moci. Zmírňovala moc práva nad nimi.⁵ Setkáváme se zde s počátky vězeňské duchovní služby.

„Z kontextu biblické zvěsti a situace prvotní církve tedy konstatujeme, že součástí služby vězňům je nepochybně zvěstování evangelia včetně služby k obrácení a křtu vězňům i vězňitelům. Nechybí však empatie, účast a starost o jejich aktuální psychický stav, pomoc v materiální nouzi a také upozorňování na bezprávi a nelidské zacházení.“⁶

1.2 Středověk

„Postupem staletí se způsob žalářování vrátil k pojetí trestu jako pomsty a církev se o život vězňů přestala zajímat.⁷ Vězení se začalo znovu stávat místem oddělení provinilce od společnosti. Sedm století trvalo, než se církev znovu začala zajímat o stav vězňů a devět než bylo znovu možné hovořit o další soustavné práci.“⁸

Trestní politika v českých zemích byla až do poloviny 18. století postavena na jiných základech, než jsme nyní zvyklí. Trestní politika nebyla motivována snahou o nápravu pachatele, ale především šlo o odplatu za nezákonné jednání či ochranu společnosti před zločinem. Soudní spravedlnost byla ve středověku nelidská: justice v rámci vyšetřování využívala mučení, a i když mělo mučení určitý zákonný rámec, nezajišťovalo spravedlivý průběh procesu. Tortura se udržela v českém trestním právu až do poloviny 18. století.

---

⁵ Jůzl (2011) str. 26.

⁶ Mitáš (2007) str. 11.

⁷ Srovnej Jůzl (2011) str. 35 „Již od starověku se a v průběhu celého středověku se církev snažila přímo a pozitivně ovlivňovat chování a jednání vězňů, poskytovat jim duchovní útěchu a zmírnit jejich utrpení. Vzhledem k tomu, že v té době silil její vliv politický, ekonomický, kulturní a vzdělanostní. Nelze proto zcela souhlasit s Mitášem“ „že se způsob žalářování vrátil k pojetí trestu jako pomsty a církev se o život vězňů přestala zajímat.“ (Mitáš, V. (2007) str. 12) *Toto prázdné období působení církve ve vězeňství odhaduje na 700 – 900 let.*

⁸ Mitáš (2007) str. 12.

Méně závažné delikty jako např. urážky na cti soudil městský rychtář a trestal je pokutami nebo krátkodobým odnětím svobody v městské šatlavě.⁹

1.3 Osvícenství

Role duchovních se omezila na doprovázení a službu odsouzeným k smrti. 15. července 1765 vyhlásila císařovna Marie Terezie v rámci osvícenských reforem v Rakousku i jistou změnu městského soudnictví. V roce 1776 bylo zrušeno užívání tortury při výslechu.

Na změny navazuje trestní zákoník císaře Josefa II. z roku 1787. Z trestů zachoval bití, vypalování cejchů. *„Vycházel ze zásady úměrnosti mezi společenskou nebezpečností trestného činu a přísností trestu, který nemá již charakter pomsty, nýbrž má sloužit k převýchově pachatele.“* Tento trestní zákoník přinesl zásadní reformu vězeňského systému.¹⁰

„Na to navázala novela zákona z roku 1791, obsahující myšlenku, že trest odnětí svobody má směřovat nejen k zastrašení a odplatě společnosti, ale i k nápravě a zaručující vězňům nárok na pravidelný příjem teplé stravy, lůžko a přikrývku.“¹¹

„Začaly vznikat zemské věznice a trestnice (pro výkon trestu nucených prací), do nichž běžně docházeli římskokatoličtí kněží místně příslušných farností zejména s nabídkou svátostí včetně mší a zpovědí. Vyučovali náboženství a odsouzené k smrti připravovali tři dny před exekucí.“¹²

1.4 Novodobé vězeňství – 19. století

Začátek 19. století znamenal, že vězeň už není pouze „vydělenec společnosti“, ale stává se objektem záměrného edukačního působení, působení na odsouzeného má napomoci změnám v delikventních vzorcích chování. Poprvé je formulovaný účelem výkonu trestu, na němž se mají podílet i duchovní. V květnu 1852 vstupuje v platnost zcela nový *Zákon o zločinech*,

---

⁹ Mitáš (2007) str. 12.

¹⁰ Francek (1998) str. 343.

¹¹ Mitáš (2007) str. 13.

¹² Mitáš (2007) str. 13.

přečinech a přestupcích, který platil s drobnými úpravami téměř dalších sto let až do roku 1950. Nově zákon zavedl pouze dva stupně žalářování, oba již bez užití želez. Bití i přikování však zůstávalo přítomno ve formě kázeňských trestů a zrušeno bylo až v roce 1867. Pět let poté bylo ještě nakrátko znovu zavedeno, především u recidivistů.¹³

1.4.1 Historie vyučování ve věznicích

S vyučováním ve věznicích začali vězeňští duchovní. V polovině 19. století trestnice začala zaměstnávat učitele, poskytující tzv. „základní vyučování“ nejprve v jedné, později ve více oddělených třídách a hodinách. V roce 1855 na ně navázalo literární vzdělávání a zpěv, později i zájmové kurzy kreslení a jazykové kurzy. Výuka byla prověřována půlročními zkouškami, rozhodujícími buď o pokračování, nebo osvobození od dalšího vyučování. Od roku 1840 byla odsouzeným otevřena vězeňská knihovna.¹⁴

1.4.2 Počátky duchovní služby

V roce 1809 byl v průsečíku dvou chodeb trestnice zřízen oltář a vězni se začali zúčastňovat pravidelných mší slavených Františkány. Rozhodnutím císaře Františka II. byli v roce 1826 pro Českou zemskou trestnici ustanoveni dva profesionální duchovní. „*Za službu v trestnici odpovídal administrátor kostela Svatého Václava, později i se dvěma přidělenými kooperátory. Od r. 1847 zde působil kněz František Josef Řezáč.*“¹⁵

Duchovní se věnovali i pedagogické činnosti, vyučovali literaturu, zpěv a náboženství.¹⁶

František Josef Řezáč¹⁷ prosazoval, aby věznice vězně dál nekazily a aby vězně naopak polepšovaly. Usiloval o to, aby věznění přestalo být jen pouhým nástrojem pomsty společnosti.¹⁸

---

¹³ Mitáš (2007) str. 14.

¹⁴ Mitáš (2007) str. 14.

¹⁵ Mitáš (2007) str. 15.

¹⁶ Mitáš (2007) str. 14-15.

¹⁷ (1819-1879)

¹⁸ Uhlík (1997) str. 28.

Řezáčova kniha *Vězeňství* je základním dílem našeho vězeňství 19. století. V knize Řezáč píše o snahách pro snížení zločinnosti, pro humanizaci vězeňství, k myšlence nápravy delikventů výchovou a vzděláním.¹⁹

Řezáčovo působení způsobilo jistý posun, především v přístupu k vězňům. V jistém slova smyslu bychom jej mohli popsat slovy „od vyučování k pastoraci“.

Řezáč kritizoval tehdejší převyšující důraz na strohé vyučování bez polepšující výchovy vězňů. Řezáč věřil, že dobré školství je nejen poučující, ale i vychovávající a může podstatně omezit zločinnost jak u regetentů (dnes recidivisté), tak i prvotrestanců. Řezáčovým přičiněním se v naší republice uskutečnilo vzdělávání a vyučování vězňů na základě poznatků pedagogiky a dalších rozvíjejících se vědních oborů.²⁰

Řezáč kladl důraz na vzdělání duchovních, které mělo podle něj být v oblasti filozofie a pedagogiky. Teologie by podle něj neměla být jen formální, ale měla by sloužit k polepšování duchovnímu. K vlastnostem duchovního by měla patřit opatrnost, která by měla chránit před „nedůvěrou i lehkověrností.“²¹

1.4.3 První republika

Zásadní význam pro sociální a duchovní práci měl v předválečném vězeňství Řád sester sv. Karla Boromejského. „*Sestry prokázaly, že je možné spojit prakticko-teologický, sociální a penitenciární přístup.*“²²

Z rozhovoru s hlavní kaplankou jsem se dozvěděla, že sestry Boromejky působily také ve věznicích v Leopoldově a ve Valdicích.²³

1.4.4 Útlum vězeňské duchovní služby po roce 1948

„*Po únoru 1948 začala regrese křesťanské služby vězněným. Byla rušena místa vězeňských kaplanů, a náboženská činnost začala být považována za*

---

¹⁹ Uhlík (1997) str. 65.

²⁰ Uhlík (1997) str. 28.

²¹ Mitáš (2007) str. 18.

²² Mitáš (2007) str. 19.

²³ Rozhovor 1: „*Sestry tam pracovaly vlastně s vězni a měly vliv, vychovávaly je, měly na ně výchovnej vliv a jinak tam byli vlastně jenom dozorcí.*“

nezákonnou. 2. 7. 1951 byla vnitřním řádem odepřena vězňům účast na bohoslužbách.“ Tímto na 40 let skončila institucionální duchovní služba v českých věznicích. Náboženské aktivity probíhaly nelegálně mezi vězni.²⁴

1.5 Duchovní služba ve věznicích po roce 1989

„Církev delegovaly první vyslance, kteří bez jakékoli průpravy a kontroly začali spontánně docházet do jednotlivých věznic. V roce 1991 zorganizovalo Federální ministerstvo vnitra pro křesťanské aktivisty první čtrnáctidenní školení. Vedle jeho absolventů však ve věznicích nadále sloužili i další dosud nepoučení křesťané. Také se začala utvářet první pracovní skupina duchovních dobrovolně působících v českých věznicích.“²⁵

„Na sklonku roku 1989 čekaly na „nažhavené“ církevní aktivisty hloučky vězňů ve vyčkávacím postoji: No tak nám ukažte, co je vlastně církev, a čím nám může být k prospěchu. Že církev má co společného s Bohem a bohoslužbou, neměla valná část odsouzených jasnou představu. Chtěli kafe, čaj, cigarety, pomoc při shánění advokáta a byli přesvědčeni o své nevinně.“²⁶

„Zpočátku kněží spatřovali ve věznicích trpící věřící, jimž je zapotřebí všestranně pomáhat. Neorientovali se ve své době v tvrdém penitenciárním prostředí. Přes snahu ministerstva vnitra proškolit kněží vstupující do věznic, přicházelo s pastoračním posláním stále více nepoučených duchovních. K jejich systematickému vzdělávání a poučení o základních zákonech a předpisech došlo organizovaně až koncem 90. let v Institutu vzdělávání Vězeňské služby ČR.“²⁷

1.6 Církev, křesťanství a vězeňství

Církev kromě úlohy vzdělanostní plnila i poslání charitativní, které má tradici od dob Kristových.²⁸ Posláním křesťanských kněží byla péče o nemocné

---

²⁴ Mitáš (2007) str. 20-21.

²⁵ Pivoňka (2003) str. 48.

²⁶ Pivoňka (2003) str. 48.

²⁷ Jůzl (2011) str. 106.

²⁸ Messina (2005) in Jůzl str. 10.

a vykupování vězňů.²⁹ V průběhu staletí se až po současnost významnou mírou církev podílela na resocializačním průběhu a způsobech zacházení s vězni. Církev se snažila ihned od svého vzniku vstupovat do vězeňství buď jako celek, nebo prostřednictvím jednotlivců. Mnozí z těchto jednotlivců zaplatili za své snahy životem, a ačkoli se snažili pomáhat potřebným, sami častokrát skončili na mučidlech. Dokladem tohoto tvrzení je fakt, že přes několik děsivých etap 20. století církev znovu působí ve vězeňství a v krátkém období dvaceti let si znovu utvořila svou autoritu v prostředí, o něž málokdo ve společnosti jeví zájem.³⁰

Křesťanství pomáhá člověku hledat a nacházet objektivní dobro a řád, pomáhá žít podle něho. Tím se stává důležitým činitelem v jeho výchově, převýchově a resocializaci, protože křesťanství osvědčuje také svou účinnost v krizových a bezvýchodných situacích v životě člověka. Proto lze principy křesťanství uplatňovat i ve vězeňské službě.

Myšlenka křesťanství pomůže jednak pochopit poslání duchovního v práci s odsouzenými, pomáhá pochopit názory a vírou zdůvodňované požadavky odsouzeného, orientovat se v projevech víry různých jiných náboženství a možnost zaujmout k nim postoj. Vězeňská duchovní služba se musí věnovat všem věřícím různého vyznání a také často vězňům, kteří jsou nevěřící.³¹

1.6.1 Biblické motivy zájmu o vězně

Bible popisuje mnoho příběhů, které hovoří mimo jiné o věznicích,³² obětech trestných činů,³³ i žalářnicích.³⁴ Německé směrnice vězeňské duchovní služby užívají pro svou službu jako hlavní motto citát z Ježíšova výroku: „*Když jsem byl ve vězení, přišli jste za mnou.*“³⁵ Tento citát jmenoval i jeden z vězeňských

---

²⁹ Jůzl (2011) str. 28.

³⁰ Jůzl (2011) str. 10.

³¹ Jůzl (2011) str. 10.

³² Například: Matouš 25, 36: „*Když jsem nahý, a oblékli jste mě, byl jsem nemocen, a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení, a přišli jste za mnou.*“

³³ Například: Podobenství o milosrdném Samařanu (Lukáš 10,25-37).

³⁴ Například: Skutky apoštolů 16 kapitola. Pavlova komunikace se žalářníkem.

³⁵ Matouš 25.

kaplanů, s kterým jsem vedla rozhovor.³⁶ V jiných výpovědích kaplanů můžeme také spatřovat inspiraci pro výkon své služby z Bible.³⁷

„Poskytování pomoci vězňům mělo zpočátku individuální a neorganizovanou formu. Ve starém zákoně lze vysledovat v základních přikázáních spojitost s poskytováním pomoci bližním: „Bližního svého budeš milovat jako sebe samého.“

„Podobně v skutcích tělesného milosrdenství se uvádí sedm skutků, týkajících se pomoci v těchto oblastech: Hladové budeš krmit, žíznivé napájet, nahé odívat, pocestných se ujímat, vězně vykupovat, nemocné navštěvovat a mrtvé pochovávat.“³⁸ V modlitbě Otčenáš najdeme větu: „A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům.“³⁹

1.7 Shrnutí kapitoly

Kapitola obsahuje základní prvky z historie, které měly svůj podíl na vzniku profesionální kaplanské služby. V průběhu staletí se různě proměňovala funkce trestu – trest jako pojetí pomsty a oddělení provinilce od společnosti, kvůli ochraně společnosti, po pojetí trestu, který již nemá sloužit jen jako pomsta, ale má sloužit k převýchově pachatele - působení na odsouzeného, které má napomoci změnám v delikventním chování.

V této úvodní kapitole popisují první snahy o znovuoobnovení duchovní služby ve věznicích, které doplním kapitoly následujícími – vznik občanského sdružení Vězeňská duchovenská péče, které následně přivedlo profesionální vězeňskou duchovní službu.

---

³⁶ Viz 6.4.3 Smysl a cíl vězeňské duchovní služby z pohledu kaplana (shrnutí rozhovoru R3).

³⁷ Viz kapitola 6.4.6 Inspirace pro výkon duchovní služby z Bible.

³⁸ Jůzl (2011) str. 21.

³⁹ Tuto větu zmiňuje B. Pivoňka v pořadu Marka Ebena „Na plovárně.“

2 VĚZEŇSKÁ DUCHOVENSKÁ PÉČE

Ke vzniku profesionální kaplanské služby ve věznicích vedla cesta přes občanské sdružení Vězeňská duchovní péče,⁴⁰ tomuto sdružení patří v mé diplomové práci kapitola samostatná. Zprvu jsem měla problém v orientaci mezi VDP⁴¹ a VDS⁴², až v průběhu psaní diplomové práce jsem rozdíl pochopila, především za pomoci předvýzkumu a rozhovorů s vězeňskými kaplany. V kapitole vysvětlím v poznámkách pod čarou zkratky, které budu v práci používat.

2.1 Vznik občanského sdružení Vězeňská duchovenská péče

VDP vznikla po několikaměsíční diskusi v roce 1994 namísto komise ERC.⁴³ VDP navázala na křesťanskou práci konanou ve věznicích od roku 1990. „Zásadní význam měl tento krok v otevření VDP i pro členy z katolické církve, což položilo základy k ekumenickému duchu vzájemné spolupráce a vzniku kaplanského sboru se členy z katolické i nekatolické strany církevního spektra.“⁴⁴

Vstupovat do věznic poté mohly pouze osoby pověřené svou církví ke službě ve věznicích. VDP se stala poradním orgánem a dostala možnost vyjadřovat se k působení jednotlivých kazatelů a farářů. Ředitelé věznic získali poprvé legislativně zakotvenou možnost zakázat v případě vzniklých problémů konkrétnímu člověku působení ve věznicích.⁴⁵

„Od roku 1999 vede VDP Renata Balcarová, razící princip nutného vzdělávání dobrovolníků působících v české vězeňské duchovní službě, což v poslední době přerostlo do povinných „nástupních kurzů,“ které VDP organizuje ve spolupráci s předními odborníky z VS ČR.“⁴⁶

---

⁴⁰ Rozhovor s hlavní kaplankou: „Když vznikla kaplanská služba, která se vygenerovala z té dobrovolné služby Vězeňské duchovenské péče...“

⁴¹ Vězeňská duchovenská péče.

⁴² Vězeňská duchovní služba.

⁴³ Ekumenická rada církví.

⁴⁴ Mitáš (2007) str. 23.

⁴⁵ Mitáš (2007) str. 23.

⁴⁶ Mitáš (2007) str. 23.

„Dohoda o působení duchovních ve věznicích a vazebních věznicích stanovila základní pravidla duchovní služby v českých věznicích, včetně zdůraznění její ekumenické povahy. Výkonný výbor VDP získal právo doporučovat VS⁴⁷ vhodné kandidáty a do jisté míry převzal za své členy i záruku. V jednotlivých věznicích se tak dostali jednotliví duchovní různých církví k sobě blíž a učili se chápat duchovní problematiku jako společnou věc, napříč církevními zvláštnostmi.“⁴⁸

Dohoda o duchovní službě byla uzavřena dne 18. srpna 2008. Základem konkrétní činnosti duchovní služby ve VS ČR⁴⁹ je v současné době Dohoda o duchovní službě.⁵⁰

2.2 Vymezení činnosti občanského sdružení Vězeňská duchovenská péče

„VDP podle svých stanov sdružuje zejména pověřené osoby, konající na základě zákonných podmínek službu vězňům, jejich rodinám i personálu VS ČR a obětem trestných činů.“⁵¹

Vedle spolupráce s VS ČR, organizuje VDP vzdělávání svých členů na pravidelných seminářích organizovaných jedenkrát ročně v některé věznici.⁵²

„Vězeňská duchovenská péče je dobrovolné křesťanské sdružení - duchovních i laiků, kteří byli vedením svých církví pověřeni duchovenskou službou ve věznicích a vazebních věznicích Vězeňské služby České republiky a v obdobných zařízeních, pečujících o adaptaci vězňů a propuštěných, nebo se

---

⁴⁷ Vězeňská služba.

⁴⁸ Pivoňka (2003) str. 49.

⁴⁹ Vězeňská služba České republiky.

⁵⁰ Podepsaná generálním ředitelem VS ČR, za ČBK jejím předsedou, Mons. Janem Graubnerem a za ERC ThDr. Pavlem Černým, Th.D., jejímž praktickým projevem je Nařízení generálního ředitele č. 41/2008.

⁵¹ Mitáš (2007) str. 67.

⁵² 22. 5. - 23. 5. 2013 byl například realizován odborný seminář na téma: Pachatel psychopat, ve Stáži pod Ralskem (pro členy VDP ale i odborníky z VS ČR).

*jiným vhodným způsobem⁵³ podílejí na činnosti vězeňské duchovenské péče v souladu s cílem a zásadami VDP, a byli schváleni výkonným výborem VDP.*⁵⁴

Organizační struktura: předsedkyně Výkonného výboru VDP, místopředseda VDP, tajemník výkonného výboru VDP, hlavní kaplanka Vězeňské duchovní služby, zástupce hlavní kaplanky, hlavní koordinátor, kaplané, dobrovolníci.

Na internetových stránkách občanského sdružení VDP je uveřejněn seznam jeho členů. Členové jsou muži, ženy, různého věku. Členem VDP se může stát každá fyzická osoba starší 21 let, která souhlasí s cíly činnosti, usiluje o jejich naplnění a byla dle zákonných norem vedením své církve pověřena službou ve věznicích a obdobných zařízeních.

*„VDP je nadkonfesijním sdružením osob pověřených církvemi k duchovenskému působení ve věznicích a ústavech ČR. Působí na základě spolupráce a vzájemné tolerance jednotlivých církví, spolupracuje s vězeňským personálem na všech úrovních řízení, zejména s kaplany za účelem vytváření vhodných podmínek pro duchovní a pastorační činnost.*⁵⁵

Veškeré otázky, aktuální problémy a podněty ve styku s Vězeňskou službou řeší její předseda, případně místopředseda, jemuž náleží důležité slovo.⁵⁶

2.2.1 Rada pro duchovní službu

„Aby efektivnost zpracování základních mezicírkevních a koncepčních otázek duchovní služby a její činnosti ve věznicích byla co největší, je zřízena Rada pro duchovní službu ve věznicích a ústavech. Členy Rady pro duchovní službu jsou zástupce ČBK⁵⁷, zástupce ERC, vrchní ředitel kabinetu generálního ředitele VS, předseda VDP a hlavní kaplan. Rada se schází minimálně

---

⁵³ Např. dopisování si s odsouzenými, pomocí s přednáškami atd.

⁵⁴ *Vězeňská duchovenská péče: Občanské sdružení. Stanovy VDP* [online]. [cit. 2013-01-08]. Dostupné z: <http://www.vdpcr.eu/stanovy-vdp.html>.

⁵⁵ Jůzl (2011) str. 109.

⁵⁶ Jůzl (2011) str. 109.

⁵⁷ Česká biskupská konference.

*jedenkrát ročně a řeší otázky koncepční povahy a ze svého středu volí na období jednoho roku svého předsedu.*⁵⁸

2.3 Smysl a cíl občanského sdružení Vězeňská duchovenská péče

Cílem VDP je sdružovat zejména ty, kteří konají křesťanskou službu vězňům, jejím rodinám, vězeňskému personálu, bývalým vězňům i obětem trestné činnosti.⁵⁹ VDP staví na základech Evangelia Ježíše Krista – „*vybízí a vede křesťany k službě všem lidem, kteří jsou v jakékoli nouzi. K nim patří i vězňové, i když nesou sami odpovědnost za porušení zákonů. Vedení milosrdenstvím sloužíme jim jako lidem obzvláště potřebným. Stojíme vedle nich jako stejní viníci před Bohem, kteří vědí o skutečnosti Božího odpuštění. V této víře je vedeme k uznání vlastní viny, jejich břemeno jim pomáháme nést a přinášíme zvěst o Boží milosti a možnosti nového začátku.*“⁶⁰

2.4 Činnosti občanského sdružení Vězeňská duchovenská péče

Svoji činnost VDP zaměřuje především na:

- spolupráci, výměnu zkušeností a pomoc při duchovenské, pastorační, příp. charitativní službě pověřených osob vězňům,
- vytváření vhodných podmínek pro práci církvi v zařízeních VS ČR,
- vytváření vhodných podmínek ve svých církvích ke službě a pomoci vězňům i propuštěným,
- snahu o praktickou spolupráci s vězeňským personálem na všech úrovních.⁶¹

---

⁵⁸ Jůzl (2011) str. 109.

⁵⁹ Vězeňská duchovenská péče: Občanské sdružení. Stanovy VDP [online]. [cit. 2013-01-08]. Stanovy VDP. Dostupné z WWW: <<http://www.vdpcr.eu/>>. [cit. 2013-05-28]. Dostupné z: <http://www.vdpcr.eu/stanovy-vdp.html>.

⁶⁰ Vězeňská duchovenská péče: Občanské sdružení. Preambule Stanov VDP [online]. [cit. 2013-05-28]. Dostupné z: <http://www.vdpcr.eu/stanovy-vdp.html>.

⁶¹ Vězeňská duchovenská péče: Občanské sdružení [online]. [cit. 2013-01-08]. Stanovy VDP. Dostupné z WWW: <<http://www.vdpcr.eu/>>.

2.5 Vznik členství v občanském sdružení Vězeňská duchovenská péče

„Nezbytným předpokladem ke členství ve VDP je doporučení mateřské církve. Po tomto doporučení je uchazeč pozván k vstupnímu pohovoru na zasedání Výkonného výboru VDP, kde je posuzována jeho motivace, osobní předpoklady i podpora rodiny a mateřského sboru. O přijetí nového člena rozhodují členové výboru hlasováním.“⁶²

Po přijetí do VDP je uchazeč hlavním kaplanem uveden do služby v konkrétní věznici a je mu přidělen kmotr, většinou z opačného pólu církevního společenství (nekatolíkovci katolíci a naopak). Smyslem výše zmíněného je pomoci s orientací v nové službě a seznámení se s ekumenickými zásadami služby.⁶³

Pro lepší pochopení rozdílů mezi dobrovolníky a vězeňskými kaplany popíši stupně:

1) Dobrovolník – ten, který má pověření církve.

2) Dobrovolník – již člen VDP - nezkoumá se vzdělání, ale na pohovoru se zkoumá motivace k práci s odsouzenými, jaké postoje k této službě má jeho rodina atd. Během služby se vše ukáže.

3) Kaplan⁶⁴ – zaměstnanec Vězeňské služby České republiky, který splňuje zákonem dané vysokoškolské vzdělání, či vzdělání, které jeho mateřská církev považuje za dostatečné.

VDP má právo poskytovat stanovisko k jmenování konkrétních vězeňských kaplanů a má kolektivní dohodu s VS ČR o poskytování svých služeb.

VDS je v užším smyslu souborným označením pro mezidenominační sbor⁶⁵ vězeňských kaplanů, tedy osob, které jsou v zaměstnaneckém poměru v VS ČR

---

⁶² Mitáš (2007) str. 69.

⁶³ Mitáš (2007) str. 69.

⁶⁴ Viz kapitola 4 Vězeňský kaplan.

⁶⁵ Mezidenominační sbor není zastřešován nějakou konkrétní církví nebo náboženskou institucí.

(„jejich nadřízení po metodické linii jsou hlavní kaplan VS a generální ředitel VS ČR, po linii organizační je to první zástupce ředitele příslušné věznice“).⁶⁶ Podmínkou k jmenování vězeňským kaplanem je roční členství ve sdružení dobrovolných vězeňských duchovních (VDP).⁶⁷

Poté, co se podařilo duchovní službu v českých věznicích po jejím přerušení znovu ukotvit, došlo k její profesionalizaci. Během praxe se totiž ukázalo, jak specifické, extrémní a náročné je působení mezi odsouzenými. Základ položilo NGRŘ č. 3/1994, které umožnilo s duchovními uzavřít pracovní vztah.⁶⁸

2.6 Shrnutí kapitoly

Kapitola se zabývá občanským sdružením Vězeňská duchovenská péče, jejím vznikem a teoretickým vymezením, smyslem a cílem, činností, vznikem členství v této organizaci a následně rozdíly mezi kaplany a dobrovolníky.

Bez členství ve sdružení Vězeňská duchovenská péče nemůže být člověk vězeňským kaplanem. Z kapitoly vyplynulo, že pověření církve je nezbytné ke všem stupňům služby ve věznicích.

V kapitole jsem popsala jen to nejdůležitější, co se týče občanského sdružení Vězeňská duchovenská péče. Cílem mé práce je reflektovat smysl a cíl vězeňské duchovní služby z pohledu kaplana, věnuji se v následujících kapitolách více profesionálním kaplanům.

---

⁶⁶ Motejl (2010) str. 88.

⁶⁷ Motejl (2010) str. 88.

⁶⁸ Mitáš (2007) str. 24.

3 VĚZEŇSKÁ DUCHOVNÍ SLUŽBA

Jak již bylo výše zmíněno, profesionální vězeňská duchovní služba se vygenerovala z dobrovolné duchovní služby. Na internetových stránkách VDP je v sekci informace vysvětleno, kdo je kdo (Vězeňská duchovenská péče a vězeňská duchovní služba).⁶⁹ Od června roku 1998 v České republice funguje profesionální duchovní služba.

„Zájem o duchovní službu rok od roku stoupá. V roce 2012 proběhlo 24 tisíc rozhovorů s duchovními, ať už vězeňskými kaplany, nebo dobrovolníky z řad kněží a farářů, kteří do věznic docházejí. Rok předtím proběhlo 2 a půl tisíce rozhovorů a na aktivitách s duchovními se vystřídalo 32 tisíc obviněných a odsouzených. V roce 2012 už to bylo 56 tisíc lidí.“⁷⁰

3.1 Vznik vězeňské duchovní služby

„Současně s rozvojem VDP sledovali odpovědní lidé další úkol: Překonat příznačnou nechuť vězeňského systému k všemu „novému“, i když historicky starému, jako jsou církve. Měli jsme totiž zato, že dokud se duchovní služba nestane součástí vězeňské služby, do té doby bude vnitřně odmítána. Duchovní, byť konali svou službu v rámci VDP, byli vnímáni jako návštěva. Nechtěli jsme však být návštěvou, cítili jsme se na spolupracovníky všech slušných pracovníků z personálu VS.“⁷¹

---

⁶⁹ Rozdíl VDP a VDS: VDP je sdružení, VDS je na základě VDP vzniklá služba, kterou vykonávají vězeňští kaplané.

Vymezení VDP: Viz kapitola 2.2: „Vězeňská duchovenská péče je dobrovolné křesťanské sdružení - duchovních i laiků, kteří byli vedením svých církví pověřeni duchovenskou službou ve věznicích a vazebních věznicích Vězeňské služby České republiky a v obdobných zařízeních, pečujících o adaptaci vězňů a propuštěných...“

Vymezení VDS Viz kapitola 3.2: „Vězeňská duchovní služba je sborem vězeňských kaplanů, které pověřila jejich církev a s jejichž působením vyslovil výkonný výbor VDP souhlas.“

⁷⁰ Jakubalová in *O práci vězeňských kaplanů je velký zájem*. [online]. [cit. 2013-11-27]. Dostupné na:

http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/krestanskytydenik/_zprava/o-praci-vezenskych-kaplanu-je-velky-zajem--1190726

⁷¹ Pivoňka (2003) str. 50.

V roce 1997 rozhodla tehdejší ministryně spravedlnosti Vlasta Parkanová o vytvoření jedenácti tabulkových míst pro vězeňské duchovní a o tuto práci se tehdy přihlásilo 17 duchovních. V březnu 1998 vznikl Referát duchovní služby působící v rámci Odboru výkonu vazby a trestu odnětí svobody Generálního ředitelství VS ČR. 17 duchovních se stalo zaměstnanci GŘ VS ČR a byli delegováni ke kaplanské službě do konkrétních věznic.

K dalším významným změnám došlo v roce 2001 vydáním NGRŘ ř. 27/2001, které přineslo do struktury profesionální VDS obrat, kdy se ukázala potřeba začlenit kaplany do organizační struktury jednotlivých věznic.

Generální ředitelka Mgr. Kamila Meclová svým rozhodnutím zrušila Referát duchovní služby a vytvořila Vězeňskou duchovní službu. Tím došlo ke změně názvosloví a k organizačním přesunům. Kaplané ve věznicích byli zařazeni jako přímí podřízení prvních zástupců ředitelů věznic.⁷²

3.2 Vymezení vězeňské duchovní služby

Listina základních práv a svobod – právo na svobodný výkon svého náboženství, článek 16. Výrazem tohoto práva je poskytování duchovních služeb ve výkonu trestu odnětí svobody a výkonu vazby.⁷³ Duchovní služba zároveň plní i důležitou sociální funkci při resocializaci odsouzených. Realizace tohoto práva je zajišťována osobami, které k tomuto úkolu pověřila jejich církve nebo náboženská společnost ve spolupráci s Vězeňskou službou ČR.⁷⁴ Odsouzený nesmí být k účasti na bohoslužbách a jiných obřadech, nebo k rozhovoru s pověřenými osobami nijak nucen.⁷⁵ Svobodu náboženského vyznání garantuje zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech.

„Vězeňská duchovní služba je sborem vězeňských kaplanů, které pověřila jejich církve a s jejichž působením vyslovil výkonný výbor VDP souhlas. Kaplani jsou

---

⁷² Mitáš (2007) str. 24.

⁷³ VTOS/VV.

⁷⁴ VS ČR.

⁷⁵ Motejl (2010) str. 88.

*zaměstnanci Vězeňské služby ČR, jsou členy VDP a patří do různých církví. Působí ve 23 věznicích a vazebních věznicích.*⁷⁶

*Podle NGR č. 27/2001 je ředitel věznice před přijímáním nového kaplana povinen respektovat stanovisko VV VDP. Poté je ředitel vázán předpisy, které platí i pro přijímání ostatních zaměstnanců věznice, nemusí absolvovat pouze psychologické vyšetření.*⁷⁷

3.3 Smysl a cíl vězeňské duchovní služby

Duchovní služba je významná forma pomoci, která mimo spirituálních cílů napomáhá rovněž k lidskému rozvoji odsouzených. Služba usiluje o posílení mravního citění pachatelů, o schopnost akcentovat vinu a účinně projevit lítost za spáchaný trestný čin. Tyto cíle duchovní služby mají velký význam pro další život a chování odsouzeného.⁷⁸

„Duchovní služba nabízí odsouzenému člověku hledat jinou životní cestu, změnit svůj dosavadní životní styl, najít naději ve víře, získat pokoru a důvěru ve vyšší hodnoty, případně navázat mezilidské vztahy mimo delikventní subkulturu.“ Duchovní služba významně přispívá k nápravnému a resocializačnímu působení na odsouzené, případně obviněné.⁷⁹

*„Cílem VDS je rozvíjet spirituální dimenzi člověka, k níž patří nejen problematiky víry v Boha, ale také otázky svědomí, viny, etických hodnot či smyslu života.“*⁸⁰

3.4 Činnosti vězeňské duchovní služby

Činnosti vězeňské duchovní služby vychází ze zákona o výkonu trestu a odnětí svobody a zákona o výkonu vazby. Při výkonu duchovní činnosti ve

---

⁷⁶ Vězeňská duchovenská péče: Občanské sdružení [online]. [cit. 2013-05-13]. Informace – kdo je kdo. Dostupné z WWW: <<http://www.vdpcr.eu/>>.

⁷⁷ Mítáš (2007) str. 70.

⁷⁸ Motejl (2010) str. 88.

⁷⁹ Motejl (2010) str. 88.

⁸⁰ Martinek (2012) str. 29.

věznicích je třeba zohlednit ekumenickou situaci duchovní služby, která vychází ze skutečnosti rozdílného charakteru církví.⁸¹

Těžištěm duchovní činnosti ve věznicích jsou pastorační rozhovory. Při těchto rozhovorech je dodržována důvěrnost informací, daná zpovědním tajemstvím. Jestliže by některá sdělení následně mohla vést k ohrožení lidského zdraví nebo života, nebo případně směřují ke spáchání trestné činnosti, je duchovní povinen podniknout všechny potřebné kroky, které dopomůžou k odvrácení nebezpečí.

Vězeňská duchovní služba je otevřená v případě zájmu i pastorační službě personálu VS.⁸²

Ze zkušeností a podmínek vyplývá, že podíl na programech zacházení s odsouzenými lze předpokládat především ze strany kaplanské služby. V těchto programech lze využít i výcviku ve znalostech Bible, popřípadě kulturně náboženských akcí a jiných křesťanských programů.

Místní kaplan ve věznici organizuje duchovní činnosti, jeho povinností je zprostředkovat kontakt mezi duchovními docházejícími do zařízení a termínově i prostorově koordinovat duchovní službu.⁸³

Na duchovní službu ve věznicích a vazebních věznicích pamatují i řády, předpisy a normy upravující výkon vazby a trestu odnětí svobody. Duchovní službu upravují Nařízení generálního ředitele, například č. 41/2008, 44/2008.⁸⁴ Aktuálně nalezneme na stránkách VDP Nařízení generálního ředitele VS ČR NGR č. 15/2011.⁸⁵

---

⁸¹ Jůzl (2011) str. 115.

⁸² Jůzl (2011) str. 115.

⁸³ Jůzl (2011) str. 115.

⁸⁴ NGR 44/2008 stanoví konkrétní podmínky pro poskytování duchovní služby osobám ve výkonu vazby, osobám ve výkonu trestu odnětí svobody a osobám ve výkonu zabezpečovací detence.

⁸⁵ Podle NGR VS ČR č. 15/2011, kaplan je přímo podřízen 1. zástupci ředitele věznice, působí jako poradce ředitele věznice v oblasti etiky, církevní problematiky, nových náboženských směrů a náboženských předmětů. Kaplan je oprávněn se pastoračně věnovat také zaměstnancům a příslušníkům vězeňské služby. Je oprávněn nahlížet do osobního spisu uvězněných osob, kterým poskytuje spirituální péči. Může být v pastoračním styku s příbuznými vězněných osob.

Církev se může podílet na naplňování účelu výkonu trestu poskytováním duchovní služby zejména:

- a) konáním bohoslužeb pro zájemce z řad odsouzených,
- b) individuálními rozhovory, pastoračními návštěvami a umožněním individuálního přístupu k náboženským úkonům,
- c) vedením studijních hodin k výkladu náboženských textů,
- d) zajišťováním duchovní a náboženské literatury a zpěvníků,
- e) pořádáním přednášek a besed, zejména s etickou tematikou, popřípadě koncertů hudebních skupin a jednotlivců,
- f) při přípravě odsouzených k jejich propuštění,
- g) dalšími vhodnými formami přispívajícími k dosažení účelu výkonu trestu.⁸⁶

3.4.1 Vězeňská duchovní služba u nemocných vězňů

Významné je právo duchovních navštěvovat osoby umístěné na lůžkových odděleních zdravotnických zařízení VS ČR. V případě ohrožení života musí být návštěva umožněna vždy (tedy i v případě koluzní vazby⁸⁷).

3.4.2 Vězeňská duchovní služba u kázeňsky trestaných

Zcela nad rámec běžné návštěvy je možnost přijímat individuální duchovní službu i v době, kdy osoba vykonává kázeňský trest umístění do uzavřeného oddělení nebo samovazby. Návštěva duchovního je považována nikoliv pouze za privátní setkání dvou soukromých osob, nýbrž za zvláštní službu poskytovanou věznicí, která její výkon zajišťuje ve spolupráci s registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi.⁸⁸

---

⁸⁶ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, § 20 Duchovní a sociální služby.

⁸⁷ Obviněný smí být vzat do vazby jen tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání (tzv. *koluzní vazba*).

⁸⁸ Motejl (2010) str. 90.

3.5 Povinnosti Vězeňské služby ČR v souvislosti s duchovní službou

Věznice je povinna po dohodě s pověřenými osobami zajistit vhodné prostory a podmínky pro bohoslužby a poskytování individuální duchovní služby. Věznice je povinna informovat uvězněné o možnosti využití duchovní služby. Požádá-li odsouzený o umožnění návštěvy církvi pověřené osoby, je věznice povinna duchovního informovat. Návštěva duchovního není započítána do návštěv blízkých osob. V případě hromadných akcí je k zajištění bezpečnosti přítomen určený zaměstnanec duchovní služby. Duchovní může žádat věznici o podání zprávy o chování odsouzeného a o nahlédnutí do jeho osobního spisu.⁸⁹ Této žádosti může věznice vyhovět v případě, že s tím odsouzený souhlasí. Jestliže s tímto odsouzený nesouhlasí, je věznice oprávněna nevyhovět.⁹⁰

Věznice je oprávněna odepřít možnost vykonávat duchovní službu osobami, které se dopustily porušení povinnosti vyplývajících z právních předpisů pro výkon trestu nebo vnitřního řádu věznice.⁹¹

3.6 Ekumena vězeňské duchovní služby

Kaplaní ve vězeňské službě zastupují všechny církve a náboženské společnosti a jsou povinni se k požadavkům služeb, které nejsou v souladu s jejich náboženským vyznáním chovat se citlivě a tolerantně. Jestliže vnímají zábrany jejich svědomí, nebo teologicky podložená napětí, mají právo požadovanou službu odmítnout a zajistit kontakt s duchovním příslušného vyznání, který je schopen službu realizovat.⁹²

„V zájmu zachování svobody svědomí, svobody náboženského vyznání i svobody osobnosti se nepovoluje misijní činnost pro jednu konkrétní církev ve

---

⁸⁹ Motejl (2010) cituje v knize *Vězeňství* Řád výkonu trestu odnětí svobody, paragraf 73 – účast církvi a náboženských společností na naplňování účelu trestu. Profesionální vězeňský kaplan souhlas odsouzeného k četbě spisu nepotřebuje, jak potvrdili vězeňští kaplané.

⁹⁰ Motejl (2010) str. 89.

⁹¹ Motejl (2010) str. 90.

⁹² Jůzl (2011) str. 117.

*smyslu hrubého získávání členů pro určitou církevní organizaci. Za misijní činnosti se nepovažuje obecné křesťanské svědectví, vyzývající odsouzené k víře a ke změně způsobu života (k pokání). V případě kontaktu kaplana s mimokřesťanským náboženstvím (islám, buddhismus apod.) se kaplan chová vnímavě.*⁹³

3.7 Německé směrnice evangelické duchovní služby⁹⁴

V následujících odstavcích představuji německé směrnice duchovní služby pro možnou inspiraci a srovnání s vězeňskou duchovní službou u nás.⁹⁵ Směrnice hovoří o cílech duchovní služby, tedy vině odsouzeného, jeho převzetí odpovědnosti za svůj život, také se zabývají oběťmi trestných činů. Rozdílnost můžeme sledovat například u propracovanějších standardů odborné kompetence duchovních, kam patří například přezkušování a doplňování konceptů duchovenské práce, které mají zajistit kvalitu práce.

Duchovenská služba navštěvuje věznice jako zástupce církve. Jsou posíláni se slovy Bible: „*Byl jsem uvězněn a vy jste mě navštívili.*“⁹⁶ Podle křesťanského obrazu člověka neztrácí svou od Boha danou důstojnost. Bůh dává vždy každému příležitost najít jinou cestu, obrátit se a vést život bez trestných činů. Duchovenská služba má poskytnout vězněným prostor pro naslouchání. Druhý důležitý bod je zacházení s vinou. To není vždy lehké, protože se nabízejí různé výmluvy, které vyrovnání se s vinou ztěžují. V duchovní službě jde o vinu a převzetí vlastní odpovědnosti. To samotný výkon trestu nedokáže. Získání nového náhledu potřebuje dlouhodobou a

---

⁹³ Jůzl (2011) str. 117.

⁹⁴ zpracováno dle: Konferenz für Gefängnisseelsorge in Deutschland: Leitfaden für die Evangelische Gefängnisseelsorge in Deutschland. Stuttgart: Evangelisches Medienhaus GmbH. 2009. Dostupné na: http://www.gefaengnisseelsorge.de/uploads/media/Gefaengnisseelsorge-Leitlinien_02.pdf.

⁹⁵ Srovnání viz kapitola 7 Diskuse.

⁹⁶ Matouš 25,36.

tvrdou práci sám na sobě. Duchovní služba k tomu může pomoci. Ježíš ji nejenom pověřil návštěvou vězňů, ale také šanci na odpouštění.⁹⁷

Vězeňská péče o duši

Německé směrnice duchovní služby hovoří o tom, že Bible se vyznačuje silnou orientací na oběti. Na jejich osudu a jejich trápení je měřeno, co je spravedlivé. Ábel, první oběť vraždy, jehož jméno znamená „nic“, čímž je popsán život zapomenutých a strádajících obětí.

Jako příklad pro to, co znamená láska k bližnímu, což je naplnění nejdůležitějšího přikázání, popisuje Ježíš pomoc obětem přepadení.⁹⁸ Ježíš sám se stal obětí násilí, byl podveden, opuštěn a chycen, zesměšňován, mučen a nakonec zabit.

V případě trestných činů bychom měli mít na paměti obě strany události – pachatele i poškozeného. V každém jednotlivém případě je míra poškození odlišná. Některé činy se vyznačují krutostí a lhostejností vůči životu oběti. Jiné činy jsou znamením toho, že život pachatele byl už před spácháním trestného činu nějakým způsobem poškozen, nebo trpěl nějakým neprávem (např. pachatel zažil nějaké násilí na sobě).

Duchovní služba se ve svém poslání obrací k pachatelům, přitom ale nemůžou a nesmějí být zapomenuty oběti. V rámci duchovního rozhovoru se pachatel konfrontuje se spáchaným neprávem a rozhovor pomáhá ke zvýšené citlivosti k utrpení oběti. Práce v rámci rozhovoru se pokouší zvýšit empatii, náhled na vinu a vůli k znovusmíření s obětí. Vina musí být konkrétně a diferencovaně (dívat se, proč je člověk vrahem) pojmenována a paušální tvrzení (zobecnující) pojmenování ji spíše zahalují. V dialogu o tom jsou zmiňovány také jiné aspekty než vynesení rozsudku.

Zúžení rozhovoru pouze na trestný čin by nebylo příliš nápomocné v rámci duchovního rozhovoru, takže vězeňští duchovní se snaží o to, aby vytvořili prostor, ve kterém se bolestivé vzpomínky spojené s vinou a studem dají

---

⁹⁷ zpracováno dle: Konferenz für Gefängnisseelsorge in Deutschland: Leitfaden für die Evangelische Gefängnisseelsorge in Deutschland. Stuttgart: Evangelisches Medienhaus GmbH. 2009. Dostupné na: http://www.gefaengnisseelsorge.de/uploads/media/Gefaengnisseelsorge-Leitlinien_02.pdf.

⁹⁸ Podobenství o milosrdném Samařanu (Lukáš 10,25-37).

vydržet. Přitom musí být velice opatrně zacházeno s pojmy „obět“ a „pachatel.“ Stylizovat sám sebe do role oběti patří ke klasickým pokusům odmítnutí viny. Na druhou stranu jsou vězni opravdu častými oběťmi násilí nebo zneužití. Duchovní služba přináší duchovní pomoc při překonání traumatu vězňů. Doprovází při bolesti, poskytuje podporu při hledání cesty ze zakletého kruhu oběti a zároveň pachatele.

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody garantuje vězněným možnost navázání kontaktu s duchovním jeho náboženského vyznání, právo na náboženské opatrování, vlastnictví náboženských písemností a vlastnictví předmětů náboženské potřeby v přiměřeném množství, právo na mši nebo jiné náboženské obřady jeho vyznání. Se souhlasem duchovního se mohou vězni účastnit i mší či obřadů jiných náboženství. Většinou zve duchovní všechny vězně ke mším a jiným obřadům a nabízí duchovní doprovázení všem vězňům. Duchovní mají povinnost mlčenlivosti, i v případě, že se dozví něco, na co by se v ostatních případech vztahovala ohlašovací povinnost. Informace můžou poskytnout jen se souhlasem odsouzených. Dle práva nemůže být duchovní nucen k výpovědi. Rozhovor mezi duchovním a pachatelem nesmí být odposloucháván. Nemůže být ani provedena kontrola zápisů ze sezení.

Prostor duchovenské služby – co je jejím úkolem

Duchovenská služba otevírá prostor pro osvobozující zprávu evangelia a jeho utěšující sílu. V duchovním rozhovoru se hledají posilující zdroje. Každému člověku je nabídnuta šance k novému začátku, biblické poselství často oslovuje vězně přímo. Duchovní službu využívají i nevěřící lidé a kvůli náboženské diverzitě vězněných zaujímá tato práce často interkulturní a interreligiózní prvky.

Duchovní povzbuzují k tomu, aby se věznění smířili se svým životním příběhem, se svým okolím a s Bohem. Tento proces usmíření obsahuje poznání základních linií vlastní životní cesty, vnímání zlomů a stinných stran a přijetí viny a studu. Přijetí vlastního života s jeho světlými i stinnými stránkami jako Bohem darovaný a udržovaný život a život ve víře dělají svobodným.

Duchovní služba povzbuzuje k vážení si vztahů, brát na vědomí jejich možnosti a hranice a dál povzbuzuje v ozdravení narušeného života. Kontakt s duchovním je vždy dobrovolný, v protikladu k ostatním nabídkám pomoci ve vězení, které jsou zčásti povinné, vykonávají kontrolu, nebo jsou obsaženy v hodnocení. Duchovní jsou si také vědomi toho, že pracují v nesvobodném prostředí, které ovlivňuje motivaci vyhledání duchovního. Duchovní služba přináší specifický pohled na svět vězení. Je zástupkyní spirituálních a duchovních potřeb jak vězňů, tak pracovníků ve vězení.

Formy duchovenské služby

Vězeňská duchovenská služba je zodpovědná za široké spektrum úkolů, které sahá od hlásání víry přes duchovní vedení v rozhovorech s jednotlivci nebo ve skupinových rozhovorech po správu duchovních záležitostí. Vykonávají také vzdělávací činnost, diakonickou pomoc a podporují sociální a rodinné vztahy.

Mši zažívají mnozí vězni jako prostor k zamyšlení a k setkání s Bohem v modlitbě, rozjímání, liturgii a oslavě svátostí. Motivy pro návštěvu mše jsou stejně tak jako mimo vězení různorodé. Rozhovor s duchovním je vyhledáván z důvodu izolace materiální či tělesné, při duchovní krizi, při běžných vztahových konfliktech, nebo když vězněného zasáhnou nějaké špatné zprávy zvenčí. Duchovní vyhledávají vězně také sami, často na základě doporučení pracovníků věznice nebo spoluvězňů. Při podmínce držení mlčenlivosti se otevírá prostor pro rozmluvu nebo společné mlčení, smutek a stížnosti, nemohoucnost, zlobu, bolest a náhled. Lidská přítomnost a profesionální pozornost duchovního pomáhá při zvládnutí krizí. Doprovázení během trestního procesu a doprovázení v prvních dnech na svobodě jsou další možné formy této práce. Vězeňská duchovní služba se angažuje v setkávání, výměně a společné práci vězňů v rámci skupinové duchovenské péče. Stojí za to vyzdvihnout hudební práci s vězni, především sborový zpěv. Tato práce tvoří důležitý most ke mším. Dále bývá nabízena pomoc při opuštění věznice a zprostředkování kontaktu na důležité osoby, kontakt na různá zařízení, které poskytují pomoc propuštěným vězňům.

Duchovní spoluprací také se zaměstnanci věznic. Jsou kontaktní osobou v těžkých situacích a pokoušejí se mírnit konflikty a napětí. Duchovní by měli zasáhnout při nepřiměřené tvrdosti zásahu proti vězňům. Duchovní vyhledávají rodinné příslušníky vězňů a pokoušejí se o zmírnění negativních následků odnětí svobody, o větší spolupráci v rámci rodiny a o konstruktivní využití jejich sil. K tomu pomáhají rodinné rozhovory, dny, na kterých se rodiny setkávají, a párové poradenství.

Standardy duchovní péče

Odborné kompetence duchovních se orientují na vlastnosti a dovednosti, které jsou rozvíjeny při dobré duchovní službě tak, jak odpovídají standardům sekce německé společnosti pro pastorální psychologii. K dovednostem a vlastnostem, se kterými se můžeme v těch předkládaných standardech setkat, patří mimo jiné:

Naslouchání, vcítění se, otevřené, pozorné setkání se s druhým atd. Duchovní se nemusí držet žádných předpisů (zadání), vnímají vlastní a interpersonální dynamiku (zrcadlení). Soustředí se na vztah, jeho ohraničení a distancování se. Pracují s konflikty, ale cílem není jejich řešení, popřípadě konfrontace. Duchovní musí počítat s dynamikou náboženských symbolů a rituálů. Nutná je metodická sebereflexe. Díky pravidelnému přezkušování a doplňování konceptů duchovní práce se zajišťuje kvalita jejich práce.

Při vypořádávání se se světem vězňů a interakcí s nimi je nutná kontinuální supervize. Při vzdělávání duchovních jsou integrovány a dodávány aktuální koncepce a metodiky duchovní péče.

Teologicko-duchovní kompetence

Často se stává, že duchovní se setkávají s lidmi, kteří jsou málo nábožensky vzdělaní a církevně nesocializovaní. Duchovní se zabývají tématy především z pohledu jejich náboženství. Doprovází lidi při jejich hledání smyslu a spirituální cesty. Duchovní důvěřují tomu, že Bůh je přítomný v každém okamžiku. Mlčením a nasloucháním dávají prostor Boží přítomnosti.

Etická kompetence

Duchovní oslovují lidi a jejich vinu a zodpovědnost takovým způsobem, aby nedocházelo k odsuzování. Duchovní potřebují vysokou odolnost, aby vydrželi konfrontaci s nejtěžšími trestnými činy, aniž by se stali cynickými, a aby neotupěli.

Osobnostní a komunikativní kompetence

Vězeňská duchovní služba probíhá skrze osobní setkávání a vyžaduje schopnost kritického vnímání sebe sama, schopnost sebereflexe a přijetí sebe sama. Hluboké porozumění vlastní osobě a jeho rozvoj jsou pro úspěšnou duchovenskou péči stejně nezbytné jako schopnost navázání kontaktů a vztahů.

Duchovní ve vězení potřebují velkou míru nezávislosti jak na potřebách vězňů, tak také na mechanismech věznice. K tomu je potřeba kontinuální seberefektivní práce. Ta obsahuje reflektující vnímání osobních možností a hranic, silných a slabých stránek. Bez tohoto vnímání není rozvoj profesní identity a vlastní osobnosti možný.⁹⁹

3.8 Shrnutí kapitoly

Kapitola představuje vězeňskou duchovní službu – její vznik (změny v roce 2001, kdy byl zrušen „referát duchovní služby“ a byla vytvořena „vězeňská duchovní služba“), vymezení, smysl a cíl, činnosti. Z kapitoly vyplývá, že duchovní služba plní sociální funkci při resocializaci odsouzených. Vězeňská duchovní služba pracuje pomocí individuálních pastoračních rozhovorů. Pastoračně je otevřena i vězeňskému personálu. Duchovní služba kromě spirituálních cílů usiluje o lidský rozvoj odsouzených, o posílení mravního vědomí u pachatelů trestných činů. Smyslem je to, aby odsouzení akcentovali svou vinu a dokázali projevít lítost za spáchaný trestný čin, protože tyto cíle mají velký význam pro další život odsouzeného. Smyslem duchovní služby je to, aby odsouzený začal hledat jinou životní cestu a změnil svůj dosavadní životní styl, který je v mnoha případech dovedl ke spáchání trestného činu.

---

⁹⁹ Opak. citace.

Ideálním cílem (který není vždy naplněný), je aby odsouzený našel naději ve víře, získal pokoru a víru ve vyšší hodnoty a dokázal navázat mezilidské vztahy mimo delikventní okolí. V závěrečné části kapitoly předkládám směrnice duchovní služby v Německu, kterými dokládám, jakými metodami pracují duchovní v německých věznicích.¹⁰⁰

---

¹⁰⁰ V závěrečné kapitole číslo 6 Diskuse, bych ráda nastínila alespoň částečnou rozdílnost mezi duchovní službou v České republice a v Německu.

4 VĚZEŇSKÝ KAPLAN

Duchovní službu vykonávají zástupci církvi - kaplané. V této kapitole představuji osobu vězeňského kaplana, jeho úkoly, úskalí a možnosti při výkonu jeho poslání, kterými se snaží naplnit smysl duchovní služby ve věznicích. V jedné z podkapitol předkládám materiál o vězeňských kaplanech ve Spojených státech amerických. Kapitola je také rozšířena o rozhovor s německým duchovním.

Působení duchovních pohledem Bohdana Pivoňky

„Pokud jde o obsah pastorační služby, ne ve všech věznicích jsou bohoslužby, někde jsou jednou za měsíc, někde jen v období svátků. „Po změně podmínek v naší republice jsme se domnívali, že vězňům šlechetně schází duchovní život. Byla to doba relativně velkých shromáždění, velkolepých ideálů a z dnešního hlediska (rok vydání knihy 2003) velice naivních představ. Moje církev (ČCE) vydala leták, který oslovoval všechny vězně „drazí bratři ve vězení“. Vůbec se zdá, že těžiště našeho působení, a to ať už jde o dobrovolnou duchovní službu, nebo službu vězeňských kaplanů, je v osobních rozhovorech, v lidské blízkosti, ve vzájemnosti, která paradoxně ve vězení přečpaném odsouzenými tolik chybí.“¹⁰¹

Individuální rozhovory nevyčerpají všechny pastorační potenciál. V některých věznicích probíhají biblické kurzy (oficiálně podpořené ze strany vedení věznic), skupinové rozhovory, projekty duchovně kulturního vzdělávání a větší akce, koncerty církevních skupin atd.¹⁰²

Žena kaplanka

Žena vnáší do své práce ve věznici to, čímž muž sloužit nemůže. Z podstaty ženy vyplývá šířit kolem sebe fluidum domova. Ze své pozice duchovní sestry a matky se může člověku ve vězení přiblížit daleko víc než kdokoli jiný z odborného personálu a i jinak než duchovní – muži. Pokud pracuje se skupinou odsouzených, pak do tohoto setkání dokáže vnést ducha rodiny. Větší

---

¹⁰¹ Pivoňka (2003) str. 50.

¹⁰² Pivoňka (2003) str. 50.

citlivost žen pro utrpení druhých a „citové vyhladovění“ u mužů izolovaných může vést k tomu, že se některý vztah stane osobním. Proto by v duchovní službě měly působit ženy pastoračně na výši a osobně vyzrálé, citově zakotvené.¹⁰³

Služba klientům opačného pohlaví

Jedním z viditelných rozdílů ve věznicích je téměř absolutní oddělení mužů od žen, a tím způsobená absence kontaktů s druhým pohlavím. Mnohdy si například nemusíme uvědomovat, jaké následky může ztráta kontaktů se zástupci opačné skupiny mít. Nejedná se pouze o absenci sexuálních kontaktů, ale především o nemožnost rozvíjet své sociální dovednosti a návyky. Muže sociální vazby se ženami kultivují a pomáhají budovat ohleduplnost. Dlouhodobé oddělení od žen by mohlo vést k zakrnění a degradaci osobnosti mužů.¹⁰⁴

4.1 Hlavní kaplan

Hlavní kaplan VS stojí v čele duchovní služby a je její klíčovou postavou. Hlavní kaplan metodicky řídí a pastoračně spravuje jednotlivé kaplany. Vyslovuje se k jejich pracovní náplni a navrhuje její úpravu, včetně rozvržení pracovní doby. Hlavní kaplan spolupracuje se služebními funkcionáři a vedoucími zaměstnanci generálního ředitelství VS, dle potřeby se zúčastňuje pracovních porad. Dbá o spolupráci kaplanů s ostatními zaměstnanci VS v oblasti penitenciární praxe. Dbá na další profesní vzdělávání kaplanů, k němuž patří i porady a odborné semináře kaplanů. Hlavní kaplan také vydává metodické listy, které se věnují různým problematikám spojených s duchovní službou.¹⁰⁵ Do hierarchie VDS dále patří zástupce hlavního kaplana a asistent hlavního kaplana.¹⁰⁶

---

¹⁰³ Jakubalová in Mitáš (2007) str. 92.

¹⁰⁴ Kocanda in Mitáš (2007) str. 90.

¹⁰⁵ Např. metodický list číslo 7/2007 se zabývá problematikou náboženských symbolů.

¹⁰⁶ Jůzl (2011) str. 111.

Hlavní kaplan k problematice proškolení a poučení duchovních vydal metodický list, který upravuje systém proškolení každého duchovního, který vstupuje do věznice za účelem duchovní služby.

Protože prvopočáteční prostředí může být pro laika nebezpečné, každý duchovní musí být prokazatelně seznámen se zásadami vnitřní bezpečnosti. Součástí prvního proškolení je také seznámení s Poučením pro duchovní vstupující do věznice obsahující pokyny, které upravují vnášení věcí do věznice.¹⁰⁷ Tomuto poučení odpovídá i „*Desatero před vstupem do věznice*“.¹⁰⁸

4.2 Pracovní náplň vězeňského kaplana

Kaplan s vězni koná individuální pastorační rozhovory a je dokonce oprávněn věnovat se pastoračně i vězeňskému personálu, s oběma stranami by měl vést dialog. Měl by naslouchat jak personálu, tak odsouzeným a poučovat se od obou stran. Vězni by měli cítit, že vězeňský duchovní stojí na straně spravedlnosti ve smyslu odporu ke zločinu. „*Víra vězeňského duchovního vede k tomu, aby v každém bez ohledu na barvu pleti, národnost i náboženského vyznání objevoval Boží dítě.*“ Ideální je člověk pokory, který je schopen sebereflexe, a je stále na cestě k lepšímu chápání své služby. Kaplan by neměl být ten člověk, co druhým diktuje, co mají dělat.¹⁰⁹

Kaplan se podílí na tvorbě programů zacházení s vězni, zajišťuje bohoslužby v součinnosti s VDP. Kaplan organizuje skupinovou nebo individuální výuku zaměřenou na studium Bible. V případě potřeby kaplan koordinuje v dané věznici působení všech církví a náboženských společností, které ve věznici poskytují dobrovolnou duchovní službu.

K dalším povinnostem kaplana patří informování o způsobech poskytování duchovní péče a konkrétních akcí, k nimž patří i zabezpečování kulturních akcí s duchovní tematikou. Kaplan k těmto akcím zajišťuje vhodnou náboženskou literaturu a didaktickou techniku.

---

¹⁰⁷ Jůzl (2011) str. 120.

¹⁰⁸ Viz příloha č. 3.

¹⁰⁹ Lízna in Mitáš (2007) str. 76.

K důležitým úkolům kaplana patří také jeho účast na vytváření podmínek pro začlenění odsouzených zpět do běžného občanského života. V pastoračním styku může být kaplan nápomocen i osobám blízkým, i mimo objekt věznice.

„Vězeňský kaplan spolupracuje s nevládními charitativními a církevními organizacemi za účelem zajištění podmínek pro osoby propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, případně i zlepšení životních podmínek sociálně slabých odsouzených.“¹¹⁰

V rámci penitenciární praxe spolupracuje kaplan úzce s vedením věznice a dalšími funkcionáři. Kaplan se také zúčastňuje porad VDP. Kaplan může nahlížet do osobních spisů odsouzených, jimž poskytuje duchovní péči.¹¹¹ Při výkonu své činnosti kaplan dbá na to, aby nebyl mařen účel výkonu vazby nebo trestu.¹¹²

Pastorační péče

Úkolem pastorace není jen všechny situace řešit a vyřešit. Pastorace znamená doprovázet k lidsky důstojnému zvládnutí situace. Pastorační péčí rozumíme jednání s člověkem, ve kterém ho respektujeme v jeho jedinečnosti. K člověku bychom měli přistupovat z pozice věřících křesťanů, měli bychom člověka umět doprovázet v jeho nemoci, utrpení, případně umírání. Tyto situace by měl pastorační pracovník zvládat tak, aby podporoval lidsky důstojné zvládnutí těchto špatných situací a zároveň umožnil člověku jemu dostupnou úroveň víry.¹¹³ Pastorační péče není omezena jen na křesťany. Evangelní příklady nám ukazují, že Ježíš se staral o toho, kdo u něj hledal pomoc a zkušenost ukazuje, že pastýřská péče bývá vyhledávána i těmi, kteří do církve nepatří. V pastorační péči je třeba lidskou víru respektovat.¹¹⁴

Víra má v celé pastorační práci ústřední význam. Služba pastýře je ve svém smyslu služba k víře, i když to z každé činnosti nemusí být patrné. „Při

---

¹¹⁰ Jůzl (2011) str. 110.

¹¹¹ Kaplané mají k četbě spisů odsouzených různé postoje. Někteří spisu čtou, jiní ne, mezi kaplany tedy nepanuje jednotný názor na četbu spisů. Viz kapitola 6.4.1 - 6.4.4 a kapitola 7 Diskuse.

¹¹² Jůzl (2011) str. 110.

¹¹³ Opatrný (2001) str. 3.

¹¹⁴ Opatrný (2001) str. 3.

pastoraci se odpuštění nejen zvěstuje, ale i skutečně děje. Pastýř nesmí nikomu zatajovat, ani skrývat, že bez Krista jsme pod Božím soudem. Nesmí zvěstovat lacinou milost a laciné odpuštění. Tam, kde narazí na zatvrzelost a neochotu k pokání, musí na sebe vzít zvěstování soudu. To neznamena, že je hříšník odsouzen navždy. Toto se děje z lásky k bližnímu a pověření Ducha svatého. ¹¹⁵

4.2.1 Penitenciární pastorec

Pastýřská služba je duchovní služba bližním. Ježíš byl v podstatě podle Evangelia pastýř. Význam slova pastorec znamená spásu duše člověka. Pastorec je vždy založen na lásce a porozumění blízkému člověku a na pomoci v řešení problémů člověka. Je-li člověk navíc obdarován vírou v Boha, pak se pastorec pohybuje na rovině náboženské.

Penitenciární pastorec je duchovní služba bližním. Základem je vedení rozhovorů oprávněných duchovních a kaplanů o duchovní problematice v kontextu osobní situace obviněného nebo odsouzeného, případně i zaměstnance VS. ¹¹⁶

4.3 Úkoly vězeňského kaplana ve věznici

„Posláním pastoračního pracovníka ve výkonu trestu odnětí svobody je pomoci klientovi najít hlubší smysl života, než jaký měl v době spáchání trestného činu. Pastorační pracovník by měl klienta dovést k poznání, že k dosažení vytouženého cíle lze použít i jiné prostředky, než ty které jsou v rozporu se zákonem, zájmy druhých lidí a společností. Je téměř vždy nutné se pokusit o změnu hodnotové orientace klienta. Pastorační pracovník může klientovi nabídnout kritéria definovaná Desaterem a Biblickým svědectvím. ¹¹⁷

Má-li mít kaplanova práce smysl, musí své klienty v první řadě poslouchat, už proto, aby přišel na to, z jakých kořenů vyrostl čin, za který byl odsouzen. ¹¹⁸

Je účinnější pokusit se s odsouzeným dojít k okamžiku činu a ptát se ho, proč jednal, jak jednal, poté se snažit ho dovést k poznání, že jeho tehdejší

---

¹¹⁵ Smolík (1991) str. 8.

¹¹⁶ Opatrný (2005) in Jůzl (2011) str. 113.

¹¹⁷ Jaluška in Martinek (2008) str. 139.

¹¹⁸ Jaluška in Mitáš (2007) str. 81.

reakce na danou situaci byla špatná, což podle Jalušky¹¹⁹ může být dost obtížné.

Odsouzení často odmítají přiznat svou vlastní chybu, vinu, hřích, protože si např. myslí, že jejich jednání bylo správné. Kaplan by měl trpělivě a vnímavě udržovat zájem odsouzeného o dialog s ním.¹²⁰

Jeden z nezákladnějších úkolů vězeňského pastoračního pracovníka je pomoci vězni poznat, přijmout a kajícíně vyznat jeho minulý hřích, za který byl potrestaný rozsudkem a výkonem trestu odnětí svobody. Dalším úkolem vězeňského pastoračního pracovníka by mělo být pomoci vězni najít cestu, jak odstraňovat nebo snižovat následky jeho činu pro oběť či pozůstalé.

*Jaluška zdůrazňuje: „Pomoci nalézt, nikoli dát, vnutit či implantovat – smysl života musí každý najít sám v sobě a pro sebe.“*¹²¹

Pastorační pracovník by zde měl klást důraz na „pravdivé a kající sebeuvědomění“ vězně. Pracovník by se měl snažit o to, aby vězeň své myšlenky na oběti nevytěsňoval. Vězeň by si měl uvědomovat, co oběti způsobil. Mnozí vězni se dopracují k upřímné lítosti svého činu a někdy i k pevnému rozhodnutí změnit svůj přístup k životu a respektovat zákony. Ovšem většina z takto „obrácených“ vězňů si nepřipouští fakt, že kvůli jejich poučení musel někdo trpět či zaplatit majetkem, zdravím ba i dokonce v nejhorším případě životem. Už vůbec se nezabývají myšlenkou na potřebu alespoň částečného zmírňování boleti a ztráty, kterou způsobili.¹²²

Dalším významným úkolem pastoračního pracovníka je dovést člověka, který svého činu lituje, k naději, která je daná každému člověku, který upřímně lituje. K tomu, aby pastorační pracovník vězni pomohl, může použít různé metody práce – např. individuální a skupinové pohovory, psychodramata, v nichž se rozehrají různá řešení jednotlivých situací, které předcházely trestnému činu, dále rozbořem literárních nebo filmových děl, které jsou zaměřené na pozitivní řešení možných krizových situací.

---

¹¹⁹ Jaluška in Mitáš (2007) str. 82.

¹²⁰ Jaluška in Mitáš (2007) str. 82.

¹²¹ Jaluška in Martinek (2008) str. 132.

¹²² Jaluška in Martinek (2008) str. 132.

Pastorační pracovník k tomuto cíli (úkolů) také využívá biblické hodiny a bohoslužby, ve kterých je vhodné vyvarovat se dogmatických rozdílů mezi jednotlivými denominacemi. Zajímavým přínosem mohou být pro vězně kulturní pořady, které přinášejí silné podněty pro přemýšlení ke změně dosavadních životních postojů a priorit.¹²³

Kaplan pomáhá klientovi nahlédnout pravdivě sám na sebe, přiznat si svou vinu a vyrovnat se s ní, objevit svůj vnitřní potenciál k hodnotnějšímu životu, přijmout novou stupnici hodnot, vytvářet rovnoprávné a nezištné vztahy s druhými lidmi, hledat nejhlubší smysl života ve vztahu k transcendenci. Kaplan se zaměřuje na vnitřní stránku člověka, na posilování jeho identity, na integritu jeho osobnosti, na jeho vyrovnávání se s vlastní vinou a na motivaci ke změně života.¹²⁴

„Specifickou součástí náplně vězeňských duchovních, kaplanů i dobrovolníků, jsou jejich náboženské činnosti: konání bohoslužeb, zpovídání a udělování dalších svátostí, výklad Bible a systematická náboženská výuka, společné modlitby a pobožnosti, osobní duchovní doprovázení. Těchto aktivit se zúčastňují buď věřící klienti, kteří byli v civilním životě zvyklí na pravidelný náboženský život – takových je však mezi vězeňskou populací jen nepatrná část, nebo ti, kteří se za věřící nepovažují, ale mají vážný zájem o hlubší poznání konkrétního náboženství (zpravidla křesťanství). Do náboženské činnosti vězeňských duchovních patří také zájem klientů o některé projevy lidové zbožnosti – např. vykrápění ubytoven svěcenou vodou, nošení křížků, medailonků, či růženců, výjimečně modlitba exorcismu (vymítání ďábla). Zde je potřeba velké opatrnosti, aby nebyli klienti podporováni v magickém chápání těchto praktik.“¹²⁵

4.3.1 Pastorační rozhovor

Rozhovor vychází ze situace, přání a potřeb toho, komu je pastorační péče poskytována. Cílem pastoračního rozhovoru je dát člověku najevo, že se svým

---

¹²³ Jaluška in Martinek (2008) str. 132.

¹²⁴ Martinek (2012) str. 29.

¹²⁵ Martinek (2012) str. 30-31.

problémem nezůstává sám. Cíl, kterým nemusí být vždy dosažen, je to, aby klient našel nejmocnějšího a nejdůležitějšího spojence ve své situaci – Boha. Cílem rozhovoru primárně není náprava jeho morálních nedostatků, ale pomoc klientovi ve stavu, který on považuje za obtížný. Ke skutečné pomoci nestačí pouze jeden rozhovor.¹²⁶

4.3.2 Hledání hodnotové stupnice

Úkolem pastoračního pracovníka je pomoci klientovi nalézt jeho vlastní hodnotovou stupnici a světonázor. Klient by měl být pracovníkem veden k poznání a využití konkrétních možností vlastní existence. Pomoci k tomuto poznání může logoterapie, jejímž cílem by měla být výchova k vlastní odpovědnosti. Výsledkem práce pastoračního pracovníka ve věznicích by mělo být klientovo nalezení smyslu vlastní existence a jeho realizace, která nebude v rozporu se zákonem. Úkolem pastoračního pracovníka je vést klienty, kteří mají na svědomí trestné činy s neodstranitelnými následky k tomu, aby prožívali vědomí vlastní naděje a odpovědnosti.

Pastorační pracovník musí ctít neutralitu a musí nechat pouze na klientovi, kde a v čem nalezne odpovědnost za naplňování konkrétního smyslu života. „*Verifikovatelnost dosažení tohoto cíle je velmi obtížná.*“¹²⁷

Pastorační pracovník ve věznicích se často opět setkává s klienty, kteří v běžném životě znovu selhali a vrací se do výkonu trestu znovu, mnohdy se stejným trestným činem jako kdysi, s touto zátěží se musí vyrovnávat.¹²⁸

4.3.3 Příprava klienta na život po propuštění z výkonu trestu

Od duchovních se očekává, že se budou podílet na návratu klienta do běžného života. Očekává to od nich VS, když kaplanům dala tento bod do pracovní smlouvy, očekává to od nich i společnost, když s účastí církvi počítá i v zákoně i trestním řádu.¹²⁹

---

¹²⁶ Opatrný (2001) str. 7-8.

¹²⁷ Jaluška in Martinek (2008) str. 137.

¹²⁸ Jaluška in Martinek (2008) str. 137.

¹²⁹ Mítáš (2007) str. 102.

„Aby pastorační pracovník mohl ve výkonu trestu s odsouzeným zodpovědně spolupracovat na jeho přípravě na život po jeho propuštění, musí vědět, jaké problémy propuštěnému člověku dlouhodobý výkon trestu přináší.“¹³⁰

1) Existenční problémy – člověk, který je propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody, má problém se získáním práce a získáním bydlení. Určitou zásluhu na tom má např. špatná komunikace s úředníky, protože ve vězení za něj komunikoval s úřady někdo druhý. Problémem je také nezvyk komunikovat se ženami, to trápí hlavně odsouzené, kteří měli ve výkonu trestu málo návštěv žen, případně žádné.¹³¹

2) Problémy společenské – lidé propuštění z výkonu trestu odnětí svobody často nezvládají mnoho situací, které jiní lidé běžně řeší. Problém mají také s neznalostí věcí, které lidé na svobodě normálně používají. Člověk přicházející z vězení nemá mnoho zážitků, které jeho vrstevníci mají, ačkoli může vyprávět příběhy z vězení, nemusí se setkat se zájmem o ně, protože lidé těmto zážitkům a vzpomínkám nerozumějí. Člověk se snadno může dostat do izolace a vyřazenosti a s pocity méněcennosti se může propadnout na dno společenského žebříčku. Během výkonu trestu odnětí svobody se většinou člověku zhroutí jeho původní identita. Z individuality, mající vlastní zájmy, se stane člověk, postavený do podřízené role. Pastorační pracovník by se měl snažit o pochopení změny klientova myšlení, k níž během dlouhodobého trestu došlo. Nejhorší variantou přijaté identity je vymezení se do role ukřivděného, který má právo na všestrannou pomoc a podporu či právo na pomstu společnosti za křivdy, které na něm byly spáchané.¹³²

3) Problémy rodinné – propuštění lidé se jen těžko zapojují do všedního života rodiny. Během výkonu trestu odnětí svobody se odcizili rodinným známým a také členům své rodiny a svým dětem, s nimiž mohli udržovat jen velmi malý kontakt během návštěv. Lidé, kteří přicházejí z výkonu trestu

---

¹³⁰ Jaluška in Martinek (2008) str. 134.

¹³¹ Jaluška in Martinek (2008) str. 134.

¹³² Jaluška in Martinek (2008) str. 134.

odnětí svobody, se musí znovu učit hospodařit s penězi, protože ve výkonu trestu měli někoho, kdo jim nakoupil, případně měli daný finanční limit.

Určitý problém může také nastat, když se propuštěný vrací ke svým rodičům. Mnoho rodičů jedná s propuštěnými jako s malými dětmi, nebo jako s nesvéprávními jedinci, které je potřeba na každém kroku hlídat a kontrolovat. Tomuto ochránářskému pudu nejčastěji podléhají matky svobodných pachatelů trestného činu vraždy, trpící výčitkami svědomí.¹³³

4) Problémy partnerské – tyto problémy jsou dány ztrátou každodenní nutnosti tolerovat osoby druhého pohlaví spolu s návykem nesvěřovat se a od druhého očekávat podraz. To často vede k podezřívavosti, tajnůstkářství a ke kontrolování partnerky.¹³⁴

Nabídka převzetí záruky za dovršení nápravy

Lidově řečeno společenská záruka. Touto zárukou se nabízí soudu ze strany kaplanů výchovné působení na klienta v jeho dalším životě. Soud bude zajímat, jak se toto konkrétně bude dělat. Mítáš¹³⁵ vybízí k opatrnosti a rozvážlivosti, jak s touto možností zacházet.¹³⁶

4.4 Úskalí práce vězeňského kaplana

Pachatel, který spáchal trestný čin a následně byl pravomocně odsouzen po různě dlouhé etapě vazby, nastupuje do výkonu trestu. Pro pachatele tímto vzniká jeho nová životní etapa, kde musí přijmout svoji novou životní identitu. Role vězně potlačuje osobní identitu člověka. Je nutné vzít v potaz to, že vězeň se bude setkávat s negativními následky činu, za který byl odsouzen.¹³⁷

Pastorační pracovník by při své práci s klientem měl dávat pozor na nebezpečí moralizování, které pro další spolupráci může odrazovat. Důležitou

---

¹³³ Jaluška in Martinek (2008) str. 135.

¹³⁴ Jaluška in Martinek (2008) str. 135.

¹³⁵ Mítáš (2007) str. 103.

¹³⁶ Jaluška v dokumentu *Pološero za katrem* hovoří o mužích, za které dával záruky u soudu, také bydleli u něj na faře a zatím žádný „nespadl zpátky“.

¹³⁷ Jaluška in Martinek (2008) str. 131.

vlastností pastoračního pracovníka by měla být jeho opravdovost. Někteří vězni mají velkou schopnost „vcítit se“ a zde hrozí nebezpečí pro pastorační pracovníky.

„Ve vězení se většinou ocitnou lidé, kteří neměli či nemají s církví mnoho společného. Přesto také ti, kteří věřící jsou a jejich příbuzní dále chodí do společenství křesťanů. Pro mnohé je to někdy jen zpestření jednotvárnosti života ve výkonu trestu odnětí svobody, pro jiné je to snaha o získání pomoci či jisté výhody, a v neposlední řadě jde o kontakt s někým, kdo je důvěryhodný.“¹³⁸

„Snaha o pomoc ve věznici není jednoduchá, a neměla by proto být naivní. Řada vězňů dokáže velmi dojemně mluvit o svém osudu, přesto je nutné mít na paměti, že mnozí mají morální vědomí posunuto a je náročné ho měnit.“¹³⁹

Mnozí vězni velmi rychle odhadnou, co chtějí pastorační pracovníci slyšet, co považují za důkaz obrácení.¹⁴⁰ Mohou tak pastoračního pracovníka využívat ve svůj prospěch tam, kde se jim to může hodit, (např. při žádosti o podmíněčné propuštění). Svě „obrácení“ dávají za zásluhu pastoračnímu pracovníkovi, se kterým se k tomuto stavu dopracovali.¹⁴¹

„Kaplan s odsouzeným probírá jeho stupnici hodnot, v níž často hřích není hříchem, ale využitou možností, zločin není zločinem ale logickým vyústěním pro všechny normální lidi, a trest není trestem za zločin, ale za nepozornost nebo nedomyšlenost, díky nimž byl pachatel chycen.“¹⁴²

4.4.1 Postoj ke své vlastní vině

Pachatelé, kteří jsou odsouzení za vraždu, znásilnění, loupežné přepadení, těžké ublížení na zdraví a jiné závažné trestné činy obvykle odmítají vést s pastoračním pracovníkem diskuzi o vlastní vině. Většinou se při tomto odmítnutí jedná o podvědomou ochranu vlastního „Já“. Zajímavé je, že většina

---

¹³⁸ Opatrný (2001) str. 34.

¹³⁹ Opatrný (2001) str. 34.

¹⁴⁰ Vězeňští kaplané proti tomuto musejí být obezřetní. Např. kaplanka R1 tvrdí: „*Chovat se k těm odsouzeným sice s laskavostí, ale taky skutečně, že tam platí, buďte mírní jako holubice, ale opatrní jako hadi.*“

¹⁴¹ Jaluška in Martinek (2008) str. 138.

¹⁴² Jaluška in Mitáš (2007) str. 82.

z vězňů zločiny, které spáchali, poctivě a nehraně odsuzují. Kdyby tudíž připustili, že se jich vědomě dopustili, odsoudili by tím sami sebe. Není výjimkou, že vězeň, který prozře (např. uvědomí si, že on je opravdu vrahem) a uvědomí si „hloubku“ svého činu, odsoudí sám sebe k trestu nejvyššímu, a to k sebevraždě. Podvědomé odsuzování těžkých zločinů a odmítání ztotožnění se s pachatelem je jedním z lepších důvodů vysvětlování, jak se vše stalo a proč se vše stalo jinak, než prokazuje vyšetřování, než je napsáno v rozsudku a proč hrůzný čin spáchal kdokoli jiný, jen ne sám odsouzený.¹⁴³

Pastorační pracovník zde stojí před velmi těžkým úkolem narušit klientovo tvrzení, mnohdy „*velmi vypilovanou pohádku*.“ Po narušení tohoto tvrzení by měl pastorační pracovník dovést klienta k pravdivému sebepoznání a s klientem se snažit svědomitě a pravdivě rozebrat příčiny, z kterých jeho trestný čin vznikl.¹⁴⁴

Zde bych ráda odkázala na nový dokument *Pološero za katrem* vysílaný dne 12. 2. 2013 v 21:50 ČT2 (premiéra), kde je vidět, jak někteří odsouzení svou vinu nepřiznají, ani když je skoro jasné, že oni viníky jsou (např. zneužití DNA policií).¹⁴⁵ Dokumentem provází farář Aleš Jaluška, který je vězeňským kaplanem 23 let. O vězení v dokumentu tvrdí: „*Vězení je stát ve státě, každéj stát má své hranice, své teritorium, to jsou místa, která jsou mimo kontrolu vězeňské služby. Čili hlavně na celách, nebo na umývárkách, tam se odehrává tzv. druhý život vězně, to je ten, o kterém mi moc nevíme.*“

„*Devadesát procent lidí ve vězení tam žije v nějaké pseudologii, že oni to neudělali. To si všimněte, že on Vám neřekne, zavraždil jsem, ale bylo anonymně vražděno. Většinou. Bylo anonymně vražděno. A že ten dotyčný mu na ten nůž naběhl, zády 9x, jo, to prosím. Ale většina vrahů (ted' to bude znít*

---

¹⁴³ Jaluška in Martinek (2008) str. 133.

¹⁴⁴ Jaluška in Martinek (2008) str. 133.

¹⁴⁵ Např. věta odsouzeného: „*Jmenuji se ...a jsem ve vězení na doživotí za nic.*“ – srovnej citace: Hála in Mitáš (2007) str. 59.

*hrozně, ale řada z nich jsou slušní lidi, kteří jenom nezvládli krizovou situaci svého života...).*¹⁴⁶

Způsob spáchání trestného činu může duchovnímu mnohé napovědět, např. o pachatelově osobnosti, informace o člověku lze získat studiem spisové dokumentace.¹⁴⁷ Znalost situace klienta či znalost dokumentace může do jisté míry pomoci duchovnímu před hrozícím zneužitím ve svůj prospěch ze strany odsouzeného.¹⁴⁸

4.4.2 Nevyhnutelnost jednání a osudovost

Častým argumentem klientů, kteří přiznávají svůj čin, je poukazování na tzv. „*osudovou nevyhnutelnost*“, s níž v daný okamžik nemohli jednat jinak, protože podle nich neexistovalo a neexistuje jiné řešení jejich tehdejší situace, než to, které museli, ač neradi, ale nevyhnutelně zvolit. Velmi častá věta: „*Já jsem to nechtěl, ale nemohl jsem jednat jinak a všichni by v mé situaci museli jednat stejně,*“ je jednou z metod nepřímého vyvíňování.¹⁴⁹

Úkolem pastoračního pracovníka v takové situaci je vést klienta k pochopení, že osudová nevyhnutelnost je v přímém rozporu se stvořitelským plánem, podle kterého má každý člověk právo na svobodné volby postoje.¹⁵⁰

Hála zmiňuje model zmírňování, kde se delikvent snaží najít omluvu pro své jednání. Nejzávažnější je vytváření si svého bludného světa, založeného na přesvědčování sebe samého o své nevině. Běžné je poté bagatelizování viny s poukazem na špatnou práci soudů, policie, případně chování obětí.¹⁵¹

Osvald 25 let: „Dopustil se loupeže v obchodě s pistolí v ruce. Jedna z prodavaček ve snaze bránit se jej začala tlouci, z pistole vyšla rána a

---

¹⁴⁶ Dokument *Pološero za katrem vysílaný dne 12. 2. 2013 v 21:50 ČT2 (premiéra)* Dostupný z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10318730018-polosero/213562222000002-polosero-za-katrem/>.

¹⁴⁷ Z rozhovorů s vězeňskými kaplany vyplynulo, že mají různé postoje k četbě spisů. Nepanuje mezi nimi v tomto jednotný názor. Viz shrnutí jednotlivých rozhovorů/Diskuze.

¹⁴⁸ Mitáš (2007) str. 55.

¹⁴⁹ Jaluška in Martinek (2008) str. 133.

¹⁵⁰ Jaluška in Martinek (2008) str. 133.

¹⁵¹ Hála in Mitáš (2007) str. 59.

usmrtila druhou zaměstnankyni – její setru. Klient trval na tom, že třináctiletý trest je příliš vysoký – on zabíjet nechtěl a prodavačka měla znát a zohlednit riziko, bude-li se bránit proti pistoli – za smrt své sestry tedy mohla sama.“ Takový postoj je nepřijatelný, jestliže má klient reflektovat svoji vinu a směřovat k novému životu, musí to provést plně.¹⁵²

Bez pravdivého přístupu k minulosti nelze začít budovat novou, smysluplnou budoucnost, která by měla následovat po propuštění z věznice.

4.5 Vzdělávání vězeňského kaplana

Podle katalogu prací z roku 2002 je možné mít ukončené vysokoškolské magisterské, nebo bakalářské teologické studium, nebo vyšší odbornou školu teologického směru. Je možná výjimka, ovšem poté má nově přijatý kaplan povinnost, že příslušná studia do čtyř let zahájí.¹⁵³

Odborné vzdělávání je v kaplanské službě podmíněno rozmanitostí církevní příslušnosti. Povinností duchovního je zúčastňovat se v církvi předepsaných školení a kurzů, a zvyšovat tak svou odbornou úroveň.¹⁵⁴

4.6 Kaplani – Boží „zástupci“ ve vězení¹⁵⁵

Vězeňští kaplani přinášejí kousky naděje a záblesky světla do tmy a přísně kontrolovaného světa. Vězni mohou vydržet téměř všechno, pokud věří, že jejich věznění nebude trvat navždy. Mohou snést ztrátu, duševní bolesti a dokonce i nespravedlnost, pokud to má být účel, přetrpět odloučení, pokud věří, že jejich život má nějaký význam, mají odvahu ke změně, pokud věří v odpuštění a konečné vítězství. Dokážou se změnit, pokud věří, že Bůh je tím konečným soudcem. Mnoho z napravených vězňů věří, že kaplani jsou těmi, kdo stojí uprostřed těch nejdůležitějších zaměstnanců ve vězení.¹⁵⁶

---

¹⁵² Hála in Mitáš (2007) str. 59.

¹⁵³ Jůzl (2011) str. 110.

¹⁵⁴ Jůzl (2011) str. 116.

¹⁵⁵ Zpracováno dle: Chaplains Gods partners in prison. American Correctional Chaplains Association by Judith Coleman. December 2003. Correction today.

¹⁵⁶ Opak. citace.

„První kaplani v nápravných zařízeních“

Vězeňští kaplani dělají Listinu práv v americké Ústavě reálnou, protože ačkoli vězni ztratí hodně forem svobody. Profesionálně vzdělaní kaplani musí umět rozlišovat rozdíl mezi náboženstvím, skupinou útočníků či úmyslnou mystifikací. Organizované náboženství vstoupilo do věznic v době 17. a 18. století předtím, než se zřídily ostatní vězeňské programy. Kněží přicházeli do žalářů a vězení, aby pomohli pachatelům litovat jejich činů. Kromě vykonávání náboženských služeb, někteří přinášeli jídlo a jiné zásoby, poznali rodiny vězňů a vedli přednášky. Za zdmi vězení obhajovali vězeňskou reformu. Historicky byli také členi duchovenstva neoficiálními sociálními pracovníky či právními zástupci ve věznicích, jelikož jediní další zaměstnanci v té době byli úředníci, kteří se starali o nápravu vězňů a ti, co na práci dohlíželi. Před učiteli či právními zástupci měli kněží sklony k duchovnu, terapeutickým a sociálním potřebám vězňů. Jinými slovy, kaplani byli prvními zaměstnanci, kteří léčili ve věznicích.

Dříve byli vězni na samotkách, jediná povolená byla Bible. Staré věznice byly postaveny jako nápad Quakera – uvěznění na samotce coby způsob meditace a pokání. Kněz či kaplan mohli stát v konci chodby a kázat dolů k celám, zatímco vězni nastrožili uši k jejich okýnkám v celách, aby mohli slyšet jejich slova. Později už za zdmi vězení byly postaveny kaple a synagogy.

Duchovenská činnost – kaplanství fungovalo dávno od doby, kdy duchovní mohli chodit navštěvovat vězně pro záchránění jejich duše, nebo když kázali dole v halách pro vězně zavřené v celách. Kaplani byli jedni z prvních organizovaných skupin profesionálů, co se pokoušeli o napravování. Dnes jsou ve věznicích často krásné kaple nebo oddělené místnosti pro více účelů, profesionální kaplan a mluvčí.

Duchovenská služba v současnosti

Dnes již kaplani neradí mezi mřížemi v nedůvěryhodných a otevřených prostorách. Často mají své soukromé místnosti či kanceláře. Vězni tak mohou být v soukromí v kanceláři kaplana, když se například dozví o úmrtí blízké osoby, nebo se zúčastňují sezení pastoračního poradenství pravidelně každý

týden právě v těchto soukromých místnostech. Nyní kaplani neučí pouze náboženství jako předmět, ale i jiná další pomocná relaxační témata jako například schopnosti, jak řešit konflikty. Zaměstnaní kaplani musí mít ekumenickou a věřící duši. Kaplan je odpovědný za duševní potřeby všech vězňů, nejen těch, co lpí na zásadách toho, jakou mají kaplané vlastní víru. Mnoho kaplanů slýchává: „*Nejsou to vězni, co jsou problém, ale zaměstnanci.*“ Zatímco úředníci, kteří se snaží napravovat, zase slýchávají: „*Citlivý kaplan se nechá vždy ošálit vězni a nedokáže rozpoznat předstírané role vězňů, co si jen hrají na věřící.*“ Je zde napětí mezi zaměstnanci, co ošetřují, a těmi, co se snaží napravovat.

Kaplani potřebují lidské schopnosti, aby efektivně se všemi komunikovali. Vězeňští kaplani zajišťují pastorační nápravy, náboženské učení a kázání, vedení, uctívání jejich vlastní víry, provádění pohřbů, i vzpomínkové obřady, oznámení o úmrtí atd. Kaplani na hlavní pracovní poměr najímají, vycvičují a vedou dobrovolníky. Také mohou mít zodpovědnost za doprovázení vězňů do cely smrti – na popraviště.

Ve věznicích, kde povolují vězněným matkám mít u sebe jejich děti, je velmi důležitou duchovní součástí vězeňská kaplanská služba. Také někteří duchovní kaplani pracují s teenagery a mladými pachateli ve výcvikových táborech a detenčních nápravných centrech, ve skupinách modlících se za osoby s AIDS nebo pracují s duševně nemocnými pacienty, nebo těmi, kdo byli jako rukojmí. Profesionální kaplani poskytují služby prakticky pro všechny náboženství a poskytují prostředky pro všechny vězně, i pro ty, co nemají víru, nabízí pomoc Budhistům, domorodým Američanům i těm, co uctívají Wicca, ačkoliv kaplani nemusejí vyznávat to stejné. Může to pro ně být někdy výzvou, která vyžaduje odborné znalosti a trénink.¹⁵⁷

---

¹⁵⁷ Zpracováno dle: Chaplains Gods partners in prison. American Correctional Chaplains Association by Judith Coleman. December 2003. Correction today.

4.7 Z rozhovoru s duchovním v Lipsku¹⁵⁸

Do teoretické části diplomové práce vkládám část rozhovoru s duchovním v německé věznici, a to proto, že uvádí své zkušenosti s odsouzenými a také cíle jeho práce. Cíle a zkušenosti můžu srovnávat s názory kaplanů z mého výzkumu.

Kaplan říká, že ho vyhledávají odsouzení, kteří mají za sebou těžký životní příběh: zneužívání, nejen sexuální, vyrostli s matkou, která střídala partnery, bez otce, nebo bez jakýchkoliv rodinných příslušníků, mnohdy nemají ukončenou základní školní docházku. Přidává se brzká zkušenost s drogami, která často vedla k přerušení studia a páchání trestných činů.

Dle kaplana motivem pro návštěvu je strach, například ze ztráty (žádná návštěva či ztroskotání vztahů). Kaplan přichází do kontaktu i s příbuznými svých klientů. Spolupracuje se zaměstnanci věznice, kde zmiňuje důvěru, která se mezi nimi vybuodovala (kaplan s nimi vede rozhovory o jejich práci i soukromých záležitostech). S ostatními odbornými pracovníky (psychology, sociálními pracovníky) se setkává na profesní úrovni, kvůli výměně zkušeností a informací.

Kaplan hovoří o tom, že někdy jde vězňům o to, dostat se k tabáku a kávě. Jiní klienti chtějí mluvit, sedět nějaký čas zcela potichu v prostoru vyhrazeném pro modlitbu, pomodlit se nebo si zazpívat píseň, jiní sbírají informace o textech, které používá k modlitbě, další se chtějí nechat pokřtít. Muslimové se občas ptají na čas modlitby.

Tito lidé potřebují bližního, který je respektuje v jejich celistvosti. K tomu patří slušný a přívětivý tón hlasu, naslouchání, pomoc při hledání často otřesených silných stran člověka, konfrontace s činem. Kaplan chce být klientům bližním, který naslouchá bez předsudků. Chce jim nabídnout biblické poselství, které je pro něj poselstvím osvobozujícím, a to v míře, která je pro jeho klienty přiměřená. Kaplan chce klientům umožnit náhled na jejich problémy a možná

---

¹⁵⁸ Zpracováno dle: Reader Gefängnisseelsorge, číslo 19/2011: Wer bin ich - und "wie viele" kann ich sein - als Seelsorgern oder Seelsorger im Gefängnis? vydáno od Karin Greifenstein und Martin Faber ve vlastním nákladu Evangelické konference pro vězeňskou duchovenskou péči v Německu, Hannover.

Dostupné na: http://www.gefaengnisseelsorge.de/uploads/media/RGS19_2011_01.pdf.

řešení a změny v jejich životě, také přispívat k tomu, aby se vězni mezi sebou respektovali a jednali spolu ohleduplně.¹⁵⁹

4.8 Shrnutí kapitoly

Vězeňský kaplan je do jisté míry prostředníkem mezi odsouzeným a vězeňským personálem, u obou může vykonávat pastorační činnost. Kaplan pomáhá odsouzeným přijmout roli vězně a najít smysl života v jiných hodnotách než v těch, které jsou v rozporu se zákonem.

Za důležité v této kapitole považuji úlohu žen kaplanek v prostředí věznic, která zdůrazňuje možný rozvoj sociálních a společenských dovedností u odsouzených mužů. Měla jsem možnost od žen kaplanek zjistit, že odsouzení, když ví, že budou v prostředí žen, rádi dbají o svůj zevnějšek (například oholí se, oblečou apod.).

Kapitola shrnuje osobu vězeňského kaplana, jeho úkoly a pracovní náplň při výkonu duchovní služby. Rovněž možná úskalí jejich práce, která nese rizika zneužívání duchovní služby (kaplana) ve svůj vlastní prospěch – například při žádostech o podmíněčné propuštění. Je na kaplanovi samotném, aby rozpoznával, pro kterého daného odsouzeného má duchovní služba smysl. Je ideální, když odsouzený dokáže z práce kaplana čerpat natolik, aby vedl svůj další život novým směrem v nekriminální rovině.

Z kapitoly také vyplývá nelehký úkol kaplana při směřování k uznání viny, kdy odsouzení svou vinu neuznávají, odkazují na osudovou nevyhnutelnost apod. Postupem tvorby práce se mi otevřel obzor k alespoň částečnému praktickému pochopení toho, co vlastně znamená směřování kaplana odsouzeného k uznání vlastní viny, že tato práce je „během na dlouho trat“ a často nemusí mít úspěch. Ale nerada bych zde předbíhala závěr práce v Diskusi.

---

¹⁵⁹ Mike Bauer, nar. 1964, farář v Sasku od 1992, jako duchovní činný od 2008.

5 VÝKON VAZBY, TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY A JEHO SOUVISLOST S DUCHOVNÍ SLUŽBOU

V závěrečné teoretické kapitole popíši výkon vazby a trestu odnětí svobody a jeho funkce pro odsouzené. Zmíním práci kaplanů a jejich úkolů při kontaktu s obviněnými ve výkonu vazby a s odsouzenými. Pro ilustraci dodávám tuto práci v konkrétních věznicích (Praha Ruzyně a v oddělení pro výkon trestu odnětí svobody Velké přílepy, které je součástí vazební věznice Ruzyně).

Pojem vězeňství vyjadřuje institucionalizovanou činnost státu v rámci platného práva – zadržování pachatelů, kteří páchají trestnou činnost za účelem trestního řízení (výkon vazby), a jejich dočasnou izolaci od společnosti spojenou s nápravou (výkon trestu odnětí svobody) či trvalou izolací (doživotní tresty odnětí svobody).¹⁶⁰

5.1 Kontakt s obviněným a odsouzeným

S obviněnými: Lidé umístění ve výkonu vazby jsou vystaveni mnoha stresovým situacím.

„Počítejte s tím, že nevhodně volenými slovy můžete ublížit obviněnému a v neposlední řadě i sobě. Myslete také na to, že se tito lidé zejména potřebují svěřit se svými pocity a hledají u vás pochopení. Měli byste být tedy těmi, kteří umějí naslouchat (pastorační činnost). Zásadně nepřijímejte vzkazy pro kohokoli venku a zásadně žádné vzkazy nevyřizujte (hrozí reálné nebezpečí maření účelu výkonu vazby).“¹⁶¹

S odsouzenými: *„Platí vše, co bylo uvedeno výše. Osobně nelze předávat žádné předměty, vše je vázáno na „balíček“. Darovat můžete pouze duchovní literaturu, kterou doporučuji předat odsouzenému přes jeho vychovatele, a tu před ním ještě prolistovat, aby nevzniklo podezření z*

---

¹⁶⁰ Jůzl (2011) str. 34.

¹⁶¹ Balcarová in Mítáš (2007) str. 63.

předávání vlepých bankovek, drog, či jiných předmětů. Pokud byste dotyčnému chtěli předat např. literaturu od jiné osoby, doporučuji, abyste ji předem důkladně prolistovali, a tak si byli jisti, že nepředáváte nic z toho, co není povoleno. ¹⁶²

5.2 Vězeňská duchovní služba ve výkonu vazby

Do vynesení pravomocného rozsudku musí být na obviněného pohlíženo jako na nevinného, zde platí presumpce nevin.

„Hála podmínky uvalení vazby sumarizuje a za její účel vidí zajištění obviněného tak, aby byl k dispozici orgánům činným v trestním řízení, a to v relativně dobrém fyzickém a psychickém stavu. Účelem výkonu vazby tedy není na člověka výchovně působit. ¹⁶³

„Podobně tedy ani úkolem duchovního v tomto období není primárně vést a dojit s klientem k vyznání viny – i pastýř nutně musí brát v úvahu, že má před sebou člověka v očích zákona dosud nevinného. ¹⁶⁴

Práce s obviněnými Vazební věznice Praha Ruzyně

1) Individuální rozhovory:

„Závisí na požadavcích obviněných. Ty bývají velmi rozdílné. Rozhovory kaplanů mívají jak civilní, tak samozřejmě náboženský a duchovní ráz, pro většinu obviněných mají velký význam. V některých případech je žádoucí konzultovat jednotlivé požadavky s personálem na oddělení, nebo s odbornými zaměstnanci (krizová situace). Některé rozhovory ústí ve čtení bible, modlitbu a případně svátost smíření (zpověď) nebo přijímání. Některé mají spíše ventilační charakter s žádostí o povzbuzení. Všechny rozhovory by měly směřovat ke zklidnění (někdy napomenutí) a také k povzbuzení vězňů (zejména v zvláště těžkých situacích - některé události v rodině). ¹⁶⁵

¹⁶² Balcarová in Mitáš (2007) str. 63.

¹⁶³ Hála (1996) str. 33.

¹⁶⁴ Mitáš (2007) str. 28.

¹⁶⁵ Vězeňská služba české republiky. [online]. [cit. 2013-10-28]. Dostupné z <http://www.vscr.cz/vazebni-veznice-praha-ruzyne-90/o-nas-1617/vyhodnoceni-cinnosti-duchovnich>.

2) Rozhovory ve skupinách:

- a) Pobožnosti s čtením z bible, modlitbou, zpěvem, případně se sv. přijímáním.
- b) Určitá forma besed civilnějšího charakteru s výměnou názorů a zkušeností.
- c) Diskuze o náboženských otázkách, o křesťanství.

3) Návštěvy kaple

- a) Individuální – meditace, modlitba, poslech duchovní hudby, zpovědi, vzpomínky na zemřelé, zapálení svící, sledování filmů (s náboženskou tematikou v různých jazycích), také je zájem o půjčování knih.
- b) Bohoslužebná činnost - největší zájem o svátcích. Během roku je poskytována služba svátostmi, zpověď, přijímání. Pobyť v kapli má pro obviněné velký význam, už jen změnou prostředí.¹⁶⁶

5.2.1 Fáze ve výkonu vazby

„Izolace způsobená detencí představuje náhlý psychosociální stres, jemuž musí člověk ocitnuvší se (zvláště poprvé) ve vazbě čelit a který je zřejmě největší, jaký za celou dobu svého věznění pozná.“¹⁶⁷

Fáze adaptační

„Ve věznici se stává realitou to, co si člověk doposud nepřipouštěl. Obviněný je převlečen do vězeňského oděvu, přijde o dosavadní společenské postavení, přichází o majetek (např. finanční tok ve věznici je bezhotovostní a nakoupit si může pouze v určený den z omezeného sortimentu kantýny), bez významu není ani ztráta heterosexuálního pohlavního styku. Obviněný ve vazbě přijde o své soukromí a je často nucen žít ve fyzické blízkosti s lidmi, které si nemůže vybrat a s kterými by venku pravděpodobně nekomunikoval, a tráví s nimi 24 hodin denně na cele.“¹⁶⁸

---

¹⁶⁶ Vězeňská služba české republiky. [online]. [cit. 2013-10-28]. Dostupné z <http://www.vscr.cz/vazebni-veznice-praha-ruzyne-90/o-nas-1617/vyhodnoceni-cinnosti-duchovnich>.

¹⁶⁷ Mítáš (2007) str. 28.

¹⁶⁸ V rozhovoru s obviněným na věznici Pankrác jsem si povídala o tom, jak na cele byl se starším příslušníkem vietnamské menšiny a on celý den něčím cvakal – obvinění mluvil o tom,

Zákon o výkonu vazby stanovuje oddělené ubytování¹⁶⁹ - mladistvých od dospělých, prvovězňených od kriminálně zkušených, ale i nekuřáků od kuřáků. Člověk je s obviněnými 24 hodin na jedné cele, kde tráví celý den (jídlo a vykonávání tělesných potřeb, i vycházky).¹⁷⁰

„Dalším významným činitelem ovlivňujícím v této době klientovo vnímání je nejistota – netuší, co bude, neví, jak probíhá vyšetřování, spekuluje, jaký trest mu může hrozit, jako příslovečného stébla se chytá každé naděje, byť by byla sebenesmyslnější. Musí si zvyknout i na zcela jinak plynoucí čas. Hodiny ztrácejí význam a ubíhající den mu měří intervaly podávání jídla nebo vycházky.“¹⁷¹

Zaměření duchovního ve fázi adaptační

„V této fázi má duchovní příležitost působit jako „ostrov jistoty“. Je pro klienta často „někým zvenku“, kdo o něj má zájem a je schopen jej přijmout či vyslechnout. Vězeň má tendenci bilancovat svůj dosavadní život a přemýšlet nad jinými hodnotami, než dosud vyznával.“¹⁷² Pastor mu může nabídnout i vyplnění obrovského penza volného času a nabídnout mu alternativu k přemýšlení nad stále stejnými věcmi týkajícími se jeho stavu.“¹⁷³

Fáze adjustační

Po cca 14 dnech se člověk naučí komunikovat se zaměstnanci věznice a přijímá psaná pravidla vězeňského systému a nepsané zvyky vězeňské komunity.

V této fázi ustupuje nejistota a člověk se přizpůsobuje pobytu v neznámém prostředí. Prvním znakem tohoto procesu je institucionalizace, která spočívá

že to bylo neúnosné. V době, kdy jsem s ním mluvila, byl na cele s jinými muži a vyjadřoval velké díky za to, že je na cele s někým, s kým si rozumí.

Mitáš (2007) str. 28.

¹⁶⁹ Srovnej Jůzl (2011) str. 30 (*V roce 306 se s nástupem křesťanství zlepšily podmínky věznění. Vězni byli oddělováni dle pohlaví, bylo dbáno o jejich zdraví a prostřednictvím biskupů také o jejich duševní potřeby*).

¹⁷⁰ Mitáš (2007) str. 24.

¹⁷¹ Mitáš (2007) str. 29.

¹⁷² Toto bilancování jsem měla možnost vyslechnout si od obviněných při návštěvě vazební věznice Pankrác. Viz kapitola 6.3.4.

¹⁷³ Mitáš (2007) str. 29.

v adaptaci na organizovaný život ve věznici – jednotný budíček, oběd, komunikace s vězeňským personálem apod. Odsouzený mění své vzorce chování a postupně přichází o své sociální i pracovní návyky. Penologičtí odborníci se shodují v názoru, že již po pěti letech nemá trest odnětí svobody žádný reedukační účinek a již po jednom roce dochází k hlubokým změnám v osobnosti. Druhým projevem prizonizace je ideologizace, splynutí s vězeňskými normami a dodržování vězeňských pravidel.¹⁷⁴

Zaměření duchovního ve fázi adjustační

„Klienti často vyhledávají duchovního, aby opustili prostředí cely, anebo u něj hledají pomoc při řešení svých vztahových problémů s blízkými venku (např. rozchod). Duchovní se pro obviněné stává útočištěm, kterému je možné se svěřit. V této fázi někteří obvinění přemýšlejí o Bibli a hledají možnost zapůjčení duchovní literatury.“¹⁷⁵

Fáze anxiózní

Tato fáze nastává s blížícím se soudním jednáním. V této fázi je u obviněného zastoupen především strach a nejistota z očekávaného trestu. Fáze zcela odezní po umístění do výkonu trestu odnětí svobody.

Zaměření duchovního ve fázi anxiózní

„Nejistota v této době bude zprvu provázet a stane se také pravděpodobně jedním z nejčastějších témat rozhovorů.“¹⁷⁶

---

¹⁷⁴ Mitáš (2007) str. 29 – 30.

¹⁷⁵ Při návštěvě duchovní skupiny jsem byla přítomna tomu, jak ve vazební věznici Pankrác žádal obvinění kaplanku o zapůjčení Bible a celého znění modlitby Otčenáš. Viz kapitola 6.3.4.

¹⁷⁶ Mitáš (2007) str. 31.

5.3 Rizika spojená s působením duchovní služby ve výkonu vazby

Duchovní je pro klienta ve výkonu vazby především jednou z málo jistot, je nutné ale ctít jisté zásady, aby nebyl mařen účel výkonu vazby, především není vhodné předávat žádné dopisy, ani předměty rodině obviněného, ani nevyřizovat doslovné vzkazy. Vhodné je komunikovat se zaměstnanci věznice, protože obvinění se velmi rychle naučí, co má kaplanovi říci, protože na to může pozitivně reagovat, a o to obviněnému jde.¹⁷⁷

„Nezřídka se stává, že ten, kdo se u duchovního chová nejzbožněji, působí na personál právě naopak.“¹⁷⁸

„Ze strany našich svěřenců se skutečně, jak jsme již zmínili, budeme nejednou setkávat s účelovým jednáním. Nesudme je: platí totiž, že ani při největší míře empatie nemůžeme poznat, jak je pobyt v izolaci náročný.“¹⁷⁹

Práce ve výkonu vazby je o mnoho náročnější a složitější než ve výkonu trestu odnětí svobody, o to však více potřebnější a vzácnější je.¹⁸⁰

5.4 Vězeňská duchovní služba ve výkonu trestu odnětí svobody

Lidstvo zatím nevymyslelo účinnější prostředek, jak zabránit páchání kriminality, než je trest odnětí svobody se všemi jeho funkcemi (izolace a zamezení páchání další trestné činnosti, náprava resocializace atd.).¹⁸¹

Do věznice s dozorem jsou zpravidla zařazováni prvotrestanci za nedbalostní trestné činy, do věznice s dozorem jsou zařazováni již trestaní odsouzení. Tyto dva mírnější typy věznic nemají žádné stavebně-technické prostředky zabraňující vězňům k útěku. Odsouzení se mohou volně pohybovat po zařízení a na různě dlouhou dobu mohou věznicí za prací opustit. Věznice s ostrahou již znamená uzavření odsouzených na odděleních, sem patří většina odsouzených, včetně recidivistů a pachatelů závažnějších deliktů. Nejvíce

---

¹⁷⁷ Mítáš (2007) str. 31.

¹⁷⁸ Mítáš (2007) str. 32.

¹⁷⁹ Mítáš (2007) str. 32.

¹⁸⁰ Mítáš (2007) str. 32.

¹⁸¹ Jůzl (2011) str. 10.

nebezpeční pachatelé trestné činnosti jsou zařazováni do věznic se zvýšenou ostrahou, jsou zde uzamykáni na celách. Většinou v těchto případech jde o tresty za nejzávažnější majetkovou a násilnou trestnou činnost, také jsou zde všichni odsouzení k výjimečným a doživotním trestům odnětí svobody.¹⁸²

Uspokojování kulturních potřeb

Zákon odsouzeným garantuje čas na osobní volno. V rámci osobního volna se odsouzení mohou účastnit bohoslužeb, nebo jiného duchovního programu, číst např. knihy, časopisy, provozovat různé volnočasové a sportovní aktivity, hrát společenské hry, sledovat televizi, nebo poslouchat rozhlas.¹⁸³

Každý vězeň má mít právo uspokojovat potřeby svého náboženského, duchovního a morálního života, a to účastí na bohoslužbách nebo náboženských setkáních konaných v ústavu a možností držení potřebných knih a literatury.¹⁸⁴

Oddělení výkonu trestu Velké přílepy

„Práci kaplanů s obviněnými i odsouzenými bych celkově označil jako obecně lidskou službu, z které pak vychází služba duchovní (povzbuzení i napomenutí), nábožensko-vzdělávací činnost a do určité míry i terapeutické působení. V zásadě hlavním úkolem kaplanů je vést v individuálních i skupinových rozhovorech vězněné osoby k zamyšlení nad dosavadním způsobem života, přivádět je k určitým morálním hodnotám, k přemýšlení o nich.“¹⁸⁵

„Pro řadu vězňů (i pro nevěřící) jsou kaplani těmi, kterým jsou ochotni se svěřit a případně navázat lidský kontakt (samozřejmě v intencích dovoleného styku, i kaplani musí dávat pozor na pokusy o manipulaci či zneužívání).¹⁸⁶ Působení kaplanů zahrnuje v sobě určitou prevenci konfliktů, ať už mezi vězni

---

¹⁸² Mitáš (2007) str. 32.

¹⁸³ Motejl (2010) str. 87.

¹⁸⁴ Evropská vězeňská pravidla (1996).

¹⁸⁵ OVT Velké Přílepy: Vězeňská služba české republiky. [online]. [cit. 2013-10-28]. Dostupné z <http://www.vscr.cz/vazebni-veznice-praha-ruzyne-90/o-nas-1617/vyhodnoceni-cinnosti-duchovnich>.

¹⁸⁶ Srovnej kapitola 4.4 Úskalí práce vězeňského kaplana.

navzájem či vězni s personálem, a má směřovat i k prevenci recidivy. Je velký rozdíl v přístupu k tzv. recidivistům a prvotrestaným. Těm je věnována zvláštní pozornost. Vězeňská duchovní služba patří také mezi volnočasové aktivity (zvyšuje jejich počet ve věznici) a je pečlivě evidována i vyhodnocována.“¹⁸⁷

5.4.1 Osoby ve výkonu trestu odnětí svobody

Vězeňský kaplan se ve vězení zajímá o pachatele trestných činů zaměřených proti majetku, zdraví nebo životu druhých lidí. Kaplan ve vězení může pracovat s muži i ženami. Ve vězení najdeme pachatele více skupin. První skupinou vězňů jsou pachatelé, kteří se dostali do konfliktu se zákonem poprvé, druhou skupinou jsou recidivisté. Ve věznici najdeme všechny věkové skupiny, jak mladistvé, tak dospělé lidi (i ve věku překračující důchodovou hranici). Ve všech skupinách vězňů jsou příslušníci různých etnických skupin, národností,¹⁸⁸ kultur, vyznání, politických přesvědčení a extrémistických směrů, sociálních vrstev i osoby se závislostí. Přístup kaplana ve vězení musí být ke každému odsouzenému individuální.¹⁸⁹

Nutné je zmínit skupinu vězňů, která je vystavena největšímu riziku obtížné reintegrace do společnosti a je tedy ohrožena recidivou. Tuto skupinu tvoří pachatelé odsouzení za zvlášť závažné trestné činy, k trestu, který přesahuje hranici sedmi let. Prodlužující se délka trestu s sebou přináší zvýšený tlak na přizpůsobení se vězeňskému prostředí a přijetí tohoto prostředí jako běžnou součást svého vlastního života. Odsouzení se ztotožní s prostředím ve vězení a přizpůsobí se jeho životním podmínkám. Toto sice snižuje nebezpečí konfliktu během výkonu trestu, ale na druhou stránku to zhoršuje možnost změny postoje

---

¹⁸⁷ Vězeňská služba české republiky. [online]. [cit. 2013-10-28]. Dostupné z <http://www.vscr.cz/vazebni-veznice-praha-ruzyne-90/o-nas-1617/vyhodnoceni-cinnosti-duchovnich>.

¹⁸⁸ Jak uvádí Škoda in *Ruskojazyční* (2005) „S Rusky mluvícími odsouzenými lze účinně a pozitivně zacházet již jen díky jejich základním znalostem desatera, které v podstatné části koresponduje s obecně platnými normami. Apel na tuto oblast etiky může i takto odsouzené motivovat k větší životní zdatnosti a nakonec ke snaze vyvázat se z delikventního způsobu života.“

¹⁸⁹ Jaluška in Martinek (2008) str. 131.

odsouzených. Úkolem kaplana je připravit odsouzené, kteří byli odsouzeni na déle než 7 let, na návrat do civilní společnosti.¹⁹⁰

5.4.2 Účel výkonu trestu odnětí svobody

Je vymezen a definován zákonem. „*Účelem trestu odnětí svobody je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v páchání další trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti. Výkonem trestu nesmí být ponížena lidská důstojnost.*“¹⁹¹

Tato definice je platná pro všechny, kdo se v rámci VTOS¹⁹² podílí na práci s odsouzenými. Věznice je prostředí, jehož legislativu a standardy je třeba dodržovat a respektovat.

„*Trest může být vykonáván jen takovým způsobem, který respektuje důstojnost osobnosti odsouzeného a omezuje škodlivé účinky zbavení svobody, tím však nesmí být ohrožena potřeba ochrany společnosti. S odsouzenými ve výkonu trestu se musí jednat tak, aby bylo zachováno jejich zdraví, a pokud to doba výkonu trestu umožní, podporovaly se takové postoje a dovednosti, které odsouzeným pomohou k návratu do společnosti a umožní mu vést po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem.*“¹⁹³

„*Účelem výkonu trestu odnětí svobody je snaha o možnou reintegraci odsouzeného se zřetelem na individuální osobnost každého jedince.*“¹⁹⁴

Ztráta svobody zasahuje odsouzeného člověka velmi bolestně. Bolest vězení je zároveň i šance a bod obratu na další cestě životem. Vězněnému člověku, který trpí ztrátou svobody je nejprve vhodné pomoci probudit vlastní svědomí a uvědomit si hanebnost, nehumánnost a protiprávní jednání trestného činu.¹⁹⁵

---

¹⁹⁰ Jaluška in Martinek (2008) str. 131.

¹⁹¹ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 23, odst. 1,2 (in Mitáš (2007) str. 33).

¹⁹² Výkon trestu odnětí svobody.

¹⁹³ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, § 2 Hlavní zásady výkonu trestu, odst. 1, 2 (in Mitáš (2007) str. 33).

¹⁹⁴ Vězeňská služba české republiky. [online]. [cit. 2013-11-19] Dostupné na: <http://www.vscr.cz/veznice-pankrac-26/o-nas-1615/vykon-vezenstvi-652/ucel-vykonu-trestu-5748>.

¹⁹⁵ Hála (2007) str. 8.

Účel výkonu trestu je definován zákonem (viz výše). V odborné literatuře a na webových stránkách najdeme funkci výkonu trestu formulovanou takto:

5.4.3 Funkce výkonu trestu odnětí svobody¹⁹⁶

1) Vyrovnávací

Má-li být pokání opravdové, je třeba znovuzrozeného klienta postupně vést i k pokusu o narovnání vztahů s oběťmi své trestné činnosti (případně pozůstalými po nich) a snaze o nápravu způsobeného zla. Srovnáme-li, kolik duchovních se zabývá osudem pachatelů a kolik oběťmi, vyjde nám velmi výrazný nepoměr.¹⁹⁷

2) Regulativní

Pachatelům závažných trestných činů je nutné v jejich jednání zabraňovat a chránit před nimi společnost.¹⁹⁸

3) Preventivní

Trest odnětí svobody působí preventivně i na nedelikventní část populace.¹⁹⁹

4) Edukační a socializační

Výkon trestu má působit na osobnost jako na celek tak, aby po ukončeném výkonu trestu byl člověk schopen žít skutečný řádný život. Tato funkce výkonu trestu samozřejmě zahrnuje i působení duchovního.²⁰⁰

---

¹⁹⁶ Srovnej: *Základní funkci trestu odnětí svobody nazývá penologie funkcí regulativní. Naplňování této funkce ve vězeňství předpokládá uplatňování progresivního výkonu trestu s diferenciovaným zacházením s různými skupinami odsouzených. Další funkcí trestu je funkce vyrovnávací, která si klade za cíl eliminovat nebo alespoň kompenzovat negativní emoce poškozených. Důležitým aspektem vyrovnávací funkce trestu je skutečnost, že pachatel dostává příležitost a prostor k zamyšlení nad tím, co spáchal, vyrovnávání se s pocitem viny a přijetí odpovědnosti za svůj čin se všemi důsledky z toho vyplývajícími.*

Vězeňská služba české republiky. [online]. [cit. 2013-11-19] Dostupné na: <http://www.vscr.cz/veznice-pankrac-26/o-nas-1615/vykon-vezenstvi-652/ucel-vykonu-trestu-5748>.

¹⁹⁷ Mítáš (2007) str. 34.

¹⁹⁸ Mítáš (2007) str. 34.

¹⁹⁹ Mítáš (2007) str. 34.

²⁰⁰ Mítáš (2007) str. 35.

5.5 Shrnutí kapitoly

V souvislosti s touto kapitolou je nutné zmínit velkou opatrnost v práci vězeňských kaplanů při výkonu duchovní služby u obviněných. Vyřizováním vzkazů by se mohl mařit účel vazby. Kapitola tedy zdůrazňuje náročnou práci kaplana ve výkonu vazby.

V kapitole je popsán účel a funkce výkonu trestu odnětí svobody, který slouží od izolace pachatele od společnosti po jeho „nápravu“, na které se mimo odborných vězeňských pracovníků může podílet i kaplan. Odsouzený by po výkonu trestu odnětí svobody měl vést soběstačný život – takto definuje účel trestu zákon.

Funkce výkonu trestu také zmiňuje pokus o narovnání vztahů s oběťmi trestných činů, případně pozůstalými po nich. Literatura zde poukazuje na nepoměr zájmu o oběti trestných činů a pachatele. Tomuto tématu se žel také v diplomové práci nevěnuji, pouze krátce v Diskusi.

Následující kapitoly věnuji výzkumné části a závěrečné kapitole Diskusi.

6 VÝZKUMNÁ ČÁST

V praktické části diplomové práce jsem se rozhodla pro výzkum kvalitativní, konkrétně formou rozhovorů s vězeňskými kaplany a jedním bývalým uživatelem duchovní služby ve vězení (bývalým vězněm).

Kvalitativní výzkum se obecně snaží o porozumění jevům a jejich zkoumání může probíhat v přirozených podmínkách. Výzkumník analyzuje různé typy textů a informuje o názorech účastníků.²⁰¹

Síla kvalitativních dat však nespočívá v množství sledovaných lidí, ale ve schopnosti výzkumníka dobře poznat několik lidí v jejich kulturním kontextu.²⁰²

V kvalitativním výzkumu se přistupuje ke zkoumaným jevům se snahou popsat je v jejich jedinečnosti. Neověřují se předem formulované hypotézy, ale poznatky se formulují v průběhu pozorování. Popis je velmi podrobný.²⁰³

První část praktického zpravování diplomové práce odpovídá původním cílům, které jsem měla na začátku psaní práce stanovené:

- 1) Smysl a cíl vězeňské duchovní služby z pohledu kaplana.²⁰⁴ V průběhu tvorby práce jsem díky rozhovoru s bývalým uživatelem duchovní služby ve vězení stanovila nové cíle:
- 2) Přiblížit vězeňské prostředí.
- 3) Přiblížit jednu z možných cest víry ve vězení (duchovní cestu odsouzeného).

6.1 Obecný popis výzkumné metody

Pro větší přehlednost krátce představím metodiku kvalitativního výzkumu. V mé práci jsem volila: **Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami** - tento rozhovor se skládá z předem formulovaných otázek, na které respondenti

---

²⁰¹ Creswell (1998) in Hendl (2005) str. 50.

²⁰² Hendl (2005) str. 57.

²⁰³ Průcha (2000) str. 184.

²⁰⁴ Výsledné shrnutí viz 6.4.1 – 6.4.5.

odpovídají.²⁰⁵ Předem dané otázky jsem v průběhu rozhovoru doplňovala otázkami aktuálními, které z rozhovoru vyplynuly. Strukturovaný rozhovor se nahrává na diktafon, doslova se přepisuje, celý se očísluje a kóduje se.

Pro podrobné vyhodnocení je doslovný přepis nutný, aby nezanikla důležitá místa, která se v textu objeví.²⁰⁶

Otevřené kódování – znamená lokalizování témat v textu a jejich označování, v rozhovorech jsou tedy objevena určitá témata, která se postupně doplňují o další poznatky z daného textu.²⁰⁷

6.2 Výzkumný vzorek a jeho výběr

Pro rozhovory do diplomové práce jsem oslovila předsedkyni občanského sdružení Věžeňská duchovenská péče, čtyři představitele věžeňské duchovní služby (dvě věžeňské kaplanky a dva věžeňské kaplany), a nakonec uživatele duchovní služby ve vězení (bývalého vězně).²⁰⁸

Účastníky rozhovoru jsem kontaktovala e-maily, prostřednictvím kterých jsme si domluvili společný termín a místo rozhovoru. Ujasnila jsem také podmínky rozhovoru (viz poučený souhlas ve formě pro ženy a ve formě pro muže),²⁰⁹ co se týče soukromí, ochrany údajů, doslovného přepisu dat a uveřejnění rozhovoru v přílohách diplomové práce.

U rozhovorů jsem vyhověla přáním respondentů a neuvádím jejich jména, protože někteří si nepřáli být jmenováni. Jeden respondent naopak chtěl být jmenován.²¹⁰

---

²⁰⁵ Hendl (2005) str. 174.

²⁰⁶ Hendl (2005) str. 208.

²⁰⁷ Hendl (2005) str. 247.

²⁰⁸ Viz tabulka č. 1.

²⁰⁹ Viz přílohy č. 5, 6.

²¹⁰ Jméno čtenář najde v rozhovoru v příloze č. 9.

Tabulka 1 - Údaje o respondentech

Název	Pracovní zařazení	Doba působení ve VDS	Pohlaví	Věk	Církevní příslušnost	Úvazek ve věznici	Datum rozhovoru	Délka hovoru
Rozhovor 0 - R0 Respondent 0 - předvýzkum	předsedkyně VDP	20 let	žena	58 let	Církev adventistů sedmého dne	dobrovolník, předsedkyně VDP	7. 3. 2013	54 min.
Rozhovor 1 - R1 - Respondent 1	hlavní kaplanka VDS	19 let	žena	64 let	Římskokatolická církev	plný úvazek	10. 4. 2013	1 hod. 30 min.
Rozhovor 2 - R2 - Respondent 2	kaplanka VDS	7 let	žena	47 let	Českokobratrská církev evangelická	0,5 úvazek vězeňského kaplana	18.4.2013	1 hod. 8 min.
Rozhovor 3 - R3 - Respondent 3	kaplan VDS	3 roky (2,5 roku jako dobrovolník, 0,5 roku jako vězeňský kaplan)	muž	55 let	Římskokatolická církev	0,5 úvazek vězeňského kaplana	14. 5. 2013	58 min.
Rozhovor 4 - R4 - Respondent 4	koordinátor duchovní péče pro VDS	20 let	muž	73 let	ČCE	0,5 úvazek – nyní koordinátor duchovní péče	16. 5. 2013	59 min.
Rozhovor RV- Respondent RV	bývalý uživatel duchovní služby ve vězení						12. 6. 2013	45 min.

Nejprve jsem k rozhovoru oslovila R0, protože jsme se již v minulosti potkaly na mé pastorační praxi, ale v důsledku tehdejší neznalosti vězeňské duchovní služby jsem si neuvědomila, že R0 není profesionální vězeňskou

kaplankou, ovšem protože stála u zrodu občanského sdružení Vězeňská duchovenská péče.²¹¹

Hlavní kaplanku (R1) jsem oslovila pro její funkci a pro její 19letou zkušenost s duchovní službou. Protože mým dalším požadavkem bylo vést rozhovor s někým, kdo vězeňskou duchovní službu vykonává krátce, kaplanka mne odkázala na účastníka rozhovoru R3.

Na kaplanské poradě VDP jsem potkala účastnici rozhovoru R2, a protože na mne působila velmi sympaticky a pozitivně, rozhodla jsem se ji později se svou prosbou o rozhovor oslovit.

Pro další rozhovor do diplomové práce jsem se rozhodla kontaktovat účastníka rozhovoru R4, zakladatele vězeňské duchovní služby.

S časovým odstupem jsem poslední rozhovor udělala s bývalým uživatelem duchovní služby ve vězení (bývalým vězněm). K bývalému uživateli duchovní služby jsem se dostala pomocí hlavní kaplanky, která mi domluvila možnost navázání spolupráce. Perspektiva bývalého vězně vedla k rozšíření cílů diplomové práce.

Během rozhovorů s vězeňskými kaplany jsem začala považovat za důležité vidět jejich práci přímo, domluvila jsem si proto návštěvu dvou věznic.²¹²

6.3 Předvýzkum a průběh výzkumu

V průběhu výzkumu (od března do června roku 2013) jsem vedla čtyři rozhovory s vězeňskými kaplany a jeden s předsedkyní Vězeňské duchovenské péče, navštívila jsem také dvě věznice, abych lépe pochopila duchovní službu přímo v její praxi. Po časovém odstupu jsem vedla jeden rozhovor s bývalým uživatelem duchovní služby ve vězení, jeho perspektiva vedla k rozšíření cílů

---

²¹¹ Rozdíl VDP a VDS: VDP je sdružení, VDS je na základě VDP vzniklá služba, kterou vykonávají vězeňští kaplané.

Vymezení VDP: Viz kapitola 2.2: „*Vězeňská duchovenská péče je dobrovolné křesťanské sdružení - duchovních i laiků, kteří byli vedením svých církví pověřeni duchovenskou službou ve věznicích a vazebních věznicích Vězeňské služby České republiky a v obdobných zařízeních, pečujících o adaptaci vězňů a propuštěných...*“

Vymezení VDS Viz kapitola 3.2: „*Vězeňská duchovní služba je sborem vězeňských kaplanů, které pověřila jejich církev a s jejichž působením vyslovil výkonný výbor VDP souhlas.*“

²¹² Viz kapitola 6.3.4 a 6.3.5.

mé diplomové práce. Výsledky ve vztahu k výzkumným cílům jsou proto rozděleny na výsledky k původnímu cíli a novému cíli.²¹³

Předvýzkum je prováděn na malém vzorku naší cílové populace. Předvýzkum je testem nástrojů, které ve výzkumu hodlám použít. Cílem je testovat jednoznačnost a srozumitelnost otázek. Předvýzkum by měl být nezbytnou součástí každé výzkumné akce.²¹⁴

První rozhovor (R0) do diplomové práce mi pomohl k tomu, abych ověřila srozumitelnost otázek, abych se naučila rozeznávat rozdíly mezi VDP a VDS. Rozhovor je zcela odlišný od rozhovorů ostatních a je s ním i jinak zacházeno. Nepostupovala jsem dle přesných pravidel kvalitativního výzkumu, přesto jsem ho z diplomové práce nevyřadila, protože v sobě obsahuje mnoho důležitého.

Rozhovor jsem ponechala ve znění, tak, jak jsem ho vyhodnotila zprvu.²¹⁵

6.3.1 Příprava a výsledné znění otázek pro vězeňské kaplany

Otázky jsem několikrát předělávala a průběžně jsem je konzultovala.²¹⁶

Pomocí předvýzkumu a upozornění hlavní kaplanky R1 na nedostatky a nesrozumitelnosti v původním znění jsem otázky sestavila do tohoto výzkumného podkladu.

Téma diplomové práce: Dosavadní praxe duchovní služby ve vězení (názory, interview, hodnocení)

Cíl práce: Reflektovat cíl a smysl vězeňské duchovní služby z pohledu kaplana.

Cíle rozhovorů: Zjistit pomocí rozhovorů, zda vězeňská duchovní služba podle kaplana naplňuje své cíle.

Jméno:

Věk:

---

²¹³ Viz kapitola 6.4 a 6.5.

²¹⁴ Disman (2000) str. 122.

²¹⁵ Celý rozhovor najde čtenář v příloze č. 1 - Respondent 0.

²¹⁶ Původní verzi otázek najde čtenář v příloze č. 1 (respondent 0) u rozhovoru s předsedkyní o. s. Vězeňská duchovenská péče.

Působení ve VDS:

- 1) Když porovnáte situaci dnes s dobou, ve které jste ve vězeňské duchovní službě začal/a pracovat, v čem vidíte největší změnu
  - a) u věznic
  - b) u odsouzených
  - c) u kaplanů.
- 2) Jak jste vnímal/a smysl a cíle vězeňské duchovní služby na počátku/jak je vnímáte dnes?
- 3) Proč podle Vás vězeňská duchovní služba ve věznicích existuje?
- 4) Proč Vy tuto službu vykonáváte?
- 5) Kdy jste měl/a dojem, že vězeňská duchovní služba skutečně něco přináší, či má smysl?
- 6) Jak a čím by se podle Vás dal smysl a cíl vězeňské duchovní služby podpořit?
- 7) Co podle Vás přispívá k naplnění cíle vězeňské duchovní služby?

6.3.2 Výsledné znění otázek pro bývalého uživatele duchovní služby ve vězení

Cíl rozhovoru: Pohled na vězeňskou duchovní službu očima bývalého vězně.

- 1) V čem vidíte smysl vězeňské duchovní služby?
- 2) Co pro Vás bylo při duchovní službě důležité a podstatné?
- 3) Čím je Vám vězeňská duchovní služba přínosná?

6.3.3 Rozhovory

Všechny rozhovory jsem nahrávala na diktafón a následně jsem je doslovně přepisovala. V doslovných prepisech rozhovorů jsem nacházela významové kategorie, které jsem vypisovala a následně jsem k nim přiřazovala řečené. Poté jsem z rozhovorů zpracovala shrnutí, které již směřovalo k cíli diplomové práce, z tohoto shrnutí jsem porovnávala shodnosti a odlišnosti u jednotlivých kaplanů v jejich přístupu k práci, v postojích k modlitbě apod.

V rozhovorech jsou jednotlivé řádky označeny čísly, tato orientace pomocí očíslovaných řádků pomáhá ke zpětnému nalezení významových kategorií - např. (R1) 216 – 218 znamená, že účastnice rozhovoru R1 říká na řádcích 216 – 218 v rozhovoru toto.

Některým účastníkům rozhovor se příliš nelíbil doslovný přepis rozhovorů, má vyučující Bohumila Baštecká proto napsala průvodní dopis o kvalitativním výzkumu.²¹⁷

Protože účastník rozhovoru R3 je ve službě krátce, bylo bezpředmětné se ho ptát na počáteční otázky na srovnání věznic, odsouzených a kaplanů. Přesto, že mi měla být tato skutečnost jasná, tak nebyla, a v rozhovoru jsem poté dalšími otázkami musela improvizovat a hledat jiné otázky.²¹⁸

Výsledně jsem kvalitativně zpracovávala čtyři rozhovory s vězeňskými kaplany a jeden rozhovor s bývalým uživatelem duchovní služby ve vězení (bývalým vězněm).

Během zpracování rozhovoru s bývalým uživatelem duchovní služby ve vězení se naskytly některé nevyjasněné otázky, proto jsem ho později oslovila e-mailem s prosbou o jejich doplnění.²¹⁹

Doslovné znění všech rozhovorů je přílohou diplomové práce.²²⁰ Čísla rozhovorů odpovídají označením účastníků rozhovorů R0 – RV.²²¹ Rozhovory jsou přepsané ve dvojí velikosti písma 10 a 12, z důvodu technicko-administrativních problémů.

Výsledkem první úrovně kvalitativního zpracování rozhovorů R1 – RV jsou významové kategorie jednotlivých rozhovorů.²²² Výsledkem druhé úrovně zpracování rozhovorů jsou z významových kategorií vytvořená shrnutí.²²³

---

²¹⁷ Viz příloha č. 4.

²¹⁸ Doslovné znění rozhovoru najde čtenář v příloze č. 9.

²¹⁹ Významové kategorie s doplňujícími otázkami a odpověďmi viz příloze č. 16.

²²⁰ Přílohy č. 7 - 11, pod názvy Rozhovor 0 – Rozhovor RV.

²²¹ Viz tabulka č. 1.

²²² Viz přílohy č. 12 – 16.

6.3.4 Návštěva vazební věznice Pankrác

Vazební věznicí Pankrác jsem navštívila na dopolední duchovní setkání mužů. Toto byla má první zkušenost s obviněnými lidmi a s vězením samotným. Setkání probíhalo následovně. Běžným začátkem bylo vzájemné si podání rukou mezi všemi účastníky duchovního sezení. Na začátku kaplanka představila mě, já jsem poté obviněným řekla, co mě do věznice a za nimi přivádí. Poté kaplanka dala prostor mladým mužům,²²⁴ aby řekli, co chtějí (důvod vazby, jejich ohlédnutí za minulostí apod.), záleželo na každém, co chtěl sám sdělit. Rozhovory byly o tom, proč chlapci na duchovní setkávání chodí, jaký smysl pro mě duchovní služba má, jak se do věznice dostali apod.

Kaplanku jeden z obviněných v průběhu sezení požádal o to, zda by se mohlo zpívat. Zpívali jsme proto náboženské písně a závěrem zazněla modlitba Otčenáš.

Ve výpovědích chlapců se objevovala témata změny náhledu na celou situaci, na jejich život, na spáchané činnosti. Mluvili o tom, co by v budoucnu chtěli změnit a jak případně odčinit to, co spáchali (napsání omluvného dopisu, osobní omluva, vrácení ukradených peněz). Obvinění mluvili o tom, že jim je líto, co spáchali. Zpozorovala jsem, že během vazby reflektují svůj dosavadní život (zmiňovali, že už nechtějí brát drogy a chtějí mít poctivou práci). Mluvili také o tom, jak zpětně oceňují lidi ve svém okolí (rodiče a přítelkyni - za podporu u soudů během vazby, zmiňovali, že si ani nezaslouží, aby někdo na ně byl takto hodný). Během našeho sezení jeden odviněný žádal o zapůjčení Bible. Jeden ze tří chlapců byl pokřtěný a říkal, že se modlí, další zmiňoval, že jeho setra je křesťanka.

Po celou dobu duchovního setkání byla v kapli (cele) zapálena svíčka.

6.3.5 Návštěva věznice Rýnovice

Věznicí Rýnovice jsem navštívila na celý den, během něhož jsem měla možnost pohovořit si se zaměstnanci věznice, kteří se podílejí na práci s odsouzenými. Konzultovala jsem se zaměstnankyní, která pracuje na

---

²²³ Viz kapitoly 6.4.1 – 6.4.4.

²²⁴ Obvinění – (chlapci) byli shodného věku jako já, přibližně okolo 25 let.

oddělení prevence a stížností, vyřizuje kázeňské přestupky a řeší stížnosti vězňů včetně anonymů, kde vše musí projít řádným šetřením. Poprvé jsem se dozvěděla, co znamená zkratka MON – tedy možný objekt násilí. Tato pracovnice mi vysvětlovala, jak funguje vězeňská hierarchie a tzv. „druhý život ve vězení“. Muži, kteří spadají do zkratky MON, jsou pod častějším dohledem výchovných pracovníků a dozorců ve vězení, ti je pravidelně chodí kontrolovat. Mluvily jsme spolu také o tom, že je běžné potkat někoho zraněného – otázky „co se stalo“ v mnoha případech postrádají smysl, vězni nechtějí říkat, co se děje v jejich „druhém životě“, do kterého často výchovní pracovníci nevidí, proto je otázka upravena do formy, zda dané zranění – rána, byla férová. Práce na tomto oddělení znamená tedy prošetření celého případu, výslechy vězňů, dozorců, případné ohledání těla.

Další rozhovory jsem vedla se speciálním pedagogem a terapeutem na oddělení, kde probíhá specializovaná léčba, na oddělení panoval volnější režim, vězni se mohli pohybovat po oddílech.

Navštívila jsem místní knihovnu, kde mi kaplanka domluvila rozhovor s odsouzeným, který knihovnu vede.²²⁵ Na oddělení „samotky“ jsem díky vstřícným dozorcům měla možnost zažít toto prostředí na vlastní kůži, protože zde zrovna nikdo nebyl a musím říci, že opravdu mi dobře nebylo (žádné okno, stísněný prostor, vše temné a ošklivé).

Odpolední duchovní setkání se tentokrát vedlo v jiném duchu než obvykle, toto pravidelné páteční setkání navštívil misionář Jan Eriksen,²²⁶ který přednesl své povídání o svém gangsterském životě a odsouzeným dal knihu „*Žil jsem v podsvětí*“. Při závěru vyprávění měli odsouzení možnost se na cokoli zeptat.

Při začátku duchovního setkání jsme si všichni (kaplanka, odsouzení, Eriksen, jeho překladatelé a já) vzájemně podali ruce, odsouzení si poté uvařili kávu, čaj – jak je jejich každotýdenním zvykem a usedli ke stolu. Na úvod

---

²²⁵ Odsouzený dříve docházel na duchovní, ale v květnu roku 2013, kdy jsem věznicí navštívila, na duchovní hodiny nedocházel. Mluvil o tom, že mu vadí přístup jiných vězňů k duchovní službě a říkal kaplance o tom, co se děje na celách, když vězni ví, že je nikdo nevidí, neslyší – mluvil o určité přetvářce, která mu vadí a bohužel mu i brání v docházení na duchovní setkávání.

²²⁶ Bývalý gangster, pasák, dnes misionář. Eriksen mluvil o tom, jak dříve Boha odmítal, nevěřil, několikrát viděl ve své blízkosti vraždu, žil nemravným způsobem života, až jednou uvěřil a od té doby je misionářem a jeho život je protkán vírou v Boha.

zazněla delší modlitba kaplanky, kterou doplňovaly přímlyvy odsouzených. Když už nikdo přímlyvu neměl, kaplanka modlitbu dokončila. Závěr sezení se nesl opět v podání si rukou, na konci setkání pro odsouzené přišli dozorcí, aby je odvedli zpět na jejich cely.

6.4 Výzkumné výsledky a jejich zpracování ve vztahu k původnímu cíli práce

Čtenářům představuji dvě podkapitoly,²²⁷ první kapitola²²⁸ vznikla díky rozhovorům s vězeňskými kaplany,²²⁹ kde jsem se zabývala původním cílem práce. Tyto rozhovory²³⁰ jsem doplnila v průběhu výzkumu o rozhovor s bývalým uživatelem duchovní služby ve věznici (bývalým vězněm) a výsledky vedly k rozšířením cílů.

V samotném textu v dalších podkapitolách²³¹ uvádím (na základě nalezených významových kategorií) výsledné shrnutí jednotlivých rozhovorů s vězeňskými kaplany. Ve vztahu k cíli mé práce, to znamená, že se zabývám především cílem a smyslem vězeňské duchovní služby.

Výsledné shrnutí²³² všech vězeňských kaplanů doplňuji protipólem kaplanů, bývalým vězněm. Vnímání smyslu a cíle vězeňské duchovní služby bývalého vězně jsem odvodila z významových kategorií²³³ z našeho rozhovoru.²³⁴

6.4.1 Smysl a cíl vězeňské duchovní služby z pohledu hlavní kaplanky (shrnutí rozhovoru R1)

Církevní příslušnost: Římskokatolická církev

---

²²⁷ 6.4 a 6.5.

²²⁸ 6.4.

²²⁹ Viz přílohy č. 7 - 10, pod názvy Rozhovor 1 – Rozhovor 4.

²³⁰ Viz kapitola 6.5.

²³¹ 6.4.1 – 6.4.4.

²³² Viz kapitola 6.4.5 Smysl a cíl vězeňské duchovní služby shrnutí kaplanů a pohled bývalého vězně.

²³³ Významové kategorie z rozhovoru RV viz příloha č. 16.

²³⁴ Doslovný přepis rozhovoru viz příloha č. 11 (Rozhovor RV).

1) Zařazení kaplana do vězeňského systému a jeho možnosti

Hlavní kaplanka podporuje, aby ve věznici byl kaplan na vyšší úvazek (poloviční, nebo plný). Kaplan je poté braný jako součást vězeňského systému a má to vliv i na odsouzené, u kterých odpadá ostych jít za kaplanem (vidí totiž kaplana pohybovat se po věznici atd.) Tam, kde je víceúvazkový kaplan, tam roste zájem o duchovní službu, kaplané na větší úvazek se snázejí sžít s vězeňským prostředím. Kaplanka se snaží o to, aby kaplané byli vnímáni jako někdo, za kým je vidět potřeba jeho profese.

Kaplanka se vymezuje oproti kolegům psychologům. Zdůrazňuje, že kaplan mnohdy může víc než psycholog, protože vězni si s ním nepřipadají jako na prohlídce u lékaře. Kaplan nemůže být zajedno ani se zaměstnanci věznice, ani s odsouzenými, stát by měl uprostřed, měl by citlivě vnímat obě strany, což se projevuje důvěrou ze strany odsouzených, protože kaplani o své komunikaci s odsouzenými nemusí psát zápisy, a to odsouzení vědí.

2) Zásady a cíle práce s odsouzenými

Kaplanka se řídí Ježíšovými slovy: vaše slovo budiž ano ano, ne ne, co je nad to, je od zlého, věří, že cesta s Bohem a pevná víra skutečně člověka mění a že se mnoho věcí v životě odsouzených dá narovnat. Kaplanka staví při práci s odsouzenými na Evangelium Ježíše Krista.

Pořádá ve věznici duchovní obnovy a setkání rodin, tyto akce mají u odsouzených oblibu. Zásahu na těchto akcích má také věznice, která svolila tyto akce pořádat.

Když se sejde skupina odsouzených na duchovní skupinu, kaplanka začne poměrně dlouhou počáteční modlitbou, ve skupině se modlí za dozorce i ostatní zaměstnance věznice, kaplanka se snaží odsouzené muže vést k tomu, aby se za lidi, kterým ublížili, modlili a žehnali jim. Vede duchovní skupinu tak, aby lidé chodili na skupinu v kázni a přísnosti (ne jen si popovídat nebo vyměnit zprávy). Drží se zásady chovat se k odsouzeným s laskavostí, ale být zároveň velmi opatrná (mít pevný postoj, umět říci i ne a nepodlehout lítosti, stát pevně za svým rozhodnutím, mluvit pravdivě a rovně). Kaplanka čte spisy odsouzených a zdůrazňuje to i ostatním kaplanům.

V budoucnu by se chtěla zabývat vyprofilováním role vězeňského kaplana, zpracovat v týmu, co je cílem duchovních rozhovorů, co je cílem studia, aby bylo jasné na papíře, že cílem je člověka zasáhnout v rozhovorech celistvě a právě celistvostí ho posunout dál.

Postup práce s odsouzenými: tři stupně

- a) Role Šimona z Kyrény – být s člověkem v jeho těžké situaci, aniž by zkoumala, nakolik si za tuto situaci může odsouzený sám.
- b) Když je vidět, že člověk má zájem se sebou něco dělat – skrze osobní rozhovory pomáhat hledat změnu životní cesty, hledat spolu s odsouzeným nové cíle a možnosti. V rozhovorech by se s odsouzenými mělo mluvit o minulém životě, o vině, kterou by člověk měl uznat, měl by se k ní nějak postavit, uznat ji, přijmout ji a uvědomit si, že některé skutečnosti sám zavinil.
- c) Tam, kde se člověk otevírá duchovní cestě, ho doprovázet na té cestě, hledat spolu s ním duchovní přesah nebo víru.

3) Smysl vězeňské duchovní služby pozorovatelný

Kaplanka může přímo pozorovat posun u odsouzených ve změně jejich chování – k dozorcům a zaměstnancům – chovají se slušněji, najednou si nestěžují, poděkují dozorcům.

4) Za smysl vězeňské duchovní služby hlavní kaplanka považuje

Pečovat o duši odsouzených, usilovat o to, aby odsouzení našli jinou životní cestu a aby se naučili po ní chodit. Doprovázet člověka k Bohu (leckdy k tomuto propojení ani nedojde, a s člověkem se zůstane na rovině lidské), pomáhat člověku v životních rozhodnutích. Mít zájem o člověka s jeho radostmi, pomoci člověku v jeho dané situaci, zajímat se o člověka celistvě, aby si odsouzený uvědomil, proč dříve ve svém životě selhával a uvědomil si možnosti, jak se tomu v budoucnosti vyhnout. Také změnu postojů odsouzených, změnu chování.

6.4.2 Smysl a cíl vězeňské duchovní služby z pohledu kaplanky (shrnutí rozhovoru R2)

Církevní příslušnost: Českobratrská církev evangelická

1) Způsoby práce

Kaplanka říká odsouzeným při své práci s nimi, že jsou zváni na duchovní setkání, i když nemusí mít blízko k duchovním hodnotám – říká, že pokud jim to není blízké, nemusí mluvit o Bohu, o církvi apod., ale mohou přijít jen tak a nemusí to maskovat tím, že budou mluvit o něčem, co jim není blízké.

Rozhovory s odsouzenými jsou především o civilních věcech, o lidských věcech, o tom, co je trápí ve vztazích atd.

Cílem rozhovorů je normálně si s odsouzenými lidsky popovídat, hovory vnímá jako poučné i sama pro sebe. Smyslem je pro ni vězně zklidnit a nabídnout jim zrelaxování v kapli. Na setkáních s odsouzenými se kaplanka snaží spolu s nimi hodně zpívat a využívá i toho, když někdo hraje na kytaru. Na konci sezení se kaplanka zeptá, zda odsouzeným nevadí modlitba páně.

V neděli na pobožnostech kaplanka čte i z Bible, zpívá se, i se modlí, kaplanka k tématu něco řekne a poté dá slovo i odsouzeným, aby se k tomu vyjádřili.

Přednost při své práci dává těm, kteří mají zájem na sobě pracovat, před těmi, kteří se snaží duchovní službu jen využívat.

O duchovní službu projevují zájem odsouzení tím, že kaplanku i na chodbě sami oslovují.

Kaplanka by se v budoucnu chtěla naučit Bibli používat více pro odsouzené lidi, nepoužívat tolik nesrozumitelného církevního názvosloví.

Kaplanku oslovuje povolání celníka, kdy Ježíš si zavolal toho, kdo byl zrádce a vyděrač k tomu, aby byl jeho učedníkem, a Ježíš následně na to odpovídá farizeům, kteří ho kritizují: „Lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní.“

2) Smysl vězeňské duchovní služby

Smyslem práce je péče o duši odsouzeného člověka, hledat spolu s ním možné řešení jeho situace, doprovázet ho v těžké situaci a především nebrat mu

naději, protože ta podle kaplanky je vždycky. Cílem je situaci nějak prosvětlit, k tomuto prosvětlení dochází pomocí zpěvu a modlitby, ale leckdy i bez toho. Ideálním cílem vězeňské duchovní služby by bylo, kdyby člověk nahlédl na svůj život a vydal se v něm jinou cestou a aby už se nevracel do vězení. Smyslem je působením na něj zmírňovat případné zlo, které by se třeba bez duchovního působení dělo. Kaplanka si myslí, že právě ti lidé, kteří dělají nejvíce zla, potřebují nejvíce pomoci.

3) Zakotvení ve věznicích

Kaplanka vnímá dozorce jako svoje kolegy, i k nim se snaží chovat lidsky, a oni podle ní sami pochopili, že duchovní služba ve věznicích je k tomu, aby vězně zklidnila.

4) Osobní hodnoty

Podle kaplanky by se člověk měl zprvu dávat do pořádku sám, aby poté mohl sloužit ostatním. Kaplanka je stále ochotná na sobě pracovat. Vnímá, že na určité rovině se provinujeme všichni, třeba i jen v hlavě, když nás napadnou věci jako závist apod.

Věří na mocnou sílu Ježíše Krista a v to, že když se mu zachce, mohou se dít zázraky. Myslí si, že síla, kterou dostává pro práci s odsouzenými, je síla od pána Boha. Kaplanka říká, že ji baví pomáhat lidem tam, kde to není třeba tak vidět, nebo to není oceněné, protože právě v takovýchto oblastech to lidé potřebují nejvíce.

5) Působení kaplanky na odsouzené

Kaplanka si uvědomuje, že pracuje většinou s narušenými lidmi, nepočítá proto s obrovskými změnami v jejich chování či postojích. Podle ní je ale každá změna dobrá. Při komunikaci o své vině odsouzení často svalují vinu na různé životní okolnosti, kamarády apod. Kaplanka se snaží o to, aby si uvědomili, že si své kamarády vybrali, a myslí si, že náhledy odsouzených se poté mění. Zdůrazňuje však, že je to spíše mravenčí práce.

Úspěchem duchovní služby je, že si odsouzení třeba v kapličce uvědomí, že něco ve svém životě dělali špatně, toto uvědomění nemusí nutně souviset se spácháním jejich trestného činu, ale mohou nahlížet na svou minulost, např. na to, že se špatně chovali k manželce, či se nestarali o děti a mají touhu to v budoucnosti změnit.

S některými odsouzenými si kaplanka vymění kontakt a oni se mohou ozvat, jak se na svobodě mají. Kaplanka vidí smysl v tom, když jí odsouzení dají vědět, že mají, kde bydlet a pracují. Kaplanka si myslí, že by bylo třeba více kaplanů a více pracovníků, kteří se specializují na drogově závislé.

6) Praxe nemocniční kaplanky

Na odsouzené lidi se dívá podobně jako na nemocné, vnímá odsouzené jako nemocné, akorát jinak. Na všechny odsouzené se dívá jako na lidi. S odsouzenými o svém působení v nemocnici hovoří. Když si hodně stěžují, odkáže se na svou práci v nemocnici a říká o tom, jak jiní lidé jsou na tom mnohem hůř než oni. Odsouzení poté uznají, že oni jsou ve srovnání s nemocnými lidmi na tom dobře.

6.4.3 Smysl a cíl vězeňské duchovní služby z pohledu kaplana (shrnutí rozhovoru R3)

Církevní příslušnost: Římskokatolická církev

1) Způsoby a metody práce

V osobním rozhovoru kaplan primárně naslouchá odsouzenému člověku, nechá ho mluvit o tom, o čem chce on, případně se ho doptává na to, co považuje za důležité. První rozhovor je z 90% naslouchání. Celá individuální práce se vyvíjí podle zadání odsouzeného. Základní metoda rozhovoru je vůči všem stejná, bez ohledu na to, zda je člověk vrah či zloděj. Toto vědomí u kaplana pouze ovlivní, jak se na toho člověka dívá. Pokud proces s odsouzeným pokračuje, kaplan do rozhovorů začne více zasahovat a reaguje na jeho potřeby, přání, nejasnosti. Když odsouzený projeví zájem o modlitbu, kaplan se s ním modlí. Sám ale modlitbu neinicuje.

Kaplan má setkání s odsouzenými skupinové (větší Bohoslužba a menší diskuzní skupina), nebo individuální.

Bibli využívá ve skupinové práci, na bohoslužbách, kde se sejdou odsouzení, kteří projevují zájem o náboženské věci. Na malé skupině diskuzní se probírají už konkrétní duchovní témata, a když kaplan odchází z věznice po dvoudenní službě, má na paměti diskuze a individuální setkání a tyto pocity se mísí tak, že má pocit smysluplnosti práce.

Jednoho odsouzeného také připravuje na přijímací zkoušky na teologickou fakultu.

Kaplan si čte údaje ve VISU,²³⁵ nevyčte tam ale okolnosti, je pouze na odsouzených, co kaplanovi řeknou. Do VISU nepíše, na rozdíl od všech ostatních zaměstnanců, kteří do VISU zapisovat musí. Do VISU zapisuje tehdy, když má pocit, že to má smysl pro toho vězně, když to pomůže pohledu ostatních zaměstnanců na něj (např. že hraje na duchovních skupinách na kytaru, že se připravuje na přijímací zkoušky na teologickou fakultu apod.). Kaplan si vede pouze své soukromé poznámky o tom, o čem s člověkem hovoří. Spisy zatím nečte, protože říká, že zatím nepocítil nutnost se trestnou činností odsouzeného intenzivně zabývat.

2) Smysl a cíl vězeňské duchovní služby

Kaplan si myslí, že se nedá stanovit pouze jeden konkrétní cíl vězeňské duchovní služby. Dílčí cíle jsou práce na sobě v oblasti životních cílů, práce s vlastní vinou, práce na sebeovládání a práce na komunikaci s lidmi. Poté práce duchovní nebo náboženská.

Primárním cílem je pomoci lidem, aby udělali něco sami se sebou. Do věznice nepřichází s primárním úmyslem udělat z odsouzených křesťany, pokud mají sami zájem o duchovní a náboženské poselství, tak o tom s nimi komunikuje.

Smyslem je pomoci odsouzeným k lepšímu náhledu na sebe, na jejich trestní minulost a na jejich současný život ve věznici a na jejich plánování budoucnosti. Uvědomění si duchovní dimenze odsouzeným v tomto ohledu pomáhá, duchovní dimenze je více otevírá k náhledu na sebe. Kaplan zmiňuje,

---

²³⁵ Vězeňský informační systém eviduje základní data o odsouzených.

že čím vážnější je trestný čin, tím vážnější mají odsouzení potřebu s tím něco dělat.

K pocitu smyslu přispívají i odsouzení, kteří dávají najevo pocit vděčnosti, radosti a smysluplnosti vůči tomu, že se jim ve věznici věnuje.

O své vině většinou odsouzení mluvit chtějí. Kaplan se pomocí otázek snaží dojít k tomu, aby odsouzení třeba jinak pochopili, co spáchali, protože odsouzení se se svou vinou potřebují nějak srovnat, že např. jejich individuální řešení je velmi problémové a je tedy potřeba o něm mluvit.

3) Výsledky působení duchovní služby na odsouzené je pozorovatelné

Kaplan může posuzovat změnu názorů odsouzeného, jeho pohledů na sebe, změnu hodnot, protože o těchto věcech se dá mluvit. Zde vidí u odsouzených cestu dopředu.

Zpravidla každý týden učiní nový objev, potká člověka, se kterým před tím neměl vůbec žádný kontakt, prožije s ním nějaké setkání nebo rozhovor velmi hlubokého, osobního a mimořádného charakteru.

4) Hodnoty, zásady a metody kaplana

Každý odsouzený má právo na duchovní službu. Bibli vnímá jako základ svého života i svého povolání. Za základní považuje Ježíšovo životní nastavení – být lidem k dispozici, být vstřícný k lidem, kteří jsou vyloučení, a o které se nikdo nestará.

Kaplan při každém kontaktu odsouzeným podává ruku. Podávání ruky vnímá jako kaplanské specifikum, znamená mimo jiné, že jsou lidi. Oblíbené místo z Bible je kapitola 25 z Matouše, kde se píše: *„Když jsem byl ve vězení, navštívili jste mě.“*

Zásadní věc je podle kaplana spolupráce kaplanů mezi sebou navzájem, tím, že si konkrétní odsouzené předávají tak, jak přecházejí do jednotlivých věznic.

Metody práce si utváří každý kaplan sám, není něco, co by bylo přesně stanovené a kontrolované. Každý má svobodu v tom, aby dělal, co chce on sám. Metody práce se mezi kaplany spíše navzájem sdílejí.

5) Zakotvení ve věznici

Kaplan nekoná duchovní službu u zaměstnanců věznic. Říká, že zaměstnanci nechápou, co by od něj mohli chtít. Práci kaplana srovnávají s prací psychologa.

S odbornými zaměstnanci věznice úzce spolupracuje, když se řeší případ konkrétního odsouzeného (jeho hodnocení, pochvala, nebo trest).

6) Vize: rozvoj duchovní služby ve vězení

Kaplan v souvislosti s rozvojem duchovní služby zmínil, že by bylo vhodné zavést systematické odborné supervize pro vězeňské kaplany a pořádat ještě více odborných kurzů, které by pořádaly teologické fakulty nebo církevní a necírkevní organizace.

6.4.4 Smysl a cíl vězeňské duchovní služby z pohledu kaplana (shrnutí rozhovoru R4)

Církevní příslušnost: Českobratrská církev evangelická

1) Zakotvení duchovní služby ve věznici

Největší změnou od počátku duchovní služby je to, že služba funguje a není pouze raritou. Stále se ale potýká s nedůvěřivou atmosférou ze strany personálu.

Podle kaplana člověk ve věznici bere duchovní službu jako provozní nutnost v tu chvíli, kdy je zavřen, jeho možnosti jsou omezené a také jeho rozhled je omezen. Ten člověk, dá se říct, nemá nic jiného na práci, tak dělá aspoň toto. Když vyjde odsouzený ven, pokud se z něj stane člověk věřící, jeho víra je vystavena obrovské zkoušce.

2) Způsoby a metody práce

Kaplan vstupuje do vztahu s odsouzenými se svou osobní soukromou modlitbou. Za odsouzenými nepřichází rovnou s Biblií a nenutí je k duchovním projevům. Jestliže odsouzení sami projeví zájem o víru, snaží se pomocí nástrojů víry o to, aby víra pomohla k tomu, aby člověk sám se sebou něco

udělal. Kaplan věří, že je nástrojem v Božích rukách, že on lidi nemění, mění je Bůh.

Vychází při své práci z toho, že odsouzený člověk ho potřebuje, potřebuje mu něco říci. Snaží se naslouchat sdělovanému, nekáže, ani nevnučuje odsouzeným své myšlenky.

Nezačíná rozhovor tématem viny, k tomuto tématu se postupně cílí. Důležité jsou dle něj i ostatní prožitky, jak odsouzený celou událost vnímá, jakým způsobem podá svou verzi příběhu. Je důležité znát všechny okolnosti, za kterých se trestný čin stal, než je možné dojít k uznání viny. Není vhodné zlehčovat situaci odsouzených a říkat poznámky typu: „Co si to vymýšlíš“, „Ty to zlehčuješ“ apod. Je nutné naslouchat s vážností. Dříve než se podívá do spisu, s odsouzenými hovoří, až v případě nedůvěry použije možnost četby spisu. Pokud odsouzený podá svůj příběh namyšleně, stylem, že o nic nešlo, odsouzenému připomene, že o něco šlo, že se skutečně něco stalo.

Kaplan říká, že si nevěří natolik, aby rozhovor s duchovní službou považoval za nějaký převratný okamžik. Může ale přispět k tomu, že člověk začne nad sebou přemýšlet a že se třeba vrátí do společnosti s jinými hodnotami.

3) Smysl a cíl vězeňské duchovní služby

Kaplan vnímá vězeňskou duchovní službu jako službu světla. Vězeňská duchovní služba je součástí péče o člověka, který je ve vězení, smyslem je být mu nablízku, ne z něj udělat křesťana. Duchovní služba má velké předpoklady k tomu, aby vedla odsouzené k sebeporozumění, pochopení jejich trestné minulosti i jejich trestných činů a toho, co je dovedlo do vězení. Smyslem vězeňské duchovní služby je dovést odsouzeného člověka k nápravě. Ať se odsouzení dostali do vězení vlastní vinou či ne, je potřeba jim nějak pomoci.

Myslí si, že když se člověk stane věřícím nebo konečně pochopí smysl svého života v duchovní oblasti, měl by vydržet ve výkonu trestu a odčinit to, co skutečně udělal.

Duchovní služba v každém případě něco přináší a v každém případě má smysl. Vyplňuje prázdné místo, které v péči o člověka chybí.

Cíl duchovní služby je, aby byla ku pomoci a aby mohla fungovat svobodně. Když kaplan s člověkem pracuje, nepřipouští si, že by služba neměla smysl. Až později, když se dozví, že např. člověk služby zneužil, je mu líto vynaložené energie.

4) Výsledky působení duchovní služby na odsouzené

Jsou lidé, kteří se vrátili z vězení a ví se o nich, že změnili svůj život a pracují nebo se podílejí na dobrých věcech, a jsou lidé, kteří toto neudělali a kteří se vrací k trestné minulosti. Výsledek, jestli se to povedlo, nebo nepovedlo, je těžko zjistitelný.

5) Vize: rozvoj duchovní služby ve vězení

Důležitá je pozitivní medializace, která hovoří o duchovní službě v kladném smyslu. Bylo by vhodné říci, jak se služba snaží o to, aby se lidé vrátili na svobodu do společnosti s nějakým názorem, smyslem, co udělat se svým životem, jak přispět ke kvalitě společnosti. Je málo pozitivních zpráv o duchovní službě, a o tom, jak působí.

6.4.5 Smysl a cíl vězeňské duchovní služby shrnutí kaplanů a pohled bývalého vězně

R1

Za smysl vězeňské duchovní služby hlavní kaplanka považuje

Pečovat o duši odsouzených, usilovat o to, aby odsouzení našli jinou životní cestu a aby se naučili po ní chodit. Doprovázet člověka k Bohu (leckdy k tomuto propojení ani nedojde, a s člověkem se zůstane na rovině lidské), pomáhat člověku v životních rozhodnutích. Mít zájem o člověka s jeho radostmi, pomoci člověku v jeho dané situaci, zajímat se o člověka celistvě, aby si odsouzený uvědomil, proč dříve ve svém životě selhával a uvědomil si možnosti, jak se tomu v budoucnosti vyhnout. Také změnu postojů odsouzených, změnu chování.

R2

Smysl a cíl vězeňské duchovní služby

Smyslem práce je péče o duši odsouzeného člověka, hledat spolu s ním možné řešení jeho situace, doprovázet ho v těžké situaci a především nebrat mu naději, protože ta je vždycky. Cílem je situaci nějak prosvětlit, k tomuto prosvětlení dochází pomocí zpěvu a modlitby, ale leckdy i bez toho.

Ideálním cílem vězeňské duchovní služby by bylo, kdyby člověk nahlédl na svůj život a vydal se v něm jinou cestou, a aby už se nevracel do vězení. Smyslem je působením na něj zmírňovat případné zlo, které by se třeba bez duchovního působení dělo. Kaplanka si myslí, že právě ti lidé, kteří dělají nejvíce zla, potřebují nejvíce pomoci.

R3

Smysl a cíl vězeňské duchovní služby

Kaplan si myslí, že se nedá stanovit pouze jeden konkrétní cíl vězeňské duchovní služby. Dílčí cíle jsou práce na sobě v oblasti životních cílů, práce s vlastní vinou, práce na sebeovládání a práce na komunikaci s lidmi. Poté práce duchovní nebo náboženská.

Primárním cílem je pomoci lidem, aby udělali něco sami se sebou. Do věznice nepřichází s primárním úmyslem udělat z odsouzených křesťany, pokud mají sami zájem o duchovní a náboženské poselství, tak o tom s nimi komunikuje.

Smyslem je pomoci odsouzeným k lepšímu náhledu na sebe, na jejich trestní minulost a na jejich současný život ve věznici a na jejich plánování budoucnosti. Uvědomění si duchovní dimenze odsouzeným v tomto ohledu pomáhá, duchovní dimenze je více otevírá k náhledu na sebe. Kaplan zmiňuje, že čím vážnější je trestný čin, tím vážnější mají odsouzení potřebu s tím něco dělat. K pocitu smyslu přispívají i odsouzení, kteří dávají najevo pocit vděčnosti, radosti a smysluplnosti vůči tomu, že se jim ve věznici věnuje.

O své vině většinou odsouzení mluvit chtějí. Kaplan se pomocí otázek snaží dojít k tomu, aby odsouzení třeba jinak pochopili, co spáchali, protože odsouzení se se svou vinou potřebují nějak srovnat, že např. jejich individuální řešení je velmi problémové a je tedy potřeba o něm mluvit.

R4

3) Smysl a cíl vězeňské duchovní služby

Kaplan vnímá vězeňskou duchovní službu jako službu světla. Vězeňská duchovní služba je součástí péče o člověka, který je ve vězení, smyslem je být mu nablízku, ne z něj udělat křesťana. Duchovní služba má velké předpoklady k tomu, aby vedla odsouzené k sebeporozumění, pochopení jejich trestné minulosti i jejich trestných činů a toho, co je dovedlo do vězení. Smyslem vězeňské duchovní služby je dovést odsouzeného člověka k nápravě. Ať se odsouzení dostali do vězení vlastní vinou či ne, je potřeba jim nějak pomoci.

Myslí si, že když se člověk stane věřícím nebo konečně pochopí smysl svého života v duchovní oblasti, měl by vydržet ve výkonu trestu a odčinit to, co skutečně udělal.

Duchovní služba dle kaplana v každém případě něco přináší a v každém případě má smysl. Vyplňuje prázdné místo, které v péči o člověka chybí.

Cíl duchovní služby je, aby byla ku pomoci a aby mohla fungovat svobodně. Když kaplan s člověkem pracuje, nepřipouští si, že by služba neměla smysl. Až později, když se dozví, že např. člověk služby zneužil, je mu líto vynaložené energie.

Shrnutí rozhovoru RV – smysl a cíl vězeňské duchovní služby z pohledu bývalého uživatele duchovní služby

Duchovní služba má smysl v tom, že pracuje s člověkem, který je odsouzen a prožívá těžkou životní situaci, že v tom období člověk nezůstává sám.

Duchovní má jiné nástroje, než má pedagog a psycholog, kteří příliš nevěří v nápravu člověka. Věřící člověk (duchovní) má rozměr transcendentní, pracuje jinak a trpělivěji. Může se i více přiblížit k odsouzenému než pedagog a psycholog,

Psycholog nemá nástroj na to, jak pracovat s odpuštěním, psycholog nemůže dát odpuštění vězni, odpuštění může dát Bůh. Má-li člověk provést sebereflexi, potřebuje duchovního, psycholog na to nestačí. Duchovní vede odsouzené ve vězení k odpuštění. Vězeň touží po tom, aby prožil odpuštění. V podstatě mu ho nikdo jiný nemůže dát, jen Bůh, duchovní si musí uvědomovat, že to je dar

Boží. Nemůže na odsouzeného chrlit odpuštění. Vhodnou formou jsou biblické příběhy, kdy si sebereflexi člověk uvědomuje. Duchovní do vězení patří, musí tam být, pokud člověk má prožít vinu a nalézt naději na smysluplnost života.

Smyslem vězeňské duchovní služby je odpuštění, přivedení odsouzeného člověka ke vztahu s Bohem, aby jeho život dostal jiný rozměr, aby se člověk vypořádal s minulostí a pocíťoval naději v budoucnost. Naději může člověku dát duchovní, protože duchovní je nástrojem Boha, služebníkem Boha ve vězení.

Ve věznici se nesetkal s jediným vězňem, který by si neuvědomoval, že se dopustil něčeho špatného, a to, že vinu popírá nebo racionalizuje, je něco jiného, každý má právo na obranný mechanismus. Nechápe, proč s tím máme takové problémy, když v podstatě Kain neudělal nic jiného, když zabil Ábela. Bible neřeší časový údaj (není řečeno, jestli to bylo za rok, za dva, za pět, za deset let), kdy Kain se obrátil k Bohu.

Práce duchovního je náročná a vyčerpávající, protože nová generace odsouzených se chová úplně jinak (např. neexistuje nezkušenost s drogami). Podoba vězení se proměňuje.

RV říká, že ať už člověk udělá cokoli ve svém životě, tak pořád je člověkem a je v něm Boží obraz a duchovní mu to musí sdělovat citlivě a odsouzený musí sám poznat, že když duchovní to říká, zda tomu sám věří.

Proces působení vězeňského duchovního je individuální, u každého vězně může mít jinou podobu, působí tam především Bůh, Duch svatý. Duchovní musí být citlivý, aby rozpoznával, kdy se prostor otvírá, a kdy je zavřený, aby ho násilím nechtěl otvírat, protože by to k ničemu nebylo. Odsouzenému člověku by způsobil velké problémy. Když člověk uzná vinu, potom skutečně je to Boží dar.

Když odsouzení mají k duchovním důvěru, chrlí na ně své bolesti, dochází tam k projekci, přenáší na ně svou bídu, své utrpení a duchovní musí rozpoznat, že to není osobní záležitost.

6.4.6 Srovnání pohledů kaplanů na smysl a cíl vězeňské duchovní služby

V odpovědích kaplanů můžeme vysledovat opakující se motivy (např. „péče o duši“ a též osobité významové vzorce jejich pojetí smyslu, který má vězeňská duchovní služba).

R1: Změna

Změna životní cesty, změna postojů a změna chování, uvědomění si špatné minulosti.

R2: Naděje

Dávání naděje, prosvětlení situace, zmírňování zla.

R3: Sebezlepšování

Práce s vlastní vinou, sebeovládání, komunikaci s lidmi, náhled na jejich trestní minulost, na současný život ve věznici a na plánování budoucnosti.

R4: Náprava a sebeporozumění

Vedení k sebeporozumění, pochopení trestné minulosti a toho, co je vedlo do vězení, vedení k nápravě.²³⁶

Modlitba

Pojetí modlitby může do jisté míry ovlivňovat např. církevní příslušnost jednotlivých kaplanů.

R1: Modlitba na úvod duchovního setkání, poměrně dlouhá (modlí se i za zaměstnance věznice, dozorce, odsouzené vede k tomu, aby se modlili za lidi, kterým ublížili, do modlitby mohou zasahovat i odsouzení svými přímlyvami).

R2: Modlitba na konci duchovního setkání po domluvě s odsouzenými, modlitba má formu kratší.

R3: Při individuálních rozhovorech kaplan sám modlitbu neinicuje.

R4: Vstup do setkání s odsouzeným se svou osobní soukromou modlitbou.

Osobní hodnoty a zásady pro práci s odsouzenými

---

²³⁶ V semináři občanského sdružení Za branou (30. 5. 2013) mluvil účastník rozhovoru RV o svých zkušenostech s vězeňskou duchovní službou a zmínil, že nemá rád slovo „náprava“.

R1: Věří, že cesta s Bohem a pevná víra člověka mění. Práci s odsouzenými staví na Evangelium Ježíše Krista.

R2: Věří v mocnou sílu Ježíše Krista – na zázraky, na sílu od Boha, kterou dostává na práci s odsouzenými.

R3: Bible jako životní základ, povolání podobné Ježíšověmu životnímu nastavení – být lidem k dispozici, být vstřícný k lidem, kteří jsou vyloučení.

R4: Věří, že je nástrojem v Božích rukou, že on lidi nemění, mění je Bůh.

Četba spisů

R1: Čte spisy odsouzených, když s nimi více pracuje.

R3: Spisy zatím nečte (protože zatím nepocítil nutnost se trestnou činností odsouzeného intenzivně zabývat).

R4: Použije možnost četby spisu většinou v případě potřeby, četbou spisu svou práci ale nezačíná.

Vize

R1: Vyprofilovat roli kaplana (v písemné podobě – co je cílem rozhovorů, studia atd.)

R2: Ideální by bylo více kaplanů (nebo pracovníků), kteří se zaměřují na drogově závislé. Také spolupráce kaplanů s neziskovými organizacemi, církvemi a sborem.

R3: Zavedení odborných systematických supervizí pro vězeňské kaplany, pořádání více odborných kurzů.

R4: Pozitivní medializace duchovní služby.

Úspěchy

R1: Slušnější chování – odsouzení si nestěžují a nevymýšlejí, pracují na sobě.

R2: Odsouzení si uvědomí, že něco ve svém životě dělali špatně - náhled na svou minulost. Mají touhu to v budoucnu změnit. Úspěchem může být také studium – např. na vysoké škole.

R3: Změna názorů odsouzeného, jeho pohledů na sebe, změna hodnot.

R4: Lidé, kteří se vrátili z vězení a změnili svůj život, podílejí se na dobrých věcech. Ale výsledek, jestli se to povedlo, nebo nepovedlo, je těžko zjistitelný.

Způsoby práce: vedení duchovních setkání

R1: Duchovní skupinu vede v kázni a přísnosti, aby si odsouzení jen nechodili vyměňovat informace.

R2: Při duchovním setkávání pro ni není důležité, aby odsouzení mluvili o tom, co jim není blízké (tím je myšleno o církvi a o Bohu).

R3: Primárně naslouchá, první rozhovor je v 90 % o naslouchání.

R4: Za odsouzenými nepřichází rovnou s Bibli, nenutí k náboženským projevům. Naslouchá odsouzeným a tomu, co chtějí sami sdělit, co potřebují říci.

Všichni kaplané odsouzeným podávají ruku. Metody práce si určuje každý kaplan sám. Metody práce nejsou přesně stanovené. Mezi kaplany se navzájem sdílejí.

Inspirace pro výkon duchovní služby z Bible

R1: Ježíšova slova: Vaše slovo budiž ano ano, ne ne, co je nad to, je od zlého.

R2: Lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní.

R3: Matouš 25: Když jsem byl ve vězení, navštívili jste mě.

R4: Duchovní služba jako služba světla (světlo se nestaví pod kbelík, ale nad kbelík na vyvýšené místo).

6.5 Výzkumné výsledky a jejich zpracování ve vztahu k přidaným cílům práce

Během zpracování rozhovoru s bývalým uživatelem duchovní služby ve vězení vznikly nové cíle. K těmto cílům jsem se dopracovala při konzultacích s vyučující Bohumilou Bašteckou, kdy jsem si uvědomila, že zpracování rozhovoru se rozpadá na nové tři významové kategorie.

- 1) Osobní cesta víry.
- 2) Popis vězení.²³⁷
- 3) Duchovní ve vězení: smysl jeho působení, pracovní postupy.²³⁸

Třetí kategorie odpovídá původnímu cíli, který jsem se rozhodla doplnit - protipólem kaplanů (bývalým vězněm).²³⁹

V průběhu tvorby práce jsem díky rozhovoru s bývalým uživatelem duchovní služby ve vězení získala nově vzniklé cíle:

- 2) Přiblížit vězeňské prostředí.
- 3) Přiblížit jednu z možných cest víry ve vězení (duchovní cestu odsouzeného).

Významové kategorie jsem po rozhovoru s bývalým vězněm ve srovnání kategorie „jaké je vězení“ vyhledala a zpřesnila. Vzniklé kategorie ukazují pohled bývalého vězně na to, jaké je vězení. Pohled bývalého uživatele duchovní služby jsem doplnila o pohledy kaplanů na vězení.

6.5.1 Jaké je vězení (pohled bývalého vězně na prostředí vězení a kaplanů)

Pohled bývalého vězně:

13. Vězení je jak dítě:

(RV) 149 – 154: Dá se žít a zachovat, snažit se být stále člověkem, to se dá. Celá řada mých kamarádů propadla různým únikovým formám. V podstatě ve vězení může být ten únik i to, že ten člověk pořád spí, že nepracuje. Že nemá o

---

²³⁷ Z nových dvou kategorií vznikly nové cíle, viz kapitola 6.5.

²³⁸ Viz kapitola 6.4.5 Smysl a cíl vězeňské duchovní služby shrnutí kaplanů.

²³⁹ Viz kapitola 6.4.

nic zájem, takže tadyto je rozpad osobnosti člověka, ztratěj smysl života, po deseti, patnácti letech jsem ty lidi ani nepoznával, co se z nich stávalo.

(RV) 56, 57: Vězení je velice kritické, vězení je jak dítě. Přijímá všechno radikálně.

(RV) 60: Protože ten člověk v tom vězení pocituje opuštěnost, bolest.

(RV) 197 – 199: Odsouzení se chovají jako děti v tom, že třeba i žárlej, pokud se jedná ještě třeba o kaplanku, tak samozřejmě člověk je pořád citlivá bytost, i když je vězeň. Chybí mu, že jo, ta frustrace citová.

15. Ve vězení jsou lidé z různých kultur:

(RV) 167 – 175: Jsou tam lidi z různých kultur, jste tam s rusky mluvícími, s Asiaty, s Romy, s Čechy. Já teda to mám jednodušší v tom smyslu, že jsem vlastně cigán, takže jsem na to zvyklej a uměl jsem komunikovat ještě jiným způsobem s těma jinejma kulturama.

16. Nová generace odsouzených se chová úplně jinak, práce duchovních je tedy daleko náročnější:

(RV) 176 – 181: Nová generace odsouzených se chová úplně jinak. Já když jsem šel do vězení, tak jsem se nesetkal s tím, že by někdo až v takové míře užíval drogy, dneska z těch mladých lidí, kterým je 20 až 25 nenarazíte na člověka, kterej by neměl zkušenost s drogami.

(RV) 179 – 181: Takže i ta podoba vězení se proměňuje a ta práce těch duchovních musí bejt daleko náročnější, vyčerpávající.

Pohled kaplanů:

1. Nevíte, kdo má na vás kde zálusk:

RI: 28 - 30: Kaplan se pohybuje po věznici, chodí po oddílech, atakdale, tak tam opadá ostych, nebo určitá bázeň, že se jim bude odsouzeným někdo smát, když půjdou k faráři, což ze začátku hodně bylo.

(RI) 198 - 199: Nevíte kdo, kde prostě na vás má někde zálusk, i ten odsouzenej, pro nějakou výhodu.

(R1) 419, 420: Což v běžným vězeňským prostředí a jaksí u tý běžný vězeňský populace je dozorce vlastně nepřítel, až na druhým břehu.

(R1) 700: Být ve střežu. 696 – 700: Odpočinek (v kapli), tam nemusí být někde v nějakým neustálím pozoru, nemusí se ničeho obávat, že ho někdo něco mu provede a podobně, což ve vězení neustále je člověk ve střežu.

R4: 252 – 254: *Ona to není mateřská školka, je to kriminál, a na to je potřeba pamatovat. Jsou lidé, kteří tam jsou v jistém smyslu děti, ale velmi vypočítavý a agresivní, takže je potřeba dbát na tu bezpečnost.*

2. Tlaky spoluodsouzených, slepičárna:

R1: 32, 33: *Tlak od těch spoluodsouzených, když třeba si čte Bibli.*

(R1) 38, 39: Člověk na duchovní chodil, přihlásil se na duchovní a přešel na jiný oddíl a najednou jako už nechodí, (R1) 40,41: Prostě je to takový oddíl, že ty tlaky by na toho člověka mohly být dost velké, si s ním promluvíme.

(R1) 43: Někdo třeba nemá dost síly, aby takovým těm uštěpačným řečem se ubránil.

(R1) 44 - 46: Jedinec, který to vydrží, objeví se další a ještě další a oddíl, kde nechodil nikdo, najednou se tam vytvoří skupinka lidí, kde třeba chodí 5, 6.

(R1) 52: Doporučení těch, kteří věří a docházejí na duchovní, duchovní službu ostatním spoluodsouzeným.

(R1) 53, 54: Když má někdo z odsouzených trápení, druhý mu řekne, když pudeš k duchovnímu a popovídáš si s ním, tak on ti poradí.

(R1) 69, 70: Jejich informace jsou teda úžasné, že člověk neví, jak se šíří, ale šíří se velmi rychle.

R2: 538, 539: *Mužská věznice, to je hrozná slepičárna, jo (smích), tam ty, chlapi jsou hrozný drbny.*

3: Smutek a spousta času:

R1: 61 - 63: *Extrémní podmínky. A to vidíme v těch extrémních podmínkách, ať je to nemoc, vězení, nějaké ty životní těžké situace, tak tam vždycky člověk potřebuje sytit tadytu duchovní stránku svojí osobnosti.*

R2: 145 - 147: *Místo spojený s temnotou a smutkem, tím, že tam člověk vnáší takový něco jinýho (duchovní službu), tak to si myslím, že je dobrý.*

(R 2) 274, 275: *Člověk, když je v úzkých, tak na něho dolíhají věci, a že mají třeba spoustu času, tak jim to třeba dojde.*

4. Pravej vězeň je hned po ránu naštvanej, jsou tam i lidé s náboženskými potřebami:

R1: 772 – 774: *Pravej vězeň je hned po ránu naštvanej, nesmí se proti němu, na něj mluvit že jo, když tak něco řekne, něco velmi negativního.*

R2: 280 – 283: *Ti muži jsou takový všelijací, mají ty milenky, a tam to pak ze sebe vysypou, že vlastně je jim to líto, že manželku takhle podváděli, a tak, jestli je to pravda, tak to nevím, ale každopádně to na ně doléhá.*

(R 2) 407 – 408: *V tom vězení jsou ty osoby narušené, mají ty poruchy osobnosti, ono to pak jde těžko, jo ta změna.*

(R 2) 431, 432: *Jsou tam i lidé s těmi náboženskými potřebami.*

(R 2) 496, 497: *Třeba s těma vrahama. Že vlastně u nich, s nima se pokud jde o tu vinu, pracuje dobře. 502 – 504: Když je to evidentní, že se z toho nevykroutí, tak oni jsou ochotní o tom mluvit, a tíží je to, když jsou citliví třeba, jo, ti, kteří nejsou bez toho charakteru.*

(R 2) 506, 507: *Bez toho svědomí, někteří jako jsou, někteří nejsou, tak některé to pak tíží vlastně, tak o tom chtějí mluvit.*

R3: 117 – 120: *Rozdíly v té trestné činnosti, konkrétně v té mojí věznici jsou hodně velký. Je tam většinou velká část lidí s banálníma krádežema, pak je tam velká část lidí, kteří se živili výrobou a obchodováním s drogama, a pak jsou tam násilný trestný činy, včetně vražd, i vícenásobných.*

(R3) 123, 124: *Ti s téma banálnima krádežema, nebo daňovejma podvodama, ti téměř nikdy, i když mluví s kaplanem si nepřiznají, že by to bylo něco špatného.*

(R3) 224 – 227: *Když jsem chodil jako dobrovolník, tak tam už to byla zavedená tradice, už přede mnou, a tam bylo běžný, že se ti účastníci zapojovali běžně do modlitby, do přímluv v rámci té mše. A i ty přímluvy, který tam formulovali, byly velmi osobní. (R3) 229, 230: To, že se sem tam přímo někdo modlil, nebo chtěl to tam zdůraznit za oběti svého vlastního trestného činu, to se tam stávalo.*

6.5.2 Osobní cesta víry

1. Vyrůstal jsem v křesťanské rodině, já víru odmítal, byl jsem komunist:

(RV) 15 – 17: *Já jsem vyrůstal v křesťanské rodině, romský, táta byl hluboce věřící člověk, ale já jsem víru odmítal, že je to pro ty starší lidi, pro babičky.*

(RV) 17 – 23: *Dnes zpětně si uvědomuji, že zásadní roli v tom také mělo to, že táta byl velice nemocný člověk, třicet let byl v invalidním důchodu, a byl dialyzován pro nefunkčnost ledvin, celý noci se modlil a křičel k Bohu, a já jako dítě jsem nechápal, proč mu Bůh nepomůže, a to bylo to, jak jsem chápal Boha, to bylo něco, co jsem nechtěl přijmout, v té době jsem byl taky komunist, v té ideologii jsem sloužil a věřil jsem jí. Tak jak se prezentovala komunistická ideologie.*

2. Říkal jsem, má se věřit venku, a ne ve vězení:

(RV) 6 – 10: *Do třiceti jsem s vězením neměl žádnou zkušenost, tomuhle světu lidí jsem nerozuměl, a tak jsem přemýšlel o sebevraždě na Mírově a z organizačních důvodů jsem byl přemístěn do Rýnovic, kde určitá skupina lidí chodila na duchovní setkávání. Nabídli mi, abych se šel podívat s nimi, ale sám jsem to odmítal, říkal jsem, má se věřit venku, a ne ve vězení.*

(RV) 11: *Aby si člověk hrál na svatého.*

3. Na Vánoce mi to nedalo:

(RV) 11 – 13: *Tak přeci jen Vánoce mi to nedalo, šel jsem se tam podívat, zapůsobilo to na mě pozitivně, zpívaly se tam duchovní písničky, atmosféra předvánoční, mimořádná osobnost paní kaplanky.*

4. Mimořádná osobnost paní kaplanky:

(RV) 13 – 17: Tak jsem tam docházel a brzy paní kaplanka se mnou začala pracovat, věnovala se mně mimo svůj pracovní čas.

(RV) 28 – 34: Dnes si uvědomuji, že paní kaplanka odvedla zcela výjimečnou práci. Zachránila mi taky život, protože v době, kdy jsem byl taky přesvědčený o sebevraždě, jsem ji poznal. Dodnes si dělám z paní kaplanky legraci, že žiju díky tomu, že mi zachránila život. Ono se to těžko takhle vysvětluje, protože někdy mně samotnému připadá, že to bylo někdy jinak, když se to převádí do verbální podoby, do slovní podoby, prostě je to proces, to nejde vypovědět.

5. Ve vězení jsem se zpočátku zajímal o východní náboženství, a pak se stalo, že jsem byl biřmován:

(RV) 23, 24: A v tom vězení jsem zpočátku se zajímal o východní náboženství, ale říkal jsem, hlavně nebudu nikdy katolík.

(RV) 24 – 28: Pak se stalo, že po 2 letech jsem byl ve vězení biřmován a paní kaplanka mě přivedla nakonec ke svátostem, z kterých jsem načerpával sílu, začal jsem působit i v tom křesťanském společenství ve vězení. Zapletl jsem se do toho dění, bylo to krůček po krůčku.

6. Myslel jsem, že tam budu maximálně dva roky a byl jsem tam deset let:

(RV) 36 – 40: V roce 2003 jsem byl přemístěn do věznice Valdice, myslel jsem, že tam budu maximálně 2 roky v tom těžkém prostředí, byl jsem tam 10 let. Čerpal jsem a nacházel smysl života ve víře a s vírou jsem žil, dodnes tomu tak je, už dávno bych to vzdal, kdybych ten paprsek nepocítoval občas.²⁴⁰

12. Nacházel jsem smysl života ve svátostech, byly chvíle, kdy jsem si přál umřít:

(RV) 143 – 149: Prožíval jsem fyzický bolesti, psychický, nacházel jsem vědomí, že smysl života, žít, jít dál, ve svátostech, za celou dobu jsem nevynechal snad ani jednu nedělní bohoslužbu, možná jen jednou pro mě zapomněli dozorci přijít, ale docházel jsem do skupiny k panu faráři Kordíkovi, jsme četli biblický příběhy, čerpal jsem z toho, ale v tom těžkém prostředí,

---

²⁴⁰ Doplnující otázky najde čtenář ve znění celého rozhovoru, viz příloha č. 11.

samozřejmě byly chvíle, kdy jsem si říkal a přál umřít. To bych byl neupřímněj, kdybych řekl jo aleluja, všechno bylo sladký.

6.6 Shrnutí kapitoly

Tato kapitola obsahuje konečnou podobu výzkumné části, kde jsem zpočátku směřovala k původnímu cíli diplomové práce, tedy smyslu a cíli vězeňské duchovní služby z pohledu kaplana. Kapitola ilustruje cestu výzkumu – od původního z mé strany nezdařeného rozhovoru, který nakonec přesto vedl k poučení a posloužil jako předvýzkum, po dokončené a zpracované čtyři rozhovory s vězeňskými kaplany, návštěvu dvou věznic, a nakonec poslední rozhovor s bývalým vězněm, který velmi obohatil výzkumnou část této práce, i mě osobně.

Nakonec i pro mne bylo překvapením, že rozhovor s bývalým vězněm vedl k rozšíření cílů, kde je vidět osobní cesta víry člověka, který je uvězněn, a poté prostředí věznice očima jak vězně, tak kaplanů. Tato kapitola přináší shodnosti i odlišnosti ve výpovědích vězeňských kaplanů, z výsledků rozhovorů může čtenář vyčíst například rozdílné přístupy k odsouzeným, rozdílnost v přístupu vedení biblických hodin, shodné vnímání smyslu a cíle vězeňské duchovní služby, různé vnímání vizí a budoucnosti vězeňské duchovní služby.

7 DISKUSE

Cíle vězeňské duchovní služby jsou popsány v literatuře. Má zjištění proto mohu k literárním zdrojům vztáhnout, i když si uvědomuji omezení svého výzkumu.

7.1 Diskuse s teoretickými zdroji

Všechny literární zdroje, které v práci uvádím, za stěžejní cíl vězeňské duchovní služby považují věžňovo přijetí viny. Budu se proto věnovat nejprve tématu viny a jejího přijetí a poté dalším cílům vězeňské duchovní služby a jejímu smyslu.

Diplomová práce byla původně vystavena na rozhovorech s vězeňskými kaplany. Když jsem zařadila i pohled bývalého vězně, ukázalo se, že cíl a smysl vězeňské duchovní služby nelze odmyslet od specifického vězeňského prostředí a od individuální (jedinečné) cesty víry vězně.

Podobně se při procházení výsledků ukázalo, že práce přinesla i řadu zjištění o samotném stavu VDS, jejich současných slabinách, silách i možných cestách dalšího rozvoje. Zařazuji proto i srovnání literárních zdrojů s realitou v oblasti spolupráce VDS s vězeňským personálem a rodinami vězňů i v oblastech metodických.

7.1.1 Cíle vězeňské duchovní služby

Vězeňská duchovní služba má několik cílů, které zachycuje například Motejl:²⁴¹ „*Duchovní služba je významná forma pomoci, která mimo spirituálních cílů napomáhá rovněž k lidskému rozvoji odsouzených. Služba usiluje o posílení mravního cítění pachatelů, o schopnost akcentovat vinu a účinně projevovat lítost za spáchaný trestný čin.*“ Martinek²⁴² dodává: „*Duchovní péče není určena pouze věřícím a církevně zakotveným lidem. Jejím cílem je rozvíjet spirituální dimenzi člověka, k níž patří nejen problematika víry v Boha, ale také otázky svědomí, viny, etických hodnot či smyslu života.*“

---

²⁴¹ Motejl (2010) str. 88.

²⁴² Martinek (2012) str. 29.

Halman²⁴³ zmiňuje: „Základním posláním vězeňské duchovní služby je zprostředkovat odsouzeným lidské přijetí, které jim umožní dojít k pravdivému sebepoznání a přitom jim otevře perspektivy možného osobního růstu.“

a) Směřování k uznání viny

Všichni kaplané směřují k uznání viny. Shodují se, že člověk se k vině musí nějak postavit, přijmout ji, uznat, nevytěšňovat, k práci s vinou vede odsouzené kaplanka R1 například dlouhou počáteční modlitbou za oběti trestných činů. (R1) 227 - 229: *Mluvíme o minulém životě, o uznání vlastní viny, musí se ten člověk k tomu postavit, přijmout ji, uznat a uvědomit si, že vlastně i spoustu věcí sám zavinil.* Martinek doplňuje:²⁴⁴ „Kaplan pomáhá klientovi nahlédnout pravdivě sám na sebe, přiznat si svou vinu a vyrovnat se s ní.“

Směřování k akcentaci viny uvádí též Motejl:²⁴⁵ „Služba usiluje o posílení mravního citění pachatelů, o schopnost akcentovat vinu a účinně projevovat lítost za spáchaný trestný čin.“

Co ale může vlastně být účinné projevení lítosti, které popisuje Motejl? Modlitba za oběti trestných činů, žehnáni obětím, či výkon samotného trestu odnětí svobody a jeho respektování, nebo pokus o smíření se s obětí či s Bohem?

R3 říká, že téměř všichni odsouzení o své vině chtějí mluvit. Otázkami se pokouší pomoci odsouzenému k pochopení toho, co spáchal. Podle kaplana R3 se odsouzení potřebují se svou vinou nějak srovnat. Jaluška²⁴⁶ ovšem namítá: „Odsouzení často odmítají přiznat svou vlastní chybu, vinu, hřích, protože si např. myslí, že jejich jednání bylo správné.“

Bývalý vězeň doplňuje, že se ve vězení nesetkal s nikým, kdo by si neuvědomoval svou vinu. RV (70-75) *Byť vinu popírá, nebo racionalizuje, já jsem se nesetkal s jediným, který by si neuvědomoval, že se dopustil něčeho špatného. To, že ji popírá, nebo racionalizuje, to ještě neznamená, že si jí není*

---

²⁴³ Halman in Hála (1993) str. 52.

²⁴⁴ Martinek (2012) str. 29.

²⁴⁵ Motejl (2010) str. 88.

²⁴⁶ Jaluška in Mitáš (2007) str. 82.

vědom, v podstatě nechápu, proč s tím máme takové problémy, když v podstatě Kain neudělal nic jiného, když zabil Ábela.

R2 v rozhovoru zmínila, že odsouzení při komunikaci o své vině vinu svalují na různé životní okolnosti, či kamarády. Kaplanka se proto snaží o to, aby si odsouzení uvědomili, že si své kamarády vybrali. Zároveň zmiňuje, že s vrahy se, pokud jde o vinu, pracuje dobře, protože už je jasné, že se z toho nevykrotí. R4 říká [386]: *Většina odsouzených prostě tvrdí, že tam jsou nevině. (R4) 389 – 398: Kazuistika - ... říkal, já jsem nevinej, nebo já jsem to neudělal takhle, nebo na mně nespočívá ta vina tak, jak je tam napsáno. Jo, takže mnoho takových pocitů, že ten člověk sedí nespravedlivě, vyplývá z toho, že prostě jde o neosobní líčení soudního případu, soudní akce, bez akceptace prostě duchovní roviny, okolností, v jakých těch člověk žije, vztahů mezi lidmi, že to je prostě cizí, to je jako, když čtete o někom jiném, i když je to o tom člověku.*

Otázkou tedy zůstává, zda odsouzení o své vině chtějí s vězeňským kaplanem mluvit, nebo nechtějí, či se vlastně neztotožňují s vinou, která je zapsaná ve spisu, jak uvádí kaplan R4.

K tomu například Jaluška²⁴⁷ říká: *„Zajímavé je, že většina z vězňů zločiny, které spáchali, poctivě a nehraně odsuzují. Kdyby tudíž připustili, že se jich vědomě dopustili, odsoudili by tím sami sebe. Není výjimkou, že vězeň, který prozře (např. uvědomí si, že on je opravdu vrahem) a uvědomí si „hloubku“ svého činu, odsoudí sám sebe k trestu nejvyššímu – a to k sebevraždě.“*

A podobně směrnice duchovní služby v Německu:²⁴⁸ *„Zúžení duchovního rozhovoru pouze na trestný čin by nebylo příliš nápomocné v rámci. Vězeňští duchovní se snaží o to, aby vytvořili prostor, ve kterém se bolestivé vzpomínky spojené s vinou a studem dají vydržet. Přitom musí být velice opatrně zacházeno s pojmy „oběť“ a „pachatel“. Stylizovat sám sebe do role oběti patří ke klasickým pokusům odmítnutí viny.“*

---

²⁴⁷ Jaluška in Martinek (2008) str. 133.

²⁴⁸ Konferenz für Gefängnisseelsorge in Deutschland: Leitfaden für die Evangelische Gefängnisseelsorge in Deutschland. Stuttgart: Evangelisches Medienhaus GmbH. 2009. Dostupné na: http://www.gefaengnisseelsorge.de/uploads/media/Gefaengnisseelsorge-Leitlinien_02.pdf.

Opatrně a pomalu

Další možností je, že uznat vinu možná vyžaduje čas a přijetí druhými. R4 zmiňuje, že je třeba s odsouzenými hovořit, než se dojde k přiznání viny, je důležité slyšet všechny okolnosti, které člověk popisuje a nezlehčovat tvrzení odsouzených. K tématu viny se cílí postupně.

Bývalý vězeň zmiňuje, že duchovní nemůže hned na odsouzeného otázky viny a odpuštění chrlit, a že musí být citlivý a poznat, kdy se tento prostor otevírá. (RV) 115 – 126: *To odpuštění je to tak citlivá věc, že i ten duchovní si musí uvědomovat, že to je prostě dar Boží. Že nemůže to chrlit na toho odsouzeného, odpuštění. Spíš na biblických příbězích, kdy vlastně tu sebereflexi si člověk uvědomuje.* (RV) 130 – 139: *Duchovní musí být citlivější, aby rozpoznával, kdy se ten prostor otvírá, kdy je zavřený, a násilím nechtěl otvírat, k ničemu by to nebylo, člověku, by způsobil velký problémy.*

Jaluška²⁴⁹ doplňuje: „Má-li mít kaplanova práce smysl, musí své klienty v první řadě poslouchat, už proto, aby přišel na to, z jakých kořenů vyrostl čin, za který byl odsouzen. Je účinnější pokusit se s odsouzeným dojít k okamžiku činu a ptát se ho, proč jednal, jak jednal, poté se snažit ho dovést k poznání, že jeho tehdejší reakce na danou situaci byla špatná.“

O vině hovoří také německé směrnice duchovní služby.²⁵⁰ „V rámci rozhovoru se pachatel konfrontuje se spáchaným trestným činem a rozhovor pomáhá zvýšit citlivost k utrpení oběti. Práce v rámci rozhovoru se pokouší zvýšit empatii, náhled na vinu a vůli ke znovusmíření s obětí. Vina musí být konkrétně a diferencovaně (dívat se, proč je člověk vrahem) pojmenována a paušální tvrzení jí spíše zahalují.“

R1 doplňuje: (R1) 232 - 236: *Člověk se vypovídává, nementoruju, nekážu a já čekám na možnost, která se tam otevře, abych řekla, no tak ale když jste mi říkal tohle, tak možná už tenkrát byl tadyten krok špatný, jo, až budete venku a budete v podobné situaci, tak je potřeba zareagovat jinak, jak byste reagoval.*

---

²⁴⁹ Jaluška in Mitáš (2007) str. 81.

²⁵⁰ Opak. citace.

b) Další cíle duchovní služby

Z rozhovorů vyvstal různý názor na cíl duchovní služby. Pro někoho je smyslem naděje, pro někoho změna (hodnotové orientace), jiný zdůrazňuje nápravu a sebezlepšování a někdo jiný zklidnění. Cíle duchovní služby různě vidí i literární zdroje.

Německé směrnice duchovní²⁵¹ služby hovoří o doprovázení odsouzených při jejich hledání smyslu a spirituální cesty. Kaplan R3 zmínil cíle duchovní služby jako: (R3) 31 – 34: *Dílčí cíle, práce s vlastní vinou, práce na sobě v oblasti nějakých životních cílů i nějakého sebeovládání, práce na komunikaci s lidmi a i potom ta práce výslovně duchovní, nebo přímo náboženská.*

Nový životní směr: šance nového začátku, naděje

Kaplané se shodují, že odsouzení navštěvují duchovní setkání, aby našli jiný životní směr, jinou životní cestu. Jak uvádí R1 – hledat spolu s odsouzenými nové cíle a životní možnosti. R2 hovoří o tom, že je důležité nebrat odsouzeným/obviněným naději, protože ta vždy zůstává. Také bývalý vězeň říká, že duchovní může dát naději v budoucnost.

Toto tvrzení je ve shodě s Motejlem:²⁵² „*Duchovní služba nabízí odsouzenému člověku hledat jinou životní cestu, změnit svůj dosavadní životní styl, najít naději ve víře, získat pokoru a důvěru ve vyšší hodnoty, případně navázat mezilidské vztahy mimo delikventní subkulturu.*“²⁵³ Hála²⁵⁴ dodává: „*Nalézt hodnotný smysl života.*“

Naději zmiňuje též Jaluška²⁵⁵ a stanoví o. s. Vězeňská duchovenská péče. „*Dalším významným úkolem pastoračního pracovníka je dovést člověka, který svého činu lituje, k naději, která je daná každému člověku, který upřímně lituje.*“²⁵⁶ „*Úkolem pastoračního pracovníka je vést klienty, kteří mají na*

---

²⁵¹ Opak. citace.

²⁵² Motejl (2010) str. 88.

²⁵³ Motejl (2010) str. 88.

²⁵⁴ Hála (2005) str. 60.

²⁵⁵ Jaluška in Martinek (2008).

²⁵⁶ Jaluška in Martinek (2008) str. 132.

*svědomí trestné činy s neodstranitelnými následky k tomu, aby prožívali vědomí vlastní naděje a odpovědnosti.*²⁵⁷

*„V této víře je vedeme k uznání vlastní viny, jejich břemeno jim pomáháme nést a přinášíme zvěst o Boží milosti a možnosti nového začátku.*²⁵⁸

Šanci k novému začátku popisují německé směrnice duchovní služby:²⁵⁹

„Duchovenská služba otevírá prostor pro osvobozující zprávu evangelia a jeho utěšující sílu. V duchovenském rozhovoru se hledají posilňující zdroje. Každému člověku je nabídnuta šance k novému začátku. Duchovní povzbuzují k tomu, aby se věznění smířili se svým životním příběhem, se svým okolím a s Bohem. Tento proces usmíření obsahuje poznání základních linií vlastní životní cesty, vnímání zlomů a stinných stran a přijetí viny a studu.“

Můžeme si všimnout, že naději nového začátku u života odsouzených provazují autoři s přijetím viny.

Možnost začít novou cestu souvisí se změnou hodnot

Ve výzkumu u všech kaplanů najdeme snahu o změnu hodnot odsouzeného (najít jinou životní cestu, hledat nové životní cíle a možnosti atd.). Jak uvádí R1: 221 - 227: *Skrze osobní rozhovory mu vlastně pomáhat nacházet změnu té životní cesty, hledat nové cíle, hledat možnosti.* 238: *Dotýkáme se i nějakých hodnot.* (R1) 244 - 246: *Aby si ten člověk uvědomil, proč selhával, uvědomil si možnosti, reálné možnosti jak se jakoby tomu vyhnout.*

Toto tvrzení je ve shodě s Jaluškou:²⁶⁰ *„Pastorační pracovník by měl klienta dovést k poznání, že k dosažení vytouženého cíle lze použít i jiné prostředky než ty, které jsou v rozporu se zákonem, zájmy druhých lidí a společností. Je téměř vždy nutné se pokusit o změnu hodnotové orientace klienta. Pastorační pracovník může klientovi nabídnout kritéria definovaná Desaterem a Biblickým svědectvím.“* Jaluška říká:²⁶¹ *„Posláním pastoračního pracovníka ve výkonu*

²⁵⁷ Jaluška in Martinek (2008) str. 137.

²⁵⁸ Vězeňská duchovenská péče: Občanské sdružení. Preambule Stanov VDP [online]. [cit. 2013-05-28]. Dostupné z: <http://www.vdpcr.eu/stanovy-vdp.html>.

²⁵⁹ Opak. citace.

²⁶⁰ Jaluška in Martinek (2008) str. 139.

²⁶¹ Jaluška in Martinek (2008) str. 139.

trestu odnětí svobody je pomoci klientovi najít hlubší smysl života, než jaký měl v době spáchání trestného činu. “

Náprava a sebezlepšování, zklidnění

R2 hovořila o tom, že ideálním cílem vězeňské duchovní služby je také to, aby člověk nahlédl na svůj život, vydal se novou cestou a aby se do vězení nevracel. Kaplanka R2²⁶² mluvila o tom, že smyslem duchovní služby je pro ni „zklidnění“. V literatuře jsem k pojmu „zklidnění“ oporu nenašla, ovšem webové stránky Vězeňské služby²⁶³ zmiňují tento bod v jedné z vazebních věznic: „*Všechny rozhovory by měly směřovat ke zklidnění (někdy napomenutí), a také k povzbuzení vězňených osob (zejména v zvláště těžkých situacích - některé události v rodině).*“²⁶⁴

Odčínování následků trestných činů

Ve výzkumu jsem se setkala s tématem odčínování následků trestných činů, pouze okrajově, kdy kaplan R4 tuto problematiku zmínil. (R4) 370 – 374: *Jsem proti těm duchovním názorům, že když ten člověk uvěří, tak v podstatě tím je ten trest odčiněn. Naopak si myslím, že když ten člověk se stane věřícím, nebo konečně pochopí smysl svého života, v té duchovní oblasti, tak tím spíš by měl vydržet v tom výkonu trestu a odčinit to, co skutečně udělal.*

Ve výzkumu jsem se ale s odstraňováním či snižováním následků trestných činů, jak uvádí Jaluška,²⁶⁵ nesetkala. „*Dalším úkolem vězeňského pastoračního pracovníka by mělo být pomoci vězni najít cestu, jak odstraňovat nebo snižovat následky jeho činu pro oběť či pozůstalé.*“

Jaluška²⁶⁶ také zmiňuje: „*Pastorační pracovník by zde měl klást důraz na „pravdivé a kající sebeuvědomění“ vězně. Pracovník by se měl snažit o to, aby*

---

²⁶² Kaplanka R2 vykonává duchovní službu i ve vazební věznici.

²⁶³ Vězeňská služba české republiky. [online]. [cit. 2013-10-28]. Dostupné z <http://www.vscr.cz/vazebni-veznice-praha-ruzyne-90/o-nas-1617/vyhodnoceni-cinnosti-duchovnich>.

²⁶⁴ Vězeňská služba české republiky. [online]. [cit. 2013-10-28]. Dostupné z <http://www.vscr.cz/vazebni-veznice-praha-ruzyne-90/o-nas-1617/vyhodnoceni-cinnosti-duchovnich>.

²⁶⁵ Jaluška in Martinek (2008) str. 139.

²⁶⁶ Jaluška in Martinek (2008) str. 132.

vězeň své myšlenky na oběti nevytěsňoval. Vězeň by si měl uvědomovat, co oběti způsobil.“ Mítáš²⁶⁷ zmiňuje: „Má-li být pokání skutečně opravdové, bude třeba znovuzrozeného klienta postupně vést i k pokusu o narovnání vztahů s oběťmi své trestné činnosti (případně pozůstalými po nich) a snaze o nápravu způsobeného zla.“

R1 doplňuje (R1) 411 - 413: *Když ten člověk najednou myslí na to, že někomu ublížil, teď si to jakoby domejšlí, vlastně to působí i psychologicky, vede to k hodnocení situace. (R1) 318, 319: Tady dneska se tak málo s oběťma pracuje, že oni nemají možnost se s tím nějak vyrovnat. R1 zmínila kazuistiku, která k možnému odčiňování mohla vést. (R1) 309 - 317: Teď jsem měla rozhovor s mláďencem, který velice upřímně říkal, že hrozně ho to mrzí, co udělal a že na tu pani myslí často, a já teda nedělám to často, ale někdy to řeknu, tak zkuste napsat, a že bych byla i ochotná být nějakým prostředníkem a ještě k tomu pani napsat dopis, že on skutečně třeba velice lituje toho, co provedl a prostě i ta její těžká životní zkouška, že vlastně přivedla toho člověka k nějakému zamyslení, jakoby pohledu na život. Kaplanka R1 uvádí, že učí odsouzené, aby se modlili za oběti svých trestných činů a žehnali jim.*²⁶⁸

c) Cesta víry

Martinek²⁶⁹ píše: „Cílem VDS je rozvíjet spirituální dimenzi člověka, k níž patří nejen problematiky víry v Boha, ale také otázky svědomí, viny, etických hodnot či smyslu života.“ R1 zmínila doprovázení při hledání duchovní cesty a doprovázení k Bohu. (R1) 96 - 100: *To je vlastně to evangelijní, zajímat se nejen o syčení jeho duchovních potřeb a o to doprovázení k Bohu, protože někdy k tomu ani nedojde, zůstaneme na té rovině jenom lidské. (R1) 552, 553: Tam, kde se ten člověk jakoby otevírá, tak to doprovázení prostě na cestě, třeba hledání duchovního... nebo hledání víry, ale tak to není tak u všech. R1 zmínila, že podporuje křest v běžných podmínkách života a ne ve věznici. Kaplan R4 hovořil o tom, že: (R4) 100 - 105: *Pakliže prostě dojdeme potom k tomu, že ta víra by byla vhodným nástrojem, nebo mohla by pomoci tomu,**

---

²⁶⁷ Mítáš (2007) str. 34.

²⁶⁸ Vinou a smířením se více zabývá P. Jandejsek.

²⁶⁹ Martinek (2012) str. 29.

aby ten člověk se sebou něco udělal, pak začneme hovořit o něčem, co je duchovní podstaty. Ale nepřicházím s Biblií rovnou, nenutím ty lidi k nějakým náboženským projevům, k modlitbě, když o to požádají, tak ano.

R3 zmínil, že pokud odsouzení mají zájem o náboženské poselství, komunikuje o tom s nimi, není pro něj primárním úmyslem z odsouzených udělat křesťany. Kaplanka R2 se na konci duchovního setkání ptá, zda odsouzeným nevadí modlitba Otčenáš.

Je pro mne zajímavé, že ač jsou všichni kaplané věřící a členové církve, cesta víry s vězni pro ně není samozřejmá, a zdůrazňují, že leckdy s odsouzenými zůstanou jen na rovině lidské. Jak ale odpovídá tento fakt spirituálním cílům, které si vězeňská duchovní služba klade za svůj cíl?

7.1.2 Odsouzení po výkonu trestu odnětí svobody

Mitáš²⁷⁰ zmiňuje: „*Výkon trestu má působit na osobnost jako na celek tak, aby po ukončeném výkonu trestu byl člověk schopen žít skutečný řádný život.*“ Jůzl²⁷¹ uvádí: „*K důležitým úkolům kaplana patří také jeho účast na vytváření podmínek pro začlenění odsouzených zpět do běžného občanského života.*“

Podobně uvádí Mitáš:²⁷² „*Od duchovních se očekává, že se budou podílet na návratu klienta do běžného života. Očekává to od nich VS, když kaplanům dala tento bod do pracovní smlouvy.*“ Zákon o výkonu trestu odnětí svobody²⁷³ zmiňuje, že: „*Církev se může podílet na naplňování účelu výkonu trestu poskytováním duchovní služby při přípravě odsouzených k jejich propuštění.*“

Zdá se, že v literatuře a v náplni práce se od duchovních toto očekává. Kaplané sami se však zmiňují o tom, jak to propuštění mají těžké. Jistým námětem na zlepšení je i pozitivní medializace duchovní služby.
(R1) 23, 24: *Ti lidé, kteří vyjdou ven a jsou dál ve styku s církví tak, že ten návrat není tak častý do věznice. (R1) 247 - 249: Dneska pro ty lidi velmi těžká, stresující, když jdou ven, aby žili venku čestně, tak to chce obrovský úsilí a pomoc vlastně skupiny lidí, kteří nežijí kriminálně, což je většinou v církvi.*

---

²⁷⁰ Mitáš (2007) str. 35.

²⁷¹ Jůzl (2011) str. 110.

²⁷² Mitáš (2007) str. 102.

²⁷³ Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, § 20 Duchovní a sociální služby.

R2 zmiňuje, že když někdo chce, s pomocí druhých se může postavit na vlastní nohy. (R 2) 691 – 695: *Co chybí, tak chybí taková ta následná péče u toho člověka, kterýho pustí ven. Že to u nás není domyšleno, ani ty církve nejsou ani až tak nakloněny, ty lidi z církve maj takový nezájmy, nemaj zájem o to, nějak třeba se zapojit, že by třeba pomáhali někomu po propuštění.*

Kaplan R4 hovořil o tom, že si musíme uvědomit, že až na jedince se všichni vrátí do společnosti.

(R4) 294 – 297: *Protože my si ani nedovedeme představit, jaká je to změna pro lidi, kteří prostě byli zavřeni a vracejí se. To je prostě prostředí, které je nabitě možnostmi a pokušeními sklouznout znovu do té kriminální roviny a zvláště, když nemá práci nebo tak, pak je to téměř skoro jisté.*

7.1.3 Služba rodinám a personálu

a) Opatrnost v pastoračním kontaktu s rodinami a blízkými vězňů

Jůzl²⁷⁴ říká, že: „*V pastoračním styku může být kaplan nápomocen i osobám blízkým mimo objekt věznice.*“ Realita je ale především velká opatrnost ze strany kaplanů ve vztahu k osobám blízkým odsouzeným. Kaplan R4 si uvědomuje toto privilegium, ale zdůrazňuje, že je třeba velké opatrnosti.

R1 v rozhovoru uvedla, že: 100 – 101 *Kaplan má zájem o odsouzeného třeba i po sociální stránce, když vychází ven, nebo co jeho rodina. (R1) 89 - 91: Kaplan může zajet za rodinou, třeba, zeptat se, proč nepíšete, vašemu třeba partnerovi se to zdá divné, zajímat se i o tu rodinnou situaci.*

R4 doplňuje svou zkušenost s rodinou odsouzeného: 159 – 167: *Můžeme říct, že jsme byli s ním ve styku a oni ho pozdravují, aniž bychom vyřizovali nějaký vzkazy formulované odsouzenými, protože tam je nebezpečí sdělování určitých šifer a náznaků, takže, když mě někdo požádá, abych vyřídil, že Mařenka je v pořádku, tak to nevyřídím, odmítnu, řeknu, že můžu zavolat té rodině a říct, že sem s ním hovořil a že je v pořádku, ten můj pocit. (R4) 176 – 186: Možnost udržovat ten styk s rodinou pastorační, je velmi problematické ve vazebních věznicích, existuje tam nebezpečí maření soudního vyšetřování.*

---

²⁷⁴ Jůzl (2011) str. 110.

Mitáš²⁷⁵ k tématu dodává: „Kaplan by měl ctít jisté zásady, aby nebyl mařen účel výkonu vazby, především není vhodné předávat žádné dopisy ani předměty rodině obviněného, ani nevyřizovat doslovné vzkazy.“ Jůzl²⁷⁶ uvádí: „Pastorační styk s blízkými osobami odsouzených lze realizovat pouze ve věznicích pro výkon trestu a ve zvláštních odděleních vazebních věznic.“ Německé směrnice duchovní služby²⁷⁷ mimo jiné v jednom pracovním bodu popisují, že duchovní podporují sociální a rodinné vztahy. „Duchovní vyhledávají rodinné příslušníky vězňů a pokoušejí se o zmírnění negativních následků odnětí svobody, o větší spolupráci v rámci rodiny a o konstruktivní využití jejich sil. K tomu pomáhají rodinné rozhovory, dny, na kterých se rodiny setkávají, a párové poradenství.“

b) Duchovní služba u vězeňského personálu a spolupráce s vězeňským personálem

Kaplanka R1 uvedla: 595 - 598: *Kaplan je vždycky někde uprostřed, nemůže být úplně zajedno, nebo úplně se sžít s tím prostředím, vždycky musí být takovým arbitrem, nemůže být ani na straně vězňů, ani na straně zaměstnanců, musí prostě vnímat citlivě obě strany.*

Žádný z kaplanů se přímo nezmiňuje, že by se věnoval pastoračně i vězeňskému personálu, jak uvádí Jůzl:²⁷⁸ „Vězeňská duchovní služba je otevřená v případě zájmu i pastorační službě personálu VS.“

Kaplanka R2 však doplňuje, že se zaměstnanci zastaví, pohovoří, popovídají si, i se společně zasmějí, kaplanka ocení jejich těžkou práci (např. dozorců).²⁷⁹ (R 2) 59 - 62: *K modlitbě ani ne, spíš jako že se potkáme a že si řekneme něco na cestě (duchovní služba u zaměstnanců). Já když jsem zaměstnanec, tak jsem tam pro ty vězně nebo obviněné a zaměstnancům bych se mohla věnovat po pracovní době.*

R3 dodává, že zaměstnanci věznice nechápou, co by od kaplana mohli chtít.

---

²⁷⁵ Mitáš (2007) str. 31.

²⁷⁶ Jůzl (2011) str. 116.

²⁷⁷ Opak. citace.

²⁷⁸ Jůzl (2011) str. 115.

²⁷⁹ Viz příloha č. 13. významové kategorie R2 – číslo 8. Kolegové zaměstnanci (dozorci).

(R3) 368 – 375: *Ví, že když teda někteří ti vězni jsou zbožní, no tak že jim já je v tom podpořím, ale sami v tom naprosto nic nevidí, kromě těch, kteří jsou věřící.*

Německý kaplan Bauer²⁸⁰ zmiňuje v rozhovoru svou spolupráci s ostatními zaměstnanci věznic: *„Mezi mnou a zaměstnanci věznic se časem vybudovala dostatečná důvěra. Vedu s nimi rozhovory o jejich práci i soukromých záležitostech. S ostatními odbornými pracovníky (psychology, sociální pracovníky) se setkávám na profesní úrovni, pravidelně se setkáváme kvůli výměně zkušeností a informací.“*

Německé směrnice duchovní služby²⁸¹ hovoří o tom, že kaplan spolupracuje s vězeňským personálem – vyměňuje si s nimi zkušenosti. R3 mluvil v rozhovoru o spolupráci se zaměstnanci věznic. (R3) 382 – 392: *Ti odborní zaměstnanci, pedagogové, psychologové, vychovatelé a sociální pracovníci, tak s těma těšně spolupracujeme navzájem, když třeba je potřeba, řešit nějakýho vězně, jestli mu dát takový nebo onaký hodnocení, nebo pochvalu, nebo trest, nebo tak, tak sice tohle já nedělám, ale běžně to se mnou ti zaměstnanci konzultují, pokud s nima taky pracuju.*

7.1.4 Prostředí vězení

a) Motivace k využívání duchovní služby

Opatrný²⁸² uvádí: *„Pro mnohé je to někdy jen zpestření jednotvárnosti života ve výkonu trestu odnětí svobody, pro jiné je to snaha o získání pomoci či jisté výhody, a v neposlední řadě jde o kontakt s někým, kdo je důvěryhodný.“*

Podobný názor jako Opatrný, tedy, že pro mnohé odsouzené je kontakt s duchovním zpestření jejich života, v rozhovorech potvrdili sami vězeňští kaplané, které s tímto jevem počítají. R4 zmínil, že člověk ve vězení bere duchovní službu jako provozní nutnost a dá se říct, že člověk nemá nic jiného na práci, tak dělá alespoň toto.

---

²⁸⁰ Bauer, M. Zpracováno dle:

http://www.gefaengnisseelsorge.de/uploads/media/RGS19_2011_01.pdf.

²⁸¹ Opatrný citace.

²⁸² Opatrný (2001) str. 34.

Mitáš²⁸³ mimo jiné také upozorňuje na účelové jednání ze strany odsouzených: „*Nesudme je: platí totiž, že ani při největší míře empatie nemůžeme poznat, jak je pobyt v izolaci náročný. Někdo k nám bude chodit jen proto, že se chce dostat jen na chvíli z cely, jiný bude chtít přinést trochu kávy, další zatouží po nějaké „záruce“ u soudu.*“

Martinek²⁸⁴ uvádí: „*Jiní odsouzení hledají v účasti na náboženských obřadech vylepšení svého hodnocení vzhledem k možnosti dřívějšího propuštění z výkonu trestu, aniž by však náboženským otázkám přikládali jakýkoli význam.*“ O účelové motivaci hovoří také Jaluška:²⁸⁵ „*Mnozí vězni velmi rychle odhadnou, co chtějí pastorační pracovníci slyšet, co považují za důkaz obrácení. Mohou tak pastoračního pracovníka využívat ve svůj prospěch tam, kde se jim to může hodit (např. při žádosti o podmíněčné propuštění). Svoje „obrácení“ dávají pod zásluhu pastoračního pracovníka, se kterým se k tomuto stavu dopracovali.*“

Vězeňští kaplané jsou obezřetní a opatrní. R1 tvrdí: *Chovat se k těm odsouzeným sice s laskavostí, ale taky skutečně, že tam platí, buďte mírní jako holubice, ale opatrní jako hadi.* Zdůrazňuje také pevný postoj (např. stát pevně za svým rozhodnutím) a nepodléhání lítosti.

b) Nepřítomnost opačného pohlaví

Kaplanka R1 hovořila o člověku, který měl za sebou mnoho trestů, oženil se a jeho manželka mu občas musela říci, že není jeho spoluvězněm, ať se k ní tak nechová. (R1) 762 - 767: *V církvi se jako velmi se tam uchytili, nechali se pokřtít a byli tam oddaný, a opravdu díky mému kolegovi, kerej si je tak jako hlídá, a pomáhá jim, tak ten svazek drží, a oni fakt rostou, jinak by se to už dávno rozpadlo. A ona právě říkala, no já jsem mu někdy musela říct, nejsem tvůj spoluvězeň, tak se tak nechovej.*

Jaluška²⁸⁶ doplňuje: „*Problémem je také nezvyk komunikovat se ženami, tento problém trápí hlavně odsouzené, kteří měli ve výkonu trestu málo návštěv*

---

²⁸³ Mitáš (2007) str. 32.

²⁸⁴ Martinek (2012) str. 30-31.

²⁸⁵ Jaluška in Martinek (2008) str. 138.

²⁸⁶ Jaluška in Martinek (2008) str. 134.

žen, případně vůbec žádné.“ Jak uvádí Kocanda:²⁸⁷ „Mnohdy si například nemusíme uvědomovat, jaké následky může ztráta kontaktů se zástupci opačné skupiny mít. Nejedná se pouze o absenci sexuálních kontaktů, ale především o nemožnost rozvíjet své sociální dovednosti a návyky. Muže sociální vazby se ženami kultivují a pomáhají budovat ohleduplnost. Dlouhodobé oddělení od žen by mohlo vést k zakrnění a degradaci osobnosti mužů.“

Jakubalová²⁸⁸ doplňuje: „Z podstaty ženy vyplývá šířit kolem sebe fluidum domova. Ze své pozice duchovní sestry a matky se může člověku ve vězení přiblížit daleko víc, než kdokoli jiný z odborného personálu a jinak než duchovní – muži. Pokud pracuje se skupinou odsouzených, pak do tohoto setkání dokáže vnést ducha rodiny. Větší citlivost žen pro utrpení a „citové vyhladovění“ u mužů izolovaných může vést k tomu, že se některý vztah stane osobním. V duchovní službě by měly působit ženy pastoračně na výši a osobně vyzrálé, citově zakotvené.“

Bývalý uživatel duchovní služby ve vězení hovořil o tom, že (RV) 197 – 199: *Odsouzení se chovají jako děti v tom, že třeba i žárlej, pokud se jedná ještě třeba o kaplanku, tak samozřejmě člověk je pořád citlivá bytost, i když je vězeň. Chybí mu, že jo, ta frustrace citová.*

Ženy kaplanky v mužských věznicích (a naopak) jsou dalším jevem, který by zasloužil bližší zkoumání.

7.1.5 Kaplan ve vězení

a) Celistvost

Kaplanka R1 se zajímá o člověka celistvě (zájem o celého člověka s jeho radostmi, bolestmi, s touhou pomoci mu v dané situaci atd.). R1 říká, že cílem pastoračních rozhovorů je člověka zasáhnout celistvě.

Bauer vidí celistvost jako proces.²⁸⁹ „Tito lidé potřebují bližního, který je respektuje v jejich celistvosti. K tomu patří slušný a přívětivý tón hlasu,

---

²⁸⁷ Kocanda in Mitáš (2007) str. 90.

²⁸⁸ Jakubalová in Mitáš (2007) str. 92.

²⁸⁹ Bauer, M. Zpracováno dle:

http://www.gefaengnisseelsorge.de/uploads/media/RGS19_2011_01.pdf.

naslouchání, pomoc při hledání často otřesených silných stran člověka, konfrontace s činem.“

b) Zacházení se spisem vězně: téma důvěry a moci

Různé názory a postoje uvedli kaplané v možnosti četby spisu, někteří kaplané četby využívají, jiní vůbec, ostatní uvádí, že po spisech sahají až, když s odsouzeným pracují déle (a například mu nedůvěřují.) U zacházení se spisy panuje tedy nejednotná praxe. Četba spisu bez souhlasu odsouzeného může být chápána jako projev kaplanovy moci.

„Kaplan může nahlížet do osobních spisů odsouzených, jimž poskytuje duchovní péči.“²⁹⁰ Mitáš²⁹¹ uvádí, že: „Způsob spáchání trestného činu může duchovnímu mnohé napovědět, např. o pachatelově osobnosti, informace o člověku lze získat studiem spisové dokumentace. Znalost situace klienta či znalost dokumentace může do jisté míry pomoci duchovnímu před hrozícím zneužitím ve svůj prospěch ze strany odsouzeného.“

Hlavní kaplanka R1 uvedla, že čte spisy, pokud s odsouzenými více pracuje (aby viděla, zda je člověk schopen podívat se na svou situaci realisticky, nebo mluví-li pravdu) a podotkla, že kaplan souhlas odsouzeného k četbě spisů nepotřebuje. Kaplanka vede kaplanský sbor k četbě spisů.

c) Odmítnutí duchovní služby

V rozhovorech jsem se nesetkala s tím, že by kaplan odmítl duchovní službu, jak uvádí Jůzl:²⁹² *„Jestliže kaplani vnímají zábrany jejich svědomí, nebo teologicky podložená napětí, mají právo požadovanou službu odmítnout a zajistit kontakt s duchovním příslušného vyznání, který je schopen službu realizovat.“*

d) Supervize

R3 v rozhovoru doporučoval, že by bylo vhodné zavést odbornou supervizi, u nás zatím není běžnou součástí duchovní služby. (R3) 450 – 453: *Navazující*

---

²⁹⁰ Jůzl (2011) str. 110.

²⁹¹ Mitáš (2007) str. 55.

²⁹² Jůzl (2011) str. 117.

supervize, jo zase, né, že by nebyla, ale pokud vím, tak supervize se dělá spíš tak neformálně v těch věznicích, kde je těch duchovních víc, nebo dobrovolníci, tak jako mezi sebou ty zkušenosti sdělují a navzájem se korigují, ale není systematická odborná supervize pro vězeňské kaplany. 457: Systém ji přímo aktivně nenabízí.

Německé směrnice duchovní služby²⁹³ uvádějí, že je třeba kontinuální seberefektivní práce. *„Ta obsahuje reflektující vnímání osobních možností a hranic, silných a slabých stránek. Bez tohoto vnímání není rozvoj profesní identity a vlastní osobnosti jako duchovní možný.“*

e) Osobnostní předpoklady vězeňského kaplana

Lízna²⁹⁴ říká: *„Ideální je člověk pokory, který je chopen sebereflexe, a je stále na cestě k lepšímu chápání své služby. Kaplan by neměl být ten člověk, co druhým diktuje, co mají dělat.“*

Kaplané však sami nehovořili o tom, jaký by měl kaplan být. Hovořili pouze o svých vlastnostech a metodách své práce.

Německé směrnice duchovní služby²⁹⁵ hovoří o tom, že: *„Kaplan by měl být člověk s vysokou odolností, aby vydrželi konfrontaci s nejtěžšími trestnými činy.“*

7.2 Diskuse s výsledky

Výzkum, který jsem provedla, je do jisté míry omezen, protože se dotýká pouze čtyř vězeňských kaplanů. Předvýzkum jsem realizovala pomocí rozhovoru se zakladatelkou o. s. Vězeňská duchovenská péče. Rozhovor 1 s hlavní kaplankou, rozhovor 2 s vězeňskou a nemocniční kaplankou zároveň, rozhovor 3 se zároveň publikujícím autorem a také nováčkem v kaplanské službě, rozhovor 4 se zakladatelem o. s. Vězeňská duchovenská péče a vězeňské duchovní služby. Rozhovor V s bývalým vězněm, který měl možnost studia vysoké školy ve vězení.

---

²⁹³ Opak. citace.

²⁹⁴ Lízna in Mítáš (2007) str. 76.

²⁹⁵ Opak. citace.

Výsledky tedy nelze zobecňovat nejen kvůli malému počtu respondentů, ale také v důsledku „zkreslení elitou“,²⁹⁶ které se může v kvalitativním výzkumu vyskytnout v důsledku výběru respondentů.²⁹⁷

Ve výzkumu jsem se pokusila zachytit důležité aspekty, které jsou obsažené ve výsledcích výzkumu a v diskusi s literaturou.

---

²⁹⁶ *Fenomén – elita nacházející se v exkluzivním postavení.* Miovský (2006) str. 136.

²⁹⁷ *Ke zkreslení elitou může dojít, pokud dáváme přednost datům získaným od dobře informovaných a výřečných respondentů, kteří mají často navíc vysoký společenský status.* Kontrola validity výzkumu. [online]. [cit. 2013-11-19].

Dostupné na: http://www.kannabis.wz.cz/PAIK06.htm#_ftnref7.

ZÁVĚR

Práce měla daný cíl: reflektovat smysl a cíl vězeňské duchovní služby z pohledu kaplana. Původní cíl byl v průběhu psaní práce rozšířen a dva nové cíl: přiblížit vězeňské prostředí a jednu z možných osobních cest víry odsouzeného. Ukázalo se, že smysl kaplanského působení nelze od vězeňského prostředí odmyslet a že cíle se mohou měnit a vyvíjet podle jedinečného setkání kaplana a vězně.

Smysl a cíl vězeňské duchovní služby je pro kaplany různý, z výsledků vyšla najevo naděje, změna, sebezlepšování, náprava a sebeporozumění. K těmto cílům se používají různé metody práce, které nejsou systémem stanovené, ale každý kaplan si je stanovuje sám. Z výzkumu vyšly najevo odlišné přístupy každého kaplana k modlitbě, zacházení se spiritualitou, četbě spisů apod.

Kaplaní vnímají vizi duchovní služby ve vězení různě. Někdo vidí budoucnost v supervizi, jiný v pozitivní medializaci či vyprofilování role kaplana: ve zpřesnění cílů rozhovorů a duchovního působení na odsouzené. Doporučení zazněla také na podporu následné péče o odsouzené po propuštění na svobodu, kteří mají nelehký úkol, a to postavit se na „vlastní nohy“, jak v rozhovorech zmínili i kaplaní. Následná péče o propuštěné je samostatné téma, které by jistě vydalo na novou diplomovou práci.

Práce ukázala jak silné, tak slabé stránky vězeňské duchovní služby. Ze slabých stránek stojí za zmínku nejednotná praxe v četbě spisů odsouzených, pravděpodobně proto, že není dohoda o povaze vztahu mezi kaplanem a odsouzeným: můžeme pak uvažovat o vztahu moci a vztahu důvěry, který má projev v zacházení se spisem. Nevyjasněná je praxe v pastorační službě personálu věznice: zaměstnanci zatím zřejmě neví, co by od kaplana mohli chtít. Také není podle mého názoru vyjasněna pastorační služba osobám blízkým mimo objekt vězení – tedy rodině a příbuzným odsouzených.

V práci jsem neměla možnost vysvětlit všechny otázky, které během psaní práce vyplynuly – mnoho témat jsem musela zkrátit, protože pro ně nebylo již místo (například věnovat se tomu, co přichází po návratu z výkonu trestu odnětí svobody, jaké problémy sebou tento nový život nese, tématu odčिňování

následků trestných činů – tedy i probační a mediační službě, kterou v diplomové práci nezmiňuji).

Velmi vhodné by podle mého názoru bylo zpřesnit úlohu kaplanů, co se týče náplně práce: u vězeňského personálu, u rodin odsouzených a u propuštěných vězňů.

Jistě by bylo dobré, kdyby se povedlo zavést odbornou supervizi pro vězeňské kaplany, a vězeňskou duchovní službu se snažit prosazovat více „do světa.“ Dokázala bych si přestavit konference stejné úrovně, jaké pořádá Asociace nemocničních kaplanů, otevřené i pro běžné lidi, kteří o téma mají zájem. Semináře vězeňské duchovní služby jsou jen pro členy VDP a kaplany.

V úvodu jsem uvedla, že mojí motivací ke psaní práce byla obhajoba důležitosti a smysluplnosti duchovní služby ve vězení.

Z práce, kterou jsem zpracovala, mám velkou radost, protože mi dala mnoho zkušeností, které bych jinak nebyla schopná získat. Jsem přesvědčená o tom, že duchovní služba smysl má. Přesvědčil mě o tom příběh člověka, bývalého vězně, s kterým jsem měla možnost spolupracovat při tvorbě diplomové práce. Jeho cesta víry, způsob přemýšlení, návrat do běžného života, také jeho zpětné uvažování nad smyslem vězeňské duchovní služby, která mu byla po dobu uvěznění oporou.

Kaplani za dobu existence Vězeňské duchovenské péče a vězeňské duchovní služby ušli kus cesty – přes nevyjasněnou službu „kávy a cigaret“ – tedy službu, která mohla podporovat účelové chování odsouzených, po jasně definovanou a profesionální službu, která má své výsledky. Duchovní služba lidem dokáže pomoci, když ji berou vážně a snaží se o změnu svého života.

Velmi si vážím vězeňských kaplanů a pracovníků věznic, kteří své poslání berou vážně a k odsouzeným se nechovají s lhostejností. Myslím, že takový postoj chce velkou dávku nejen jejich vnitřní odvahy.

Na práci kaplanů je cenná především jejich upřímná víra v naději a možnost nového životního začátku odsouzených. Kaplani vnášejí do života odsouzených nezavrhující a nesoudící postoj, který je velmi obdivuhodný a pro odsouzené potřebný. Vězeňští kaplané jako jedni z mála lidí v životě odsouzených věří v nový začátek a za to jim patří velké díky.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje:

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000, 374 s. ISBN 80-246-0139-7.

Evropská vězeňská pravidla, Doporučení Rady Evropy č. R (87), Důvodová zpráva a Komentář, Vazební věznice Praha – Pankrác, Praha 1996.

FILIPI, Pavel. *Po ekumenickém chodníku: příručka ke vztahům a možnostem spolupráce mezi církvemi*. 1. vyd. Praha: Českobratrská církev evangelická v nakl. Kalich, 2008, 87 s. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-05-9.

FRANCEK, Jindřich. 1998. *Katovské řemeslo v Českých zemích*; In: Historie trestu smrti. Praha: Rybka Publisher, 1998, 408 s. ISBN 80-86182-053-3.

GROSSMANN, Miroslav a ROZTOČIL ML., Vojtěch. *Ruskojazyční*. Praha: VS ČR, 2005. 119 stran.

HÁLA, Jaroslav. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2005, 183 s. ISBN 80-867-0805-5.

HÁLA, Jaroslav. *Bolest a naděje ve vězení: penologické eseje*. Vyd. 1.

Kroměříž: Triton, 2007, 127 s. ISBN 978-807-3870-133.

HÁLA, Jaroslav. *Teorie a praxe vězeňství I.: Prevence mimořádných událostí ve výkonu vazby*. České Budějovice: Jihočeská univerzita - Zdravotně-sociální fakulta, 1996.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2.

Homo homini pastor: témata a kontexty současné pastýřské služby. Benešov: EMAN, 2003, 66 s. Rozpravy (EMAN). ISBN 80-862-1128-2.

JŮZL, Miloslav. *Sociálně pedagogická role církve v penitenciární praxi*. Vyd. 1. Brno: Institut mezioborových studií, 2011, 184 s. ISBN 978-80-87182-03-1.

MARTINEK, Michael, a kol. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*. Praha: Jabok, 2008. 175 s. ISBN 978-80-904137-6-4.

- MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006, 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
- MITÁŠ Václav. *Duchovenská služba v penitenciárním prostředí*. Praha. Praha: Občanské sdružení Vězeňská duchovenská péče, 2007. 122s.
- MOTEJL, Otakar. *Vězeňství*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2010, 336 s. Stanoviska: sborník stanovisek veřejného ochránce práv, 6. ISBN 978-807-3576-066.
- OPATRŇÝ, Aleš. *Pastorační péče v méně obvyklých situacích*. Pastorační středisko Praha. 2001. 47 s.
- PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia v oboru*. (str. 184) Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 269 s. ISBN 80-717-8399-4.
- ŘEZÁČ, František Josef. 1852. *Vězeňství*.
- SMOLÍK, Josef. *Pastýřská péče*. Praha: Kalich, 1991. 264 s. ISBN 80-701-7276-2.
- SOCHŮREK, Jan. *Úvod do penologie*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, 80 s. ISBN 978-807-3722-876.
- ŠTĚRBA, Vladislav. *Penologie*. Vyd. 1. Praha: Armex, 2007. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 978-80-86795-48-5X.
- UHLÍK, Jan. *F. J. Řezáč - reformátor vězeňství a školství 19. století*. Praha: Tiskárna VV Praha Pankrác, 1997.

Internetové zdroje:

- Jakubalová in *O práci vězeňských kaplanů je velký zájem*. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/krestanskytydenik/_zprava/o-praci-vezenskych-kaplanu-je-velky-zajem--1190726
- Vězeňská duchovenská péče: Občanské sdružení*. Stanovy VDP [online]. Dostupné z: <http://www.vdpcr.eu/stanovy-vdp.html>
- Vězeňská služba české republiky. [online]. Dostupné z <http://www.vscr.cz/>

Konferenz für Gefängnisseelsorge in Deutschland: Leitfaden für die Evangelische Gefängnisseelsorge in Deutschland. Stuttgart: Evangelisches Medienhaus GmbH. 2009.

Dostupné na:

http://www.gefaengnisseelsorge.de/uploads/media/Gefaengnisseelsorge-Leitlinien_02.pdf

Reader Gefängnisseelsorge, číslo 19/2011: Wer bin ich - und "wie viele" kann ich sein - als Seelsorgern oder Seelsorger im Gefängnis? Vydáno od Karin Greifenstein und Martin Faber ve vlastním nákladu Evangelické konference pro vězeňskou duchovenskou péči v Německu, Hannover.

Dostupné

na: http://www.gefaengnisseelsorge.de/uploads/media/RGS19_2011_01.pdf.

Sborník příspěvků z mezioborové konference Neštěstí a vina: věrní souputníci: *Úloha pastoračních pracovníků při práci s vinou a smířením*. Autor Petr Jandejsek. (2010).

Zákony

Zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech.

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody.

Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby.

Časopisy

České vězeňství. 2/2010., str. 11. ISSN 1213-9297.

Sociální práce, *Sociální práce s pachateli trestných činů*. 2/2012, 170 str., Asociace vzdělavatelů v sociální práci, ISSN 1213-6204.

Televizní dokumenty

Dokument Venku

Na plovárně s Bohdanem Pivoňkou

Pološero za katrem

Uchem jehly s Bohdanem Pivoňkou

Seznam příloh

Příloha 1 - Respondent 0.....	123
Příloha 2 - Oprávněné registrované církve	130
Příloha 3 - Desatero před vstupem do věznice	131
Příloha 4 - Dopis 1	132
Příloha 5 - Poučený souhlas ve formě pro ženy	133
Příloha 6 - Poučený souhlas ve formě pro muže	135
Příloha 7 - Rozhovor 1	137
Příloha 8 - Rozhovor 2.....	153
Příloha 9 - Rozhovor 3: Mgr. Michael Martinek, Th.D.....	172
Příloha 10 - Rozhovor 4.....	182
Příloha 11 - Rozhovor RV	195
Příloha 12 - Významové kategorie z rozhovoru R1	200
Příloha 13 - Významové kategorie z rozhovoru R2	208
Příloha 14 - Významové kategorie z rozhovoru R3	215
Příloha 15 - Významové kategorie z rozhovoru R4	222
Příloha 16 - Významové kategorie z rozhovoru RV	230

Přílohy

Příloha 1 - Respondent 0

Téma Diplomové práce: Dosavadní praxe duchovní služby ve vězení (názory, interview, hodnocení)

Cíl práce: Reflektovat cíl a smysl VDP z pohledu kaplana.

Cíle rozhovoru: Zjistit pomocí rozhovorů, zda VDP podle kaplana naplňuje své cíle.

1) Když porovnáte situaci dnes s dobou, ve které jste pro VDP začala pracovat, v čem vidíte největší změnu

- a) u věznic
- b) u odsouzených
- c) u kaplanů.

2) Jak jste vnímala smysl a cíle vězeňské duchovenské služby na počátku, jak je vnímáte dnes?

3) Proč, podle Vás, vězeňská duchovenská služba ve věznicích existuje?

4) Proč Vy tuto službu vykonáváte?

5) Kdy jste měla dojem, že vězeňská duchovenská služba skutečně něco přináší, či má smysl?

6) Jak a čím by se podle Vás dal smysl a cíl vězeňské duchovenské služby podpořit?

7) Co podle Vás přispívá k naplnění cíle vězeňské duchovenské služby?

„Evangelium Ježíše Krista vybízí a vede křesťany k službě všem lidem, kteří jsou v jakékoli nouzi. K nim patří i vězňové, i když nesou sami odpovědnost za porušení zákonů. Vedeni milosrdenstvím sloužíme jim jako lidem obzvláště potřebným. Stojíme vedle nich jako stejní viníci před Bohem, kteří vědí o skutečnosti Božího odpuštění.

V této víře je vedeme k uznání vlastní viny, jejich břemeno jim pomáháme nést a přinášíme zvěst Boží milosti a možnosti nového začátku.“²⁹⁸

ROZHOVOR

1) Když porovnáte situaci dnes s dobou, ve které jste pro VDP začala pracovat, v čem vidíte největší změnu

a) u věznic

Když vzpomenu na začátky vězeňské duchovenské služby, z pohledu své 22 leté praxe, tak v počátcích služby v roce 1991 byla vězeňská duchovenská služba „nová“ pro obě strany (pro VS tak pro VDP). Ředitelé věznic měli dříve dojem že VDS by nějak mohla narušit chod „nápravných ústavů“. Do té doby znala Vězeňská služba duchovní službu jen jako „věznění duchovních různých církví“ ve věznicích, jako politické vězně. Zprvu bylo znát velké nadšení duchovních, jejich entuziazmus, byl zde obrovský potenciál. Duchovní vcházeli do věznic a také nevěděli, jak se chovat, s kým přijdou do kontaktu, tápali, jak se v prostředí pohybovat, orientovat. Nevěděli, co jsou „zač“ obvinění, odsouzení... Takže bylo to učení se od sebe navzájem.

Obrovskou pomocnou ruku nám tenkrát podalo Federální Ministerstvo vnitra. Ministerstvo vnímalo svízelnou situaci pro obě strany a na své půdě zorganizovalo 14 denní školení, kde přednášeli odborníci z Univerzity Karlovy, Univerzity Palackého, přednášeli zde zahraniční kaplani, kteří měli bohaté a letité zkušenosti s touto službou u nich (např. západní Německo).

Tenkrát jsme se dozvěděli mnoho nového, bylo to pro nás nesmírně přínosné a celkově toto školení bylo „nadčasově“ uchopené a zkušenosti jsme z toho čerpali minimálně 10 let.

---

²⁹⁸ Preambule Stanov VDP

Toto školení bylo završené zkouškami a ti, co obstáli u zkoušek, získali certifikát, který je tenkrát opravňoval ke vstupu do všech „nápravně-výchovných ústavů“ v celém Československu. Tento „případ“ jsem byla i já. Tímto úžasným školením jsem získala velké a naprosté nadšení s „tím něco dělat“ a do této služby se zapojit.

Školení tedy bylo velmi motivační, nejen vzdělávací, ale i motivační. My jsme se najednou dozvídali, kdo jsou „ti odsouzení“, což bylo pro nás důležité.

Věznic se tou dobou začali „vyprazdňovat“ od politických vězňů a najednou tam byli lidé, kteří skutečně spáchali nějaký trestný čin, a již to nebyla jen polická záležitost. Bylo třeba si uvědomit, že ve vězení tedy byli lidé, kteří tam byli oprávněně.

Měnil se i personál ve věznicích, probíhali tzv. „prověrky“ zaměstnanců, týkající se jejich politické minulosti. Bohužel toto prostředí opouštěli i velmi kvalitní lidé a odborníci, ale kvůli politické minulosti museli toto prostředí opustit. Přicházeli stále další a také fundovaní odborníci.

Stouply nároky na vzdělání zaměstnanců VS, až směrem k dozorcům, což byl velmi pozitivní faktor, protože se začala měnit úroveň a také přístup lidí k duchovní službě ve věznicích. Protože se vzdělaností odpadly bariéry a předsudky k duchovenské službě. Pro nás toto bylo velmi dobře.

Na začátku jsme přes entuziasmus byli jistě velmi skromní a obrazně řečeno jsme na brány věznic zlehka „třukali“, a ptali se, zda mají zájem o duchovenskou službu. Najednou velmi záleželo na pohledu ředitele věznic na duchovní službu. Jestliže byl ředitel věznic zarytý ateista, dělal vše pro to, aby se do věznic tato služba nedostala.

Také je potřeba zmínit, že aby duchovní služba ve věznicích mohla existovat, musela být upravena zákonem o církvích.

Rozdíl oproti počátkům, duchovní služby ve věznicích je dnes opravdu nesrovnatelný, protože dnes jsou to ředitelé věznic, kteří telefonují k nám do kanceláře na Generální ředitelství VS (např. vysvětlují závažnost situace, že jim někdo ukončil duchovní službu a oni jí potřebují) a vězeňskou duchovní službu tedy sami požadují.

Díky různým Nařízením generálního ředitele (NGŘ), začala být vězeňská služba právně zakotvená v systému VS. VS nyní vyjadřuje, že vězeňská duchovenská služba je nedílnou součástí Vězeňské služby. Nebývalé je také to, že státní instituce nechá sídlit v jejich prostorách nevládní organizaci. Tím Česká republika předčila mnohé jiné státy východní Evropy, tím že ještě před vstupem do EU toto u nás normálně běžně fungovalo. K tomu můžu dodat, že jsem za to velmi vděčná.

b) u odsouzených

Jak je uvedeno výše, věznic se „vyprázdnil“ od politických vězňů, a bylo nutné si uvědomit, že ve věznicích jsou opravdoví pachatelé, kteří spáchali násilnou trestnou činnost nebo spáchali závažný hospodářský trestný čin.

Dnes říkají přední odborníci z oblasti vězeňské problematiky, že v posledních 3 letech se „vygenerovali“ odsouzení ze skutečně takové „spodní vrstvy“ obyvatel naší republiky a že trestné činy jsou opravdu hodně násilného charakteru a že o to nebezpečnější je nyní ten pachatel a hypoteticky tím, se duchovenská služba stává velmi nebezpečnou. Nutno ale podotknout, že ještě nebyl žádný problém, co se týče násilí proti duchovnímu, zatím duchovní nebyl jakkoli ohrožen, napaden, ani mu bylo jakkoli vyhrožováno, přestože má s odsouzenými individuální rozhovory.

Odsouzení dříve také měli jiný vztah k duchovním, např. chtěli jen výhody. Ze strany odsouzených byla znát jen účelovost (odsouzení chtěli výhody, kávu, cigarety, atp.) Přišli jsme na to, že využívání duchovní služby by z jejich strany byla jen hrubá účelovost, proto jsme začali toto odbourávat. Po počátečních pochybeních, kdy jsme se snažili odsouzeným chvíle s námi jaksi zpříjemnit, dát jim najevo, že spolu s námi jsou trochu v jiném prostředí, nyní vnímáme potřebu ujasnit si, že duchovní nemohou přinést (až na výjimky) nic jiného kromě povolené duchovní literatury a je nutné odsouzeným říci, že duchovní služba ve věznici není jen kvůli kávě, cigaretám atp.

Já osobně jsem nové kaplany vedla k tomu, aby na počátku své skupině řekli, že jsou duchovní, že jsou pro ně na rovině humánní a že zde nejsou pro jejich výhody a donášení různých věcí.

Toto vnímám jako velmi správný krok. Protože po tomto kroku se uživatelé duchovní služby začali tříbit na ty, kdo o ní zájem opravdu mají, nebo se k nějaké církvi hlásí.

Nyní duchovní službu většinou vyhledávají lidé, kteří mají skutečný zájem o změnu svého života a oni sami chtějí něco ve svém životě udělat. Eliminovali se tedy ti odsouzení, kteří zneužívali kaplany, kvůli tomu, aby jim donášeli různé věci, účelovost v jednání odsouzených ale stále je. Dnes se již odsouzenými nenecháme zneužívat.

Nyní odsouzení vědí, že duchovní za nimi dochází ve svém vlastním volnu, požívají vlastních finančních prostředků, že z vlastních finančních prostředků jsou schopni jim nakoupit, to, co skutečně potřebují, když je jasné, že požadavek je skutečně oprávněný (pouze individuální a výjimečné případy). Je nutné domluvit se o tom s ostatními zaměstnanci ve věznici (např. se sociálním pracovníkem), a zatelefonovat do věznice, co se např. odsouzeným v balíku či dopise posílá.

Za duchovními přicházejí ti, kteří mají např. „zbytek“ svědomí, a vědí, že bez pomoci se do věznice budou vracet, a to opravdu nechce nikdo z odsouzených, až na výjimky.

Jsem vděčná, že v naší sekularizované společnosti, která v naší republice je, duchovní nejsou ve věznici pouze jako ryze duchovní – my tady sloužíme mši, sloužíme eucharistii a nezajímají mě vaše potřeby. To by bylo velmi špatně.

Duchovní jsou především ve věznici také jako humanisté, a komukoli, kdo požádá o pomoc, jsou duchovní schopni pomoci, být v jejich blízkosti, v jejich svízelné situaci, kterou si sice zavinili sami, přesto v tuto chvíli potřebují tuto pomoc. V těchto chvílích nám jde o to člověku pomoci.

Od první chvíle nám jde o to, aby odsouzení došli k uznání vlastní viny. Snažíme se odsouzenému pomoci změnit pohled na hodnotový systém jeho života, který ho téměř v 100% dovedl ke spáchání trestného činu, protože tento člověk měl špatně seřazený žebříček hodnot. To „mít“ bylo nad tím „být“.

Především jde ale o lidské pochopení pro člověka, který selhal, s vědomím toho, že i my selháváme před Bohem, nikoli pochopením pro trestný čin.

Dovést člověka k uznání vlastní viny je „běh na dlouhou trať“, já si dovoluji říci, že čím déle vedeme člověka k uznání vlastní viny, tím efektivnější a upřímnější je jeho „obrácení“. Protože ten člověk si z našeho vyprávění, mnohdy založeného na biblické zvěsti, (nebo na Novozákonních příbězích) začíná dávat svoje jednání do souvislosti.

K změně hodnotového žebříčku a k uznání vlastní viny se snažíme dojít pomocí tradice, Bible a její zvěsti, Novozákonních příběhů, pomocí „otočení“ příběhu, opřením se o morálku, která je v Bibli jasně popsána.

Většinou u odsouzených velmi chybí empatie, protože, kdyby empatii měli, nespáchali by odsouzení trestný čin, neublížili by dítěti, natož pak starému člověku.

Otočení příběhu citově nejvíce působí. Smyslem je, aby tento člověk začal chápat, co by se stalo, kdyby někdo takto ublížil jeho družce, manželce, matce, dceři, tak jako on někomu ublížil, jaké by to mělo následky, jaký by to mělo dopad, ten hrůzný trestný čin na širokou rodinu, nejen na toho nejbližšího partnera. My jsme ještě bohužel nepřišli k té praxi, kterou mají jiné státy.

Např. v Německu a Nizozemí v den výročí násilného trestného činu je duchovní s odsouzeným, mluví spolu o trestném činu, myslí společně na oběť, zapálí svíčku, pomodlí se společně, případně kaplan společně s odsouzeným napíše dopis pro blízké po obětech, či obětem. Protože toto datum odsouzeného vedlo k uvěznění, je se schopen tento den odsouzený více soustředit na tu oběť a nejen na sebe. Má to velmi vhodný efekt, možná bychom se měli nad tímto zamyslet pro naši praxi. Jistě by to bylo vhodné, protože je to již osvědčené.

c) u kaplanů

Je nutné si uvědomit, že zpočátku byla naše služba opravdu „hodně, hodně“ křesťanská, v tom smyslu, až jako – že to bylo špatně, bylo zde hodně empatie, srdíčko také bylo příliš velké, mohlo to přinášet pro nás samotné velká rizika pro obě strany.

Praxi se člověk učí stejně úplně nejvíce, mnohdy různými, naštěstí malými selháními jsme si uvědomovali čím dál tím víc, že to prostředí je zcela odlišné od prostředí vnějšího světa, který známe a že je zcela jiné než církevní prostředí, které důvěrně známe, proto jsme toto museli vzít v potaz.

Když mám na mysli křesťanské, myslím tím křesťanskou naivitu dobra, pojetí dobra v tom smyslu, že proti mně stojí bratr či sestra a ono tomu tak není. Opravdu to nejsou bratři a sestry.

Dnes duchovní služba je nesrovnatelná s počátky, i my jsme začali klást důraz na vzdělání, a duchovní se účastní různých vzdělávacích kurzů, seminářů v oblasti penologie. Je důležité, aby duchovní věděli, do jakého prostředí přicházejí, že je toto penitenciární prostředí velmi specifické, co můžou od odsouzených očekávat, čeho se mají vyvarovat atd. Je nutné, aby toto prostředí brali duchovní vážně. Pro ekumenickou rozmanitost nelze totiž mít žádnou „osnovu“ pro duchovní službu.

Vězeňská služba nyní sama žádá kaplany, aby přednášeli zaměstnancům vězeňské služby. Kaplané (pracovníci v pracovněprávním vztahu k VS) mají nyní také zákonem jasně dané požadavky na vzdělání, musí mít minimálně bakalářský stupeň vzdělání a aby se mohli stát kaplany.

2) Jak jste vnímala smysl a cíle Vězeňské duchovenské služby na počátku, jak je vnímáte dnes?

Od počátků Vězeňské duchovenské služby vedeme odsouzené k uznání viny, změně smýšlení a změně hodnotové orientace, která vedla ke spáchání trestného činu. Smysl a cíl VDS se tedy od počátku nezměnil, zůstává to naopak stále jako „gró problému“ (špatně seřazený žebříček hodnot u odsouzených).

Jak jsme se bavili před tím, je také znát změna vězeňské populace, je jaksi „tvrdšího kalibru“ např. násilné trestné činy, a to i u mladistvých a mladých pachatelů.

Ovšem ta šance na změnu u mladistvých je daleko větší, ale ze strany duchovní služby je s nimi daleko těžší práce. Protože to jsou lidé, kteří jsou už velmi vzdálení víře a křesťanským principům. Je to generace, která byla jinak vedena v tomto směru, ne k těmto principům

týkajících se etiky a morálky. Dopad odklonu my na té druhé straně „za katrem“ vidíme, je cítit odklon od křesťanských principů. Nejde o to být věřící, ale jde o tom, mít nějaké hodnoty a morální principy, které se např. tradicí předávají v rodině (např. neublížím druhému, neublížím slabému...).

Cíl vězeňské duchovenské služby je tedy stále stejný, ale cesta k němu je obtížnější.

To, co já vnímám jako „bonus“, je to, že v poslední době se rozrostl počet zaměstnanců VS, kteří mají o duchovní službu zájem (více jsme si to začali uvědomovat asi 3 roky zpátky) Zaměstnanci (včetně zaměstnanců na generálním ředitelství VS, ředitelé věznic) přicházejí za duchovními a požádají o osobní rozhovor, modlitbu. Toto bylo dříve pro nás nepředstavitelné.

V osobním rozhovoru panuje mezi zaměstnanci absolutní důvěra, která vyplývá ze zpovědního tajemství. Zaměstnanci totiž vědí, že kvůli zpovědnímu tajemství jejich svěřené informace nebudou dále rozšiřovány. A já musím vyjádřit svou vděčnost za to, že toto zpovědní tajemství nikdo neporušil. Důvěru tedy stále získáváme a tak za námi přicházejí stále další lidé jednak s pracovními problémy ale i se soukromými problémy. Takže v některých případech se společně pomodlíme, má-li o to dotyčný člověk zájem, zapálíme svíci, kterou v kanceláři máme a je vidět, že ten dotyčný člověk ví, že se může kdykoli vrátit. Je také vidět, že mu to do jisté míry pomáhá v překonání tragické události, která se mu stala. Dnešní velmi známé rčení, nemám čas, nemá u nás místo.

Toto vnímám jako velkou změnu oproti počátkům, o kterých jsme společně hovořily, kde byla jasně znát nedůvěra v duchovenskou službu atd.

3) Proč, podle Vás, Vězeňská duchovenská služba ve věznicích existuje?

40 let za dob totality, byla člověku násilím odpreparována třetí duchovní součást, ze které se lidská bytost stává - tělo, duše, duch. My jsme zjistili, i když by to někdo jistě popřel, že bez této duchovní součásti se skutečně nedá žít a bez „duch“ skutečně člověk není celý. Neznamená to ale, že by nutně musel vyznávat pána Boha, ale potřeby odsouzených nemusí být jen duševní, ale i duchovní. Plně respektujeme odsouzené, kteří se sami prohlašují za nevěřící. Mnohdy se stane, že po rozhovorech s odsouzeným dojdeme k tvrzení, kdy sám odsouzený řekne: „Vidíte to, a já přeci jen v „něco“ věřím“, a to něco nemusí být Bůh, ale je to jakýsi přesah, něco, co nás přesahuje, něco, co je nad námi.

Tak to je ta nádherná práce s tím člověkem, který ze začátku se vyhraní, a má na to právo, ale my ho neopouštíme. Přemýšlení odsouzených se ale mění natolik, že k tomuto „obrácení“ dochází. Sám člověk poté vyjádří, že se cítí naplněný, protože o naplnění právě toho duchovního obsahu v člověku usilujeme. K „naplnění“ tohoto obsahu přispívá výše zmíněné (výklad Bible, Novozákonní příběhy, skupinové rozhovory atd.)

4) Proč Vy tuto službu vykonáváte?

Jak jsem již zmínila v rozhovoru, problematika penitence mne velmi zaujala. K této práci mne vedlo vědomí, že do tohoto prostředí nás vysílá Pán Bůh a chce, abychom sloužili i lidem ve vězení. A to je jakési „vnitřní“ uposlechnutí toho, abychom se zajímali také o tyto lidi. To, co nás to učí, je ono biblické: nenávidět hřích, milovat hříšníka! To je princip naší práce. Protože sedět proti několikanásobnému vrahovi, nebo člověku, který je pedofil je téměř nepřijatelné, tam musí vítězit právě tento princip. Protože já nenávidím ten hrůzný čin, já jsem i schopná mu to říct, protože já se musím nějak vyhranit. Přes to všechno, on má u Pána Boha šanci, proto já jsem schopná s ním pracovat a komunikovat.

5) Kdy jste měla dojem, že Vězeňská duchovenská služba skutečně něco přináší, či má smysl?

Vězeňská duchovní služba není pro mě jednostranná, protože já vidím jeho změnu chování, např. z kverulanta, který si neustále stěžoval na vše okolo sebe je nyní člověk, který chválí věznic, ředitele, také děkuje za přístup atd. (tento konkrétní příklad „vnitřní proměny smýšlení“ trval přibližně 12 let). Jak již jsem výše řekla, cením delší dobu, protože čím delší je doba, tím je změna trvalejší, upřímnější atd. Vnímám také to, že ten člověk je od výrazu tváře naprosto někdo jiný. To je to, co mě dává jistotu, že duchovenská služba má smysl a význam, a že stojí za to se jí zabývat. To, že služba není jednostranná, např. i to, že odsouzení reflektují naši službu, je to, co člověku „pomáhá“ jít dál.

6) Jak a čím by se podle Vás dal smysl a cíl Vězeňské duchovenské služby podpořit?

Mojí nadějí je to, že za 2 roky po mě přijde nový šéf organizace a s ním přijdou i nové přístupy. Šéf organizace totiž udává směr. Také by bylo vhodné se v konkrétních programech propojit s VS.

Podporou je také dobrá post-penitenciární praxe, která by měla odbourávat recidivu a funkčnost výstupních oddělení, které by měli fungovat jako prevence navracení se do věznic.

7) Co podle Vás přispívá k naplnění cíle Vězeňské duchovenské služby?

Především k naplnění přispívá pochopení, prostor a podpora ze strany VS. Bez této součinnosti by tato služba byla naprosto sólová a tudíž neefektivní.

SHRnutí ROZHovORU

Z rozhovoru s paní Balcarovou vyplynulo, že vězeňská duchovenská služba od počátku své existence prošla velkými změnami. Ze služby, o kterou nebyl příliš velký zájem, je nyní služba, která je vítaná a v oblasti penitenciární praxe i velmi ceněná.²⁹⁹ Je vnímána jakou součástí VS.³⁰⁰

Z rozhovoru vyšlo najevo, že cíl a smysl VDS se od svého počátku nezměnily, změnil se ale jistým způsobem přístup kaplanů k odsouzeným, kdy jsou již oproti počátečnímu entuziasmu dané hranice této práce s nimi. Kaplané se již nenechají odsouzenými zneužívat v jejich prospěch. Vězeňská duchovenská péče nyní klade velký důraz na vzdělání, protože je nutné, aby kaplané měli přehled o tom, do jakého specifického prostředí přicházejí.³⁰¹

Smyslem vězeňské duchovenské služby od počátku své existence je to, aby kaplané byli ve věznicích především jako humanisté a měli o odsouzené opravdový lidský zájem.³⁰² Vězeňská duchovenská služba usiluje o to, aby odsouzený došel k uznání vlastní viny za spáchaný trestný čin, a následně vězeňská duchovní služba usiluje o změnu jeho hodnotové orientace a jeho smýšlení.³⁰³ Cesta k cíli vězeňské duchovenské služby je oproti jejím počátkům náročnější

²⁹⁹ Výňatek z rozhovoru str. 2. „VS nyní vyjadřuje, že vězeňská duchovenská služba je nedílnou součástí Vězeňské služby.“

³⁰⁰ Výňatek z rozhovoru str. 2. „Rozdíl oproti počátkům, duchovní služby ve věznicích je dnes opravdu nesrovnatelný, protože dnes jsou to ředitelé věznic, kteří telefonují k nám do kanceláře.“

³⁰¹ Výňatek z rozhovoru str. 5. „Dnes duchovní služba je nesrovnatelně s počátky, i my jsme začali klást důraz na vzdělání, a duchovní se účastní různých vzdělávacích kurzů, seminářů v oblasti penologie. Je důležité, aby duchovní věděli, do jakého prostředí přicházejí.“

³⁰² Výňatek z rozhovoru str. 4. „Duchovní jsou především ve věznicích také jako humanisté, a komukoli, kdo požádá o pomoc, jsou duchovní schopni pomoci, být v jejich blízkosti, v jejich svízelné situaci, kterou si sice zavinili sami, přesto v tuto chvíli potřebují tuto pomoc.“

³⁰³ Výňatek z rozhovoru str. 4. „Od první chvíle nám jde o to, aby odsouzení došli k uznání vlastní viny. Snažíme se odsouzenému pomoci změnit pohled na hodnotový systém jeho života, který ho téměř v 100% dovedl ke spáchaní trestného činu.“

v tom smyslu, že trestné činy jsou stále násilnějšího charakteru a odsouzení nemají zakotvení v křesťanských principech.³⁰⁴ Práce s odsouzenými se zdá být tedy mnohem náročnější.

To, co vnímá kladně paní Balcarová, je to, že se změnil přístup VS k duchovní péči. Dokazuje to fakt, že o vězeňskou duchovní službu projevují nově více zájem zaměstnanci Vězeňské služby.³⁰⁵

Výsledky duchovenského působení na odsouzeného (tedy cíle VDP), jak vyplynulo z rozhovoru, vnímá paní Balcarová již ve změně „výrazu tváře“ u člověka.³⁰⁶

Paní Balcarová při své práci s odsouzenými vychází z biblického principu: „Nenávidět hřích a milovat hříšníka“.

---

³⁰⁴ Výňatek rozhovoru str. 5. „Je to generace, která byla jinak vedena v tomto směru, ne k těmto principům týkajících se etiky a morálky. Dopad odklonu my na té druhé straně „za katrem“ vidíme, je cítit odklon od křesťanských principů. Nejde o to být věřící, ale jde o tom, mít nějaké hodnoty a morální principy, které se např. tradicí předávají v rodině (např. neublížím druhému, neublížím slabému...).“

³⁰⁵ Výňatek rozhovoru str. 5. „Zaměstnanci (včetně zaměstnanců na generálním ředitelství VS, ředitelé věznic) přicházejí za duchovními a požádají o osobní rozhovor, modlitbu. Toto bylo dříve pro nás nepředstavitelné.“

³⁰⁶ Výňatek rozhovoru str. 6. „Vnímám také to, že ten člověk je od výrazu tváře naprosto někdo jiný. To je to, co mě dává jistotu, že duchovenská služba má smysl a význam, a že stojí za to se jí zabývat.“

Příloha 2 - Oprávněné registrované církve

1. Apoštolská církev (AP)
2. Bratrská jednota baptistů (BJB)
3. Církev adventistů sedmého dne (CASD)
4. Církev bratrská (CB)
5. Církev československá husitská (CČSH)
6. Církev řeckokatolická (CŘEK)
7. Českobratrská církev evangelická (ČCE)
8. Církev římskokatolická (CŘK)
9. Evangelická církev sv. V České republice (ECAV)
10. Evangelická církev metodistická (ECM)
11. Jednota bratrská (JB)
12. Křesťanské sbory (KSB)
13. Náboženská společnost Svědkové Jehovovi (NSSJ)
14. Pravoslavná církev v českých zemích (PC)
15. Slezská církev evangelická augsburského v. (SCEAV)
16. Starokatolická církev v České republice (SKC)³⁰⁷

---

³⁰⁷ Jůzl, M. (2011) str. 114

Příloha 3 - Desatero před vstupem do věznice

I. „Při vstupu do věznice nabídnu strážní službě automaticky svá osobní zavazadla k nahlédnutí.

II. Do věznice zásadně nenosím: zbraň, mobilní telefon, přípravky v aerosolovém balení, léky (ani vitamíny), ostré předměty. Kávu, čaj, psací potřeby, hygienické potřeby, apod. pouze po předchozí domluvě s kaplanem, případně sociálním pracovníkem či vychovatelem. Zásada zní: **NIC NEVNÁŠET a NIC NEVYNÁŠET!** Jsem-li požádán o pomoc při zajištění oděvů, obuvi, sportovních potřeb či pomůcek pro volnočasové aktivity (malování, šití apod.), je lépe řešit situaci prostřednictvím charitních sdružení a nadací. Věci přinesené z vlastních zdrojů by měly být předávány jako dar sboru, církve apod., nikoli jako náš osobní.

III. Na počátku svého působení ve věznici se, ve spolupráci s kaplanem či místním koordinátorem, osobně představím řediteli věznice. Nezapomínám na to, že pouze komunikace s personálem mi zprostředkuje vzhled do specifické vězeňské problematiky a proto ji nezanedbávám.

IV. Od počátku dám klientům jasně najevo, co je cílem mých návštěv (komunikace, blízkost, pastorační, biblická výuka), nikoli plnění jejich osobních přání.

V. Je nutné najít si v koordinaci s dalšími kolegy systém své služby (dny, hodiny), vše ve spolupráci s místním kaplanem nebo koordinátorem. Mám na paměti, že jsem ve věznici k dispozici nejen klientům, ale i personálu, projeví-li zájem.

VI. Z mého zevnějšku a chování by mělo být zřejmé, že jsem duchovní. Mějme na paměti, že se právě od duchovních všeobecně očekává, že přinesou do tohoto prostředí alespoň minimum morálky, etiky a etikety.

VII. Při návštěvách ve věznici mohou realizovat zejména tyto aktivity: pastorační pohovory, biblické hodiny, bohoslužby, vysluhování svátostí, ale např. i jazykové kurzy, hudební kurzy, sportovní vyžití, či jiné aktivity v rámci volnočasových programů, (vězeňskou službou jsou velice pozitivně hodnoceny).

VIII. Vyjde-li při mé návštěvě najevo, že je připravován útěk vězně, vzpoura nebo hladovka, dám tuto skutečnost velmi citlivě na vědomí kompetentní osobě personálu. Důvěrné informace svého klienta si nechávám pro sebe a neposkytuji je dalším osobám.

IX. Je třeba vědět, že lidé, kteří jsou umístěni ve vězeňském zařízení, prochází adaptačním obdobím, které se odborně nazývá „prizonizace“ a znamená přizpůsobení se novému prostředí a podmínkám. Je to fenomén, přinášející negativní změny v osobnosti člověka (změny v oblasti: sociálních, společenských, hygienických návyků, atd.). Stejně tak existuje pojem „vězeňská subkultura“, což označuje specifickou atmosféru (kulturu) těchto zařízení, mající svá pravidla, priority, apod.

X. Těžištěm působení duchovních ve věznicích ČR **NENÍ** získat klienta pro svou církev. Jedná se o pomoc člověku, který se ocitl, ve většině případů svou vlastní vinou v nouzi, ale důležité je, aby díky mojí pomoci **uznal zákon jako existující právo** (osoby umístěné ve VTOS). Teprve od momentu uznání vlastní viny je možné na klienta dále působit ve smyslu evangelijní zvěsti, související s Kristovým odpuštěním. To, co se od vás očekává, je především pastorační a individuální péče o člověka³⁰⁸.

---

³⁰⁸ Balcarová, R. in Mitáš, V. (2007) str. 61

Příloha 4 - Dopis 1

KVALITATIVNÍ VÝZKUM

Vážené kolegyně, vážení kolegové,
zdravím Vás z Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a obracím se na Vás s prosbou.

V rámci aplikovaného teologického oboru Diakonika (Křesťanská krizová a pastorační práce) zachází řada diplomových prací s kvalitativním výzkumem, jehož obecným cílem je hledání jedinečných významových vzorců ve sdělovaném (v naraci).

Kvalitativní výzkum svého cíle dosahuje předepsaným postupem, jehož součástí je mj. doslovný přepis rozhovoru. Mluvčí, který mluví přirozeně (nikoli jako „kniha“), může být (a bývá) zaskočen, když vidí svůj mluvený projev v doslovném přepisu. To však není výzkumný výsledek, jde o vstupní hrubá data, jež zachycují významovou bohatost. Výzkumník se bez nich neobejde (obdobou v kvantitativním výzkumu jsou čísla zachycující výsledky vstupního měření, další výpočty se bez nich nedají dělat).

Prosím Vás proto o shovívavost, když naši studenti při výzkumné spolupráci s Vámi doslova ze záznamu přepisují to, co jste řekli. Jde o vyjádření soustředěného zájmu o to, co sdělujete, a o možnost porozumět jevu, jehož se výzkum týká.

S díky a srdečným pozdravem

Bohumila Baštecká, Ph.D.
Evangelická teologická fakulta UK Praha
Tel.: 776 027 468
E-mail: bastecka@etf.cuni.cz

V Praze, 15. května 2013

Příloha 5 - Poučený souhlas ve formě pro ženy

Prohlášení o poučeném souhlasu k rozhovoru do Diplomové práce

Prosím, před podpisem tohoto Prohlášení o poučeném souhlasu si pečlivě přečtete **Informační list pro účastníka** v příloze tohoto prohlášení.

Prohlášení o poučeném souhlasu:

Já, níže podepsaná, tímto stvrzuji, že moje účast na rozhovoru je dobrovolná a že mne studentka Lucie Šindlerová informovala o průběhu rozhovoru. Bylo mi umožněno vše si řádně rozvážit a měla jsem také možnost zeptat se na vše, co považuji za podstatné. Považuji mé poučení za dostatečné, nemám dalších otázek a souhlasím s účastí na rozhovoru tak, jak mi byl popsán. Kopie tohoto formuláře poučeného souhlasu mi byla poskytnuta.

Jméno a příjmení: .....

V.....dne.....
.....
podpis

Prohlášení výzkumníka / osoby, která s účastníkem probírala podmínky výzkumu a poučeného souhlasu

Já, níže podepsaná, svým podpisem stvrzuji, že jsem účastnicí rozhovoru paní ... předložila informační list a projednala jsem s ní podmínky našeho rozhovoru. Stvrzuji, že účastnice rozhovoru rozumí tomu, jak budeme postupovat a spolupracovat. Také stvrzuji, že účastnice rozhovoru měla možnost ptát se na otázky týkající se rozhovoru a výzkumu. Potvrzuji, že jsem na otázky odpověděla správně a korektně, jak nejlépe dovedu. Potvrzuji, že paní... souhlasila s rozhovorem svobodně a dobrovolně.

Kopie tohoto formuláře poučeného souhlasu byla účastníkovi poskytnuta.

V.....dne.....
.....
podpis

Výzkumník:

jméno a příjmení: Lucie Šindlerová,
místo bydliště: Březanova 568/10, Praha 6/Řepy, 163 00,
tel.: 737 860 301
e-mail: LucinkaSindlerova@seznam.cz, Lsindlerova@seznam.cz

Vedoucí Diplomové práce:
jméno a příjmení: Ladislav Beneš, Dr.
místo pracoviště: P. O. Box 529, Černá 9, 115 55 Praha 1
4. poschodí, č. dveří. 415
tel.: 221 988 415; Fax: 221 988 215
e-mail: benes@etf.cuni.cz

Příloha k Prohlášení o poučeném souhlasu

Informační list pro účastníka rozhovoru do Diplomové práce

Kdo jsem a co je mou prosbou

Jsem studentka Evangelické teologické fakulty UK v Praze, oboru Diakonika – Křesťanská humanitární a pastorační práce. Píši diplomovou práci na téma: Dosavadní praxe vězeňské duchovní služby ve vězení.

Cíle diplomové práce:

Cílem diplomové práce je reflektovat cíl a smysl vězeňské duchovní služby z pohledu kaplana. Dovoluji si Vás požádat o spolupráci pomocí rozhovoru.

Rozhovor, výstupy

Čas rozhovoru bude přibližně hodina až hodina a třicet minut. Ráda bych Vás požádala o souhlas se zvukovým záznamem rozhovoru, který je pro mne nezbytný k následnému zpracování z rozhovoru získaných dat. Nahraný rozhovor přepíši do písemné podoby a poté zvukový záznam vymažu. Doslovný přepis rozhovoru Vám pošlu k přečtení a autorizaci. Jestliže pro Vás bude nějaká část rozhovoru nepřijatelná k uveřejnění, domluvíme se na odstranění této věty či pasáže.

Doslovné znění rozhovoru bude přílohou diplomové práce. Po domluvě je také možné zveřejnit rozhovor jako anonymní.

Dobrovolnost

Rozhovor je pro Vás zcela dobrovolný a máte možnost od něj kdykoli v jeho průběhu odstoupit.

Pokud Vám nebude cokoli jasné, spojte se, prosím, se mnou kontaktech uvedených v následujících řádcích. Také je možné s připomínkami kontaktovat Evangelickou teologickou fakultu Univerzity Karlovy, kontakt na vedoucího diplomové práce je uveden v následujících řádcích.

Velmi Vám děkuji a vážím si Vašeho času stráveného se mnou.

Lucie Šindlerová,
Březanova 568/10, Praha 6/Řepy, 163 00,
tel.: 737 860 301,
e-mail: LucinkaSindlerova@seznam.cz, Lsindlerova@seznam.cz

Vedoucí diplomové práce:

jméno a příjmení: Ladislav Beneš, Dr.
místo pracoviště: P. O. Box 529, Černá 9, 115 55 Praha 1
4. poschodí, č. dveří. 415
tel.: 221 988 415; Fax: 221 988 215
e-mail: benes@etf.cuni.cz

Příloha 6 - Poučený souhlas ve formě pro muže

Prohlášení o poučeném souhlasu k rozhovoru do Diplomové práce

Prosím, před podpisem tohoto Prohlášení o poučeném souhlasu si pečlivě přečtete **Informační list pro účastníka** v příloze tohoto prohlášení.

Prohlášení o poučeném souhlasu:

Já, níže podepsaný, tímto stvrzuji, že moje účast na rozhovoru je dobrovolná a že mne studentka Lucie Šindlerová informovala o průběhu rozhovoru. Bylo mi umožněno vše si řádně rozvážit, a měl jsem také možnost zeptat se na vše, co považuji za podstatné. Považuji mé poučení za dostatečné, nemám dalších otázek a souhlasím s účastí na rozhovoru tak, jak mi byl popsán. Kopie tohoto formuláře poučeného souhlasu mi byla poskytnuta.

Jméno a příjmení: .....

V.....dne.....
.....
podpis

Prohlášení výzkumníka / osoby, která s účastníkem probírala podmínky výzkumu a poučeného souhlasu

Já, níže podepsaná svým podpisem stvrzuji, že jsem účastníkovi rozhovoru panu ... předložila informační list a projednala jsem s ním podmínky našeho rozhovoru. Stvrzuji, že účastník rozhovoru rozumí tomu, jak budeme postupovat a spolupracovat. Také stvrzuji, že účastník rozhovoru měl možnost ptát se na otázky týkající se rozhovoru a výzkumu. Potvrzuji, že jsem na otázky odpověděla správně a korektně, jak nejlépe dovedu. Potvrzuji, že pan... souhlasil s rozhovorem svobodně a dobrovolně.

Kopie tohoto formuláře poučeného souhlasu byla účastníkovi poskytnuta.

V.....dne.....
.....
podpis

Výzkumník:

jméno a příjmení: Lucie Šindlerová,
místo bydliště: Březanova 568/10, Praha 6/Řepy, 163 00,
tel.: 737 860 301
e-mail: LucinkaSindlerova@seznam.cz, Lsindlerova@seznam.cz

Vedoucí diplomové práce:

jméno a příjmení: Ladislav Beneš, Dr.

místo pracoviště: P. O. Box 529, Černá 9, 115 55 Praha 1

4. poschodí, č. dveří. 415

tel.: 221 988 415; Fax: 221 988 215

e-mail: benes@etf.cuni.cz

Příloha k Prohlášení o poučení souhlasu

Informační list pro účastníka rozhovoru do Diplomové práce

Kdo jsem a co je mou prosbou

Jsem studentka Evangelické teologické fakulty UK v Praze, oboru Diakonika – Křesťanská humanitární a pastorační práce. Píši diplomovou práci na téma: Dosavadní praxe vězeňské duchovní služby ve vězení.

Cíle diplomové práce:

Cílem diplomové práce je reflektovat cíl a smysl vězeňské duchovní služby z pohledu kaplana. Dovoluji si Vás požádat o spolupráci pomocí rozhovoru.

Rozhovor, výstupy

Čas rozhovoru bude přibližně hodina až hodina a třicet minut. Ráda bych Vás požádala o souhlas se zvukovým záznamem rozhovoru, který je pro mne nezbytný k následnému zpracování z rozhovoru získaných dat. Nahraný rozhovor přepíši do písemné podoby a poté zvukový záznam vymažu. Doslovný přepis rozhovoru Vám pošlu k přečtení a autorizaci. Jestliže pro Vás bude nějaká část rozhovoru nepřijatelná k uveřejnění, domluvíme se na odstranění této věty či pasáže.

Doslovné znění rozhovoru bude přílohou diplomové práce. Po domluvě je také možné zveřejnit rozhovor jako anonymní.

Dobrovolnost

Rozhovor je pro Vás zcela dobrovolný a máte možnost od něj kdykoli v jeho průběhu odstoupit.

Pokud Vám nebude cokoli jasné, spojte se, prosím, se mnou kontaktech uvedených v následujících řádcích. Také je možné s připomínkami kontaktovat Evangelickou teologickou fakultu Univerzity Karlovy, kontakt na vedoucího diplomové práce je uveden v následujících řádcích.

Velmi Vám děkuji a vážím si Vašeho času stráveného se mnou.

Lucie Šindlerová,

Březanova 568/10, Praha 6/Řepy, 163 00,

tel.: 737 860 301,

e-mail: LucinkaSindlerova@seznam.cz, Lsindlerova@seznam.cz

Vedoucí diplomové práce:

jméno a příjmení: Ladislav Beneš, Dr.

místo pracoviště: P. O. Box 529, Černá 9, 115 55 Praha 1

4. poschodí, č. dveří. 415

tel.: 221 988 415; Fax: 221 988 215

e-mail: benes@etf.cuni.cz

Příloha 7 - Rozhovor 1

- 1 **Lucie:** Dobrý den, jestli bych mohla přejít k první otázce, chtěla bych se vás zeptat na
2 porovnání vězeňské duchovní služby v době, kdy jste začala ve VDP pracovat s dobou dneska.
3 U věznic, odsouzených, kaplanů, jestli můžeme začít třeba tím, co je pro Vás nejbližší.
- 4 **R1:** Začneme tedy těmi věznicemi, ať to máme popořadě. Určitě, když vznikla kaplanská
5 služba, která se vygenerovala z té dobrovolné služby Vězeňské duchovenské péče, tak vlastně
6 byla takovou velkou neznámou pro věznic, protože si říkali, v podstatě asi ve většině věznic,
7 nám stačí ty dobrovolníci, proč tady máme mít zaměstnaného nějakého duchovního a co bude
8 náplní jeho práce. Ve vedení věznic nevěděli, o čem ta kaplanská služba bude, jestli vůbec ten
9 člověk tam bude vůbec mět co dělat, protože u nás byla taková představa, že nejsou věřící ani
10 venku, natož uvnitř. Po té prvotní vlně, kdy vlastně třeba odsouzení hned po revoluci chodili
11 za duchovními, protože třeba se mohla nosit nějaká káva, známky a cigarety, tak potom v té
12 další vlně, když už se tyhle výdobytky nesměly nosit, tak skutečně velmi ubylo těch zájemců.
13 Ale právě tím, že kaplani vkráčeli do věznic, a byli tam jaksi **víc (zesilněno hlasem)** vidět,
14 protože tam byli celý den, měli volný pohyb, setkávali se se zaměstnanci, tak se ukazuje a
15 neustále vlastně se mi to každý rok potvrzuje, že tam, kde je kaplanská služba, nebo vůbec kde
16 je kaplan na vyšší úvazek, tak tam že má skutečně svoje místo a roste zájem o duchovní službu.
17 A vidí to dnes vlastně i ředitelé věznic, protože z mnoha věznic se třeba ozývají, tam, kde je
18 máloúvazkový kaplan, my bychom chtěli, aby měl třeba větší úvazek. Někde, když vůbec třeba
19 to vedení najde s tím kaplanem takový souznění, porozumí si, tak jako lidsky, tak je to úžasné,
20 protože oni vidí, že přeci jenom ti lidé, když chodí za kaplanem, tak je tam vidět určitý posun,
21 že nějak jako se začnou třeba slušněji chovat, nestěžují si tolik, nevymýšlejí si, pracují na sobě,
22 třeba často, když máme tu zpětnou vazbu, sdílíme se i s řediteli věznic, nebo s prvními
23 zástupci, kteří jsou přímými nadřízenými kaplanů na věznici, tak tam vlastně vidí, že i ti lidé,
24 kteří vyjdou ven a jsou dál ve styku s církví, tak, že ten návrat není tak častý do věznice.
- 25 **Lucie:** Mě k tomu ještě napadá, myslíte si teda, že je to pro to, že prostě oni mají větší časovou
26 možnost, za tím kaplanem přijít, vězni, odsouzení, jakože ví, že je tam pro ně 8 hodin pracovní
27 doby a je to třeba širší, než ten poloviční pracovní úvazek, na 4 hodiny?
- 28 **R1:** No to určitě. Určitě do toho vstupuje několik faktorů. Jeden je ten, že vlastně, když kaplan
29 se pohybuje po věznici, chodí po oddílech, atakdále, tak tam opadá u těch odsouzených ostych,
30 nebo určitá bázeň, že se jim bude někdo smát, když půjdou k faráři, což ze začátku hodně bylo.
31 Ostych tedy odpadá, a ti lidé se s ním nějak přirozeně setkají, protože stále musíme počítat
32 s tím, že je tam i ten tlak od těch spoluodsouzených, že třeba se ze začátku tomu člověku
33 posmívají, když chodí na duchovní, nebo když třeba si čte Bibli, a tak.
- 34 **Lucie:** To třeba od nich víte, od vašich klientů?
- 35 **R1:** Ano, to je všeobecně známá věc, že to tak je.
- 36 **Lucie:** A oni, třeba se Vám s tím svěří, jestli to nějak řeší?
- 37 **R1:** No, tak většinou na skupině se o tom vždycky mluví, že tam třeba někdo řekne, nebo třeba
38 někdy vidíme, že člověk na duchovní chodil, přihlásil se na duchovní a přešel na jiný oddíl a
39 najednou jako už nechodí, tak za ním třeba jdeme a třeba víme, že na tom oddíle není nikdo
40 věřící, nebo že prostě je to takový oddíl, že ty tlaky by na toho člověka mohly být dost velké,
41 no tak v podstatě si s ním promluvíme, a když třeba se opravdu se obává a nechce, tak buď si
42 může zažádat o soukromý rozhovor čas od času, nebo to prostě necháme být, je to čistě prostě
43 jen na ně, někdo třeba nemá dost síly, aby takovým těm uštěpačným řečem se ubránil, ale zase
44 je ta zkušenost, že třeba, když se tam objeví takový ten jedinec, který to vydrží, tak za chvíli se
45 třeba kolem něho objeví další a ještě další a že třeba najednou se to úplně promění, a že třeba
46 oddíl, kde nechodil nikdo, najednou se tam vytvoří skupinka lidí, kde třeba chodí 5, 6 z toho
47 oddílu, nebo i víc a zase odejdou ti vytrvalý jedinci, a zase se to promění a dochází víc lidí
48 z jiného oddílu a zase tady to nějak usne.

49 **Lucie:** Je to třeba proto, že oni spoluodsouzeným můžou říct svoje zkušenosti a třeba říct, pojd'
50 to zkusit.

51 **R1:** No, to, jestli se člověk dostane k duchovnímu, tak to taky hodně závisí na těch
52 spoluodsouzených, kteří věří a docházejí, protože tam samozřejmě si o tom popovídají třeba
53 někde na cele, někdo má třeba nějaké trápení, tak teď ten druhý mu řekne, podívej, tak tedy
54 pojd', když pudeš k duchovnímu a popovídáš si s ním, tak on ti poradí. Další věc, proč třeba
55 vězňi rádi chodí k duchovním raději než k psychologům, to jaksi máme ověřeno, tak je to, že
56 oni vnímají ten jaksi celostní zájem o ně od toho duchovního. Duchovnímu jde vždycky o toho
57 odsouzeného, ne jako o odsouzeného, ale o člověka, s jeho radostmi, bolestmi, jakoby s touhou
58 pomoci mu v té dané situaci, kterou prožívá a v neposlední řadě, vážím si samozřejmě svých
59 kolegů odborníků, ale prostě přeci jenom člověk má také rozměr duchovní a přeci jenom je
60 třeba ho sytit, a přeci jenom takové ty těžké situace, tam člověk potřebuje sytit tadytu svojí
61 stránku osobnosti. A to vidíme v těch extrémních podmínkách, ať je to nemoc, vězení, nějaké
62 ty životní těžké situace, tak tam vždycky člověk potřebuje sytit tadytu duchovní stránku svojí
63 osobnosti.

64 **Lucie:** Takže třeba myslíte, že když by odsouzený šel k psychologovi, tak ten by se s ním bavil
65 víc... Já nevím, jak to jakoby vyjádřit, jak se Vás ptám...

66 **R1:** Aní to nemusíte dopovědět, já vám odpovím. Když jde odsouzený k psychologovi se svým
67 problémem, tak si připadá, jako u lékaře na prohlídce a pod rentgenem, protože zaprvé ten
68 rozhovor musí ten psycholog zapsat, samozřejmě stručně, protože tam je taky nějaké tajemství,
69 které on zachovává, ale odsouzení tohle věděli, ty jejich informace jsou teda úžasné, že člověk
70 neví, jak se šíří, ale šíří se velmi rychle, takže oni za začátku velmi rychle pochopili, že ten
71 rozdíl mezi kaplanem a psychologem, nebo třeba speciálním pedagogem, je právě ten, že
72 prostě se to nikde neobjeví. Že sice někteří s kolegů, někdo ani nemusíme zapisovat, třeba do
73 centrální evidence, že jsme s tím člověkem mluvili, vedeme si jenom třeba vlastní evidenci. Já
74 osobně si třeba mám ve svém sešitě označení R, jako rozhovor u toho si napíšu jména a
75 maximálně si napíšu nějakou svojí stručnou poznámku, ale většinou si pamatuju, o čem jsme
76 s tím člověkem hovořili. Takže se to nikde jakoby neobjevuje. Kdysi, ještě na počátku
77 kaplanské služby, tak tohleto řešil pan Pivoňka, tady na generálním ředitelství, kde třeba měli
78 takový požadavek, že by se o těch rozhovorech měli víst cosi obecného, třeba má rodinné
79 problémy a podobně, tak jako to vedou pedagogové, ale pak jsme došli k tomu, že když ten
80 člověk přechází, tak že by to vlastně bylo, že by se to muselo archivovat, muselo by to
81 odcházet s ním v nějaké zapečetěné obálce atakdále, a tak jsme od toho upustili s tím, že si
82 předáváme ty klienty tak nějak kaplan s kaplanem si spíš s spolu o tom člověku pohovoříme,
83 kam jsme s tím člověkem došli, co třeba ho charakterizuje, jak má to v rodině a pak už kolega
84 pokračuje.

85 **Lucie:** Tím že přechází, tak je míněno to, že jde do jiný věznice?

86 **R1:** Ano, to že jde do jiné věznice.

87 **Lucie:** Takže, je to takový osobnější... Než si posílat stohy papírů.

88 **R1:** Je to osobnější, a taky ten klient, tak my se můžeme zajímat o jeho rodinu, když je to
89 nutné, tak kaplan může zajet za rodinou, nebo třeba zatelefonovat, říct prostě třeba, proč
90 nepíšete, vašemu třeba partnerovi se to zdá divné, že třeba nějak se mu stýská, nebo tak. Takže
91 my vlastně se můžeme zajímat i o tu rodinnou situaci, můžeme tam být prostředníky
92 v nějakých těch vztazích, které je těžké třeba udržet dlouhodobě ve vězení.

93 **Lucie:** A třeba, tahleto, tenhlecten zájem o rodinu byl odjakživa, co vy si pamatujete, nebo
94 třeba až poslední nějaký...

95 **R1:** Já myslím, že je to každému duchovnímu jaksi naprosto, je to pro něho základní věc, aby
96 se to, o člověka zajímat celistvě, čili o jeho, vlastně to vyplývá, skutečně, to je to evangelijní,
97 zajímat se nejen o sycení jeho duchovních potřeb a o to doprovázení k Bohu, protože někdy
98 k tomu ani nedojde, někdy prostě zůstaneme na té rovině jenom lidské, když ten člověk není
99 tak dalece otevřený, ale chce se bavit s tím duchovním, pomáhá mu to v životních

100 rozhodnutí, ale že samozřejmě nám není lhostejné, ani jak je na tom třeba po stránce třeba
101 sociální, třeba když vychází ven, nebo co jeho rodina.
102 **Lucie:** Dobře, ještě jsem se vás chtěla zeptat, vy jste mluvila o tom, že dříve ta služba hodně
103 byla využívána, až zneužívaná v tom smyslu donášení cigaret, známek... Jak se Vám podařilo
104 toleto vylimitovat?
105 **R1:** No jednoduše, protože Vězeňská služba vydala zákaz donášení těchto věcí, a bylo to
106 vlastně velmi moudré.
107 **Lucie:** A když Vás třeba teď někdo požádá o známky, nebo tak.
108 **R1:** Tak se to dá udělat oficiální cestou, mohlo by jít třeba o nějaký dar, dar přes charitu, nebo
109 dar od církve, formou balíčku, naprosto oficiální cestou, ale tak myslím si, že pokud je člověk
110 kaplanem, tak zase tohle trošku i odpadá, protože to pak nepůsobí dobře, protože třeba
111 pomůžete jednomu, ale dalších pět vězňů o tom ví, a samozřejmě nemůžete tímhle tím
112 způsobem pomáhat všem, to byste musela mít i docela jakoby dobrý nějaký zdroj na posílání
113 hygienických balíčků, nebo balíků vůbec a to jako nejde.
114 **Lucie:** Takže je to jenom ve vyjímečných situacích?
115 **R1:** Jednorázovky, když třeba někdo vychází ven a třeba věděli bychom, že přišel do výkonu
116 trestu v létě a vychází v zimě, tak že pokud na skladě tam nic nemají, co by mu mohli věnovat,
117 což v každé věznici je sklad, a on se třeba na nás obrátí, tak se snažíme pomoci, ale zase
118 dohodneme to prostě s věznicí.
119 **Lucie:** Všechno oficiálně.
120 **R1:** Všechno oficiálně.
121 **Lucie:** Je tam ještě něco, co byste chtěla zmínit, v souvislosti s...
122 **P. Jakubalová:** Tam byl ještě ten třetí bod, my jsme byli u odsouzených.
123 **Lucie:** odsouzených, věznic...
124 **R1:** Jak se to změnilo ta služba, ještě bych u věznic řekla, že k těm věznicím, vlastně bych
125 řekla, že ta prestiž kaplanů stoupá a nějak teprve vlastně si uvědomují ti pracovníci, byť sami
126 nevěřící, že skutečně ten přínos toho kaplana je širší a nezastupitelný, že to není o tom, že by se
127 s někým v koutku modlil, nebo že by suploval, že začátku třeba měli obavy, že já nevím,
128 kaplan pomohl v sociální oblasti, a tam měli obavu, že vlastně supluje sociální práci, nebo že
129 supluje práci třeba pedagoga, protože se třeba zajímá, já nevím, o to, aby zařadili dotyčného
130 třeba na nějakou výuku, nebo prostě do nějakého programu... Takže to myslím už dneska není,
131 samozřejmě vždycky jsou ty hranice takové, člověk musí být citlivý i k těm kolegům, aby
132 právě nevyvolával dojem, že tam chce o něčem rozhodovat, a že je tam nějakým vrcholným
133 orgánem, a když to řekne kaplan, že se to musí stát, tak to samozřejmě musíme v pokore nějak
134 takhle.
135 U těch odsouzených, tam si myslím, že za ta léta se už taky vlastně vytvořilo takovéto, aspoň
136 tam, kde si to kaplan hlídá, a musí si vždycky hlídát, aby ti lidé chodili v nějaké kázni, a ne si
137 tam třeba jenom popovídat a vyměnit nějaké zprávy, které jinde nemohou, protože se třeba
138 nesetkají, z různých oddílů, ale pokud kaplan to vede, jakoby v kázni a nějaké řekla bych i
139 přísnosti, tak že vlastně ti lidé pochopí, že tam docházejí proto, aby našli jiný životní směr,
140 jinou cestu a aby se učili, jak po ní chodit.
141 **Lucie:** Ehm, jak to může vypadat jako v praktickém příkladu, to nasměrování na jiný hodnoty?
142 Na jiné životní styl?
143 **R1:** No tak určitě to, každej kaplan vlastně staví na evangeliu tím, že studujeme Bibli v těch
144 skupinkách a povídáme si o tom, co chce Bůh po tom člověku, nejen v Bibli, ale že je to
145 přenositelné, vlastně pro každého z nás.
146 **Lucie:** Může to být nějaká metafora třeba biblického příběhu?
147 **R1:** Ano, no, nebo třeba, kolegové třeba dělali hagioterapii.
148 **Lucie:** Hagioterapii? Tak to mi vůbec nic neříká...

149 **R1:** Na biblickém příběhu prostě si lidé zahráli jakoby svou roli, třeba přečetl se biblický
150 příběh, oni se ztotožnili z nějakou tou postavou, s tím se pak jakoby pracuje a to už taky je
151 taková odbornější metoda.

152 **Lucie:** To je hrozně zajímavé, to se třeba vybere se příběh a můžou tam hrát třeba 4, nebo
153 vždycky jeden?

154 **R1:** Ano taky takhle, jednou přijel kolega, dělali jsme také tohle, jednou za čas máme
155 celodenní setkání, říkáme tomu duchovní obnova, tak on vlastně přijel a dělali jsme scénu, jak
156 vlastně Ježíš u studny se setká se Samařskou ženou a teď každý s těch zúčastněných, nebo
157 z těch, kteří byli vybráni, si měl vybrat, čím se cítí být. Někdo třeba Ježíšem, někdo třeba těmi
158 přihlížejícími učedníky, někdo třeba tou ženou. No tak asi takhle.

159 **R1:** A třetí bylo?

160 **Lucie:** To je opravdu hrozně zajímavý, já jsem o tom ještě nikdy neslyšela.

161 **Lucie:** Třetí byla ta změna u kaplanů.

162 **R1:** Kaplani si musí zvykat, každý nový kaplan, zejména ti, kteří přicházejí z církve, a neměli
163 jiné zaměstnání, tak si musejí zvykat na to, že jsou daná pravidla, a že dělá vlastně v instituci,
164 která patří do ozbrojených složek, čili, že ta pravidla jsou tam jiná, než když je, já nevím,
165 zaměstnancem církve, kde si třeba může svou pracovní dobu jakoby lážo plážo nějak
166 naplánovat, že prostě nemůže nosit, zase jsme u toho nošení, nosit u sebe to, co běžně nosí, a
167 že musí také se chovat třeba k těm odsouzeným sice s laskavostí, ale taky skutečně, že tam
168 platí, buďte mírní jako holubice ale opatrní jako hadi, to prostě stále platí. Jo, že je tam hodně
169 to, co se od nás očekává, ty lidi hodně oslovuje, když vidí, že je má někdo rád. Jako tak
170 skutečně, ale taky člověk v té lásce musí umět opravdu říct i ne, mít pevný postoj... (pomlka)
171 a já když jsem přišla ještě jako dobrovolnice, tak jsem vlastně pochopila jednu z prvních věcí,
172 zaprvé že opravdu v tý skupině, když mi navedou lidi, musí být kázeň.

173 **Lucie:** Ano.

174 **R1:** A ta druhá věc byla, že skutečně se musím řídit podle Ježíšových slov, vaše slovo budiž
175 ano, ano, ne, ne, co je nad to je od zlého, protože já jsem byla třeba i svědkem toho, že
176 zaměstnanci, často ten člověk za mnou přišel třeba do kanceláře, něco chtěl po vychovateli, ten
177 nevím, z nějakých nejasných příčin třeba, neměl sílu mu říct, já vám v tomhle nevyhovím, tak
178 ten člověk žil v nějaký naději, že jo, že to možná dopadne, nebo nedopadne, a přitom se vědělo,
179 že ta vůle třeba tam není, a já jsem si říkala, takhle nemůžu, já prostě těm lidem musím říkat
180 věci rovně. Vždycky se mi to teda vyplatilo, musím říct.

181 **Lucie:** Takže vy se tímhle tím heslem řídíte?

182 **R1:** Ano, ano.

183 **Lucie:** A ještě jednou to bylo.

184 **R1:** Vaše slova budiž ano, ano, ne, ne, co je nad to, je od zlého.

185 **Lucie:** To je z Bible?

186 **R1:** Ano, z nějakého evangelia, ale teď nevím z kde.

187 **Lucie:** To jsem ještě nikdy, abych se přiznala, vůbec nikdy neslyšela.

188 **Lucie:** A, význam to pro Vás má ten, že držíte se zásadovosti, že prostě, přes který věci...

189 **R1:** No spíš ten, že s nimi mluvím pravdivě. A že to buď musí být ano anebo ne, ale né nějaký.
190 Že se nesmím bát stát za svým rozhodnutím, který si teda rozmyslím nebo neřeknu někomu, jó
191 já třeba, tuhle se na mě obrátil člověk s takovou věcí. (informace sdělená pouze mezi námi).
192 Přišel za mnou chlapec, on pravidelně chodí, řekl, no ono je to zakázaný, nemohlo by to jít přes
193 Vás, tak jsem říkala, no to v žádným případě, že jo.

194 **Lucie:** Ono je to asi důležitý, se při tomhle zaměstnání držet zásad.

195 **R1:** No, určitě, nemůže člověk podlehnout lítosti.

196 **Lucie:** To musí být náročný.

197 **R1:** Teď jsme se s bavili s ředitelem o jednom kolegovi, kterej měl, nadělal si problém, protože
198 zase nevíte kdo kde prostě na vás má někde zálsuk nebo kdo může takzvaně udělat i ten
199 odsouzenej, nebo i pro nějakou výhodu, kterou mu sliběj, hele-ťte třeba my vám vyhovíme,

200 nebo vás necháme přeložit tam nebo tam nebo třeba dostanete první diferěnku, ale tak zkuste
201 třeba, jestli třeba ten kaplan by vám nevyhověl v něčem, nebo prostě nějaký jinej zaměstnanec,
202 protože takhle se. Ten vlastně ten Gips, kterej působí v ozbrojených složkách, je jakoby
203 policie, která má hlídat, jestli nejsou lidi neúplatný, takže někdy tak jakoby nevím a já jsem tý
204 zásady, že ve svém životě se řídím platnými zákony, vždycky říkám chlapům, no podívejte se,
205 já, když jedu z kostela, tak to mám několik set metrů k samoobsluze, v neděli ráno a pak
206 několik set metrů domu, strašně se mi nechce zapnout si ten pás, ale vždycky si ho zapnu.
207 **Lucie:** Hm.
208 **R1:** Ono, prostě, je to tak, ono někdy ty důsledky pak nestojí za to.
209 **Lucie:** To chápu, taky si kolikrát nechci zapnout, přesně jako jedu jenom za roh.
210 **R1:** Tak co tam máme dál.
211 **Lucie:** Tak já si myslím, že asi bychom mohli k tý druhý otázce, a ta zní, jak jste vnímala
212 smysl a cíl vězeňský duchovní služby na počátku a jak ho vnímáte dnes.
213 **R1:** Chcete už teda.
214 **Lucie:** Jestli i třeba je pro Vás cílem dovést odsouzený k uznání vlastní viny, přijetí toho...
215 **R1:** Jo, to určitě, já bych řekla, že se to nezměnilo, to moje chápání vlastně se nezměnilo a
216 myslím si, že to tak je i u kolegů, že jsou tady takové, jakoby řekla bych 3 stupně, které u toho
217 člověka sledujeme.
218 **Lucie:** Ehm.
219 **R1:** Ten jeden je taková ta role toho Šimona z Kyrény, prostě být s tím člověkem v jeho
220 momentální těžké situaci aniž zkoumáme, na kolik si za ní může, nebo nemůže, nakolik je to
221 odsouzenihodné to co udělal, prostě jsme s tím člověkem v těžké životní situaci. To druhé je,
222 že když vidíme, že ten člověk má nějak zájem se sebou něco dělat, to znamená změnit svůj
223 život, případně, když, vidíme, že je citlivý pro duchovní cestu, tak vlastně skrze osobní
224 rozhovory mu vlastně pomáhat nacházet změnu té životní cesty, hledat vlastně nové cíle, hledat
225 možnosti.
226 **Lucie:** Ehm.
227 **R1:** Ty možnosti to bych podtrhla, a tady u tý dvojky, tady vždycky mluvíme i o minulém
228 životě, o uznání vlastní viny, musí se ten člověk nějakým způsobem k tomu postavit, přijmout
229 jí, uznat a uvědomit si, že vlastně i spoustu věcí sám zavinil. Čili on, když je někdo v té první
230 fázi, když je na tom někdo jakoby špatně a je zhroucený, tak mu nebudeme říkat, za to si
231 můžete, že jo, tak co mi tady brečíte. Ale když se dostaneme do té druhé fáze, tak tam už
232 říkám, tak tam prostě a to o tom, že ten člověk se vypovídává, nementorujeme, nebo můžu
233 aspoň mluvit za sebe, prostě nementoruju, nekážu, ale vlastně ten člověkem se vypovídává a já
234 čekám vždycky na možnost, která se tam nějak otevře abych řekla, no tak ale když jste mi říkal
235 tohle, tak možná už tenkrát byl tadyten krok špatný, jo, až budete venku a budete v podobné
236 situaci, tak je potřeba zareagovat jinak, jak by jste reagoval. Čili, je to zase tam trošku se
237 dotýkáme té psychologie a té pedagogiky.
238 **Lucie:** A i možná nějakých hodnot.
239 **R1:** No, zcela jistě.
240 **Lucie:** Který třeba byly...
241 **R1:** Zcela jistě, vždycky jde o to.
242 **Lucie:** Takže vy se vlastně pomocí té minulosti snažíte nasměrovat tak, aby to v té
243 budoucnosti šlo nějakou tou správnou cestou.
244 **R1:** Ano, aby si ten člověk uvědomil, proč selhával...
245 **Lucie:** Ehm.
246 **R1:** Uvědomil si možnosti, **reálné možnosti (zesilněno hlasem)**, jak se jakoby tomu vyhnout a
247 já jako zase, tam zase všichni si uvědomujeme, že ta doba je dneska pro ty lidi velmi těžká,
248 stresující, když jdou ven a že aby žili venku čestně, tak to chce obrovský úsilí a pomoc vlastně
249 skupiny lidí, kteří nežijí kriminálně, což je většinou v církvi. No a...

250 **Lucie:** Komentujete nějakým způsobem i ten spáchaný trestný čin? Řeknete třeba, co si o tom
251 myslíte? Že si myslíte, že to je... špatný, nebo...
252 **R1:** Tak většinou ten člověk sám v tom rozhovoru uzná, že to je špatný. Že toho lituje, nebo že
253 třeba nějak vidíme, že se tím trápí, já jsem měla člověka, kterej, dodneška, už je venku, ale
254 dodneška, když na to přijde řeč, tak skutečně pláče, velmi hluboce. Tak je to, to byla taková
255 velká tragédie teda.... No tak.
256 No a pak jsou lidé, kde je samozřejmě třeba hluboká porucha osobnosti, kde on není schopný
257 přijmout, že by taky on také za něco mohl, třeba. Není schopný to prostě prožít.
258 **Lucie:** Že třeba svaluje vinu na....
259 **R1:** Není schopný to prostě prožít. Mám případ jednoho člověka, teda doživotní vězeň, a ten
260 brutálně zabil mnohočetnými ranami svého tříletýho jedinýho syna a to je právě člověk
261 s hlubokou poruchou osobnosti, kde vidíte, že jako, třeba, že jako, vůbec mu to jakoby, on
262 přeci...
263 On nějak snad žáril na tu svoji družku, on to dítě nechtěl, vlastně žáril na to dítě, že ona se
264 teda nějak věnuje jemu, takže jí poslal na procházku se psem a než ona přišla, tak tam našla
265 toho chlapečka a pak ještě zabil jí, ještě ubodal jí.
266 **Lucie:** To je hrozný...
267 **R1:** A on když k nám přišel, tak já čtu ty spisy, když s tím člověkem nějak víc pracuju, nebo
268 tak si to přečtu a abych i viděla, jestli ten člověk je třeba nějak schopnej se na to podívat
269 realisticky, nebo mluví pravdu. Já jim to i říkám, já říkám, když s někým vážně pracuji,
270 podívejte se, já čtu ty spisy, aby mezi námi bylo jasno, protože někdy se ptám i velmi
271 otevřeně... a byli kolegové v minulosti, který se chlubil tím, že oni nikdy nečtou spisy. Kaplan
272 může číst spisy, to je taky jedna z věcí, právo kaplana je číst spisy, aniž mu k tomu ten
273 odsouzený dá souhlas, ten dobrovolník by to mohl udělat, jenom s jeho souhlasem a ještě
274 věznic by se na to, tak nějak asi divně dívala, že jo, protože to je uložený na spisovce. A je to
275 prostě za zvláštních opatření, musíte se podepsat, že jste to tam jako teda četla a prostě je to
276 takový složitější. Takže kaplan může a vím, že prostě byli kolegové, který se ze začátku velmi
277 chlubil tím, že spisy nečtou, že to nepotřebují, bylo to, je to velmi naivní, z mého pohledu. A
278 já teda teď ty svoje kaplany, ten kaplanský sbor, tak stále připomínám, že je dobré číst spisy,
279 protože, když mi někdo argumentuje tím, že je to nepotřebuje vědět, co ten člověk spáchal, tak
280 říkám, no, to je jako kdyby jste přišli k doktoru a teď teda jako ste nevěděli, co tomu
281 pacientovi je a začali jste ho léčit.
282 **Lucie:** To jo, to jo.
283 **R1:** Protože jinak musím pracovat s notorickým zlodějem, jinak s feťákem, kterej prostě
284 v nějakým rauši třeba někoho přepad a jinak třeba s člověkem, kterej, já nevím, zabil manželku
285 po patnácti letech ze žárlivosti a jinak s někým, kde je hluboká porucha osobnosti a jako vím,
286 že některý věci jsou nevratný.
287 **Lucie:** Já si taky myslím, že je to hrozně důležitý to vědět a nějak jako s tím vědomím
288 přistupovat.
289 **R1:** Určitě, určitě.
290 **Lucie:** A ještě mě zajímá, jestli je někdo, kdo třeba se radikálně o tom nechce bavit o tom...
291 **Lucie:** Což pro vás teda není dobře.
292 **R1:** Někdy se stane. Ale nejsou to lidé, s kterými dlouhodobě pracujete. Já se třeba ptám někdy
293 na začátku, myslím si, že už to umím, dneska s těma lidma, tak to jako nadlehčím, vezmu to
294 tak jako tak, třeba zvu na nástupní oddělení a tak zrovna třeba chvíli se bavíme úplně
295 všeobecně a pak třeba většinou o tom, jestli už někde chodil na duchovní a odkud k nám přišel
296 a pak třeba řeknu, no a copak jste proved, nebo za co Vás tady máme, že jo a tak jako. A i to je
297 pro mě důležitý, jak vůči mně, jako neznámému člověku, ten člověk zareaguje.
298 **Lucie:** Ehm.

299 **R1:** Jo, jestli se třeba stáhne, nebo jestli má tolik odvahy, že třeba řekne, jo já jsem tady za el
300 paso, většinou při těch počátečních rozhovorech se zeptám na nějakou citlivější otázku a už
301 podle toho si ho tak trošku osonduju... třeba se zeptám, po kolikátý jste ve výkonu trestu, jo.
302 **Lucie:** Ehm.
303 **R1:** A tak né každěj, někdo vám řekne, já jsem poprvé a pak zjistíte, že už já nevím kolikrát.
304 **Lucie:** Že lže.
305 **Lucie:** El paso znamená?
306 Loupežné přepadení.
307 **Lucie:** Ehm.
308 .... (chvilka mlčení...)
309 **R1:** No teď jsem měla zrovna rozhovor s mládcem, kterej, docela takovej zajímavěj příběh,
310 on nepocházel vůbec z chudý rodiny, ale stalo se tak spousta nějakějch takovejch
311 nepředvídanějch věcí. Takže rodina opravdu zkrachovala, zchudla, dostala se do dluhů a on
312 sám nějak začal jako s drogama taky, no a pak právě přepad nákou paní a nebyl před tím
313 trestanej, byl asi 3x projednávaněj soudem, ale nebyl jakoby nikdy ve výkonu trestu. A ta paní
314 si při pádu, jak jí strhával kabelku, tak si asi na třikrát zlomila nohu, už starší paní a on tak jako
315 fakt velice upřímně říkal, že hrozně ho to mrzí, co udělal a že na tu paní myslí často a tak tam
316 já, a že se teda už i omluvil u toho soudu a já teda nedělám to často, ale někdy to řeknu, tak
317 skuste napsat, tady v tom případě jsem to řekla, jo, ale aby ten člověk, protože někdy ta oběť
318 může být naprosto vyděšená, že se jí ozval, protože je v šoku, že se jí ozval, protože tady
319 dneska se tak málo s oběťma pracuje, že oni nemají možnost se s tím nějak vyrovnat, ale taky
320 jo jsem říkala, že bych možná byla i ochotná být nějakým prostředníkem a ještě k tomu paní
321 napsat dopis, že on skutečně třeba velice lituje toho, co provedl a že třeba to bylo dobrý, že
322 prostě i ta její těžká životní zkouška, že vlastně přivedla toho člověka k nějakýmu zamýšlení,
323 nějakýmu jakoby pohledu na život.
324 **Lucie:** Takže vy to jakoby často to neradíte, až když vnímáte, že je ta lítost nějaká opravdová.
325 Upřímná.
326 **R1:** No spíš s ohledem na tu oběť, jo, spíš s ohledem, když to je něco, jakoby těžkýho, když
327 tam je smrt u toho, tak prostě.
328 **Lucie:** Ono jestli...
329 **R1:** Právě no.
330 **Lucie:** To musí být s tý strany tý oběti asi velká nenávisť.
331 **R1:** Máme schizofrenika, kde během toho trestu vidíte, že to není jenom tak jako. Přeci jen ten
332 trest se na tom člověku podepíše, přeci jenom už tam něco muselo být teda před tím, v době
333 před spácháním toho činu. Zřejmě nebyla ta osobnost, nebyla asi úplně v pořádku, přeci jenom
334 ještě nějakěj alkohol, drogy, kerý on nák bral a taky on šíleným způsobem ubodal manželku a
335 nechal jí jako bez pomoci někde do druhýho dne pomalu vykrváčet a no ještě to bylo takový
336 šílený.
337 **Lucie:** To je hrozný.
338 **R1:** No a pak teda nák on věří, obrátil se, jenomže, jak postupuje ta schizofrenie, tak on se má
339 za spasitele, nebo za nákýho vyvolenýho, takže když prostě ty hlasy na něj začnou mluvit, tak
340 oni kdyby mu řekli, ať někoho jde zabít tak to klidně jako udělá, protože jako to je, no. A ta
341 schizofrenie se ve vězení teda prohlubuje, ze začátku, když přišel, tak to byl člověk, kterej byl
342 schopnej pracovat, on dokonce nějak podnikal, tak takovej jako současník a dneska to je teda
343 troska, když jde ven, tak vidíme všichni, že to je velmi nebezpečný pro to okolí, protože on
344 nebere teda pravidelně prášky, určitě nebude spolupracovat třeba, protože zas třeba že jo, on
345 třeba si to zdůvodní tím, on jak je ten vyvoleněj, tak že mu asi hlasy řekly, že on prášky
346 nepotřebuje a on je ... už léta to vlastně takhle s těma zaměstnancema prožíváme. No, ale proč
347 to říkám, on začal vlastně, když uvěřil, a samozřejmě slyšel, nějaký, tak ty oběti, nebo ty,
348 kterejm ublížil, mu začali ležet na srdci, tak jim začal psát, že věří, že je miluje, že doufá, že

349 budou jednou všichni žít pohromadě, že jo, ty lidi byli úplně s toho vyděšený a to vždycky se
350 opakovalo jednou za půl roku, že jim takhle psal.
351 **Lucie:** Hm.
352 **R1:** E, oni vychovávají vlastně dceru, která jim zůstala, no a naprosto vyděšený tím, že by se
353 jim jednou měl objevit u baráku že jo, tak vlastně psali na věznici, prosili ředitele věznice, aby
354 zasáh, jenomže to zase není tak jednoduchý, oni mu nemůžou stopit dopis, tak jsme, to je právě
355 třeba ta práce kaplana, kaplan někdy může víc, než můžou ty zaměstnanci, on by si třeba mohl
356 stěžovat, kdyby s ním takhle mluvil psycholog nebo pedagog a nějak mu třeba zakázali tak
357 psát, tak on by moh si podávat nějaký stížnosti a nakonec by jsme se zákoně dopracovali, že
358 mu to nikdo nemůže zakázat, že jo. Kdežto jsem si ho posadila, prostě, sme si to vysvětlili, že
359 láska nespočívá v tom, že budu někoho děsit.
360 **Lucie:** Hm.
361 **R1:** A ještě skutečně jsem použila takový to, že prostě podívej se, ty lidi se budou bránit a jako
362 že to oznámněj i na policii, že vlastně je obtěžuješ, to už je trestný, takže.
363 **Lucie:** Takže to, jak to od vás chápu, tak ta práce se teda úplně, samozřejmě, můžete se s nima
364 bavit, ale není tam, nebude tam nikdy takovej ten, ehm. Není tak u tý psychický nemoci ani
365 možný k ničemu dojít, protože ta nemoc tomu brání, ale zároveň teda vy neodmítnete ani...
366 **R1:** Ne, ne. Takzvaní trvale pracovní nezařaditelní, my máme třeba pro psychické poruchy
367 v Rýnovicích, tak to opravdu už jsou takoví lidi chudáci, to oni už jsou takhle takoví mentálně
368 retardovaní a ještě nějaký ty poruchy osobnosti, tak jsou už třeba celý život, ale tím vězením
369 se to ještě prohlubuje, vždycky se to ještě prohloubí, že jo, ten člověk vlastně má celý den sám
370 pro sebe, teď do práce ho moc poslat nemůžou, protože není ani schopnej dělat, takže on
371 vlastně tím přemejšlením pořád dokola a tím malým uzounkým prostorem tak se samozřejmě
372 nepřidá, takže to potom je někdy strasně těžký jako s těma lidma nějak...
373 **Lucie:** Nemůže se tam jít do hloubky.
374 **R1:** Tak nikam nedojdete moc. **Lucie:** Hm.
375 **R1:** Ale tak když si chtěj pohovořit, tak prostě si pohovoří, a pak máme několik, kde si
376 řekneme jo, tadyto je takový nadějný, takže pak máme radost, že třeba ten člověk venku i se
377 třeba ozve, a že ten život se tak i třeba narovnal a snažíme se tak i nějak být při něm.
378 **Lucie:** Mě ještě k tomu napadá, že jak jste říkala, třeba ten příklad teďko toho kluka, jak měl to
379 loupežné přepadení na tu starou paní, tak mě by třeba zajímalo, jak dlouho, nebo jestli se vůbec
380 dá říct, jak dlouhodobě musíte s tím člověkem pracovat, aby k něčemu dospěl, nebo jestli, je to
381 u každého člověka jiný.
382 **R1:** Je to u každého jiný, někdo už přijde s tím, že se chce spíš vypovídat, tuhle jsem právě
383 měla případ, že my, nebo myslim, že to byl právě tenhlecten člověk, že mi říkal, mohl bych se
384 vyzpovídat, i když nejsem pokřtěnej, no tak já jsem říkala, v **naší (zesilněno hlasem)** církvi, já
385 jsem katolička, je to tak, že jakoby svátostná zpověď i s tím odpuštěním kněze ta může být až
386 po křtu, ale samozřejmě každěj můžeme Bohu předložit a Bůh to přijme a taky ucítíte tu úlevu.
387 Tak jsme si pak klekli, před svatostánek, my tam máme svatostánek, modlili jsme se za tu paní,
388 já jsem mu právě říkala, modlete se za ní, za její rodinu a to hodně taky pomáhá, jo že prostě, já
389 vždycky říkám chlapům a učim je, aby se modlili za lidi, kterejm ublížili. A aby byli k tomu
390 tak jako víc motivovaní, tak jsem na to šla jakoby mazaně a je to pravdivý a sice říkám jim,
391 podívejte se, když jste někomu ublížili, tak ten člověk na vás myslí třeba s nenávistí a ta
392 nenávist jako zase přivádí další pohromy a zlo do vašeho života, to se, je to skutečně to je
393 pravidlo, který fakt funguje, já jsem skutečně v tom vězení viděla, dřív jsem si myslela, že jo,
394 třeba jako holka, že takového požehnání, co dávali rodiče, nebo babička moje, někdo šel
395 z domu, vnoučata odcházely, tak pocem, já ti požehnám a tak dávali křížecek a já jsem si
396 říkala, no tak, ta stará generace, byli takhle zvyklí a když to nebudu babičce brát. V tom vězení
397 jsem tolik pochopila, že to není jen formalita, že opravdu, požehnání.
398 **Lucie:** Má to význam.

399 **R1:** Že opravdu pozehnání má sílu duchovní a to sami prokletí. Když se podíváte na Romy, tak
400 to je tak zbídačelá komunita, že jo, celý generace, po celá staletí, ale proč, že jo, oni taky furt
401 proklínají, tak se proklíná kůli každým pitomině, že jo.
402 **Lucie:** Hm.
403 **R1:** Proklínám tvoji matku a proklínám tě kvůli. Tak těm to taky říkám, tak jak chcete, abyste
404 se měli, aby ten život byl hezkej, abyste se v něm měli dobře, když pořád proklínáte, žehňte,
405 že jo, modlete se za ty lidi.
406 **Lucie:** Hm.
407 **R1:** Takže my se modlíme, i v té skupině, chlapi často zaznívají modlitby i za oběti trestních
408 činů, aby prostě Pan Bůh jim nějak vynahradil, o co přišli a aby jim zranění, vnitřní jim pomoh
409 uzdravit a tak. A to je zase zpětně psychologicky jako nesmírně výchovný, že jo.
410 **Lucie:** Ehm.
411 **R1:** Protože, když ten člověk najednou myslí na to, že někomu ublížil, nebo někdo jinej z jeho
412 okruhu, že ubližoval, a teď si to jakoby domejšlí, tak je to vlastně, vlastně to působí i
413 psychologicky.
414 **Lucie:** Že to vede k nějakému...
415 **R1:** K hodnocení situace. A to vidím na těch novejkách, když tam vidím a teď tam třeba na
416 začátku se vždycky sejdeme a máme poměrně dlouhou počáteční modlitbu a vždycky, když
417 přijde někdo nový, tak vidím, jak jsou celý úplně, tak jako až se až jako leknou, nebo jsou
418 udivení, za co se tam vlastně modlíme, protože my se modlíme třeba za dozorce, zaměstnance
419 věznic, což v běžném vězním prostředí a jaksi u té běžné vězeňské populace je to vlastně
420 nepřítel, až na druhým břehu. To byla taky jedna z těch prvních věcí, kde já jsem pochopila, že
421 vlastně takhle ne, že se musí, že to nemůžou být ty nepřátelé, ale že oni musí vědět, že to jsou
422 lidi, který mají taky svoje rodiny, svoje starosti, bolesti, že tady nejsou jenom proto, aby je
423 obškakovali, že jo.
424 **Lucie:** Ehm.
425 **R1:** No, tak.
426 **Lucie:** Teď kon, když se podívám, tak my jsme skončily, smysl a cíl.
427 **Lucie:** 3. otázka, proč podle Vás vězeňská duchovní služba ve věznicích existuje?
428 **R1:** No, tak určitě jednak je to naprosto samozřejmé, řekla bych, ve světě, nebo tam, kde
429 nejsou teda zrovna nějaký komunistický režimy, protože vlastně to má i tradici, tady u nás,
430 nebo v podstatě, církev se vždycky zajímala o všechny vrstvy obyvatelstva, že jo, ať to byli
431 chudí, ať to byli, prostě, a samozřejmě i třeba už ty první, ten prvotní zájem církve byl třeba i
432 doprovázet i toho odsouzeného, protože tenkrát se lidi, někde ve středověku, se nevěznili, nevím
433 jak dlouho, až na nějaký skutečně výjimečný politický postavy, že jo, šlechtice, a tak, takže
434 tam se prones rychle soud a ten odsouzenec šel na smrt, ale už tehdy tam u toho byl už ten
435 duchovní aby vlastně pomoh tomu člověku smířit se s Bohem. Čili je to tradiční, jenom se to
436 nějak nijak vyvíjí a u nás myslím, že František Josef Řezáč, to byl kněz, který vlastně v době
437 Rakouska-Uherska, ke konci už tak vlastně i sám tak jakoby nastínil tak jako takový ten profil
438 té role toho duchovního ve vězení a dal vlastně podnět pro moderní penologii.
439 **Lucie:** Ehm.
440 **R1:** A on tam i zdůrazňuje, že vlastně ta role toho duchovního je samozřejmě především ta
441 péče o tu duši ale i jinak i sociální a pedagogická.
442 **Lucie:** Ehm.
443 **R1:** Nebo třeba výborný zkušenosti, historický zkušenosti tady měly sestry Boromejky, který
444 dneska vlastně ten projekt v Řepích.
445 **Lucie:** Já tam bydlím v Řepích.
446 **R1:** Takže vlastně to navazuje na historickou zkušenost, kdy ty Boromejky byly v tom
447 Leopoldově, v těžkých věznicích, ve Valdicích pracovaly, a sestry tam pracovaly vlastně s vězni a
448 měly vliv, vychovávaly je, měly na ně výchovný vliv a jinak tam byli vlastně jenom dozorcí.

449 **Lucie:** Takže ona vlastně ta služba má tak jako hodně rozsáhlou tradici, i když třeba to není
450 samozřejmě to co je dnes, tak jakoby sestavený nějak daný, že jo, že kaplanská služba znamená
451 to, to a to, ale už taknějak že vlastně to už bylo...
452 **R1:** Ano, to bylo přetržený tadyta tradice, ta byla přetržená vlastně v době okupace, ale tý
453 německý, Němci vlastně to zarazili a samozřejmě během socialismu.
454 **Lucie:** Hm.
455 **R1:** No a teď, a pak jsme se k tomu nějak vrátili. Já mám tadytu knížku, od Jůzla a tak vlastně
456 by bylo dobré zmínit, že to historicky vyrůstá z týchletý role církve, která vlastně vždycky
457 takovádle byla, ale že je to vlastně u nás návrat. Samozřejmě přizpůsobený moderním
458 podmínkám.
459 **Lucie:** To je hezká věta, návrat přizpůsobený moderním podmínkám. To je úplně vypovídající.
460 **Lucie:** A proč, vy, to je možná taková citlivá otázka, tak kdyby se vám na ní nechtělo
461 odpovídat tak samozřejmě nemusíte. Proč vy vězeňskou duchovní službu vykonáváte?
462 **R1:** No jako věřící bych řekla, že mě k ní v uvozovkách tak mazaně a s humorem sobě
463 vlastním dovedl Bůh, protože já jsem vlastně nikdy jsme v rodině neměli podobnou zkušenost
464 a vždycky, když třeba u nás kde bydlím, v takovym městečku, tam byli takový dvě rodiny,
465 který měli někoho ve vězení, že jo, a my jsme na ně vždycky tak koukali z povzdálí, to byla
466 taková kuriozita, když jsem jela kolem věznice v Rýnovicích, tak jsem si říkala, tam bych
467 nikdy nechtěla stát ani se k tomu přiblížit. Bůh, když potřebuje, tak si člověka dovede někam,
468 takže vlastně přes různý zaměstnání, přes moje záliby a různý zaměstnání si mě dovedl, až
469 k této zvláštní práci.
470 **Lucie:** Ehm.
471 **R1:** A musím říct, že je to jako něco, co mě velmi naplňuje, protože tam vidím tu úžasnou věc,
472 že když se podaří, že ten život se narovná, tak to je úžasný. Vim, že to není díky mě, protože
473 někdy, někdy ty příběhy jsou takový třeba, když vám někdo vypovídá, co všechno třeba i
474 způsobil, tím jak žil, tak si řeknete, no tam lidsky to se nemůže dát dohromady, mám jeden
475 případ, tak tam jsem si říkala, no tak tam se nikdy to už nespraví, ale tam ten člověk nějak
476 poctivě začal žít s Bohem a opravdu jako spravily se jako, jak ty rodinný vztahy, jinak velmi
477 hluboce zasažený tím co se stalo, a věříme, že až bude venku, tak že se udrží a že se, že prostě
478 ten život bude ještě za něco stát. Takže to je pro mne velmi povzbuzující, a taky musím říct, že
479 díky tadyty práci, jinak chápu do mnohem větší hloubky, mnoho biblických veršů, zejména
480 evangelijních. Opravdu, že tam, člověk vidí, že jako záznaky se dějí i v dnešní době, a že
481 skutečně hmatatelně vidím, že cesta s Bohem a pevná víra skutečně člověka mění člověka,
482 přestože psychologicky je dokázáno, že od nějakých těch 6 možná 10 let, tak to je různě, jak to
483 kdo uvádí, tak že jaksi už ten člověk je jaksi zformulovaný, tak vidím, že i tady může Bůh
484 velmi zasáhnout a velmi měnit.
485 **Lucie:** Ehm.
486 **Lucie:** Mě vlastně ta další otázka s tím souvisí. Kdy jste měla dojem, že vězeňská duchovní
487 služba něco přináší, má smysl.
488 **R1:** Hm, tak já bych řekla, že se tak nějak denně o tom přesvědčuju, skutečně denně.
489 **Lucie:** I na jakoby na malých nějakých náznacích...
490 **R1:** Pro mě třeba bylo velkým uznáním, když jsem i začala chodit, tak jako za začátku v té
491 kaplanské službě, protože ze začátku ten člověk jako dobrovolník, tak nějak člověk nemluví
492 ani s těmi ostatními zaměstnanci, prostě vás někam dovedou, tam vám dovedou lidi, pak si pro
493 ně zase přijdou ale nemáte možnost příliš se seznámit se zaměstnanci, což je i výhoda kaplana,
494 protože vlastně, když hovoříte se zaměstnanci, tak oni říkaj jako ten kaplan, to je člověk, žije
495 v tomhle světě, žije normálně, není to já nevím, lidi měli velice zkreslenou představu třeba ze
496 začátku, právě tím, že ty církve byly tady tak jakoby zatlačený do té diasporu tak. No, a když
497 my jeden člověk, který nám nebyl vůbec nakloněný, a byl to vlastně řídící směny, tak když
498 řekl, jednou, teda po nějakých, po nějaký době řekl, teda ty vaši, ty aspoň pozdraví, tak to pro

499 mě bylo velký ocenění naší práce, protože když si někdo, kdo vám nefandí, všimne, že ty lidi
500 najednou se chovají slušně, bez toho, aby jim to někdo rozkázal, tak to je.
501 **Lucie:** Hm, ono vlastně sice se to zdá jako pouhej pozdrav, ale vlastně myslím si, že může
502 znamenat stašně moc.
503 **R1:** No právě, je to úplně jiný postoj, že jo.
504 **Lucie:** Vůbec to slušný chování, jako takový.
505 **R1:** Jo, ano, nebo onehdy jsem stála na chodbě, a nebo odmykala jsem si dveře do kanceláře a
506 teď slyším, jak jde z dálky, jdou odsouzení dva a baví se z dozorcem, a tak jako hezky se s nim
507 bavili, děkovali za všechno a tak jako já jsem si říkala, tak to je takový hezký tadyto takhle
508 slyšet, a když jsem je uviděla, tak to byli dva z naší skupiny, jo, tam právě bylo, pane dozorce,
509 my vám moc děkujeme a on jim jenom někde, jo, že pro ně došel, v podstatě to byla jeho
510 povinnost, jo, ale už to, že oni se chovají takhle, tak zase má vliv na toho dozorce, kterej se,
511 něco jinýho je, když zase někdo mu, a taky si toho musí hodně vyslechnout už když za zády na
512 něj někdo má nějaký hloupý poznámky atak.
513 **Lucie:** Myslíte si, že tadyten postoj tohodle slušného chování, nebo nějaký pokory, že může
514 přetrvat i pak do toho běžného života?
515 **R1:** No myslím, si, že když se to člověk naučí, tak ano, to je normální trénink, to já říkám jak
516 odsouzeným, tak to říkám i zaměstnancům zejména, protože často od zaměstnanců slyšíme, no
517 jo, to voni, když jdou do kaple, že jo, a kdyby jste je pak viděla na oddíle, tak já vždycky na to
518 říkám takovej elementární příklad, říkám, víte, když zapíšete syna na fotbal nebo do houslí
519 nebo na kytaru, nebo nevim, prostě na něco, tak taky každěj chápe, že aby z něho byl třeba
520 špičkovéj fotbalista tak bude muset denně velmi dlouho trénovat a možná že to ani na tu špičku
521 nedotáhne.
522 **Lucie:** Hm.
523 **R1:** To samý, když se třeba učí na nějakěj nástroj a s cestou víry je to taky tak.
524 **Lucie:** Hm.
525 **R1:** Je to přesně to, jako člověk se nestane vzorným a bezchybným, tím že prostě přijme víru.
526 **Lucie:** A přesně jako v tom sportu, jak vy říkáte, tak samozřejmě, chce to tvrděj tréníng a
527 někdo bude potřebovat denně dvouhodinovej tréníng obrazně řečeno a někdo bude potřebovat
528 šest hodin a stejně na to nedosáhne.
529 **R1:** Ano, a stejně třeba nedosáhne tý vrcholový mety.
530 **Lucie:** Hm.
531 **Lucie:** Když bych přešla k tý předposlední otázce, tak to je vlastně, jestli by se podle vás dal
532 smysl a cíl vězeňské duchovní služby ještě nějak podpořit?
533 **R1:** No my máme v úmyslu ještě z několika kolegy ještě víc jakoby vyprofilovat tu roli
534 kaplana tak jakoby na papíru, víc jí jakoby ujasnit a sice myslíme si, že i když právě už tou
535 praxí je to jasný třeba zaměstnancum věznic, zejména teda tomu vrcholovému managementu,
536 řediteli věznic a jeho zástupci a tak, tak přeci jen si myslíme, že to neškodí, když prostě to tak
537 nějak bude, jakoby černé na bílým.
538 **Lucie:** Ehm.
539 **Lucie:** Myslíte si jakožto...
540 **R1:** Taková ta role duchovního, když bude tak ještě jakoby jasněj specifikovaná, než je třeba
541 v těch nařízeních generálního ředitele a tak bychom to chtěli tak nějak zpracovat, tak asi čtyři
542 jsme, takovej týmeček, že bychom se tím chtěli zabývat.
543 **Lucie:** Myslíte třeba to, já, že když to беру z pozice čtenáře, tak vezmu si knihu a přečtu si,
544 náplní kaplana jsou individuální pohovory, bohoslužby, skupinový sezení, tak jako to ještě
545 prohloubit?
546 **R1:** Ano, prohloubit, třeba i cíle toho, co je třeba cílem těch rozhovorů, co je cílem studia, že
547 to má vlastně jakoby celistvě zasáhnout toho člověka, a nějak ho právě posunout tou celistvostí
548 dál.

549 **Lucie:** A i to, jak jste mi vlastně popisovala tři stupně, který sledujete, první ta role Šimona
550 z Kyrény, být s člověkem, potom mluvit, tam byla zdůrazněná ta možnost, potom mluvit o
551 minulým životě, uznat tu vinu a třetí krok už je teda...

552 **R1:** Tak, kde je to jakoby, tam kde se ten člověk jakoby otevírá. Tak to doprovázení prostě na
553 cestě, třeba hledání duchovního, nebo hledání víry, ale tak to není tak u všech.

554 **Lucie:** A tam může být pak úplný vrchol křest.

555 **R1:** Ano, ano. My nějak nedoporučujeme, ještě třeba u těch kratších trestů, my říkáme, je
556 lepší, když se necháte pokřtít na svobodě a bude to prostě čistě vaše rozhodnutí v běžných
557 podmínkách života. **Lucie:** Ehm.

558 **R1:** Ale někdy, když jsou dlouhé tresty a ty lidi po tom, jakoby skutečně velmi touží, vidíme,
559 že třeba už jsou i jasně rozhodnutí pro konkrétní církev, tak tam křtíme.

560 **Lucie:** Ono vlastně vy, jak mi o tom povídáte, tak to vnímám vlastně úplně jinak, než když si o
561 tom čtu v té knížce, třeba tady (v knize Jůzla), jak jsou ty fotky těch křtů, tak já jakožto prostě
562 laik jsem si říkala, jak jsem to vnímala, no, tak to je asi hodně běžný, že odsouzený se
563 nechává křtít a vlastně, vy mi pak řeknete, že se to spíše doporučuje...

564 **R1:** Spíše to doporučujeme brzdit, ta praxe to pak přinese, to je prostě, někdy se nám stane, že
565 přijde člověk a řekne, no já jsem byl pokřtěnej, tam, a tam, v tý a v tý věznici a ze začátku
566 mohou církev, které mají zvláštní práva, ale tyhle ty zborů jsou hodně laděny charismaticky a
567 měly tendenci třeba i velmi rychle křtít a ze začátku třeba i do věznic pouštěli, tak jako po tom
568 devadesátým to bylo o tom, že koho ředitel pustil toho pustil, jestli to byla církev ta nebo ta,
569 tak se to moc nerozlišovalo, až teprve pak se to všechno srovnalo. No a tam potom třeba
570 vznikalo to, že třeba ten člověk přišel a řekl, no já jsem byl pokřtěnej támhle v tý věznici, tím a
571 tím ale já vidím, že třeba bych chtěl bejt pokřtěnej, že bych chtěl bejt v jiný církvi a tak
572 mermomocí chtěl třeba novejš křest, a my jsme mu museli vysvětlovat, že to nejde. A teď je
573 třeba složitější že třeba adventisté a baptisté, uznávají jenom křest ponořením, že jo, a teď co
574 s tím, teď ten člověk byl jako dítě třeba pokřtěnej v naší církvi, tak samozřejmě když bude
575 venku, tak je to jakoby jeho věc, jak už se ale, u nás je ten křest je jednou daný znamení a
576 svátost, která je prostě platná, nelze někoho překřtít, nebo odekřtít, a zase pokřtít, proto ani
577 nechceme, aby se třeba tyhle případy, aby se to dělo vevnitř. Většinou u těch vězňů je, že oni
578 spíš, venku je to taky, že vlastně, když hledáte, tak taky je pro vás velmi důležitá osobnost
579 třeba toho věřícího s kým se setkáte, a to je ve vězení taky tak. Takže oni spíš jsou přitahovaní
580 tou osobností toho člověka a myslím si, že jaksi, kterej ovšem reprezentuje určitou církev.

581 **Lucie:** Ehm.

582 **R1:** Jo a proto já třeba i upozorňuju, podívejte, ať budete v kterýkoli církvi, připravte se na to,
583 že tam prožijete třeba období, kdy vám tam polezou všichni na nervy, že zažijete určitý
584 zklamání. Je to normální lidský společenství jako kterýkoli jiný.

585 **Lucie:** Tomu rozumím no, že přesně, jak říkáte, že člověk to reprezentuje nějak hezky a může
586 to být lákavý no, pro někoho, přitom třeba nemusí o tom vědět tolik a může být nadchnutý.
587 S horkou hlavou.

588 **Lucie:** No, takže my jsme odběhli trošku od té otázky, ale to podpoření, jak jste říkala,
589 nějakým tím ukotvením.

590 **R1:** No a ještě co tam bylo, ještě možná něco bych k tomu dodala, tak mi ji přečtete.

591 **Lucie:** Jak s čím by se podle vás dal smysl a cíl vězeňské duchovní služby ještě podpořit?

592 **R1:** Samozřejmě dobrou prací kaplanů, aby jaksi na té věznici byli vnímáni jako někdo, kdo,
593 za kým je vidět, že ta jeho role je tam potřebná, což se nám hodně osvědčuje tam, kde jsou
594 kolegové, kde se nějak sžili s tou věznicí. Kaplan je vždycky někde uprostřed, nemůže být
595 jakoby úplně zajedno, nebo úplně se sžít s tím prostředím, že vždycky musí být takovým
596 arbitrem, nemůže být ani na straně vězňů, ani na straně zaměstnanců, musí prostě, tak jakoby
597 vnímat citlivě obě strany, hledat komu třeba může, tak jakoby někdy, zatím nemáme moc
598 případů, že by se třeba obraceli zaměstnanci, nějak že by se chtěli vypovídat, spíš dlouho to

600 bylo tak, že jako s kaplanem radši, a to skoro všichni tak máme, že třeba jdete na oběd a
601 málokdy si k vám, ke kaplanovi někdo sedne, jo. (smích)

602 **Lucie:** Aha.

603 **R1:** Jo je to možná i z nějakýho ostychu, nebo možná tam funguje i to, co fungovalo mezi těmi
604 vězni, že jako když by někdo příliš se s tím kaplanem nějak zblížoval, tak že jakoby se na něj
605 dívali jako na nějakýho divnýho, jo, ale tak před pár lety to bylo markantnější, teďka už to taky
606 tam není a je to díky tomu, že prostě třeba kaplani, zejména ty na větší úvazek, když tam
607 potom se pohybují mezi zaměstnanci, tak se s nimi tak nějak jako automaticky zžijou.

608 **Lucie:** Takže už třeba teď jste více braný jako součást nějakýho týmu.

609 **R1:** Jo, ano, já teda si pamatuju na jedno, což mě tenkrát velice velice potěšilo, protože když
610 jsem tam chodila, tam byl sice kolega, který byl na daleko větší úvazek, než jsem já, ale on byl
611 takovej, byl velmi zvláštní, teďka už není tady v tý službě, a když jsem tam přišla já, tak on mě
612 jakoby vůbec nepomoh jako kolegyni, a pak i dokonce on nějak vodušel a já jsem se tam ňák,
613 mě to teda ňák nevadí, ale opravdu jsem tam byla takovej osamělej běžec, protože nikdo si mě
614 tam, sice mě dali nějaký místo v té kanceláři, ale nikdo si mě nějak vůbec nevším. A velmi
615 jsem byla vděčná jedny pani sociální, která mě jednou pozvala na kafe a řekla, že když budete
616 něco potřebovat přijďte.

617 **Lucie:** Ehm.

618 **R1:** Tak to bylo takový hřejivý, že jo, nebo pak za nějaký rok, a dodneška všude připomínám,
619 že přišel za mnou nějaký psycholog věznice a říkal mi, jestli bych se nemohla podívat na
620 jednoho člověka, že je nekomunikativní, že má suicidální sklony, jo, že ho nějak přivezli, a to
621 vám ještě řeknu, to stojí za to, to byl velmi zajímavý příběh, já jsem měla kamarádku, která
622 byla taková velmi pečlivá matka a ona měla zdravotní potíže, neurózu žaludeční, srdeční a tak
623 nějak s tím šla teda k doktoru, možná to, bylo tam i něco, oni byli takový nervově labilní v tý
624 rodině, a ona šla k doktoru kterej byl velmi dobrej, uznávanéj lékař, ale zřejmě ho nezajímali,
625 nezajímala ta celistvost, ta rodinná anamnéza.

626 **Lucie:** Ehm.

627 **R1:** No on říkal, no tak si dejte po ráno jednu štamprli na to srdíčko, a po obědě jednu Plzeň,
628 jenomže se nezajímali o to, že tam vlastně byla alkoholová závislost v tý rodině, že jo, a u ní se
629 to rozběhlo, tak jak to u žen bývá, a ten tvrdej alkohol ten jí nějak neto, ale to pivo a skončila,
630 jako ta rodina se jí rozpadala, pak měla další rodinu a tam oba uvěřili, ale byli oba takový, já
631 jsem byla za svědka na jejich svatbě, a byla jsem na křtu jejich dětí a já jsem jim říkala, víte
632 bude to těžký, protože vy jste jako dva kulhavý, který běží maraton a každěj má jednu nohu, to
633 pořád budete běžet po těch dvou nohách, no tam asi pět let byli spolu a pak se to tam taky
634 nějak, odešel, tam potom byly scény, denně, kvůli jejímu pití, kvůli jinejm jeho věcem, no a to
635 byla taková opuštěná fara, kde oni bydleli a pak farář, vyměnili se tam kněží a ten jeden to byl
636 takovej charismatickej farář pan (jméno), kterej jako rozuměl těžkej osudum a přišel tam
637 farář, kterej z tý fary udělal takový bydení pro sociální případy.

638 **Lucie:** Ehm.

639 **R1:** Takže tam nastěhoval několik lidí, kerý přišli o střechnu nad hlavou, nebo, který byli ve
640 vězení, a tahle pani ta tam bydlela nejdřív s dětma a potom sama, protože přišla sociálka,
641 přestože ona se o ty děti starala velmi dobře, ale nějak ty problémy s tím pitím, ono se to
642 vědělo ve vesnici, tak sociálka jednoho dne přijela a obě děti jí vzala, tím pádem vona už se
643 neměla o co starat tak propadla do toho pití ještě víc a dala se tam dohromady nebo chodila pít
644 s někým z těch lidí a jednou se kůli koberci, že jí šlapa, ona byla přesto, že pila, tak byla
645 puntičkářka na úklid a on že jí snad šlapal někde po koberci v botách, tak oni se pohádali a to
646 ona zase uměla bejt v tomhle případě nepřijemná a on jí uškrtil v tý opilosti, ale tak jak já jsem
647 ho pamatovala, tak toho nesmírně litoval, trápil se tím, no já krátce před tím, to už ona byla
648 několik let mrtvá, já jsem tam myslela a modlila jsem se, Pane Bože já bych ráda se s tím
649 člověkem někdy setkala.

650 **Lucie:** Aha.

651 **R1:** Ne jako z nějaký msty, ale prostě nějak jsem tak jako jsem takovou modlitbu pustila,
652 krátce na to právě za mnou přišel ten psycholog, a že právě tenhle člověk s nikým nemluví,
653 jestli bych si s ním mohla pohovořit.
654 **Lucie:** A on to byl on.
655 **R1:** No já jsem si říkala, tak teda cítila jsem se poctěná, že teda psycholog, taky, protože oni
656 nás tak měli za takový nějaký hloupoučký, naivní, ty kaplany, žádný odborníci pro ně.
657 No tak já jsem tam teda šla nějak odpoledne, tak jsem se pomodlila za to, no tak pane Bože
658 prosím tě pomoz mi ať teda nějak se rozběhne ta konverzace, tak teda nějak jsem si ho vytáhla,
659 z tý cely, no a teď říkám, no tak jak se máte, a teď říkám položím otázku odkud jste, a on mi
660 řek od kud je, a já jsem si říkala dopřic to mě přijde, že by to byl von, a teď sem si říkala,
661 mám ňák dloubnout do vosího hnízda, nebo ne. A tak jsem říkala, no a neznal ste tam, a teď
662 jsem říkala to méno, a teď on řek že jo, a najednou prostě pro něj to byla úleva, že může
663 najednou o tom z někým povídat.
664 **Lucie:** Ehm.
665 **R1:** O tom svým případu a teď vlastně jsme na to téma mluvili a tak jsme došli nějak tak
666 daleko, že on si našel práci, tak si naspořil na kytku nechali sme koupit přes kantýnu kytku a
667 původně ho chtěli pustit, aby tam položil tu kytku na ten hrob, já že pudu s nim, ale pak to teda
668 zamítli, tak jsem kytku tam dala já a on nikdy jakoby nedošel k víře, ale bavili jsme se, on mi
669 psal pak zvenku, že to nemá jednoduchý, že dostal mrtvici na půl těla, byl ochrnutej a protože
670 měl za sebou to co měl, tak ho nevzali do žádnýho domova důchodců, dál už pak nevím, já
671 jsem i pomáhala mu řešit, jestli by ho nevzali a oni, že maj nějaký interní předpisy, což se
672 nedivím na jednu stranu, protože třeba ty lidi starý by byli vyděšený, že tam maj nějakýho
673 vraha, na druhou stranu kam tadyty lidi maj jít, když starý třeba už nemohoucí vypadnou
674 z vězení, no takže tahle oblast je tady taky, vlastně úplně **Lucie:** nedořešená.
675 **R1:** Jedině pod mostem, když nemá rodinu.
676 **Lucie:** No je to hrozný, ale je to vlastně tak.
677 **R1:** No vidíte já dneska mám setkání s jedním ekonomem s řádu Milosrdných bratří a já bych
678 mohla tohleto navrhnout, že by mohli tadyto zařídit, myslet na ty sociální byty, že by mohli
679 udělat takovýhle zařízení, kam by člověk vlastně už po výkonu trestu mohl, nic nevyvádějící.
680 Jakoby žít.
681 **Lucie:** Kde v klidu dožít, že jo.
682 **R1:** To je nápad, vidíte, kvůli tomu my tady celou dobu sedíme (smích)
683 **Lucie:** Asi už mám poslední otázku, co podle vás přispívá k naplnění cíle vězeňský duchovní
684 služby, ono to je asi už takový trošku související s tou předposlední otázkou. Jestli teda vlastně,
685 ta dobrá práce těch kaplanů.
686 **R1:** No ono samozřejmě, jednak ta práce těch kaplanů, jednak kvalita práce kaplanů, ale
687 jednak ty vnější podmínky určitě.
688 **Lucie:** Jakožto podmínky.
689 **R1:** Pracovní podmínky.
690 **Lucie:** Jak vás přijímaj, berou, uznávaj.
691 **R1:** Jak se pomůže vytvořit i věznice taky. Protože třeba konkrétní příklad, já pořádám čas od
692 času ty duchovní obnovy, což je celý den, někoho pozveme a vlastně vybraná skupinka vězňů,
693 kteří stále docházejí, tak skupinka je tak okolo 20 lidí tak vlastně stráví s tou přednáškou,
694 modlitbou, ale i takovým třeba 2-hodinovým hovorem v poledne, tak s ní stráví celý den a já
695 jsem když jsem na to jakoby prvně myslela, tak vyšla jsem z toho, že za ty dvě hodiny, že jo,
696 necelý, tak jsem si říkala, dobře, tak ten člověk vypadne z toho oddílu, přijde si tak jakoby
697 odpočinout do kaple, pro ně je to skutečně jakoby i odpočinek, proto já bych nikomu i
698 nezazlívala, kdyby si tam chodil i ze začátku jenom odpočívát, nebo furt jen odpočívát, prostě
699 tam nemusí být někde v nějakým neustálým pozoru, nemusí se ničeho obávat, že ho někdo
700 něco mu provede a podobně, což ve vězení neustále je člověk ve střehu, tak jsem si říkala,
701 kdyby to bylo celý den, tak to by pro ty lidi, úžasně, by to bylo tak nějak psychicky by to bylo

702 jako pro ně nabití se zase novou energií. Jo, a kdyby mi to věznicice zase bývala nedovolila, tak
703 by se to nemohlo uskutečnit, dneska už to možná takových 12 let děláme pravidelně, aspoň tak
704 3-4krát do roka, a přináší to opravdu, vždycky chlapům se to nesmírně líbí. Líbí se to i tý
705 návštěvě, ty jsou nadšený z toho, že vlastně ve vězení mohli prožít něco tak úžasného, že tam
706 je víra, že tam je společenství, čili že to vlastně má takovej osvětovej charakter, nebo pak jsme
707 měli setkání, rodin, že jo, nebo já nevím.

708 **Lucie:** A tady k těm duchovním obnovám, ta návštěva, to může třeba přijít partnerka,
709 maminka, tatínek?

710 **R1:** Nenene, to jenom vlastně přijde nějakej tým duchovní obnovy, nebo kněz přijde, nebo
711 někdo ještě s nim.

712 **Lucie:** Ehm.

713 **R1:** Jo, třeba teď tady byla taková skupinka, pan (jméno), který přednáší na naší teologické
714 fakultě, a s nim byli vlastně čtyři mladý lidi z farnosti a bylo to úžasně pěkný, pozhnaný, nebo
715 jezďej lidi z Brna, už těch 10 let, s jedním jáhnem, nebo třeba jiný kolegové, pořádají křeslo
716 pro hosta, že někoho pozvou, no a teď prostě ten člověk představí svoji práci, nebo je z jiné
717 církve, představí tu církev, nebo třeba pořádají nějaký koncert, jo prostě, když by věznicice
718 nedovolila tyhle podmínky se nevytvořili, ale co bylo jako velmi zvláštní, projekt, kterej mi
719 dovolila věznicice, to bylo vlastně setkávání rodin, a já jsem tam vyšla z toho, že bych chtěla
720 pomoci udržet ty rodinný vztahy, ale zase už samozřejmě lidem, kerý ňák formuju, né všem,
721 protože to by se našlo chlapů že jo, kerý by si tam na celý den pozvali rodinu a ještě to měli
722 nad rámeček návštěv, ale my sme to měli tak, že prostě ten člověk si moh pozvat partnerku a děti.

723 **Lucie:** Ehm.

724 **R1:** Né žádnou babičku, maminku, nebo tohle, jó prostě bylo to jenom pro ten partnerskej
725 vztah a vždycky byla tam dopoledne přednáška, kerá se týkala jenom rodiny, a bylo jedno,
726 někdy třeba sme vybrali ekonomiku, hospodaření s penězma, někdy sme vybrali třeba
727 vztahový záležitosti, výchovu dětí.

728 **Lucie:** Ehm.

729 **R1:** Na to sem si někoho třeba pozvala, abych to nemusela táhnout sama, tak jsem třeba ještě
730 přizvala ňákýho hosta, no a pak si ty lidi, vlastně spolu tam, pak byl oběd, oni si tak
731 popovídali, já jsem si posedala ke každému stolu, víc sem poznala tu rodinu a odpoledne
732 vlastně buď já jsem si povídala zvlášť se ženama a to mi vždycky musel ještě pomoci někdo ze
733 zaměstnanců, pedagog, ňákej, kerej měl službu, nebo, a tatínkové si hráli s dětma, a vymysleli
734 jsme hry, oni si pak je už i vymejšleli sami, jo takže to bylo úžasný, a ztroskotalo to, hádejte na
735 čem? Skuste si tipnout.

736 **Lucie:** No, já si myslím, že jsem si i o tom četla v časopise, ve vašem, nějakěj úryveček, ale
737 ztroskotalo to, hm, děti brečely, nechtěly domu.

738 **R1:** Ne, ztroskotalo to na nedostatku mužů, kerý by měli stále partnerky a byli v tý naší
739 skupině.

740 **Lucie:** Aha.

741 **R1:** A zatím sme, teď jako mám skupinu, kde by jsme potřebovali takovejch 7, 5, 6 dvojic, aby
742 bylo. Potom už víc to by bylo hodně, ale bylo to fakt úžasný, protože oni někdy říkali, teď voni
743 si připravovali i jídlo, tak něco jsem koupila já na ty obnovy, protože chlapi nemají peníze, tak
744 jsem něco nakoupila já, ale každěj něco jakoby přidal, a teď někdo byl fakt chuděj, tak moh
745 koupit třeba já nevím jenom dvě vody, a někdo zase dal víc, čili jakoby žít takovým životem
746 církve, dělit se, jo, už i tam, vždycky sme si to hezky nazdobili, že jo, tak ňáký bílý prostěradla,
747 ňákou kytku na stůl a oni byli úplně celý šťastný, že nám věznicice dovolila, aby, dyž to bylo
748 v létě, tak když bylo hezky, tak si tam mohli, tam bylo takový ohnišťátko, pro odsouzený jako,
749 v rámci volnočasových aktivit, pro ten protidrogovej oddíl, tak tam si mohli opíkat buřty, hráli
750 si tam tátové že jo, na trávníků.

751 **Lucie:** To je úžasný.

752 **R1:** To je, na to vzpomínaj všichni.

753 **Lucie:** Ale trochu jsem si to myslela, že vlastně jim asi moc partnerskej vztahů nevydrží.
754 **R1:** Většinou, když by vás to zajímalo, tak kritický je rok a půl, pak tři roky, kdy ta žena si
755 řekne, to nemá cenu.
756 **Lucie:** Popravdě si to taky nepředstavím, kdyby cokoliv se stalo, prostě najednou, musí to být
757 hrozný...
758 **R1:** A pak se stane, kdy ty ženy vydrží mnoho let, ale kritický je, když ten chlap přijde domu,
759 měla jsem případ, že pani čekala 10 let, jezdila za nim, a do 14 dnů, když pak přišel tak se
760 rozešli. Protože jí přijde neznámej člověk.
761 **Lucie:** Aha.
762 **R1:** Naprosto jinej člověk. S těma zvykama zevnitř. A jedna taková, kerá si vzala, pani mladá
763 si vzala člověka, kerej měl za sebou hodně trestů, ale uvěřil, to byl asi 9x trestanej člověk, ale
764 uvěřil, a je teď v Církvi bratrský, se jako velmi se tam uchytily, nechali se pokřtít a byli tam
765 oddaný, a opravdu díky mému kolegovi, kerej si je tak jako hlídá, a to, pomáhá jim, tak ten
766 svazek drží, a oni fakt rostou, jinak by se to už dávno rozpadlo. A ona právě říkala, no já jsem
767 mu někdy musela říct, nejsem tvůj spoluvězeň, tak se tak nechovej.
768 **Lucie:** To je drsný.
769 **R1:** Ale tak jako je to tak, oni třeba se nevidí, nebaví se se ženou, tak se k ní začne chovat, tak
770 jako prostě k chlapovi, a teď tam ještě ty vězeňský praktiky zavádí do toho vztahu, že jo.
771 (Pomlka...)
772 Včetně těch maličkostí, že pravej vězeň, je hned po ránu naštvanej, nesmí se proti němu, na něj
773 mluvit že jo, (smích), když tak něco řekne, něco velmi negativního.
774 **Lucie:** To platí, jo?
775 **R1:** No, tak je to tak obvykle. A to i ty kluci co chodí na skupinu, tak ty to tam pak začínají
776 převracet, na těch oddílech, protože najednou se začnou chovat jinak.
777 **Lucie:** Ehm.
778 **R1:** Jo a prostě začnou měnit i, teď mi říkal ředitel, tak říkal, ať dám pozor na oddíl
779 v Kyšperku, to je oddíl, věřících, to po velkým váhání to tady generální ředitelství povolilo, on
780 to tenkrát pomohl prosadit a součastnej pan ředitel říkal, no podívejte se, to já kdybych měl
781 všechny oddíly takovýhle, tak nevím, že jsem ředitelem věznice no. A ty lidi nejsou
782 samozřejmě vzorný, ale jde tam i o tu snahu.
783 **Lucie:** Hm.
784 **R1:** No, je pravda, že kaplan se jim tam velmi věnuje, taky tam mimo to, krom slávy, je plno
785 nepřátelství od některých kolegů, který třeba žárlí, od pedagogů atakpodobně.
786 **Lucie:** Což je teda ironie, že se to vůbec děje takovýdle věci, naopak by tam měla být podpora,
787 že jo a radost z té práce.
788 **R1:** No tak jsme lidé no.
789 **Lucie:** Můžu se Vás jenom zeptat, je ještě něco, co byste k tomu chtěla doplnit, co vám
790 chybělo, že jste mi neřekla, nebo tak něco.
791 **R1:** Já teď opravdu mi nenapadá nic, ale kdybyste si vy na něco vzpomněla, tak napište
792 mailem, kdykoli jsem vám k dispozici.
793 **Lucie:** Dobře, tak já Vám za ten rozhovor moc děkuju, jestli to můžeme teda takhle ukončit.
794 **Lucie:** Díky.

Příloha 8 - Rozhovor 2

- 1 **Lucie:** Ještě jednou Vám moc děkuju, že jste souhlasila s rozhovorem.
- 2 **R2:** Tak nemáte zač, možná budete zklamaná, ale tak doufám, že né.
- 3 **Lucie:** Ještě se Vás zeptám na roky působení ve Vězeňský duchovní péči. **R2:**
- 4 No, já to ani tak dlouho nemám, vlastně 7 rok. 7 let.
- 5 **Lucie:** 7 rok, ehm.
- 6 **Lucie:** Na poloviční úvazek?
- 7 **R2:** Na poloviční úvazek.
- 8 **Lucie:** Tak jestli bych mohla přejít k první otázce, chtěla bych se vás zeptat,
- 9 když byste porovнала tu vězeňskou duchovní službu s dobou před těmi sedmi
- 10 lety, kdy jste v ní začala pracovat, třeba s dneškem, co se nějak tak změnilo,
- 11 proměnilo, mám tam tři podbody, u věznic, u odsouzených, a u kaplanů. Tak
- 12 klidně jestli můžete začít třeba tím, co je pro vás...
- 13 **R2:** No tak já bych řekla, že se změnil asi postoj lidí ve věznici, jo že se
- 14 proměnil, přímo bych řekla, časem se to, a že se to proměňuje a stále, protože
- 15 ze začátku, když jsem tam začala působit, tak na mě koukali trochu jako na
- 16 mimozemšťana a cože tam budu dělat a prostě bylo to takový opravdu divný,
- 17 mně to teda nevadilo vůbec, já jsem prostě měla ještě nějak plno sil, mám
- 18 pocit, že kdybych začínala teď a oni na mě takhle koukali, tak že to možná do
- 19 týdne vzdám. Protože ty síly mi nějak ubývají a říkala jsem, už bych to,
- 20 kdybych měla snášet nějaký divný pohledy, nebo to, ale tenkrát mi to naštěstí
- 21 vůbec nepřišlo, takže jsem si tam dělala svoje a naštěstí ta práce vlastně, ty
- 22 hovory s těmi odsouzenými, hlavně obviněnými, mě připadaly dost jako
- 23 užitečný, nakonec i pro mě, pro mě to je vlastně taky trochu poučný a až do
- 24 dneška, vlastně toto trvá.
- 25 **Lucie:** V čem třeba konkrétně?
- 26 **R2:** No, tak asi i v normálně náhledu na život, na ten obyčejný, oni mají
- 27 takovej... nesmírně vyvinuté sociální citění, tihleti lidé a třeba i to, co by
- 28 člověk nečekal, tak to voni mají, oni jsou hodně solidární, třeba i sami mezi
- 29 sebou a možná je to někdy i falešná solidarita jó trochu, ale ta solidarita tam
- 30 prostě bývá a je třeba i prostě jako víc patrná než u normálního člověka, který
- 31 je venku. Takže já bych řekla, že i hodně se změnil ten náhled od kolegů, že
- 32 dneska se zdravíme, smějeme se na sebe, a už na mě, už pochopili, že tam
- 33 nejsem jako, abych jim přidávala práci ale, že třeba i ty vězně zklidňujeme, a
- 34 že to třeba je vidět i na té jejich práci, že nemaj s nima jakoby trampot.
- 35 **Lucie:** A myslíte si, že k tomuhle změněnému postoji vedlo třeba to, že nějak
- 36 tam začali třeba respektovat tu vaši práci, třeba viděli, co konkrétně děláte,
- 37 nebo viděli potom změnu u těch klientů?
- 38 **R2:** No já si myslim, že možná i trochu jo, to voni si i zvykli teďka tím časem,
- 39 že třeba když někdo je smutný, tak mi sami řeknou, paní (Jméno), nechcete ho
- 40 vzít, on by potřeboval, vytáhnout.

41 **Lucie:** A to Vám řeknou vaši kolegové, nebo spíš odsouzení?
42 **R2:** To mi řeknou ti dozorci, jo, já je považuju za kolegy, jo, přeci jen jsme
43 tam na jedný lodi, oni jsou zaměstnanci, já zas na ně koukám jinak, než na ně
44 koukají vězni, pro vězně je ten bachař v podstatě jako nepřítel, kdežto já na ně
45 koukám na všechny jako na lidi. Takže se snažím nějak lidsky s nima zacházet,
46 se všemi a oni pochopili, že vlastně tam k tomuhle jsem, taky k tomu
47 zklidňování, nejsem tam proto, abych se s někým jenom modlila, ty začátky
48 třeba byly takový, že třeba někoho mi přivedli, a říkali, no jo, jdete se modlit,
49 nebo když mě viděli, říkali, zase se jdete s nima modlit, není to zbytečný. A já
50 jsem říkala, no, zbytečný to určitě není nikdy, ale já se nejdu jenom modlit, já
51 se s nima jdu normálně lidsky popovídat.
52 **Lucie:** Ehm.
53 **R2:** Jo a myslím si, že aby jim bylo lépe, tak že to je i ve vašem zájmu, jo, tak
54 jsem jim takhle vdycky odpovídala, a teď už jako t'ehletěch poznámek je méně,
55 aspoň jako já to takhle reflektuju. Nevím, jak to má můj kolega, ten jako občas
56 si ještě tak jako postěžuje, ale...
57 **Lucie:** A vyhledávaj vás třeba i zaměstnanci k nějakým osobním pohovorům,
58 nebo k modlitbě?
59 **R2:** Tak občas se to stane, k modlitbě ani ne, spíš jako že se potkáme a že si
60 řekneme něco na cestě. Já vlastně, když jsem zaměstnanec, tak jsem tam
61 jakoby pro ty vězně nebo obviněné taky hlavně a zaměstnancům bych se mohla
62 věnovat vlastně v době, po pracovní době, takže to oni mě pak nevyhledávaj, to
63 už se pak nestýkáme, i když většinou třeba říkají, nechcete jít na pivo? To jako
64 jo, já říkám vždycky, nechci, nechci. Tak to voni by si asi i rádi popovídali v té
65 hospodě, si myslím, ale to zatím já na to nemám čas, to spíš kolega s nima
66 zajde možná někdy.
67 **Lucie:** Ehm.
68 **Lucie:** Takže teď jsme si nějak promluvily o tom, co se změnilo u těch, u
69 věznic, u toho personálu, třeba u těch odsouzených, vnímáte taky nějakou
70 změnu u nich, třeba jestli využívají službu, nebo změnili na ní třeba nějak
71 pohled?
72 **R2:** No, já myslím, že u nás v té věznici, je to tak že, já tam mám ještě
73 katolického kolegu a ze začátku jsme měli vlastně nějak ty skupinky, takové ty
74 náboženské na neděli společné, a pak se to nějak jako, protože jsme toho měli
75 hodně, tak jsme si to rozdělili a řekla bych, že kolegu vyhledávaj spíše ti, co
76 chtějí ten rituál a i třeba pokřtění katolíci a já se věnuju nějak tomu zbytku. Jó,
77 takže já spíš jako, mě se to nějak vyprofilovalo, že ze začátku jsem měla i
78 takový ty, s dejme tomu nějak náboženským cítěním nebo něco taky nevěříte,
79 oni taky umí velmi dobře nahrát a využívat, takže si myslím, že to taky dost
80 dobře člověk jako neodhadne. Jo, ale já jim vždycky říkám, tady si můžete jít i
81 popovídat a nemusíte to maskovat tím, že budete hovořit o něčem, co vám není
82 blízký, o té církvi, nebo o Bohu, o čemkoliv co s tím souvisí a já myslím, že

83 oni tohleto pochopili, takže za mnou chodí, takový jakoby, tedy hlavně lidé,
84 kteří vůbec nemají třeba nějaký povědomí a pochopili, že ta kaple, je aby se
85 trochu zrelaxovali, aby se zklidnili, což už trochu, zavání to nějakou jinou
86 prací, než tím, že člověk by byl farář, ale já myslím, že ta duchovní služba
87 v t'ehletěch zařízeních v nemocnici, ve věznici, že to není o tom, že předáváme
88 prvotně tu víru, ale spíš pečujeme o toho člověka a o duši toho člověka.
89 **Lucie:** Ehm.
90 **R2:** A ta se, ta duše se pozvedne i právě jenom tím, že někdo s nimi lidsky
91 hovoří a že se zdá, že jim rozumí, takže tadytomu říkáme spirituální péče a je
92 to tam, je to vlastně duchovní služba a je to trochu něco jiného, než si tak jako
93 běžný, třeba i křesťan představuje. A je to mnohem víc o těch civilních
94 rozhovorech, nebo ty rozhovory jsou mnohem víc o těch civilních věcech,
95 lidských, co je trápí ve vztazích že jo, třeba, oni když je zavřou, tak se jim
96 rozpadají ty rodiny, tak přijdou, z toho jsou celý pryč, jo, nešťastní, potřebujou
97 to někomu říct, jo tak vždycky, já jim se snažím jim nemazat med okolo pusy,
98 ale zase na druhou stranu nebrat jim naději, vždycky nějaká naděje je, a
99 vždycky hledáme ty způsoby, že se to nějak vyřeší a tak, a ono se to většinou
100 určitě nějak vyřeší.
101 **Lucie:** Ještě třeba, když vedete ty rozhovory, snažíte se třeba po nějaký době
102 tam vnášet nějaký prvky náboženství, církve?
103 **R2:** Určitě, určitě, ono to nějak souvisí, protože já třeba jim řeknu, no víte, mě
104 hrozně pomáhá, když sem opravdu jako v nějaké jako špatné situaci, já se
105 prostě držím toho Krista, jo, někdo tomu říká jakkoli, a já se prostě držím jeho,
106 opravdu se snažím a mně to prostě hrozně pomůže.
107 **Lucie:** Myslíte symbolicky?
108 **R2:** Jasně.
109 **Lucie:** A modlitbu používáte?
110 **R2:** Určitě.
111 **Lucie:** To je hrozně významný, já jsem o tom ještě neslyšela, ale to asi začnu
112 používat.
113 **R2:** Vono je to docela dobrý, on nás jako taky drží, ale on se nám nevnučuje,
114 tak my musíme taky, tak člověk, když se nějak zorientuje v té špatné situaci,
115 tak nějak ví, čeho se chytit, takovýho nějakýho záchranýho kruhu. Tak
116 většinou i ta situace se nějak prosvětlí, osvětlí a otevře a najde se nějaký řešení,
117 jo, takže to tam takhle. Jo samozřejmě, my třeba většinou i když je to možný,
118 tak ke konci toho sezení se zeptám, jestli jim třeba nevadí Modlitba Páně, nebo
119 si třeba i zazpíváme nějaké popěvek a oni třeba to chtějí a není to třeba hned
120 úplně na začátku, je to až na časem třeba a já je stejně časem zvu vždycky na ty
121 neděle, tam máme takový vlastně skupinky a podle toho, přijde někdy 5, někdy
122 6 a ona ta kaplička totiž je malá, ona je vlastně z cely udělaná a na maximum
123 se tam vejde asi 7 lidí a máme takový pobožnosti, přičemž teda se čte i z Bible,

124 i se zpívá, i se modlí, já něco k tomu řeknu a pak dám prostor i jim, jo, aby se
125 k tomu nějak vyjádřili.
126 **Lucie:** Hm.
127 **R2:** A ono záleží na tom, jak se to sejde, někdy prostě i ty lidi, vlastně, kteří
128 vůbec neměli nějaké náboženské cítění, nebo nepřišli s tím, že by chtěli něco
129 takového, tak vlastně nad tím textem pouvažují a něco je napadne, a to je
130 vlastně právě taky docela obohacující, jo někdy je napadnou teda úplný hrůzy
131 taky jo, o pomstě a takovýchle jo.
132 **Lucie:** Aha.
133 **R2:** Takže to fakt musí se korigovat nějak, ale je to zajímavý.
134 **Lucie:** Oni můžou se k tomu vyjádřit, třeba čte se příběh, a oni můžou třeba
135 říct připomíná mi to to a to, jako metaforicky v tom smyslu...
136 **R2:** Co je napadne, cokoliv no.
137 **Lucie:** A hrajete třeba nějaký příběhy taky někdy?
138 **R2:** To ani ne, to se přiznám, že jsme ještě, chtěli jsme to dělat o Vánocích
139 třeba nebo tak, ale tak nějak jsme se k tomu nedostali.
140 Spíš hodně zpíváme, snažíme se hodně zpívat, a když někdo hraje třeba na
141 kytaru, tak se to snažím využít, tak ho zvu třeba i častěji, aby si procvičil tu hru
142 a pak zase na neděli, abychom měli nějakýho hráče, takže to se snažíme. Pak
143 jsem zjistila, že ten zpěv a ta modlitba, když je to možný, tak to opravdu to
144 prostředí tak nějak, já nevím, jak bych to řekla, nějak prosvětlí, prosvítí. Že
145 protože je to takový jako místo, kde vlastně, spíše je to spojený s takovou
146 jakoby temnotou, že jo a smutkem, a tím, že tam člověk vnáší takový něco
147 jinýho, tak to si myslím, že je dobrý.
148 **Lucie:** Ehm.
149 **R2:** A nakonec to člověk může vnášet i bez té modlitby třeba, bez toho zpěvu,
150 jo, i tou přítomností, ale když je ještě toto k tomu, tak si myslím, že je to ještě
151 lepší, že se to líp daří.
152 **Lucie:** Já teďkon asi přemýšlím, ještě k těm kaplanům, jestli vnímáte nějakou
153 změnu u vězeňský duchovní služby u kaplanů, v přístupu, nebo.
154 **R2:** Já myslím, že třeba teďko už ti kaplani jsou mnohem více vnímání, i z těch
155 vyšších pozic, jako opravdu potřební, že to určitě ze začátku takhle nebylo,
156 když se to prosazovalo, tak se to sice prosadilo, ale právě že na těch věznicích,
157 koukali na ty kaplany, co nám to tady poslali, že jo, a myslím si, že vlastně
158 teďkon jsou i rádi, že na těch věznicích že jako jsme, jako kaplani. Že jako
159 myslím si, že to je, ale to je vlastně, to, co jsem cítila v té mojí věznici, ten
160 pohled vlastně. Nebo třeba, když jsem nemocná, tak voni vždycky říkají a kde
161 jste byla, kde ste byla, a já jsem říkala, a vy jste si toho všimli jo? A voni říkali,
162 no, ubyla nám práce, (smích), oni si dělají jako legraci jako a přitom jsou rádi,
163 jako že taky, voni taky jsou to lidi, takže i ti vlastně ti bachaři, nebo, ti dozorcí,
164 když se člověk usměje, tak voni jsou taky rádi. Jo, za to, i za tohleto. Jo.
165 **Lucie:** Hm.

166 **R2:** Taky tam často jde i o nějakou mimoverbální, nonverbální komunikaci, jo
167 a i tím vlastně tam člověk působí, samozřejmě někdy je to těžký, ale já
168 odbíhám.

169 **Lucie:** Né, určitě neodbíháte, já si taky myslím, že to pro ně musí být těžký.

170 **R2:** Já teď vlastně vnímám tu práci těch dozorců, jako hodně těžkou, protože
171 oni mají většinou dvanáctky, jo, takže jsou tam třeba od 6 do 6, teďkon ještě
172 vlastně dojíždějí většinou, jo, takže vlastně, co z toho dne, už mají to nevim a
173 vlastně, pak mají sice nějaký volno, ale tak je to fakt hodně náročná služba.

174 **Lucie:** A vlastně rozdíl v tom, že jste říkala, že třeba vlastně odsouzení k nim
175 přistupují jako k nepřátelům, musí být taky těžký.

176 **Lucie:** Třeba pro vás aspoň mají, nějaký, když to řeknu, tak třeba přátelský
177 postoj, nebo nějak tolerantní, když už vás vyhledají, že jo, když to prostě oni
178 jsou pro ně radikálně...

179 **R2:** Taky si myslím, že to vlastně i ti vězni nějak rozdělují, někdy že říkají, no
180 ten je dobrej a ten není takovej, protože někteří ti dozorcí jsou jako takoví
181 namyšlení, jo, ale já si myslím, že to není, spíš taková maska, podle mě, aby
182 tam nějak přežili, taky, protože ono je to fakt těžká práce, mezi nima se
183 pohybovat a udržet ten pořádek, jo atak, takže je to docela těžká práce, a ještě
184 když dělají ty dlouhý služby, tak vlastně, taky váhají, aby se člověk vždycky
185 zachoval správně, takže to třeba taky není ani možný, že jo. Takže to spíš, já
186 jako vidím, že, někdy je mi líto ještě i těch dozorců víc, a já myslím, že oni to
187 cítí, já jim někdy řeknu, vy to máte taky těžký, že jo, a voni teď začnou, něco
188 říkat že ten to, a ten chce to a prostě, že vlastně, taky někdy...

189 **Lucie:** Že taky pak vnímají, že někdo uzná jejich práci.

190 **R2:** Takže jak jste se ptala, jestli působím i tam, tak já spíš tak jako namátkou,
191 ne že by za mnou chodili, ale spíš je to tak jako, třeba když jdu do práce, tak si
192 vyzvednu u dozorců knihu a tam mám napsaný ty lidi, a tak prohodíme taky
193 pár slov, co je novýho, nebo tak, a tak přitom, já myslím, že oni už si na mě
194 taky zvykli, a že jsou rádi, že tam nakráčím a že si třeba chvíli povídáme.

195 **Lucie:** Lidský rozhovor.

196 **R2:** Lidský rozhovor, nebo se třeba i zasmějeme, to taky patří i k tomu, a
197 trošku to tam jakoby. Takže to, trošku to tam se vylepší.

198 Ale je fakt, že člověk, když má svoje starosti a svoje bolesti, tak se někdy tahle
199 práce dělá těžce, jo, protože oni už čekají, jo přijde pani kaplanka, bude třeba
200 legrace, nebo něco a teďka mě se třeba někdy vůbec nechce, jo, ale nějak to
201 vdycky jde, samozřejmě.

202 **Lucie:** Hm.

203 **R2:** Akorát, když mi je samotný těžko, tak se tam moc nesměju, asi zrovna, ale
204 stejně musí být člověk nějak profesionálně jako odstříhnout se...

205 **Lucie:** To už k tomu bohužel asi patří, že jo.

206 **R2:** To asi má každá profese, že člověk nesmí nechat zasahovat ty svoje nějaký
207 smutky, do té práce, a někdy je to těžší, někdy to jde, někdy to nejde.

208 **Lucie:** Jako všude.
209 **R2:** No právě, takže myslím, že ještě jsem chtěla říct, že jak máme kaplanský
210 porady, máme 2x ročně, tam je vlastně hlavní kaplanka, vlastně všichni se
211 sjedeme a je tam třeba nějaká přednáška, jo, aby nás to všechny nějak
212 posunulo, taková vzdělávací a vlastně někdy přijde někdo z generálního
213 ředitelství a že on tu naši práci ocení, což si myslím, že vlastně vždycky
214 nebývalo, že to je až tak nějak v těch posledních letech, takže to si myslím, že
215 je takovej posun.
216 **Lucie:** A to ocenění, jak o něm mluvíte, tak myslíte si, že to je nějak otázka tak
217 5 let zpátky, nějakěj časovej posun.
218 **R2:** A tak to budě nějakějch těch 6 let zpátky.
219 **Lucie:** Takže Vězeňská služba uznala do jistý míry, nebo vlastně naplno
220 uznala, tu potřebnost, to že duchovní služba je naprostá součást vězeňskýho
221 systému.
222 **R2:** Jo, já bych řekla, že jo. Že už je to tak no, teď nevím, jestli je to už 5 let,
223 nebo 6 let, to by možná věděla víc kolegyně, nebo ti co jsou na tom generálním
224 ředitelství, tak by možná vám řekli přesněji, kolik let to je.
225 **R2:** Ale já to tak vnímám, že na těch poradách, jestli to není teda jen nějaká
226 formalita, ale většinou ne, když nám někdo přijde, poděkuje.
227 **Lucie:** To musí být hrozně milý.
228 **R2:** Tak je to jako docela takový příjemný.
229 **Lucie:** Ehm.
230 **Lucie:** Tak já přemýšlím, jestli bychom mohli na druhou otázku, jak jste
231 vnímala smysl a cíl vězeňský duchovní služby na začátku a jak to vnímáte
232 dnes.
233 **R2:** No, já si myslím, že se tak moc nezměnilo to moje vnímání.
234 **Lucie:** A jaký je vaše vnímání smyslu a cíle?
235 **R2:** No já si myslím, že, a to i dělám, že velký smysl má právě to doprovázení
236 člověka v tý těžký situaci.
237 **Lucie:** Ehm.
238 **R2:** Ať už teda se mi podaří ho nějak předělat, nebo ne, ale já se to, až tak
239 nesnažím, ani to nebyl nikdy můj šálek kávy, někoho předělávat, spíš trochu ho
240 naťuknout, aby ten člověk, aby se mu trochu rozsvítilo a aby třeba začal
241 uvažovat jinak, jo, tak to se snažím a to třeba jsem viděla i před tím, i teď.
242 **Lucie:** Ehm.
243 **R2:** Samozřejmě je ideální, ideální by bylo, kdyby ten člověk opravdu, ehm,
244 nějak nahlédl na ten svůj život a vydal se tou nějakou tou jinou cestou a měl
245 kde zakotvit, že jo samozřejmě, po propuštění, tak to je takový ideální stav. A
246 už aby se nevracel, jo, to je asi cíl jo, aby vlastně člověk působil na toho
247 člověka takovým stylem, nebo způsobem, aby už se nevracel.
248 **Lucie:** Ehm.

249 **R2:** Jo, takto působí asi i psychologové, nebo pedagogové a my to máme
250 vlastně společný z kolegy, že všichni se tam o toho se snažíme, někdy mám
251 pocit, že je to spíš takový to doprovázení a že se tam stejně vrátí. Že to není ten
252 cíl, že to tedy... až tak naplněný, jak bych si třeba představovala, ale tak je
253 pravda, že nám někdo v nějaké přednášce říkal, že třeba, kdybychom my na ně
254 nepůsobili, tak že by se vraceli ještě častěji. A ještě s horším paragrafem, takže
255 možná, že my tam působíme, tak to přece jen trochu zmírňujeme, takový to zlo,
256 který by se třeba jindy stalo.
257 **Lucie:** Ehm.
258 **R2:** Takže ten smysl to má.
259 **Lucie:** Když ještě jste mluvila o tom doprovázení, můžu to třeba chápat tak, že
260 i doprovázíte člověka, k nějakému uznání viny, když on o to má zájem, stává
261 se to často, že oni.
262 **R2:** No já bych řekla, že právě tohleto mě trošičku chybí, v té mojí práci,
263 protože takhle, když pracujete na vazbě, tak tam jsou většinou všichni nevinní,
264 jakoby.
265 **Lucie:** Musíte tak k nim i tak přistupovat.
266 **R2:** Musíte i k nim takhle přistupovat, ale je fakt, že oni třeba někdy,
267 nemluvíme o případu, ale oni si uvědomí v té kapličce, že vlastně, že něco
268 v tom životě dělali špatně, a nemusí to souviset s tím případem, ale třeba, že se
269 špatně chovali k manželce, nebo třeba, že se nestarali pořádně o děti, že třeba,
270 kdyby byli teď venku, tak, že by se teď starali, a že by to dělali jinak, jo, nevím
271 teda co je na tom pravdy, ale říkají to, tak já jsem tak nějak ochotná jim věřit,
272 jo, že to myslí upřímně.
273 **Lucie:** Ehm.
274 **R2:** Jo, že člověk, když je v úzkých, tak na něho dolíhají věci, a že mají třeba
275 spoustu času, tak jim to třeba dojde, tak si třeba řeknou.
276 **Lucie:** Myslím si.
277 **R2:** A pak mi třeba řeknou, no, myslím si, že jsem tady teďko nevině, ale asi
278 třeba to mám za tamto, jo, že jsem se nechoval správně.
279 **Lucie:** Aha.
280 **R2:** Ale to taky nebývá tak často, jako zase. Ale dost lidí, tak třeba, jo, ti muži
281 jsou takoví všelijací, že, že mají ty milenky různě a to, a tam to pak ze sebe
282 vysypou no, že vlastně je jim to líto, že vlastně tu manželku takhle podváděli, a
283 tak, jestli je to pravda, tak to nevím, ale každopádně to na ně doléhá.
284 **Lucie:** To je hrozně dobře, že mají nad sebou alespoň takovou to reflexi.
285 **R2:** No já si říkám, aspoň něco, aspoň něco. Ale teď jsem tam zrovna měla
286 jednoho, kterej vlastně říkal, no já se s tím nemůžu smířit, že tentokrát jsem nic
287 neudělal a jsem tady.
288 Říkal, já už jsem tady po pátý, ale před tím to vždycky bylo jako oprávněně,
289 tak to jako jsem vzal, ale...
290 **Lucie:** Aha.

291 **R2:** Tak to voni jako se s tím srovnaj, i když ani nevím, jestli na té vazbě to
292 přiznávají, i když vlastně zpětně říkají, no jo. Ale teďko, teď to nějak nemůžu
293 strávit, tak to je tady někdy, ale ono se to asi stane, že se člověk přichomejtně
294 k něčemu a oni jsou třeba na těch drogách různě závislí, nebo opilí a to člověk
295 pak se přichomýtně k něčemu, ani nevím jak, že jo a sedí.
296 **Lucie:** A když bych ještě řekla, jak to je, né teďkon na té vazbě, ale u
297 odsouzených, tak, tam se snažíte nějakým způsobem pracovat...
298 **R2:** S tou vinou...
299 **Lucie:** Hm.
300 **R2:** No popravdě řečeno, já mám pocit, že ani tam to jako moc, já jsem si
301 myslela, ale je pravda, že u těch odsouzených, ani není takový zájem do té
302 kaple chodit, my máme mnohem větší zájem, nebo mnoho zájemců máme na
303 vazbě, kde, vlastně voni prožívají ten stres s toho uvěznění a potřebují se
304 nějak trošku dostat jinam, kdežto na trestu už mají třeba práci většinou a mají
305 tam hodně aktivit, mají volný pohyb, takže, tam chodí poměrně jako málo těch
306 lidí, jo, nebo málo, na to, že je tam ta věznice velká, tak chodí jako míň,
307 samozřejmě, než na vazbě. Zase taky to není zas taková sláva, že by tam jako si
308 sypali ten popel na hlavu, tak já to takhle nemám, možná to mají třeba lidi,
309 nebo kolega, který zpovídá ty lidi, jo.
310 **Lucie:** Ehm.
311 **R2:** On dělá zpovědi, tak on možná, by vám řekl něco jiného, on to možná v té
312 zpovědi, mu toho řeknou víc, třeba.
313 **Lucie:** Než v těch rozhovorech.
314 **R2:** Ale třeba v těch rozhovorech taky třeba něco řeknou, ale není to tak úplně
315 jakoby...
316 **Lucie:** A stane se vám, že o tom chce třeba někdo cíleně mluvit?
317 **R2:** No, málokdy, ale většinou třeba. Co je teda hodně častý, tak že oni tu vinu
318 svalují na ty kamarády, a na ty svoje partnerky, anebo partnery.
319 **Lucie:** Na životní okolnosti.
320 **R2:** Na životní okolnosti, a na situaci a tak no, a já se s tímhletem snažím
321 pracovat a to se trošičku někdy posouvá teď já říkám, a kdo si ty kamarády
322 vybral, že jo a teď se snažím takhle pomalu, tak ono je to opravdu spíš
323 mravenčí práce, ale já si myslím, že trošku se ty náhledy pak mění, ale že to
324 není rychle, že opravdu...
325 **Lucie:** Že je to běh na dlouhou trať, je to na několik let.
326 **R2:** Jo, a voni pak zase, oni pak odejdou mě s té vazby, takže já už pak nevím,
327 ale my si dáváme s kolegama takový echo, půjde tam ten a ten, tak kdyžtak se
328 mu věnuj, nebo tak.
329 **Lucie:** Ehm.
330 **R2:** Takže voni vlastně můžou zase zakotvit jinde, když chtějí u toho
331 duchovního anebo zase mně, taky tam mám zase pána, kterýho zase mě tam
332 kolega doporučil, takže si my trošku tak jako ty lidi předáváme, takže oni

333 nezůstanou úplně bezprizorní, což je dobře, takže se může pokračovat, co jsem
334 neudělala já, nebo nestihla já, tak může zase někdo další, je to taková trošku
335 štafeta. Není to.

336 **Lucie:** Ehm.

337 **R2:** Jako člověk má rád, já bych byla i radši, kdybych viděla i přímo nějaký
338 výsledek, jo, ale ono to zas v týhle práci, zas tak moc není, ale mě třeba, já
339 jsem, taková skromná (smích) mě stačí i to, že vidím, že přijde **fakt (zesilněno**
340 **hlasem)** někdo, kdo na tom špatně i psychicky a pak odchází z tý kapličky a je
341 vidět, že se tak i trošku srovnal.

342 **Lucie:** Ehm.

343 **R2:** A může pokračovat dál, jo, oni to třeba i často říkají, vy nám prostě dáváte
344 sílu k životu, ale mě zase ta síla někdy ubývá, a nebo nevím z čeho vlastně jim
345 tu sílu dávám, protože mám pocit, že vlastně mám pocit, že žádnou sílu
346 nemám, jo, ale to právě to asi souvisí s tím, že tam nepůsobíme jen my jako
347 lidi, že ta síla nějak jako od Pána Boha, prostě tak nějak jako proudí k nim, tak
348 si to já vysvětluju, protože kolikrát člověk ráno vstane, a ono když to máte
349 jakoby od pondělí do pátku a někdy od neděle do pátku, pondělí, úterý jsem ve
350 věznicí, středa, čtvrtek v nemocnici, pak jsem od neděle zase do úterý ve
351 věznicí, a když to máte pořád, několik let, tak někdy přijde taková únava do
352 toho, někdy velká, a pak doma ještě nějaký starosti tak prostě nevím z čeho jim
353 tu sílu dávám, ale asi ještě pořád jo, nebo to právě nezávisí jenom na mě.
354 Kdyby to bylo jenom z těch lidských sil, tak možná ten člověk už by byl úplně
355 vyčerpanej. Ale tak nějak asi, když je to nějak v tom souladu.

356 **Lucie:** Když je tam nějak ta vyšší síla, tak asi...

357 **R2:** Tak to asi nějak povzbuzuje i mě, i je. Takže to je taky dobrý, tak jako,
358 taková trubka, přes. A to třeba i v tý nemocnici, tady zase dělám na LDNce,
359 taky tam, kolikrát to vidím tu proměnu těch lidí, ale pak se mi taky stalo, že
360 jsem odcházela od jedny pani, že teda odbíhám, úplně vyřízená a já už jsem to
361 cejtla u sebe, a pak jsem se podívala na sebe teda do zrcadla a tak jsem si
362 řekla, no potěš teda. To vypadám, že to fakt je vidět, že člověk se z těch sil
363 vydá. A tak.

364 **Lucie:** Já jsem o tom přemýšlela, že musíte mít hrozně náročnou práci, tím že
365 máte jakoby dva úvazky, ještě v nemocnici, ještě ve vězení.

366 **R2:** Ale to jsou půlky dvě.

367 **Lucie:** Ale stejně, přeci jenom, kdybyste to měla proložený jinou prací, v jiné
368 oblasti, ale takhle to musí být hodně náročný. To musí být hodně na psychiku.

369 **R2:** Já to takhle vlastně dělám tři roky, a občas uvažuju o tý změně už nějaký,
370 ale ještě chvílku, mě to zase už vyhovuje a já jsem zjistila, že vlastně už nevím,
371 co bych si vybrala. Já mám ráda obojí, kdybych si měla vybrat jedno, tak já
372 nevím, co bych si vybrala. Jo, to chvílku vyhrává to vězení... Takže zatím to
373 budu ještě takhle dělat společně...

374 **Lucie:** Dokud budete mít síly...

375 **R2:** Je to o tom, že teď jsem se cejtila sama taková vyčerpaná, trošku, ale to
376 bylo i tím, že člověk třeba někdy přechází nachlazení a takovýhle věci a to taky
377 hrozně vyčerpává, tak jsem si říkala, že člověk by se měl dávat do pořádku
378 sám, aby pak mohl sloužit těm ostatním.

379 **Lucie:** To určitě. Snažíte se tím nějak řídit?

380 **R2:** Snažím se, snažím. No, ale víte to, někdy to taky nejde, tady je potřeba,
381 nebo někdo se hodně nemocný, nebo tak, tak člověk jde za těma lidma no,
382 takže.

383 **Lucie:** A třeba ve vězení, oni o tom vědí, že pracujete ještě v nemocnici, já
384 myslím, třeba, jestli na skupině to říkáte třeba? Nebo jestli oni i třeba mají o to
385 nějaký zájem?

386 **R2:** Jo, jo, to oni vědí, protože já třeba, i to tom někdy mluvíme, a já někdy,
387 když oni si třeba hodně stěžují tak já říkám, víte, co vy jste tady uvěznění, to
388 je pravda, ale můžete aspoň chodit, třeba, ale já mám třeba hodně lidí, že jenom
389 leží a nemůžou vůbec nic, a teď voni koukaj pak třeba říkaj, a kolega má i
390 mladý lidi, kerý už se třeba nikdy nepostaví, a já tím nechci strašit, ale ono je
391 to pak zajímavá, a takže to takový těžký téma. Já je jakoby tím trošku zatížím, ale
392 oni pak za chvílku si řeknou, no jo, ale dyť mi jsme na tom líp. Kolikrát to řekli
393 jo, vlastně.

394 **Lucie:** Hm.

395 **R2:** No jste mladší, že jo, a ještě můžete něco změnit, až vyjdete odsud, tak
396 máte zase ještě kus života před sebou a i ty možnosti, když budete chtít, že jo,
397 sice voni vždycky si říkaj, nebo nadávaj, prostě, si stěžují, že vlastně, když
398 mají záznam v rejstříku trestů, tak že už teda moc možností nemají, což, teda
399 do jistý míry je pravda, jo, to jako jo, že jo, nebo když maj velký dluhy, já teď
400 vyjdu a nemají kam jít, tak to je pravda. Ale já právě vždycky říkám, že když
401 někdo fakt hodně chce, tak že ty církve tady jsou, neříkám že každá církev je
402 otevřená a připravená, že by jim pomáhala, ale tu a tam jako jsou ty možnosti.
403 Armáda spásy se zabývá taky tou pomocí.

404 **Lucie:** Ehm.

405 **R2:** A jako, myslím si, že když někdo hodně chce, tak že to de, se nějak jakoby
406 postavit, s pomocí těch druhých na ty nohy. Ale fakt je ten, že tam většinou
407 v tom vězení jsou ty osoby narušené, maj takový ty poruchy osobnosti, jak se o
408 tom hodně píše a ono to pak jde těžko, jo ta změna. Jo, že my vlastně
409 pracujeme s narušenýma lidma a takže já ani tak nepočítám s takovýma
410 obrovskejma změnama, ale i každá ta změna k lepšímu je vlastně dobrá.

411 **Lucie:** No, právě...

412 **Lucie:** Mě k tomu i napadá, že jak jste o tom mluvila, jak jim to říkáte, co
413 v nemocnici, nebo tak, že už musí vést k nějaký změně, hodnot, něco alespoň
414 přemýšlení nad tím.

415 **R2:** Jo jo, to jo no, to já doufám, že no. Vono taky jak kdo no, ale trošku
416 uvažujou no. Já se právě snažím i takhle po kouskách i do nějakýho hovoru,

417 právě, tam člověk něco vsune, a říkám si, že to jsou nějaká taková semínka,
418 která někdy vyklíčí až pozdějc, když už tam nebudou, ani, jo, že si třeba
419 vzpomenou, pak v nějaký situaci třeba na něco, na nějakou myšlenku, protože
420 já to třeba taky tak mám, že třeba člověk má hodně věcí v hlavě, a pak v nějaké
421 situaci mi vyskočí něco, co jsem někde kdyby někde slyšela a ono mi to
422 pomůže třeba v té chvíli, tak já jsem si říkala, třeba oni to tak mají také, takže
423 třeba snažíme se třeba zasmát, ale i jako těmi vážnými věcmi se zabývat. Když
424 oni zrovna teď říkali, pani farářko, my toho máme dost, my tady pořád
425 přemýšlíme, tak já říkám, no, jo, ale se mnou budete trochu jinak zase jo, tak
426 zase, aby to bylo trošku jiný, a to oni pak vezmou.

427 **Lucie:** Hm.

428 **(chvilkové ticho)**

429 **Lucie:** Proč podle vás vězeňská duchovní služba existuje?

430 **R2:** No, já myslím, že ona existovala vždycky, akorát, že za komunismu, se to
431 nějak přerušilo, takže, no protože asi tam jsou i lidé s těmi náboženskými
432 potřebami, a dříve chodili kněží, že jo, do té věznice, i když nevím, třeba, jak
433 to bylo dříve, jestli se, před tím komunismem věnovali všem, nebo jen těm,
434 který třeba projeví nějaký zájem o to náboženství, o to křesťanství, to nevím
435 přesně, já myslím, že ti kněží, to bylo vždycky součást vězeňství.

436 **Lucie:** Teď to získalo nějaký právní ukotvení, vlastně. Práci, která má tradici,
437 vlastně teda hodně hlubokou, teda.

438 **R2:** Tak asi tak. Víte co, ono když byste se zeptala, proč já jsem to šla dělat.

439 **Lucie:** To je další otázka právě, čtvrtá, proč vy tohle děláte.

440 **R2:** Tak ale, k té předchozí ještě, já si myslím, že to prostě, že asi všichni to
441 dělají, že chtějí někomu pomoci.

442 **Lucie:** Ehm.

443 **R2:** Že je to prostě způsob pomoci. Toudletou cestou to taky jde, a zase jako, a
444 když někdo opravdu chce, se modlit a do té Bible pronikat, tak, že od toho je
445 teolog, takže to vlastně děláme.

446 **Lucie:** Možná mě k tomu jenom napadá, většina lidí... proč..., ale jak jste
447 říkala, způsob pomoci, tak, že vlastně může být pro některé lidi, těžko
448 pochopitelný, proč teda způsob pomoci, zrovna s odsouzenými, který většina
449 lidí zavrhne.

450 **R2:** No, tak to jsou taky lidi.

451 **Lucie:** Hm.

452 **R2:** No, já mám právě dojem, že ti lidi, kteří dělají třeba nejvíc toho zla, tak, že
453 ti potřebují nejvíce pomoci. Já to tak nějak vidím, já se totiž na ně koukám jako
454 tady na ty lidi nemocný, tak oni jsou taky nemocní, ale jinak. Jo, taky, je to
455 nějaký jiný druh nemoci.

456 **Lucie:** Ehm.

457 **R2:** Když někdo dělá zlo, nebo je mu jedno, že ti ostatní kvůli němu budou
458 trpět, tak to je nějaký prostě, nějaký...

459 **Lucie:** Myslíte, že oni to dokážou po nějaký době vidět, že třeba někomu
460 ublížili, nebo někdo kvůli nim trpí, trápí se?
461 **R2:** Podle toho, jakou mají tu poruchu, někteří jo, někteří asi ne. Někteří asi
462 třeba, mám pocit, že někteří ti některý třeba vrahové, ve Valdicích, se kterými
463 pracuje kolega, tak, že ten asi ti, asi někteří když jsou třeba nájemní vrahové,
464 tak ti asi si nedělají s tím starosti. A jako nedělám si iluze, že by vlastně jako se
465 něco v nich pohnulo, ale zase na druhou stranu si myslím, že ten pán Ježíš
466 Kristus, tak že ta síla, je dost mocná. Jo, takže kdyby se mu zachtělo, a kdyby
467 to nějak jako bylo v souladu, tak, že by to asi i šlo, ale to by byl asi i opravdu
468 zázrak. Jo, protože opravdu u těch lidí, kteří jsou, se tak jako narodili
469 s takovým nějakým handicapem, jakoby necitlivostí vůči bolesti druhých, tak
470 s tím se těžko lidsky jako pohne. A s toho duchovního to si myslím, to já jsem
471 zase otevřená, to já si myslím, že jsou možný zase různý věci, i proto třeba, já
472 jsem si vlastně chtěla trošičku i ověřit, jestli, jak to funguje, jestli tam jako ty
473 změny jsou, jaký změny, jestli to má smysl a tak.
474 **Lucie:** Ehm.
475 **Lucie:** A má to podle vás smysl?
476 **R2:** Smysl to má určitě, taky jak jsem už řekla, ty změny nejsou takový, jak by
477 třeba si člověk představoval, ale nicméně není všechno v číslech a tak to při té
478 duchovní práci, to ani vyčíslit všechno nelze a to je i na sboru, někdy, když je
479 člověk na sboru, tak tam věnuje tolik energie a vlastně taky třeba ten výsledek
480 tolik nevidí u nějakýho toho člověka. Když máte i třeba vlastní děti, tak to,
481 vůbec pociťujete, tak se hodně věnujete těm dětem, někdo se věnuje hodně a
482 taky pak ty výsledky jsou jiný, než... ale tak to v tom životě je, že se to nedá
483 vyčíslit mnohdy, a není to ani přímo úměrný. My se třeba o něco snažíme a
484 teďko vlastně by člověk čekal, že přímo úměrné té snaze bude ten výsledek, že
485 jo, ale ono to tak není, ono to bohužel většinou tak není.
486 **Lucie:** Hm.
487 **R2:** Ale tak se nepřestaneme snažit, že jo.
488 **Lucie:** Já se vás ještě zeptám, mě k tomu napadlo, že jo, jak jsme mluvili o
489 těch Valdicích teďko, tak převážně na Pankráci jsou?
490 **R2:** Tam jsou v tom trestu, tak jsou ty majetkové delikty, občas nějaký násilný,
491 ale na vazbě jsou všichni.
492 **Lucie:** Ehm.
493 **R2:** Na hoře máme třeba bezpečák, a tam ty vrahové jsou, třeba, že já vlastně
494 pracuju se všema.
495 **Lucie:** I třeba s těma vrahama?
496 **R2:** I třeba s těma vrahama. Že vlastně u nich, s nima se pokud jde o tu vinu,
497 pracuje dobře.
498 **Lucie:** Aha.
499 **R2:** Jo, protože...
500 **Lucie:** Ehm.

501 **R2:** Když je to evidentní, že se s toho nevykrotí, že jo, tak tam to prostě,
502 nebo, když už tam jsou, třeba taky přišel odsouzený vrah a byl ještě na vazbě,
503 no tak vlastně, tak oni jsou ochotní o tom mluvit, a tíží je to, ještě jsou citlivý
504 třeba, jo, který nejsou bez toho charakteru.
505 **Lucie:** Ehm.
506 **R2:** Bez toho svědomí, někteří jako jsou, někteří nejsou, tak některé to pak tíží
507 vlastně, tak o tom chtějí mluvit.
508 **Lucie:** A co vy třeba řeknete, když, když potřebujete, ehm, samozřejmě, že
509 s tím činem nesouhlasíte, ale jak to jakoby řeknete tomu člověku? Nebo... aby
510 on jako cítil, že jako člověka ho vnímáte sobě rovného, ale zároveň,
511 nesouhlasíte s tím činem.
512 **R2:** Hm, tak to je takový celkem evidentní.
513 **Lucie:** Řeknete to třeba na rovinu?
514 **R2:** Určitě. No, ale tak to ani není potřeba, to voni vědí, jak já se na to dívám,
515 že to neschvaluju, já to i jinejm to říkám, že to neschvaluju, ale nejsem tady
516 jako soudce.
517 **Lucie:** Ehm.
518 **R2:** Ani policajt, ale jsem tady kvůli něčemu jinému jo, a voni vlastně to vědí,
519 že to neschvaluju, ale že s nimi budu mluvit, a že se na ně dívám jako na lidi.
520 **Lucie:** Můžete v tom rozhovoru mít prostor třeba na vyjádření nějaký lítosti?
521 Nebo pokání.
522 **R2:** Hm, no, jistě, tak to oni se můžou vyjádřit, že jo, to jo, a já jsem tam měla
523 třeba jednoho, kterej říkal, no mě to pán Bůh ani nemůže odpustit. Jo, tohle, co
524 jsem udělal, a já jsem ani nevěděl, jestli tady můžu přijít, jo.
525 **Lucie:** Aha.
526 **R2:** Takový jako zábrany, že když je teda vrah, tak že tam ani nemůže. A já
527 jsem říkala, no víte, co, já si myslím, že zrovna vy tady potřebujete. A že ty
528 kostely nejsou pro ty čistý lidi, tak jsem mu nějak vysvětlila, a že všichni
529 vlastně nějak jako na určitý rovině, se proviňujeme, třeba i jenom v hlavě, jo, a
530 občas každého něco napadne, a nemusí to být nic hrozného, ale i třeba někdo
531 závist jo, nějaká taková lehoučká, jo, pak se to rozjede, prostě, jsou různý
532 takový uvnitř věci, takže jako nikdo nejsme úplně čistej, před tím...
533 **Lucie:** Možná, jak jste říkala, ten pocit, že on se bál přijít, tak možná bude mít
534 víc lidí takovej pocit, že se bojí přijít. Třeba oni mají strach přijít, protože
535 vlastně...cítí vinu.
536 **R2:** Ale, to už bylo dávno, tohle, a teď si myslím, že je to taky lepší, že vědí,
537 že je neukousnu, oni si to totiž rychle řeknou. Vono, tam je to taková
538 slepičárna, já bych řekla, mužská věznice, to je hrozná slepičárna, jo (smích),
539 tam ty, chlapi jsou hrozný drbný.
540 **Lucie:** Aha.
541 **R2:** Voni si řeknou, všechno, já kolikrát se dovím, co jsem kde říkala, kdy, jo.
542 **Lucie:** Aha.

543 **R2:** Já si říkám, tak to je zajímavý, že se to k vám dostalo (smích).
544 **Lucie:** Ale, tím, že si to řeknou navzájem, tak můžou i nějaký lidi, i třeba zase
545 inspirovat k tomu, aby přišli.
546 **R2:** Určitě no, mě se kolikrát stane, že jdu jako po chodbě, a potkam někoho, a
547 oni teda nesměj mluvit, a někdy mi řeknou, a vezmete nás, a kdy nás vezmete,
548 jo.
549 **Lucie:** A takovýdle zájem od nich jste cítila vždycky, nebo to je já nevím až...
550 **R2:** Ale tak jo, tak to zase od těch vězňů jo, akorát, že, někdy trvá, třeba, než
551 voni je zapíší, ti dozorci, oni je zapíší třeba za dva, za tři dny, co voni se
552 nahlásí, jo. To takhle bylo, teď už to tak není, teď už je to lepší. Ale ty začátky
553 byly takový všelijaký, no.
554 (Pomlka)
555 **R2:** Ale proč já to dělám, vlastně.
556 **Lucie:** Proč vy to děláte?
557 **R2:** To jsem vám ještě neřekla...
558 **Lucie:** Vlastně, to je možná taková intimní otázka, kdybyste nechtěla,
559 nemusíte na ní odpovídat.
560 **R2:** Já myslím, že né, že to je takový možná skoro prozaický, že já jsem
561 vlastně po mateřský, já jsem byla dlouho na mateřský doma, s dětma, dvěma, a
562 vlastně jsem chtěla, a hledala jsem půl úvazek a v církvi zrovna nebyl, tady
563 v Praze, a já jsem si říkala, já už bych chtěla něco dělat, a zrovna v televizi byl
564 pan Pivoňka, Na plovárně a von tam s Markem Ebenem si povídal o té
565 duchovní službě ve věznici.
566 **Lucie:** Ehm.
567 **R2:** No, a mě to tak jako zaujalo, já jsem si říkala, to je jako zajímavý, to bych
568 třeba, možná i, ale ještě jsem nad tím nepřemýšlela, tak úplně vážně a potom
569 vlastně jeden kolega z Ruzyně Daniel Pfann, to je můj spolužák z fakulty,
570 kaplan na Ruzyni, tak zase byl u nás ve sboru na Jarově, a měl přednášku o té
571 svojí práci a to už jako jsem tam bedlivě poslouchala a ono mě to zaujalo ještě
572 víc a tak jsem chvíli koukala na internet, a teď jsem tam našla, že je nějaký
573 kurz, nástupní kurz VDP, pro dobrovolníky vlastně ve věznici a to, a měla jsem
574 čas, a to bylo na tři dny, a já jsem si říkala, tak to pojedu, pojedu to zkusit a
575 uvidím, tak tam mě to ještě nějak víc otevřelo oči, a pak nějaká taková souhra,
576 jakoby věcí. Ale hlavně, já nějak asi to mám v sobě, že vlastně, že taková ta
577 pomoc lidem, že mě to prostě baví a že mě baví právě i třeba pomáhat tam, kde
578 to není třeba tak vidět, nebo to není nějak oceněný, protože ty lidi to potřebují
579 nejvíc, ale to vám řeknu, že nevím, proč to tak mám. To jako na to nejde
580 odpovědět, ale to nějak je jako asi ve mně.
581 **Lucie:** Tak možná, asi, jak jste řekla, že to vnímáte, že tam je to asi nejvíc
582 potřeba, možná tím, že je na ně nejmíň, na jednu stránku, že je na ně... nejmíň.
583 Že tam ta práce je nejmíň oblíbená, ale může být nejvíc potřeba.

584 **R2:** No, tak já to беру i jako takovou přednost, že mnoha lidem, by to třeba i
585 vadilo, a já jsem za těch 7 let zjistila, že mně to vůbec nevadí, že já dokážu i
586 s tím vrahem sedět, povídat si, někam se třeba i dobereme a někdo by ani už
587 neseseděl s tím vrahem.
588 **Lucie:** Určitě.
589 **R2:** Jakoby, že opravdu hodně lidí to tak má.
590 Já se jim vůbec nedivím, já teda naštěstí to takhle nemám, já v tu chvíli tam
591 vidím nešťastného člověka, kterému se zhroutil život.
592 **Lucie:** Hmm.
593 **R2:** A teď vlastně, co dál, ale zase na druhou stranu vím, že pán Bůh i pan
594 Ježíš dávají naději, a že ten Ježíš taky jako nelámal hůl nad těma lidma.
595 **Lucie:** Hm, hm.
596 **R2:** A že třeba mě hodně oslovuje takový to povolání celníka, to byl vlastně
597 vyděrač a zrádce, jo, vlastizrádce a ti židé na něho koukali jako na úplného,
598 prostě jo, nějaký odpad té společnosti a Ježíš si ho zavolaal, a on byl jeho
599 učedník, takže tadyto mě to jeho působení vlastně jeho je takovým vzorem jako
600 určitě.
601 **Lucie:** Ehm. Ježíšovo působení?
602 **R2:** Určitě i mezi těma jako celníky jako, nebo mu vyčítali ti farizeové, jako
603 říkali, no podívejte se, váš mistr jí s celníky a jinými hříšníky, prostě to je
604 **vrchol (zdůrazněno hlasem)**, jako tohleto, jo, a on říká, lékaře nepotřebují
605 zdraví, ale nemocní.
606 **Lucie:** Hm.
607 **R2:** Takže toto je takový prostě pro mě. Čeho já se držím, myslím, že to v té
608 práci jako používám.
609 **Lucie:** Lékaře nepotřebují zdraví ale nemocní.
610 **R2:** No...
611 **Lucie:** Je to takový vaše motto do jistý míry?
612 **R2:** Jo, asi jo. Asi pro tu práci určitě. Ale jinak ještě taky co mě vlastně i
613 oslovuje, jak jsou třeba u Izajáše, nějaká vlastně proroctví, ale já nevím přesně
614 teďka, jak to je, přesně, ale takový osvobození člověka, že on má ty pouta a
615 tam vlastně osvobodí člověka, osvobodí zajatce, ale tam je to myšlený, zajatce
616 hříchu, třeba.
617 **Lucie:** To vlastně metaforicky řečeno, jsou uvěznění, zajatci hříchu.
618 **R2:** Jo, jo, právě.
619 **Lucie:** Hm.
620 **R2:** No a to právě se může, stát i v tom vězení, že i když jsou uvěznění, tak
621 můžou jakoby Kristem, být osvobozeni, ale to se tak jako často teda nedaří, ale
622 no... Možná, že se to i daří v tom, že oni na chvíli jsou volní a jsou
623 osvobození z těch svých myšlenek.
624 **Lucie:** Hm.

625 **R2:** Takže jakoby to osvobození, těch lidí, se tam děje, ne tak markantně a
626 razantně, že by se obraceli, k tomu pánu Bohu, ale alespoň takhle po kouskách.
627 Takže jsem to chtěla zkusit, na začátku to bylo to, že jsem hledala půl úvazek,
628 přičemž ráda pomáhám lidem a vlastně jsem chtěla pak zkusit i něco, mimo tu
629 církev a tadyto mě oslovilo, a říkala jsem si, že to zkusím, pak jsem vstoupila
630 právě do VDP, začala jsem chodit, na Pankrác a hnedka vlastně od začátku mě
631 to jakoby bych řekla, že mi to sedlo. Ale, je fakt, že si myslím, že kdyby pán
632 Bůh mě neposiloval, takhle to řeknu frázovitě.
633 **Lucie:** Ehm.
634 **R2:** Tak, že asi by se mi tam třeba tak nechtělo, nebo že asi bych to nezkusila,
635 jakoby.
636 Asi si myslím, že něco z hůry je, že vás to jako tak nějak nasměruje, jo, že já to
637 tak mám, že jsou takový různý střípky, možná to tak má každá, a ty nějak
638 působí, a pak nějak s toho něco vzejde. Není to jako, že by to byla taková, teď
639 půjdeš do vězení a že tak nějak postupně se to vykristalizuje, no.
640 **Lucie:** Hm.
641 **R2:** Pak jsem vlastně po nějakých 3 letech, dala ještě další zase, jsem chtěla,
642 abych pracovala na plno, protože půl úvazek, to nestačí, a tak jsem hledala
643 vlastně zase nějaký další místo a zase jako na tý faře, nebylo, jo tady je to
644 celkem obsazený a dojíždět někam se mi zase nechtělo, to ta práce je taková
645 divná, když se dojíždí někam na faru. No, a byl inzerát vlastně na evangnetu,
646 že hledaj nemocničního duchovního, a tak jsem šla tady na konkurz, protože
647 tenkrát probíhaly konkurzy, a říkala jsem si, no voni mě stejně asi nevezmou
648 (smích), tak jsem to šla zkusit a voni mě vzali no, tak teďka dělám obojí, ale
649 řeknu vám, že jako opravdu jednoduchý to není, no. Jednoduchý to není, že
650 jsou takový různý chvíle, kdy opravdu to vyčerpání je veliký a pak zase. No,
651 ale já si myslím, že to je moje chyba, jo, že vidím tu chybu v sobě, že abych se
652 občas naučila i relaxovat, že to je důležitý.
653 **R2:** A abych uměla vypouštět z hlavy taky některý věci.
654 **Lucie:** Což věřím, že není snadný, když máte hodně lidí.
655 **R2:** Ale zase se pak přeorientuju na to doma. A je to vlastně dobře, že začnu
656 řešit něco jinýho, a toto vypustím.
657 **Lucie:** Což si myslím, že je třeba, to vypustit.
658 **Lucie:** Já se vás ještě zeptám, poslední tři otázčky máme, tak snad jedna bude
659 trošku obsáhlejší, ty dvě, to už bude asi taková chvílička.
660 **Lucie:** Kdy jste měla dojem, že vězeňská služba něco přináší a má smysl?
661 **R2:** To já mám asi pořád.
662 **Lucie:** Možná i těma drobnýma krůčkama, nějak, jak jsme o tom mluvily.
663 **R2:** Vězeňská duchovní služba, myslíte?
664 **Lucie:** Jo, jo, řekla jsem to špatně, omlouvám se.
665 **R2:** Vy jste řekla vězeňská služba, to nevadí, to nevadí.
666 **Lucie:** Určitě, pořád se to točí okolo duchovní.

667 **R2:** To já mám pocit, že to má smysl pořád. To je otázka no, to je asi otázka
668 případ od případu, kdy si člověk už nějak ty lidi asi zase trošičku rozdělí a já se
669 teda věnuju všem, ale někdy si tak řeknu u někoho, no tohle nemá smysl, ale
670 jakoby, né že nemá smysl, jako se mu věnovat, ale nemá smysl ho tady brát na
671 hodně dlouho. Protože on to třeba jenom využívá a zabíjí čas tím, jo, a bere čas
672 ostatním třeba.
673 **Lucie:** Poznáte to, že tu službu jenom někdo využívá, třeba?
674 **R2:** To se snažim, no, tak jako já si myslim, že to poznám, to víte, ale někdy
675 dělám, že jsem to nepoznala, a věnuju se jim normálně. Stejně ale, věnuji jim
676 třeba kratší čas, nenechám je, aby mi tam ten čas ubírali třeba ostatním, keří
677 třeba mají opravdu zájem. Na sobě pracovat, jo. Snažim se rozeznat ty lidi,
678 kterejm na sobě opravdu záleží, já neříkám, že na změně, nebo na nějakym
679 bůhvíjakým obratu, ale, no kteří chtějí na sobě prostě pracovat, tak těm dávám
680 přednost. Zase jich tolik není, tady popravdě řečeno, ale to zase není ani tak
681 v normálním životě, že myslim, že lidi, keří chtějí na sobě pracovat je fakt
682 málo, že většinou lidi říkaj, no ten by měl změnit to a ten by měl změnit ono, a
683 viděj to u těch druhých.
684 **Lucie:** A ne u sebe.
685 **R2:** Což je taky jako, já teda jsem ochotná pořád na sobě pracovat, aspoň
686 trošku, tak to si myslim, že je teda dobrý.
687 **Lucie:** Možná to pak třeba z vás cítí pak i ti odsouzení.
688 **R2:** Možná. Možná, že jo no. Ono nakonec příklady táhnou se říká, no.
689 **Lucie:** A čím by se podle vás dal smysl a cíl vězeňský duchovní služby
690 podpořit?
691 **R2:** No, já myslim takhle, že co chybí, tak chybí trošku taková ta následná
692 péče u toho člověka, kterýho pustí ven. Že to nějak u nás není domyšleno, ani
693 ty církve nejsou ani až tak jako jo, zase nakloněny, to byste se divila jak prostě
694 i ty lidi z církve, maj takový nezájmy, nemaj zájem o to, nějak třeba se zapojit,
695 že by třeba pomáhali někomu po propuštění. Lidi spíš...
696 **Lucie:** Možná jsou tam velký bariéry, si myslim.
697 **R2:** Asi, no, určitě. No.
698 **Lucie:** Protože je to taková velká nálepka, no.
699 **R2:** Ale já to chápu, že to tak je, ale tohle to bych řekla že trošku chybí, taková
700 ta spolupráci té duchovní služby s těmi, kdo jsou venku a který třeba pomáhají,
701 že by možná stálo za to, i teda jako, já si to říkám pro sebe, více si jako
702 nastudovat, kdo se věnuje těm odsouzeným po propuštění, abych měla jako,
703 abych mohla těm lidem i dát jako nějaký adresy jako, kam se můžou obrátit.
704 **Lucie:** To si myslim, že musí být hrozně důležitý.
705 **R2:** A to vidím u sebe jako takovej jako handicap, ale to myslím, že není jen u
706 mě, já myslím, že pár kolegů se zabývá těmi propuštěnými a já se přiznám, že
707 už na toto nemám nějak jako kapacitu, ale že bych toho chtěla vylepšit, abych

708 toto věděla. I když já třeba jim doporučuju něco, třeba tu Armádu spásy, nebo
709 tam je Naděje, když byste neměli kam.
710 **Lucie:** Hm.
711 **R2:** Jako domu si je vzít nemůžu, že jo, všechny. Takže jako trošku jim řeknu
712 něco, ale i někdy si dáme kontakty a oni můžou třeba i napsat, nebo jsme si
713 třeba i smsku napsali, nebo třeba mi dodneška posílají dva propuštění a těm se
714 zrovna docela daří, nebo daří, mají, kde bydlet a pracujou. To je vlastně takový
715 ten výsledek.
716 **Lucie:** To si myslím, že pro vás musí být hodně cenný, že to vidíte, že to
717 opravdu někam vede.
718 **R2:** Že to nebylo marný, ta práce s nima.
719 **R2:** Jeden taky mě studuje, jak tady byl vlastně rok u mě, tak studuje na
720 Ruzyni, teologickou fakultu.
721 **Lucie:** Katolickou?
722 **R2:** No, oni tam vlastně otevřeli tu fakultu, takže to jsem měla tady, nevím jak
723 teďka, ale on byl takovej chytrej, takže já si myslím, že on bude už za chvíli
724 končit tu fakultu. Tak to mám taky radost s toho, přitom on jako byl nevěřící,
725 nebo studoval tak nějak i nepřesvědčenej, ale to si myslím, že nevádí, že buď
726 se něco může otevřít i během toho, a i kdyby ne.
727 **Lucie:** I tak je to úžasný.
728 **R2:** A že to to třeba někam posune, zase, takže jsou jako nějaký výsledky,
729 když nad tím tak jako uvažuju. Tak občas jako něco je, že se zadaří, takže.
730 Taky jeden člověk co byl na vazbě dlouho, pak ho propustili, pak byl nemocný,
731 tak taky teďka začal pracovat a tak žije tak nějak normálně, i se uzdravil, tak
732 mám radost. Takže občas něco jako.
733 **Lucie:** Zadaří se.
734 **Lucie:** Ještě poslední otázka, co by ještě podle vás mohlo přispět k naplnění
735 toho cíle, tý duchovní služby?
736 **R2:** Možná, kdyby bylo více kaplanů (smích).
737 **Lucie:** Víceúvazkových třeba i?
738 **R2:** A ty věznice, kde není i ten kaplan, tak že by, kdyby to šlo, tak že by tam
739 byl, no, tak tohle to. A ta spolupráce ještě s těmi asi neziskovkami, že jo, pro tu
740 větší spolupráci, to by asi prospělo, a asi i s církví, nebo se sborem.
741 (pomlka)
742 **R2:** Třeba taky kolega katolický, on má různé adresy na ty komunity, no, jak
743 bych to řekla slušně, no pro feťáky prostě, tak ten jeden, to bylo moc pěkný,
744 tak on žije vlastně v nějaké té komunitě a asi se mu daří docela. Tak i toto
745 možná. Jako já mám pocit, že i tadytěch lidí pod vlivem a ti co fetujou je moc a
746 já se přiznám, že tohle to já úplně tak jako moc neumím, já se na to
747 nespecializuji, ale tadyto je velká potřeba, jo s tadytěmahle lidma umět
748 pracovat.
749 **Lucie:** Ve věznici?

750 **R2:** Ve věznicí no a pak i mimo. Protože mám pocit, že za mnoho těch
751 trestných činů můžou právě tadyty návykové látky, protože nemaj peníze, tak
752 musej přepadat a krást a potom už je to začarovaný kruh a těžko se s toho
753 dostává. Tak možná i více takových pracovníků, v té duchovní službě, kerý se
754 specializují zrovna na toto. A to odvykání, oni se v tom vězení nemůžou
755 k tomu dostat, takže tam nefetují, ale pak vyjdou ven a zase jako začnou. Takže
756 podchytit tadyty lidi, aby nezačali, ale to je taky malý procento, ale i to stojí ta
757 to, a věnovat se jim.

758 **Lucie:** Hm.

759 **Lucie:** Ještě mě napadá, je něco z toho duchovního rozměru, směru co by
760 pomohlo při tý práci?

761 **R2:** To nevim teď.

762 **Lucie:** Nějaký metaforický hraní třeba? Jestli ne, tak jako.

763 **R2:** Ale né, tak jako to hraní, to je dobrej nápad, jo, třeba někdy, když jsou lidi
764 na to vhodný. Určitě ještě nějak jako naučit se používat tu bibli pro ty civilní
765 lidi, protože my jsme někdy učení tou církví, ty duchovní, když jako vyjdou
766 z té církve tak jako používají hodně to názvosloví, nebo ty pojmy církevní a to
767 třeba není tak srozumitelný, tak spíš třeba vyjít z tadyhle toho a tak nějak se
768 učit na té jejich rovině.

769 **Lucie:** Takže spíš třeba používat.

770 **R2:** Míň toho nesrozumitelného názvosloví, církevního. Todleto bych řekla.
771 Tak, že to jde právě se přiblížit tomu člověku tímhletem stylem.

772 **Lucie:** Je ještě něco, co byste chtěla zmínit, na co jsem se třeba nezeptala, a co
773 je pro vás důležitý?

774 **R2:** To spíš vy se třeba pak ozvěte, kdyby třeba to bylo nesrozumitelný.

775 **Lucie:** Moc děkuji, děkuju.

Příloha 9 - Rozhovor 3: Mgr. Michael Martinek, Th.D.

- 1 **Lucie:** Děkuji, že jste souhlasil s rozhovorem.
- 2 **Lucie:** Já nevím, jestli se ještě na to díval, na tu strukturu těch otázek, jak jsem Vám posílala.
- 3 **R3:** Ne, to už jsem se nedíval.
- 4 **Lucie:** Tak to je jedno, já budu ty otázky prostě vždycky říkat, tak kdybyste chtěl nahlídnout,
- 5 tak řekněte.
- 6 **Lucie:** Takže moje první otázka zní, když byste porovnal vlastně situaci dneska s dobou, ve
- 7 který jste právě začal pracovat ve vězeňské duchovní službě, tak jestli v něčem vnímáte
- 8 nějakou změnu a mám vlastně tři podbody, ehm, změna u věznic, změna u odsouzených a
- 9 změna u kaplanů. Takže klidně jestli chcete začít něčím...
- 10 **R3:** No, to můžu jako asi rychle, protože ta doba, ve které já jsem v té oblasti, je relativně
- 11 krátká, dohromady tři roky, za tu dobu k nějakým zásadním změnám asi nedošlo, nebo to
- 12 rozhodně nevnímám nějak. Jak byly ty otázky z hlediska, vězňů, kaplanů...
- 13 **Lucie:** A věznic.
- 14 **R3:** A věznic.
- 15 **R3:** Ještě to musím rozdělit, že já vlastně jsem 2,5 roku byl na té Ruzyni a teď jsem
- 16 v Bělušicích, půl roku, takže za ten půl rok nemůžu vůbec posuzovat nějaký změny, protože
- 17 v té době došlo k amnestii, takže se změnilo složení vězňů i u nás ve věznicí, ale to je dáno tou
- 18 amnestií a jinak asi nemám k tomu co říct, to je příliš krátká doba.
- 19 **Lucie:** Ehm.
- 20 **Lucie:** Když bych se Vás zeptala, co je podle vás cílem vězeňské duchovní služby?
- 21 **R3:** Tak to je otázka, kterou si asi všichni klademe, kdo v tom děláme a nedá se odpovědět
- 22 jednoznačně, stanovit jeden konkrétní cíl. Ehm, dá se jich formulovat víc a otázkou k diskuzi
- 23 potom je nějaká jejich priorita, takže kdybych řekl to, co v tom vidím důležitého, jako cíl, tak
- 24 asi především z mého pohledu nebo z mých zkušeností, pomoci těm odsouzeným k lepšímu
- 25 náhledu na sebe.
- 26 **Lucie:** Ehm.
- 27 **R3:** Ať už, nebo především na tu jejich trestnou minulost, ale i na jejich současný život ve
- 28 věznicí i na jejich plánování budoucnosti. S čímž samozřejmě souvisí otázka duchovních
- 29 hodnot i otázka víry a dost často se ta řeč nebo ve většině se ta řeč k těmto věcem postupně
- 30 stočí a moje zkušenost je taková, že právě nějaké uvědomění si té duchovní dimenze těm lidem
- 31 pomáhá, otvírá je víc k tomu náhledu na sebe. Když bych pak hledal dílčí cíle, tak pod tím
- 32 určitě bude, nějaká práce s vlastní vinou, práce na sobě v oblasti nějakých životních cílů i
- 33 nějakého sebeovládání, práce na komunikaci s lidmi a i potom ta práce výslovně duchovní
- 34 nebo přímo náboženská. Takže, no, teď jsem toho už asi řekl dost, těch cílů.
- 35 **Lucie:** Mě k tomu spíš napadá, jestli vám do toho můžu vstupovat, jak povídáte, práce s vinou,
- 36 práce na sobě, jak třeba se vám vede nějakým způsobem k tomuhle dospět?
- 37 **R3:** Výhoda práce kaplana je v tom, že k němu přijdou, nebo že o jeho služby projeví zájem,
- 38 zejména ti, kteří už pro to jsou nějak motivovaní, jo samozřejmě vždycky je nějaký množství
- 39 těch, který tam přijdou z různých jiných důvodů od zjištěných, po nějakou, nějaký zájem o
- 40 komunikaci třeba s jinými vězni atakdále, ale to se postupně vyruší, nebo pochopí, že to pro ně
- 41 až zas tak není, čili kaplan pracuje v naprosté většině s lidmi, kteří jsou motivováni k nějaké
- 42 práci na sobě, v tom smyslu, jak jsem o tom mluvil. A u těchto lidí potom je logický, že ta, že
- 43 ten úspěch se v nějaké míře, buď větší nebo menší, dostaví, že prostě oni chtějí. Jo, takže já
- 44 nemůžu posuzovat úspěch definitivní, jak se ten člověk změní, tím mým působením, protože to
- 45 bych mohl posuzovat, až kdybych ho viděl 10 let venku z věznice. Ale můžu posuzovat změnu
- 46 jeho názorů, pohledů na sebe, hodnot, to jsou všechno věci, o kterých se dá mluvit a který se
- 47 z toho dialogu dají nějak posoudit a tam tu cestu dopředu vidím.
- 48 **Lucie:** Ehm. Nebojíte se tam nějakého rizika toho, že tydlety slova, nebo ta nějaká změna, že
- 49 je v nějakým případě nahaná třeba jenom jako že?

50 **R3:** Samozřejmě, s tím se prostě musí počítat a vždycky tam je určitý procento tohodle rizika,
51 na druhé straně bych to nezveličoval. Myslím si, že u těch, u kterých je to takhle účelový se to
52 zpravidla pozná, buď hned anebo po nějaké různě dlouhé době. Ale ti, kteří dlouhodobě ten
53 zájem mají a s tím kaplanem spolupracují, tak si myslím, nemůžu to tvrdit na 100 procent
54 samozřejmě, ale, myslím si, že většině z nich jde o tuto věc skutečně jako takovou.

55 **Lucie:** Vy ještě jak jste mluvil o tom, že spějete k té duchovní dimenzi, tak vy rovnou na těch
56 skupinách, nebo při těch hovorech nastavíte nějak jako daný pravidla, ať už třeba počátek,
57 modlitba nebo konec sezení, modlitba, jestli máte aspoň předem daný nějaký...
58 **R3:** Né, nic takového předem. Tady už je nutno rozlišit osobní, individuální a skupinový věci,
59 v osobním rozhovoru, ehm, primárně naslouchám, naprosto zásadně, člověk, se kterým mluvím
60 poprvé, nebo ho v podstatě neznám, tak ho nechám mluvit o tom, o čem chce on, případně se
61 ho ptám na to, co já považuji za důležitý a zpravidla ten první rozhovor je 90 procent
62 naslouchání.

63 **Lucie:** Ehm.

64 **R3:** Pokud ten proces pokračuje, tak se to mění, tak už taky začínám víc mluvit já, reagovat na
65 jeho otázky, potřeby, nejasnosti... a celá ta individuální práce se v podstatě vyvíjí podle jeho
66 zadání, takže je-li to člověk věřící nebo chce uvěřit, nebo uvěřil nedávno a chce to se mnou
67 prodiskutovat a projeví zájem se modlit, tak se s ním modlím.

68 **Lucie:** Ehm.

69 **R3:** Je-li to člověk, s kterým se o těch věcech bavím a vidím spíš ostych z jeho strany, nebo
70 třeba zájem, tak mu třeba tu modlitbu navrhnou. A zase vidím, jak on reaguje, jestli chce nebo
71 nechce. Já tyhle věci neinicuju, vždycky je to.

72 **Lucie:** Co třeba, když oni při těch individuálních rozhovorech nechtějí mluvit o nějaký vině?
73 **R4:** Tak o ní nemluví.

74 **Lucie:** Ani vy se nesnažíte třeba k tomu směřovat?

75 **R3:** Já se jich ptám postupně, moje zkušenost je taková, že by někdo řekl, o tomhle mluvit
76 nebudu, to je naprosto výjimečný. Téměř všichni o té své vině mluvit chtějí, tedy o své vině,
77 teď mám na mysli to, za co jsou věznění, o svém trestném činu, páčání tomu říkají. Ovšem pak
78 musím počítat s tím, že uslyším jejich verzi příběhu.

79 **Lucie:** Ehm.

80 **R3:** A ta může být hodně jiná, než je verze druhé strany, nebo než je verze soudů.

81 **Lucie:** Ehm.

82 **R3:** A s tím se pak zase dá pracovat, pokud slyším tu jejich verzi, a já mám třeba jiné
83 informace, nebo mi nepřipadá věrohodná, tak o tom můžeme mluvit vícenásobně a nějakým
84 způsobem dialogu, vhodněma otázkama, se pokouším pomoci tomu člověku k nějakému
85 jinému pochopení toho, co spáchal, třeba.

86 **Lucie:** Pomáhá vám k tomu i Bible, třeba i příběh? Nějak metaforicky nasazený, třeba na tu
87 událost.

88 **R3:** Nemám moc tendenci takto Bibli využívat, při těch individuálních hovorech. Bibli
89 využívám hodně v té skupinové práci a v těch individuálních rozhovorech vyjimečně, pokud
90 ten rozhovor na to vyjde, nebo pokud třeba ten člověk sám má nějaký zájem v té Bibli, nebo
91 s ní nějak pracuje, tak se k ní určitě dostaneme, abych já nějak se snažil na jeho situaci
92 aplikovat nějaký biblický příběh, to není moje metoda.

93 **Lucie:** Ehm. Dobře.

94 **R3:** Věřím tomu, že to může být vhodné, ale já to prostě nedělám.

95 **Lucie:** Ehm. Mě ještě k tomu napadlo, jak ste mluvil o tom, že to teda slyšíte, jakoby tu jejich
96 verzi, jestli si čtete ty spisy?

97 **R3:** Zatím ne, zatím ne, vyčkávám, mám možnost dostat se do spisů, samozřejmě, čtu si údaje
98 ve VISU, v tom informačním systému, kde jsou základní údaje, tam jsou paragrafy, tam je
99 průběh jeho věznění, takže ty základní údaje o jeho životě, i o jeho věznění, na to se dívám
100 automaticky, vždycky i na paragraf, za který je trestán, ale s toho paragrafu nevyčtu okolnosti,

101 z toho vím, jestli kradl, nebo vraždil, nic víc, takže to už je na něm. Zatím jsem neměl v té
102 půlroční praxi žádný případ, kde bych pocítil nutnost se tou jeho trestnou činností intenzivně
103 zabývat a řešit jí tím způsobem, abych prohlížel spis. K tomu přistoupím, v situaci, kdy budu
104 mít dojem, že pro toho člověka je ten návrat do té trestné činnosti žádoucí, že to potřebuje,
105 kvůli tomu aby vyřešil něco sám v sobě, a že budu přesvědčený, že ta jeho veze je jiná, než je
106 v těch spisech.
107 **Lucie:** Ehm.
108 **R3:** Pak do toho půjdu, ale zatím jsem takovýto případ neměl.
109 **Lucie:** Ehm. Chtěla jsem se Vás ještě zeptat, teďkon, jak jste zmínil, že s paragrafu vyčtete,
110 jestli člověk je vrahem nebo zlodějem, ovlivní nějak to, že víte tudletu věc, to jak s nimi
111 mluvíte?
112 **R3:** To je, to je, teď váhám, jak odpovědět... Určitě to ovlivní to, jak se na toho člověka
113 dívám, myslím si, že to až tak neovlivní způsob, jakým s tím člověkem mluví.
114 **Lucie:** Ehm.
115 **R3:** Jo, čili ten způsob, jaksi jak jsem řekl na začátku to naslouchání a jeho nějak potřeby
116 problémy, jakási ta základní metoda toho rozhovoru, kterou používám, ta je vůči všem stejná,
117 nebo, jaksi takhle to rozvíjím. Ale je pravda, že rozdily v té trestné činnosti konkrétně v té mojí
118 věznicí jsou hodně velký, jo. Je tam většinou, velká část, né většina, lidí s banálníma
119 krádežema, pak je tam velká část lidí, kteří se živili výrobou a obchodováním s drogama a pak
120 jsou tam násilný trestný činy, včetně vražda, i vícenásobných a zkušenost moje už i z dřívějšíka
121 je taková, že ti lidi, kteří za tím kaplanem, nebo za tím duchovním přijdou, tak, když bych to
122 řekl zjednodušeně, čím vážnější je ten jejich trestný čin, tím taky mají vážnější potřebu s tím
123 něco dělat, jo. Ti s těma banálníma krádežema, nebo daňovejma podvodama, ti téměř nikdy, i
124 když mluví s kaplanem, si nepřiznají, že by to bylo něco špatného.
125 **Lucie:** Ehm.
126 **R3:** Prostě dělal jsem věci, kerý dělá každej, akorát že mě chytili.
127 **Lucie:** Ehm.
128 **Lucie:** Vysvětlujete si to nějakým způsobem, že je třeba tíží svědomí?
129 **R3:** Ano.
130 (chvilkové ticho)
131 **Lucie:** Oni se vám s toho i vyznávají, mluví i nějakým způsobem o tom? Že je to třeba tíží?
132 **R3:** Ano, ano, ano, v takové rovině zpovědi, že oni skutečně potřebujou se s tím nějak srovnat,
133 nebo oni už jsou, někteří, už jsou s tím srovnání, za ta léta, co jsou už ve vězení, tak na tom
134 sami nějak jako, individuálně se s tím rvají, ale někdy, někdy je to řešení, to jejich řešení velmi
135 problémový a je potřeba o nich mluvit. Teď mě napadá jeden konkrétní příklad úplně nedávnej,
136 člověk, kterej právě měl na svědomí vraždu a kterej se se mnou začal bavit tím, že mi řekl, aniž
137 bych já se ho na cokoli ptal, prostě on takhle začal, že o Bohu a o náboženství nechce nic
138 slyšet, protože on ví, že s tím Bohem už nemůže mít nic společného, protože on vraždil, a Bůh
139 ho odvrhnul.
140 **Lucie:** Aha.
141 **R3:** A to byl jeho závěr, ke kterému se po nějakých letech ve věznicí dopracoval a to mi sdělil
142 prostě.
143 **Lucie:** Co jste mu na to odpověděl?
144 **R3:** Že to tak, myslím, že je to trochu jinak a pokud bude chtít, že si o tom může popovídat.
145 Zatím to dál nepokračovalo, to je nová věc.
146 **Lucie:** Já jsem to kolikrát taky slyšela, že oni nevěří, protože kdyby byl Bůh, tak neudělají to,
147 co udělali.
148 **R3:** Ano, ano, to je často. Ale zároveň už tím, že tohle ten člověk přijde říct kaplanovi tak tím
149 dává najevo, že s tím není spokojenej, s tím svým řešením. Jinak by to tomu kaplanovi
150 nevykládal.
151 **Lucie:** Protože i vlastně nějaký takovýhle přemýšlení může značit o něčem... dobře.

152 **Lucie:** Ještě mě napadlo, jestli třeba s tím že máte zkušenost tu dobrovolnou, teď tu profesní,
153 tak jestli i v tom je nějaký rozdíl? Jestli jakoby dříve jste mluvil jinak, nebo jestli vůbec žádný?
154 **R3:** Jo, ano, rozdíl je určitě, u mě osobně třeba je ten rozdíl, ale to neplatí obecně v tom, že
155 jako dobrovolník jsem téměř nedělal ty individuální rozhovory, což bylo dáno organizací práce
156 v té Ruzyněské věznici, takže já jsem tam prostě měl za úkol vést pravidelně dvě až tři akce
157 skupinek, a tím ten můj čas byl vyčerpán v podstatě, kdežto teď se můžu zabývat především
158 tou individuální prací, ale to je spíš dáno spíš tou věznicí, ale jiní dobrovolníci ty individuální
159 rozhovory běžně dělají. Rozdíl zásadní bych viděl určitě v tom, že kaplan si tu práci může
160 organizovat, může tam trávit nesrovnatelně víc času na základě své pracovní smlouvy než ten
161 dobrovolník a může s nimi nějak systematicky kontinuálně pracovat. Což dobrovolník
162 v podstatě nemůže, jo, to je ta zásadní, věc.
163 **Lucie:** Dobře. Já ještě, když byste řekl, třeba jestli vidíte nějaký hlubší smysl v těch
164 individuálních rozhovorech nebo o tý skupině?
165 **R3:** To se nedá takhle říct, obojí je, na sebe navazuje, prolíná se, jsou lidi, kteří chodí do
166 skupin a nemají zájem o individuální rozhovor, jsou lidi, kteří mají zájem o individuální
167 rozhovor a nepřijdou zásadně nikdy do žádné skupiny a jsou lidé, kteří chodí na obojí. Jo, je to
168 logický, všechny tři tyhle verze naprosto chápu a respektuju a první věc, kterou dělám,
169 netlačím nikoho nikam. Jo, pokud vidím, že někdo se mnou hovoří individuálně, ale přitom, by
170 potřeboval tu skupinu, tak mu jí nabídnu samozřejmě, ale když nechce, tak nevnučuju, a
171 opačně, když třeba někdo chodí na individuální pohovor a vidím, že by potřeboval tak mu ho
172 taky nabídnu a nechám rozhodnutí na něm. Moje zkušenost už je taková, že když už tu nabídku
173 dostanou, tak ji zpravidla využijí, ale ne vždycky. Jo, takže když vycházím od jejich potřeb,
174 nebo zakázky, když to tak řeknu, tak jsou všechny tyhle možnosti. Když řeknu specifika těch
175 jednotlivých oblastí, tak samozřejmě, ta individuální práce, o té už jsem mluvil, a ta skupinová,
176 ta už musí mít, možná, jak to jste se ptala na začátku, ta už musí mít, protože je to
177 organizovaný nějakou strukturou, nějaký systém, takže, takže se postupně vytváří více způsobů
178 skupinové práce, řekněme.
179 **Lucie:** Ehm.
180 **R3:** Těch způsobů je možných spousta, já mám v současné době asi 2, no dá se říct 2
181 pravidelné skupiny, které se scházejí a které jsou i personálně propojené částečně. Jedna je
182 relativně velká skupina, která je v podstatě veřejně vyhlášená, kam může přijít kdokoliv
183 z věznic, nazývá se bohoslužba, a je to setkání lidí, kteří jakkoli projevují zájem o náboženské
184 věci, řekněme. Postupně tam probíráme texty s Bible, diskutujeme, zpíváme, používáme
185 náboženské symboly, já nevím, obrazy, svícenou vodu, měli jsme velikonoční obřady, teď už
186 jsme měli 2x i mši. Takže jaksi taková, nějaká různě modifikovaná podoba bohoslužby
187 v křesťanském smyslu, ekumenickém smyslu, protože choděj tam lidi z různých církví.
188 **Lucie:** Ehm.
189 **R3:** A těch lidí, kteří na to potenciálně chodí, je tak 30 z celé věznic, sejde se jich reálně 20,
190 ale těch celkových co chodí, k těm 30. A pak je malá skupinka jiná, úplně, taky pravidelná,
191 každotýdenní a to jsou, říkáme tomu, diskuzní skupinka a to jsou lidi, kteří mají osobně hlubší
192 zájem o probírání konkrétních duchovních témat.
193 **Lucie:** Ehm.
194 **R3:** A tam postupujeme spíš podle tematicky, podle toho, co oni potřebují, co si řeknou,
195 případně, co se zrovna děje ve světě, v církvi, v politice, v jejich životech, a jelikož jsou to
196 skupiny většinou kolem 5 lidí, tak je to velice osobní a velice otevřené, taková typická
197 skupinová práce, taková, spirituálně-terapeutická komunita bych řekl.
198 **Lucie:** Ehm. A mimo to, že se tam řeší teda nějaký události církve, nebo církevního dění, tak
199 tam můžou zasahovat právě ty osobní životy, jako třeba vztahový témata, nebo.
200 **R3:** Ano, ano, vztahový témata, osobní problémy, témata jejich mezilidských vztahů uvnitř
201 věznic a témata otázky jejich vztahů k jejich manželkám a dětem, kteří jsou venku, to všechno
202 se tam mezi těma pár lidma probírá.

203 **Lucie:** A tadleta malá skupinka ta má jistou podobu toho bohoslužebného setkání? Nebo ta už
204 právě...
205 **R3:** Ne, ne, tady už je právě tak je jen krátká modlitba.
206 (pomlka)
207 **Lucie:** Jak jste mluvil o tom, že na tu větší bohoslužbu můžou přijít i zaměstnanci, nebo že
208 **R3:** Ne, ne, ne, to jste špatně pochopila, teoreticky by mohli, ale v podstatě ne, nejdou na to,
209 tím všichni jsem myslel všichni odsouzení z věznice.
210 **Lucie:** Aha, ne všichni zaměstnanci, jo pardon.
211 **R3:** Těmi všemi byla myšlena celá věznice, protože tam jsou lidi rozdělení do baráků, do
212 oddílů, oni běžně mají jakékoliv aktivity, vzdělávací, v rámci těch svých oddílů, nikoliv
213 společně, neschází se více oddílů na jednu aktivitu. Pouze na tu duchovní se schází ze všech
214 oddílů dohromady.
215 **Lucie:** Ehm. Dobře děkuju, tak to jenom pro ujasnění. A ještě jak jste říkal, že se tam slouží
216 mše, může ta mše mít nějaký nádech právě za oběti jejich trestných činů.
217 **R3:** Může, může.
218 **Lucie:** A můžou třeba i oni mít nějaký námět?
219 **R3:** Ano, můžou. Řekl bych, že zatím konkrétně teď v těch Bělušicích ta skupina je ještě
220 taková nesehraná, je těch lidí dost a není příliš sehraná v té velké skupině, zdaleka není taková
221 nějaká otevřenost a důvěra, jako v té malinké.
222 **Lucie:** Ehm.
223 **R3:** Tak to přijde spíš vyjímečně, že někdo se tam tak jakoby o sobě vyjádří, ale když bych tu
224 zkušenost tu větší tak vim, že na Ruzyni, když jsem chodil jako dobrovolník, tak tam už to byla
225 zavedená tradice, už přede mnou a tam bylo běžný, že se ti účastníci zapojovali běžně do
226 modlitby, do přímluv v rámci té mše. A i ty přímluvy, který tam formulovali, byly velmi
227 osobní.
228 **Lucie:** Ehm.
229 **R3:** Jo, a to že se sem tam přímo někdo modlil, nebo chtěl to tam zdůraznit, za oběti svého
230 vlastního trestného činu, to se tam stávalo.
231 **Lucie:** Ehm.
232 (pomlka)
233 **Lucie:** To muselo být zase teda emočně náročný.
234 **R3:** To bylo.
235 **Lucie:** Já moc děkuju, já jsem si teďkon vlastně ujasnila, o čem se bavíme, že jste mi rozdělil
236 individuální skupiny a skupinový sezení, tak už tomu trošku začínám, snažím se rozumět.
237 **Lucie:** My jsme se teda teďka bavili o těch cílech...
238 (pomlka)
239 **Lucie:** Tak já myslim, že teďka asi můžu přejít k další otázce a to je to, jestli se nějakým
240 způsobem změnilo to vaše vnímání toho cíle, jestli třeba před těmi třemi roky jste přistupoval
241 k té práci nějakým jiným směrem, kterež se třeba vygeneroval?
242 **R3:** Já myslim, že nijak moc ne, já jsem měl výhodu, že i když jsem do toho jakoby vstupoval,
243 jako začátečník, tak jednak jsem kontakt, sice sporadický, ale nějaký kontakt s věznicemi a
244 vězeňskými kaplany měl už před tím, takže jsem věděl, z toho, z těch jejich zkušeností o co
245 jde, a potom, že sem se tím zabýval odborně, že jsem prostě studoval, že to tady vyučuju,
246 takže jsem měl ty věci načtený. Čili myslim si, že už při tom vstupu jsem měl asi jasněji, než
247 v průměru člověk mívá, který do toho jde a nic o tom neví, a tím pádem i to co se tam zatím
248 zažívá, až tak ty moje původní představy nezměnilo, neměl jsem třeba nikdy takovej ten
249 základní cíl, jako třeba mnozí mají, evangelizační. Jo, čímž neříkám, že to nedělám, ale dělám
250 to tak, jak jsem řekl na tom začátku, že pokud ty lidi mají zájem o duchovní a náboženské
251 poselství, tak samozřejmě to s nima komunikuju, ale nejdu tam s primárním úmyslem dělat
252 z nich křesťany, jdu tam s primárním zájmem pomoci jim, aby něco udělali sami se sebou.

253 **Lucie:** Jo, to jste vlastně říkal i v individuálních rozhovorech je pro vás první výsadou
254 naslouchání, potom až třeba nějaký případný směřování a samozřejmě musí být nějaká účast
255 toho člověka, bez toho to pak ztrácí význam.
256 **R3:** Hm.
257 **Lucie:** Proč si vy myslíte, že vězeňská duchovní služba existuje?
258 **R3:** Teď nerozumím tomu, jak to mám přesně pochopit tu otázku.
259 **Lucie:** Proč si vůbec myslíte, že je dobrý odsouzeným se věnovat?
260 **R3:** Tak já myslím, že to bylo částečně obsazeno v tom, co jsem říkal, jo, kdybych to zkusil
261 jako... úplně jednoduše, z hlediska lidských práv, každý člověk má právo na svobodu
262 náboženství a každý člověk má taky právo svou víru, jakoukoli svobodně realizovat. Člověk,
263 který je ve vězení, byl o mnoho svobod ochuzen, jaksi záměrně, za trest, ale právě svoboda
264 víry nebo svoboda náboženství je natolik důležitá, že ani v tom vězení by mu neměla být
265 odepřena. To je i logika, na které je postaven zákon o církvích, který tu návštěvu věznic
266 umožňuje, na základě lidských práv, čili tak bych to řekl obecně, každý odsouzený má právo
267 na duchovní službu a jelikož je ve věznicích, tak mu jí nelze poskytnout jiným způsobem, než
268 tím, že ta církev vstoupí do věznic. Tak to je jeden z klíčových důvodů, proč si myslím, že je
269 nutné a logické, aby ta služba existovala.
270 **Lucie:** A proč konkrétně vy jste se rozhodl tudleto službu vykonávat?
271 **R3:** Tam bych asi dal už ten cíl, co jsem říkal na začátku, protože jsem nějakým způsobem se
272 s tím dlouho seznamoval, zjistil jsem, že ta potřeba tady je, bylo mě jasný, proč to stát
273 umožňuje, bylo mě jasný, nebo měl jsem nějakou představu, co já od toho očekávám, nebo co
274 já jim chci poskytnout a byl jsem si vědom nějaké své životní zkušenosti i kvalifikační
275 přípravy, která mi to umožňuje, zatímco většina lidí, nebo konkrétně kněží v katolické církvi,
276 prostě tuhle kvalifikaci nemá, jako formální kvalifikaci má, jako studium vysoké školy, to je
277 logické, a pověření církve, ale navíc je tam potřeba ta, jednak nějaké vzhled do té oblasti a
278 jednak nějaké vzdělání i zkušenost v pomáhajících profesích, s lidmi, řekněme ve specifických
279 podmínkách.
280 **Lucie:** Neměl jste třeba nějaký problém s tím, že by někdo, třeba u vašeho okolí byl proti té
281 práci, stavěl se, protože tak jako většinová společnost má takový názor na odsouzené, můžou si
282 za to sami, proč se jim věnovat, jako, že s tím se docela často potýkám při psaní diplomové
283 práce, že musím obhajovat důvody duchovní služby.
284 **R3:** Já se s tím, jako naprosto tohleto chápu a čas od času se s touhle námitkou setkám, ale není
285 to na té rovině, že bych já se musel nějak intenzivně hájit, nebo polemizovat, protože se
286 většinou i ve svém běžném zaměstnání mimovězeňským pohybuju v tom křesťanským a
287 církevním prostředí, a tam tenhle předsudek až tak nevnímám, tam jako je většinou, spíš trochu
288 ten, jako pochopení této činnosti, někdy až obdiv, že mám odvahu do toho jít.
289 **Lucie:** Ehm, ten obdiv asi vnímám taky určitě, i při těch sezeních s lidmi, kteří někoho zabili,
290 nebo tak, tím si třeba nejsem jistá, jestli bych dokázala s tím člověkem nějak hovořit na té
291 rovině.
292 **Lucie:** Saháte ještě k důvodům po týhleto svý práci do teologie do Bible, třeba, je vám oporou
293 nějaký pasáže, kdy třeba Ježíš se věnuje těm skupinám obyvatel.
294 **R3:** Ano, já nerozlišuju nějaký konkrétní pasáže, já prostě tu Bibli mám jakejsi základ, jak
295 života, tak povolání a já to vidím jako takový to základní Ježíšovo nastavení životní, prostě být
296 k dispozici, být vstřícný lidem, kteří jsou vyloučení, kteří jsou vyvrhelové, o který se nikdo
297 nestará, nebo na který se všichni vykašlali atakdále, čili já to mám jaksi takhle nastavený, jako
298 součást svého bytí, životního, jo. Kdybych měl jednu konkrétní věc, mezi všema, tak mám
299 odjakživa oblíbenej ten text o posledním soudu z 25 kapitoly Matouše, kde je přímo i o těch
300 vězněných. Když jsem byl ve vězení, tak jste mě navštívili, tam říká. Takže to je takovej můj
301 text, kterej asi mám na prvním místě.
302 **Lucie:** Hm. Hm. Já jsem se teď kon dívala na pořad Na plovárně s Markem Ebenem, kdy tam
303 byl vlastně Bohdan Pivoňka a jako první větu tam Marek Eben říkal, že vlastně i modlitba

304 Otčenáš obsahuje: A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům, a já jsem se
305 nad tím nikdy takhle hluboce nezamýšlela, že vlastně i takhle jako tak nějak automatická věta
306 může mít význam i do toho vězeňství.
307 **R3:** Ano, určitě.
308 **Lucie:** Já když bych šla k další otázce, tak jsem se vás chtěla zeptat, kdy jste měl dojem, že
309 vězeňská duchovní služba něco přináší, má smysl, možná i nějaký jako výsledky.
310 **R3:** Když to vezmu emočně, tak ten dojem mívám téměř každý pátek ve tři hodiny odpoledne,
311 to znamená ten moment, kdy odcházím z věznice po dvoudenní službě. Já tam bývám čtvrtek
312 12 hodin, pak rychle přespím a pátek zase od rána, takže za ty dva dny odpracuju 20 hodin a
313 v úplném závěru s tím odchodem mám tu malou skupinku, kde se tak jako otevřeně diskutuje,
314 a v té chvíli, kdy odcházím, tak mám v paměti tadyty diskuze a dalších plus minus deset
315 individuálních setkání, který jsem za ty dva dny prožil a různé zkušenosti, zážitky, pocity se ve
316 mně mísej, z toho všeho tak nějak zpracovávají i tam hraje roli, ten jaksi z jejich strany davaný
317 pocit vděčnosti vůči mě a pocit radosti a smysluplnosti, že se jim tam věnuju. Ale i v tom je,
318 jsou zcela konkrétní, zpravidla je to zvláštní, ale řekl bych, že je téměř pravidlo, že každéj ten
319 týden v rámci těch 20 hodin učiním nověj objev, čili potkám jednoho člověka, se kterým jsem
320 do té doby kontakt neměl vůbec žádný, anebo nějaké jakoby rutinní, sporadickéj a teď jsem
321 s ním průběhu těch dvou dnů prožil nějaký setkání, nějaké rozhovor, řekl bych hodně
322 hlubokýho, osobního, mimořádného charakteru. A už jenom to, že ten člověk je schopen takto
323 se otevřít, takto mluvit, takto přemýšlet, považuju za pozitivní samo o sobě.
324 **Lucie:** Ehm.
325 **R3:** Možná jsem to řekl moc pozitivně, moc nadšeně, ale těch negativních věcí, je taky
326 spousta, ale tohle je fajn.
327 **Lucie:** Ještě to otevření, já jako, když se zeptám jako úplný laik, já pořád tak nějak jako když
328 směřuju k tý vině, k tomu odpuštění, tak to můžu chápat, to otevření se, že je nějaký otevření
329 se k tomu?
330 **R3:** Ano.
331 **Lucie:** Ještě jsem se chtěla zeptat, jestli vy třeba taky jim podáváte ruku, na nějakéj úvod nebo
332 závěr, jestli je to nějaká?
333 **R3:** Podávám ruku pořád, při každým setkání, při každým rozloučení jim podávám ruku. Oni
334 se na to těší, nikdo jinej to nedělá ve věznici.
335 **Lucie:** Já si myslím, že pro ně to musí být hrozně významný, protože takhle v běžným
336 životě...
337 **R3:** A pokud vim, dělaj to všichni kaplani, nebo většina. Je to takový naše základní lidský
338 specifikum, že jsme lidi, a že je bereme taky jako lidi.
339 **Lucie:** Ehm.
340 **Lucie:** Což jim tam většina ostatních zaměstnanců...
341 **Lucie:** Ti ostatní zaměstnanci, tak vy se třeba někdy s těma odsouzenýma o tom bavíte, o
342 ostatních zaměstnancích, jak oni je vnímaj, nebo...
343 **R3:** Tak někdy, tam se snažim zachovávat takovou jakousi loajalitu. Takže je nechám, když
344 odsouzení chtějí mluvit o těch zaměstnancích, tak je nechám to říct, ale někdy, když vim, když
345 k tomu mám důvod, tak se pokusím jednaní zaměstnanců nějak hájit, někdy, když vidím, že
346 k tomu ten důvod nemám, tak je nehájím, ale snažím se je zase nepodporovat v těch
347 negativních pohledech.
348 **Lucie:** A oni třeba ptají se odsouzení i na váš život, mají třeba zájem o vás?
349 **R3:** Mají, mají, ptají se, ale tam musim udržovat nějakéj odstup, takže já jim o svém osobním
350 životě vyloženě nemluvím, samozřejmě, že je rozdíl, ono tu je odstupňovaný, podle toho, jo,
351 víc řeknu o sobě v té malé skupince, než v té velké skupince. Jo, víc o sobě řeknu
352 v individuálním rozhovoru někomu, koho už dobře znám, a vim, co od něj můžu čekat, než
353 někomu jinýmu, ale v zásadě obecně dodržuju to, že mluvím spíš o své práci, tedy i o jiné
354 práci, než ve věznici, ale nemluvím o svém soukromým životě. Maximálně v tom smyslu, když

355 zjistí, že jsem katolickéj kněz, tak se ptají na celibát a já řeknu ano, žiju v celibátu, nemám děti,
356 nemám manželku.

357 **Lucie:** Ehm. Já jsem se vás ještě chtěla zeptat, jak jsem si o tom četla, hodně o tý duchovní
358 službě, že se může poskytovat i, nebo poskytovat... že můžou duchovní službu využít i
359 zaměstnanci, tak jestli se vám i stalo, že i oni by za vámi přicházeli.

360 **R3:** Nestalo, no v podstatě, nestalo, ale nedá se to říct tak jednoduše, zaměstnanci věznice a
361 zvlášť v těch končinách, kde já jsem, v těch severních Čechách, jsou typickým produktem
362 severních Čech, současné a komunistické doby, takže pro ně, něco jako duchovno, něco jako
363 náboženství, je něco jako planeta Neptun nebo Pluto nebo prostě něco, co je mimo náš obzor.
364 Takže oni nechápou, co by oni ode mě mohli chtít. Oni chápou mojí práci s vězni, protože si to
365 tak trochu srovnávají s psychologem, že jsem ten, kdo s nimi umí pokecat, kdo je umí trochu
366 uklidnit atak, jo takže v tom ten smysl vidí.

367 **Lucie:** Ehm.

368 **R3:** I v tom teda, že když teda někteří ti vězni jsou jako zbožní, no tak že jim já, je v tom
369 podpořím, ale sami v tom naprosto nic nevidí, kromě těch, kteří jsou věřící, a co jsem zatím
370 stačil zjistit, z 250 zaměstnanců naší věznice, kromě mě, jsou věřící dva. A myslím si,
371 odůvodněně, že víc jich opravdu nebude, že by se ke mně už přihlásili, no. Takže ze strany
372 vedení věznice, by ta snaha byla, vedení věznice, ředitel i zástupce, pod kterého spadám, tak
373 nejsou sice křesťané, ale jsou velmi otevření těmhle otázkám a docela by byli i rádi, kdybych
374 mohl pracovat i s těmi zaměstnanci, ale sami velmi dobře ví, že to nemůžou nějak jako násilím
375 nabízet nebo vnucovat.

376 **Lucie:** Ehm.

377 **Lucie:** Takže možná to bude až nějaký vývoj budoucnosti.

378 **R3:** Možná.

379 **Lucie:** A třeba vnímáte od nich, od těch vašich kolegů, že vás jako kaplana berou jako součást,
380 součást té pracovní...
381 **R3:** Jo, to si myslím, že jo, jednak že svým způsobem chápou moji službu, to je to co jsem
382 říkal, vůči vězňům a do toho týmu myslím, že mě docela přijali, samozřejmě, já jsem tam dva
383 dny v týdně a většina z nich je tam na plný úvazek, takže už z hlediska toho času si nejsme
384 rovni, že bychom tam všichni, že bych tam mohl být se všema kamarád tak na to není čas, a
385 nejsem tam nějak dlouho. Na tu dobu, kdy tam bejvám, tak není problém se jakkoli otevřeně
386 bavit o tom, co nás zrovna napadne, nebo jako nejsou mezi náma nějaké předsudky, že by mě
387 považovali za nějak praštěnýho. Spíš naopak bych řek, ti odborní zaměstnanci, což jsou
388 pedagogové, psychologové, vychovatelé, a sociální pracovníci, tak s těma dost, docela těšně
389 spolupracujeme navzájem, jo jsou věci, když třeba je potřeba, já nevím, řešit nějakýho
390 konkrétního vězně, jestli mu dát takový nebo onaký hodnocení, nebo nějakou pochvalu, nebo
391 trest, nebo tak, tak sice tohle já nedělám, ale běžně to se mnou ti zaměstnanci konzultují,
392 pokud s nima taky pracuju.

393 **Lucie:** Vy si vedete o těch lidech, s kterými pracujete nějaký poznámky?

394 **R3:** Já si vedu svoje. Svoje osobní zápisy, ty si píšu na papír, né do počítače. Já nejsem
395 povinen na rozdíl od všech těch ostatních odborných zaměstnanců zapisovat všechno do VISU,
396 všechno co s nima dělám. Což je důležitá věc protože tím se zvyšuje důvěra, oni ví že mi
397 můžou říct lecos, co jiným říct nemůžou, protože se to pak tím automaticky dostává na
398 veřejnost. Na druhé straně, já tam sice zapisovat nemusím, ale můžu a někdy to rád udělám,
399 když vidím, že to má smysl pro toho vězně.

400 **Lucie:** Ehm.

401 **R3:** Když jeho pohledu na něho pomůže, pohledu těch ostatních zaměstnanců na něj, když
402 pomůže, že bude vědět, že budou vědět, že chodí na duchovní akce, že dělá konkrétní akce, že
403 hraje na kytaru, nebo že s ním systematicky probírám teologickou literaturu a připravuji ho na
404 přijímací zkoušky na teologickou fakultu, tak to jsou věci, který prostě do toho VISU napíšu,
405 aby se to obecně vědělo.

406 **Lucie:** Ehm.
407 **R3:** Ale zásadně tam nepíšu, o čem se s nima bavím, to si píšu pro sebe čistě s pragmatických
408 důvodů, že mám děravou hlavu a těch lidí jsou desítky, když s nima mluvím a když s nima
409 mám mluvit po 14 dnech, tak si nepamatuju, co mi řekl před tím, tak si to musím zapsat.
410 **Lucie:** A jak jste mluvil o tom, že připravujete i na přijímačky, tak to...
411 **R3:** To je konkrétně případ jednoho člověka, který se teď hlásí, chce se přestěhovat na Ruzyni,
412 a na Ruzyni je ta možnost studovat teologickou fakultu. On se ke mně přihlásil, že by rád a tak
413 se kvůli tomu scházíme.
414 **Lucie:** To je takovej docela úžasnej výsledek.
415 **R3:** No, tak je to, určitě to má smysl, někdy.
416 **Lucie:** A on je věřící?
417 **R3:** On, je tak na půl věřící, to je zvláštní případ no, možná tak trošku se k tý víře dostává tím
418 zájmem o to studium.
419 **Lucie:** Ehm. Ještě se vrátím možná k tomu, jak jste se vymezoval nějakým tím srovnáním
420 s tím psychologem, tak přeci jen možná mě napadá, jestli by zaměstnanci věznic přeci jen
421 nějak tak neměli rozlišovat to, že vy působíte ještě nějak jinak.
422 **R3:** Ano, ano, oni to ví, oni to rozlišuju, ale oni jsou informování o tom, já když jsem
423 nastoupil, tak ředitel jako, vedoucí zaměstnance svolal, představil mě jim, a ostatním
424 zaměstnancům dal informaci atak, takže oni ví, ale pro ně je ta funkce duchovního pořád těžce
425 uchopitelná, že nejbližší srovnání, který mají je s tím psychologem.
426 **Lucie:** Tomu rozumím, protože přeci jen, lidi, kteří se nepohybují v nějaký víře, nebo nemají
427 nic přečtenýho, pro ně musí být fakt těžko vymezená vůbec ta role, že to můžou brát, že jenom
428 se jdeme s nima modlit a...
429 (pomlka)
430 **R3:** Tak kolik tam toho ještě máte?
431 **Lucie:** Já mám poslední dvě otázčky, jestli to, jestli by se podle Vás, čím by se dal podle vás
432 smysl a cíl vězeňský duchovní služby podpořit?
433 **R3:** Podpořit, teď zase nevím jak.
434 **Lucie:** Jestli je ještě třeba něco, co potřebujete pro tu práci, aby k tomu smysly ještě... jestli
435 ne, tak ne. To je jenom taková jakože...
436 **R3:** Jako podpořit mě jako kaplana, co bych já potřeboval pro to?
437 **Lucie:** Ehm.
438 **R3:** Jo, tak to by se vždycky našlo ještě něco. Já vím, že základní věc, která tady v tom rezortu
439 duchovní služby ve věznicích, zdaleka není na úrovni, na které by byla potřeba, je kvalifikace,
440 specifický vzdělání k tomu.
441 **Lucie:** Aha.
442 **R3:** V tomhleto se mě zdá, že třeba ta duchovní péče ve zdravotnictví, která se teprve začíná
443 vytvářet posledních pár let, tak z hlediska možnosti odborného dozdělávání nebo dalšího
444 vzdělávání je dál, než jsme my.
445 **Lucie:** Nemocniční duchovní službu myslíte?
446 **R3:** Ano, ano. Jo, takže odborný kurzy, který by dělaly teologický fakulty, nebo další subjekty
447 církevní i necírkevní, to si myslím, že by byla potřeba, a že je toho málo. Ne že by to nebylo,
448 ale mohlo by být více.
449 **Lucie:** Více...
450 **R3:** Druhá věc takto navazující supervize, jo zase, né, že by nebyla, ale v podstatě pokud vím,
451 tak supervize se dělá spíš tak neformálně v těch věznicích, kde je těch duchovních víc, nebo
452 dobrovolníci, tak jako mezi sebou ty zkušenosti sdělují a navzájem se korigují, ale není
453 nějaká systematická odborná supervize pro vězeňské kaplany.
454 **Lucie:** Vůbec není?
455 **R3:** Není.
456 **Lucie:** Aha, to je možná škoda.

457 **R3:** Pokud by někdo chtěl, tak si samozřejmě je schopen jí individuálně zajistit, ale ten systém
458 jí přímo aktivně nenabízí.

459 **Lucie:** Tak vy se vlastně vidíte 2x do roka na vašich poradách.

460 **R3:** Tak my se vidíme víckrát na různých akcích, a to je těch porad a dalších akcí, je víc než
461 dvě, ale není to odborná systematická supervize.
462 (pomlka)

463 **Lucie:** Moc děkuju. A ještě mám poslední otázku, co si myslíte, že naopak přispívá k tomu
464 cíli?

465 **R3:** Jako z toho, co existuje?
466 (pomlka)

467 **R3:** No, tak každopádně to, co jsem teď vlastně zkritizoval, že tam není dostatek vzdělání a
468 supervize, tak zároveň toho spoustu věcí dělá, tímto teda myslím teď jednak občanské sdružení
469 vězeňská duchovenská péče a zároveň nějaké to metodické vedení ze strany generálního
470 ředitelství hlavní kaplanky a jejího týmu. Jo, tak to je určitě, tyhle dva subjekty dohromady,
471 jo, já je moc neodděluju od sebe, protože to se skutečně jako prolíná, tak nabízí alespoň to
472 minimum, bez kterého by se to vůbec nedalo dělat, čili jednak propojení kaplanů, to vidím jako
473 klíčovou věc, že vlastně kaplani v celé republice o sobě navzájem vědí a osobně se znají.

474 **Lucie:** Ehm.

475 **R3:** Což má za důsledek v praxi jednu velice klíčovou věc základní věc, že si přehazujeme
476 klienty.

477 **Lucie:** Ehm.

478 **R3:** Jo, to je hodně důležitý, že když já mám klienta se kterým dlouhodobě pracuji, a on se
479 z jakýchkoliv důvodů stěhuje do jiné věznice, tak dám avízo tam tomu kaplanovi, dostaneš tam
480 tohohle člověka, je na tom tak a tak, dva roky systematicky pracuje, postarej se o něj, jo a tohle
481 je naprosto zásadní věc, jo čili propojení kaplanů s touhleto možností, to je jedna důležitá věc,
482 která tady je, a druhá jsou všechny možný ty kurzy a školení, které taky jsou nabízeny, i když
483 si myslím, že jich je stále málo.

484 **Lucie:** Ehm. Ještě to metodický vedení, jenom mě k tomu napadá, vy musíte dokládat nějaký
485 výpisy o tom, co děláte, nebo paní Jakubalová třeba chce, abyste...

486 **R3:** Minimálně, minimálně, jednou za rok, je taková jakoby výroční zpráva o naší činnosti, se
487 podává na konci kalendářního roku a ta má přesnou strukturu, to je v podstatě tabulka, kde
488 vyplníme kolik jsme měli individuálních pohovorů, kolik jsme měli skupinových akcí, kolik
489 jiných církví do té věznice chodí, a pár dalších údajů, z toho se pak dělá statistika.

490 **Lucie:** A kvůli metodám jakoby vaší práce, bavíte se to tom?

491 **R3:** Bavíme, to je otázka, která se probírá na těch různých kaplanských setkáních, různě. Ale
492 není to něco, co by se jaksi přesně stanovovalo a kontrolovalo, ty metody se spíš jaksi sdílejí
493 navzájem, ale každý má svobodu v tom, aby si je dělal sám.

494 **Lucie:** Jo, takže vy kdyby jste chtěl pořádat nějaký akce s tematikou, tak prostě je to na vás.

495 **Lucie:** Dobře, já vám hrozně moc děkuju, já si toho vážím, že jste se mnou byl ochotnej
496 mluvit.

497 **R3:** To si nemusíte až tak vážit, důležitý je, jak to zpracujete a k čemu to pak bude.

Příloha 10 - Rozhovor 4

- 1 **Lucie:** Děkuji, že jste souhlasil s rozhovorem.
- 2 **Lucie:** Tak jestli můžu rovnou rychle skočit na první otázku? Tak to je moje
3 otázka na to, když porovnáte dnešní situaci s dobou, ve který jste vlastně
4 založil vězeňskou duchovenskou péči, tak v čem vidíte změnu, mám tam tři
5 podbody, věznice, odsouzení a kaplani.
- 6 **R4:** No tak já jsem v podstatě začínal s duchovní službou, respektive
7 s veškerou službou pastorační, poněvač jsem byl pověřen panem, tehdy
8 synodním seniorem, předsedou ekumenické rady církví, abych se o tyhle věci
9 staral, takže od 93 roku jsem ve vězeňské službě, byl jsem zaměstnán jako na
10 částečný úvazek a vlastně jsem se staral od začátku o vznik a pravidelné
11 působení duchovní služby. Největší změnu vidím v tom, že ta vězeňská
12 duchovní služba funguje a zrovna tak i duchovenská péče, chápete ty 2 oddíly,
13 duchovní služba jsou kaplani, duchovenská péče jsou dobrovolníci, ale taky
14 kaplani, poněvač všichni musíme být členy vězeňské duchovenské péče, takže
15 vlastně ta největší změna že to funguje, že se zdá, že je přijímána jako ne už
16 taková rarita, ale jako něco, co by mohlo patřit k současné péči o vězně a co
17 v podstatě má smysl i když ostatní psychologické metody selhávají.
- 18 **Lucie:** Ehm. Třeba selhávají, proto, že psychologové maj povinnost zápisu
19 toho rozhovoru?
- 20 **R4:** To si myslím, že kvůli tomu ne, ale kvůli tématice, protože psychologové,
21 ať se na mně nikdo z psychologů nezlobí, ale postupují podle svých schémat a
22 ten duchovní obsah je jim mnohdy cizí a někdy mu nerozumí, mně se zdá, že
23 chybí tady psychologové, kteří jsou věřící, a kteří by dokázali spojit prostě ten
24 zájem o duši člověka prostě s tím duchovním zájmem, že aby ten obraz byl
25 plastický.
- 26 **Lucie:** Mě ještě napadá, když už se bavíme o tom duchovní obsahu, moh byste
27 nějak vymezit, co všechno je pro vás duchovním obsahem?
- 28 **R4:** Všechno co souvisí prostě s prožíváním vnitřního života, to znamená ne
29 jenom náboženské představy, náboženské potřeby, ale i třeba prožitky, který,
30 jak je člověk chápe, jak dalece vidí, že prostě je stimulován prostě svou vírou,
31 pokud jí teda má, anebo jak dalece cítí potřebu třeba něčeho takového, aby
32 bylo, když to není, takže takhle myslím, velice široce jako to prožívání vnitřní
33 nejtajnější v komůrce svého srdce, o čemž člověk může těžko někomu povídat.
- 34 **Lucie:** Když jste třeba s odsouzenými mluvil, tak začali o takových věcech
35 mluvit sami, nebo jste je k tomu nějakým způsobem se snažil směřovat?
- 36 **R4:** Nikdy nesměřujeme. Jako zásadně, když budu hovořit sám o sobě, tak já
37 vycházím s toho, že ten člověk mě potřebuje, potřebuje mi něco říct a já se
38 snažím naslouchat, není to tak že bychom, nebo že bych se snažil rovnou kázat
39 a těm lidem vnucovat nějaké myšlenky, ale čekám a většinou ten člověk mi
40 řekne, to co potřebuju slyšet, nebo to, co on mě potřebuje říct. Já kdybych to
41 měl slyšet a pak z toho vycházejí další postupy, ten rozhovor se nějak vyvíjí a

42 pak často dojdeme k těm takovým hlubokým prožitkům, k těm otázkám, které je
43 možno řešit, nikoliv odpovědět, já nemám hodnotový otázky, ne odpovědi.

44 **Lucie:** Odpovědi. Mě k tomu spíš napadá, jestli, i když se někdo nechce bavit
45 vůbec o nějaký vině nebo vůbec o přiznání své vlastní chyby, tak jak vy na to
46 reagujete?

47 **R4:** Tak já o vině s nimi ze začátku nehovořím. Jako pochopení své viny,
48 svého podílu na té události, která se odehrála, je až to poslední. K tomu se
49 nějak cílí, ale já si myslím, že jsou důležité všechny ostatní věci, jak on to
50 prožívá, i to, jakou fantazii má a jaký příběh si na mě vymyslí, poněvač já jsem
51 odkázán na to, co ten člověk mi řekne a počítám s tím, že mnohdy to, co on
52 říká, není pravda, nebo je upravená pravda, nebo je jeho pravda. Mohl bych
53 uvést i příklady, kdy tady jsem měl pastorační vztah s jedním vrahem, který
54 zaškrtil svou manželku a nepřiznával vinu nějak jako, tak jsme došli po mnoha
55 rozhovorech a takových jako i přátelských sezení, k tomu, že on vidí, že
56 vlastně ta vina, tak jak se popsána v soudním spise, ta není jeho, protože to byl
57 člověk, který se oženil na základě doporučení rodiny, přes inzerát a prostě vzal
58 si paní, která nebyla zrovna mravně na výši a byla spíš lehčí, takže tím ten
59 vztah trpěl, oni šli do psychologické poradny a ti jim poradili, že by měli jet na
60 společnou dovolenou a tak jeli na dovolenou, ona se vytratila večer do hospody
61 a když se vrátila, tak jí zaškrtil v tý opilosti a tu vinu vidí na těch druhých,
62 kdyby ho rodina nenutila k tomu, aby se oženil.

63 **Lucie:** Okolnosti.

64 **R4:** Ty okolnosti, kdyby prostě. On prostě se odkazoval na okolnosti, a
65 nakonec přiznal, že asi k tomu nemuselo dojít, že on byl opilý, ale on byl
66 zastižen tou paní, takže asi on to musel udělat, ale říkal, že kdyby nebylo těch
67 okolností dalších, dalších a smůly, tak by k tomu nikdy nedošlo, on to byl
68 hodnej člověk, poměrně. Takže je třeba s těmi lidmi hovořit a než dojdeme
69 prostě k přiznání té jejich viny, tak musíme slyšet všechny ty okolnosti, které
70 k tomu patří z pohledu toho člověka, musíme je vzít vážně a nesmíme to
71 odvrhnout a říct, to si vymýšlíš, to si zlehčuješ, musíme to vzít vážně, ten
72 člověk má důvod proč to tak podat. Já většinou těm lidem říkám, jak jsem
73 závislý na tom, co mě řeknete, můžete mě kulit, když chcete, víte, máte k tomu
74 všechny možnosti, já mám možnost vám nevěřit.

75 **Lucie:** Ehm.

76 **R4:** Ale když mě budete říkat něco, tak mám za to, že máte hluboký důvod pro
77 to, abyste mi to, co mi chcete říct, řekl. A já proto vás budu poslouchat s tou
78 výhradou, že prostě se budu snažit pochytit, co tam z toho je to zásadní.

79 **Lucie:** Ehm.

80 **Lucie:** A vy třeba pro ověření, čtete si spisy?

81 **R4:** Tak já přímo ne, vím, že je to o tom rozhovor mezi kaplany a mezi
82 pastoračními pracovníky, ono je to tak, že kaplani mohou číst, mají k tomu
83 přístup, dobrovolní pracovníci nikoliv, pouze se souhlasem toho odsouzeného,

84 té osoby, na níž se chtějí ptát, nebo jejíž spis chtějí otevřít. Kaplani mohou, já
85 si myslím, že v některých případech je to potřeba, ale nezačínal bych tím.
86 **Lucie:** Hm, ehm.
87 **R4:** To znamená, napřed hovoříme, napřed se snažím pochytit, co ten člověk
88 jako mě chce povědět a v případě, že se setkám s něčím, co se zdá být nereálné,
89 tak se potom podívám do spisu.
90 **Lucie:** A když teda necháte toho člověka hovořit, on vám povídá, tak
91 v případě, že on prostě netáhne k nějakému duchovnímu přesahu, tak to
92 zůstane jenom na té rovině...
93 **R4:** Ano.
94 **Lucie:** Musí jakoby on o to projevit zájem, aby vy jste se otevřel?
95 **R4:** Tak jako mohu své odpovědi nějakým způsobem formulovat tak, aby to
96 byla taková trošku výzva k tomu, ale on by měl projevit zájem, poněvač mým
97 posláním není z toho člověka udělat nějakýho křesťana, ale snažit se mu být
98 nablízku.
99 **Lucie:** Ehm.
100 **R4:** A slyšet ho. A pakliže prostě dojedeme potom k tomu, že ta víra by byla
101 vhodným nástrojem, nebo mohla by pomoci tomu, aby ten člověk se sebou
102 něco udělal, pak třeba dojdeme k tomu závěr, že začneme hovořit o něčem, co
103 je duchovní podstaty. Ale v každém případě nepřicházím s Biblií rovnou,
104 nenutím ty lidi k nějakým náboženským projevům, k modlitbě, nebo tak, když
105 o to požádají tak ano.
106 **Lucie:** A když jste třeba měl jakoby skupinový sezení, tak tam, ani tam jakoby
107 nebyly daný pravidla?
108 **R4:** Když byly skupinový sezení, tak to byla biblická hodina, takže tam se
109 hovořilo přímo o předmětu, třeba se přečetlo z Bible, a tam byly i otázky
110 duchovní.
111 **Lucie:** Ehm.
112 **R4:** Ale pokud jde o osobní pastorační, tak nezačínám s tím duchovním
113 obsahem.
114 **Lucie:** Vidíte rozdíl nějaký v tom smyslu, jestli je pro vás cennější ten
115 individuální rozhovor nebo naopak ta skupina, nebo naopak propojení obojího.
116 **R4:** Každá ta forma má své přednosti, výhody a nevýhody. Ta skupinová akce
117 je vhodná proto, že se potencují jednotliví lidé, tak možná je dobrá ta skupinová
118 psychoterapie a někdy je indikována spíš právě ta skupinová terapie, než ta
119 individuální. Ta individuální je jakoby důvěrnější, je to taková záležitost trochu
120 nepříjemná, poněvač ti lidé tam jsou proti sobě a snaží se odhalit, co je v tom
121 druhém a takže to je, bych řekl, taková jako náročnější záležitost. Ovšem,
122 abych to doplnil, k té náboženskosti, já jdu do té pastorační osobní s modlitbou,
123 svou soukromou před tím.
124 **Lucie:** Ehm.

125 **R4:** Poněvač si myslím, že my to nejsme, co měníme, ale pokud někdo může
126 měnit člověka, tak to je někdo jiný, takže já věřím, že člověk se stává
127 nástrojem k Boží ruce.

128 **Lucie:** Ehm. Aniž by člověk musel ukazovat, koho někde mám nad sebou nebo
129 za zády.

130 **Lucie:** Dobře.

131 **R4:** Jo, dobře.

132 **Lucie:** Jestli byste ještě něco chtěl říct, abychom úplně nepřeskočili tu první
133 otázku, tak nějak jste řekl, že ta služba už funguje, tak nějak i z rozhovorů
134 jakoby jiných.

135 **R4:** U věznic, jsme víc tam doma, ale od začátku prostě se potýkáme s né
136 nepřátelskou atmosférou, ale takovou jako nedůvěřivou atmosférou ze strany
137 personálu.

138 **Lucie:** Ehm.

139 **R4:** Protože se tam promítá do jejich vztahu podmínky, ve kterých žijeme,
140 sekulární podmínky, sekulárního státu, který prostě je vědomě dneska
141 proticírkevní. Už to není jenom prostě ta neutralita, ale teď zvláště po těch
142 církevních restitucích, tak cítíme, že prostě to je proticírkevní, možná ne
143 protináboženský, ale proticírkevní určitě.

144 **Lucie:** Ehm.

145 **R4:** Takže určitě u věznic, kolegové profánní zaměstnanci někde našli dobrý
146 vztah ke kaplanům a někde je to výborné, někde ne, to záleží na těch lidech.

147 **Lucie:** Ehm.

148 **R4:** Hodně to záleží jaký vztah má ředitel věznice k duchovní službě, poněvač
149 tam, kde je takový citlivý a chápavý, vnímavý přístup, tak tam ty vztahy prostě
150 jsou jinačí.

151 Odsouzení se naučili orientovat, to znamená za tu dobu, co tedy nikde není dál
152 ta otázka, tak za tu dobu od vzniku zjistili, že tady nejsme proto, abychom jim
153 nosili nějaké předměty, kafe a cigarety, že duchovní služba není od toho, aby
154 řešila jejich právní problémy.

155 **Lucie:** Ehm.

156 **R4:** Takže už jako v tomto směru vypsali oni i my. My jsme si uvědomili, že
157 když nás někdo zahltí požadavky, abychom působili v rámci zajištění advokáta,
158 tak k tomu mají sociálního pracovníka a vychovatele. Že my od toho nejsme,
159 jsme ochotni, aniž bychom porušovali vězeňské předpisy, tak řekněme
160 pozdravit jejich rodinu, tím, že můžeme říct, že jsme byli s ním ve styku a oni
161 ho pozdravují, aniž bychom vyřizovali nějaký vzkazy formulované
162 odsouzenými, protože tam je nebezpečí sdělování určitých šifer a náznaků,
163 takže, když mě někdo požádá, abych vyřídil, že Mařenka je v pořádku, tak to
164 nevyřídím, odmítnu, řeknu, že můžu zavolat té rodině a říct, že sem s ním
165 hovořil a že je v pořádku, ten můj pocit, to můžu říct, poněvač to není nic

166 nebezpečného a nemístného a kaplani mají tu možnost v podstatě být ve styku
167 jako s rodinami.
168 To jsou jediní pracovníci vězeňské služby, kteří tudle možnost mají. Nikdo
169 jinej nesmí.
170 **Lucie:** Aha, takovejch výsad je docela hodně.
171 **R4:** No je, máme spoustu výsad. Ale taky odpovědnost, jo.
172 **Lucie:** Hm.
173 **R4:** Jako vyskytly se případy, kdy ten kaplan přestoupil řekněme své
174 kompetence. Vždycky je to složité, jakmile máte určitou možnost, tak záleží,
175 kam až jdete a jak to zvážíte tu situaci, když prostě tu možnost nemáte, tak je to
176 jednodušší. Takže my sice máme spoustu privilegií, ale je dost problematické
177 je využívat. Například tamtu možnost udržovat ten styk s rodinou pastorační, je
178 velmi problematické ve vazebních věznicích, u vazebních případů, poněvač
179 pak je to člověk, který ještě nebyl odsouzen, je ve vyšetřování a existuje tam
180 nebezpečí maření soudního vyšetřování, maření výkonu vazby, takže musíme
181 být velice opatrní a to je právě to, jak dalece se kaplani vyvíjeli. Už jsme dost
182 daleko, už víme, že lecos nemůžeme, na lecos musíme dávat pozor, prostě
183 nemůže člověk bezmyšlenkovitě využívat těch možností, ale musí pamatovat
184 na to, že je odpovědný. Kaplani jsou zaměstnanci vězeňské služby a platí pro
185 ně zrovna takové předpisy jako pro všechny ostatní i s těmi privilegii, to je
186 ještě daleko větší odpovědnost.
187 **Lucie:** Ehm. Dobře.
188 **Lucie:** Já ještě, jestli vám do toho můžu skočit zpátky k těm odsouzeným, mě
189 jenom napadlo, jestli myslíte, že oni si jsou vědomí toho, co je v kompetencích
190 kaplana?
191 **R4:** Myslím si, že už většinou ano, někteří využívají, nebo zneužívají nové
192 kaplany, pokud ještě nejsou známí navzájem, nejsou seznámeni, tak je
193 využívají k tomu, že se je snaží, snaží se od nich získat něco, co už od těch
194 kaplanů, kteří už jsou dál ve službě, už nemohou.
195 **Lucie:** Hm.
196 **R4:** Využívat prostě té jejich nepoučenosti, ale kaplan, kdyby měl být poučený
197 od začátku, poněvač, aby se někdo stal kaplanem, tak musí minimálně rok
198 působit v dobrovolné službě vězeňské duchovenské péče a musí dostat nějaký
199 souhlas nebo doporučení od výboru Vězeňské duchovenské péče, takže se
200 předpokládá, že má dostatečné nejenom vzdělání, ale i zkušenosti.
201 **Lucie:** Jo, jestli bychom mohli skočit na druhou otázku, tak to je vlastně to, jak
202 jste vnímal smysl a cíl vězeňské duchovní služby na počátku, tak jestli se něco
203 změnilo s dneškem?
204 **R4:** No, vzhledem k tomu, že jsem tu duchovní službu zakládal, tak je to pro
205 mě velká změna, poněvač před tím nebylo nic, to znamená do roku 1998, do
206 června roku 1998, byla pouze dobrovolná duchovní služba a jediný
207 zaměstnanec byl (jméno) a druhý byl (jméno) pak byl ještě (jméno). A v

208 podstatě, já jsem byl tady na generálním ředitelství jako referent pro duchovní
209 službu, což zní krásně, takže nebylo nic, byla dobrovolná duchovní služba, já
210 jsem organizoval při jednotlivých věznicích takové ekumenické týmy, jména
211 těch lidí, těch duchovních, které dostali pověření od církvi a mohli docházet do
212 věznic. Ale vlastně to byly pouze návštěvy, pastorační návštěvy. No a od roku
213 1998, od června roku 1998 existuje duchovní služba, která shromažďuje
214 zaměstnance vězeňské duchovní služby doporučené církvemi, pověřené
215 církvemi, kteří pracují jako kaplani a většinou na částečný úvazek. To nakonec
216 vám už druzí řekli. Takže můžu možná říct specificky, co mě vedlo, když jsem
217 teda byl u toho. Tak to vám můžu říct, jiný to asi těžko může říct. Když vznikla
218 duchovní služba, bylo to 18. 12. 1997, jsme byli na audienci na ministerstvu
219 spravedlnosti a tehdy byla paní ministryně Parkanová, doktorka Parkanová
220 ministryní spravedlnosti a měli jsme tam takový rozhovor ohledně duchovní
221 služby a tak, a možností církvi a církevních akcí ve věznicích, a mě tehdy
222 napadlo, že bych měl říct, požádat o to, abychom se zamýšleli nad vznikem
223 takové služby, kde by duchovní nebyli pouze jako na návštěvě, ale kde by byli
224 součástí vězeňské služby. Pořád, od začátku mě to nepustilo a myslím si, že je
225 to správný směr pro nás, aby duchovní nebyli vnímáni jako pouze návštěva,
226 která přichází zvenčí, ale jako součást toho týmu, který prostě ve věznicích
227 pracuje a kde prostě církve aplikují svou službu, nenárokující si vlastně
228 církevní příslušnost, a že jaksi tu službu světla, svícení, jak je v Bibli napsáno,
229 že světlo se nestaví pod kbelík, ale nad ten kbelík na vyvýšené místo. Aby
230 prostě svítilo, takže já si myslím, nebo to jsem si myslel tehdy taky, že
231 duchovní služba je součástí vězeňské služby, součástí starosti péče o zavřeného
232 člověka, poněvač duchovní služba podle mého názoru má velké předpoklady
233 k tomu, aby mohlo dojít k akceptaci prostě té viny a možnosti dostat se z toho
234 ven. Právě proto, že vlastně všichni nějakým způsobem vyznáváme, že jsme
235 v pokušení a že se nemůžeme vytahovat nad ty druhé, čili jsme jakoby na
236 stejné rovině a tak si myslím, že duchovní služba má spoustu předpokladů, aby
237 nejenom vedla k duchovní obnově, ale i k porozumění těm lidem a chápání,
238 pochopení jejich minulosti, jejich činů, nebo toho důvodu, proč jsou ve vězení.
239 **Lucie:** Ehm
240 **R4:** Takže ten smysl vězeňské duchovní služby byl v tom, nebylo to proto,
241 abychom byli placeni, ale abychom přestali být návštěvou a aby duchovní si
242 uvědomili, že na svých bedrech nesou zodpovědnost za fungování té
243 organizace, správního orgánu Vězeňská služba České republiky. Možná, já
244 nevím jak dalece, jste vy seznámena s tím prostředím?
245 **Lucie:** Jednou jsem byla, poprvé na Pankráci, před čtrnácti dněma.
246 **R4:** Jo, no. Tak jako když přijde duchovní zvenčí, ten dobrovolný tým, ten
247 přijde na bránu, tam nahlásí, kam jde a strážnej nebo někdo z vězeňské služby
248 ze zaměstnanců ho dovede na místo, tam ho zavře, někdo jinej přivede toho
249 odsouzeného a tam se prostě setkaj, tam spolu hovoří. Takže obráceným

250 směrem, a ten duchovní, kterej tam je, je zátěží, protože od chvíle, kdy vstoupí
251 do věznice, tak v podstatě za něj ředitel věznice odpovídá, za jeho bezpečnost a
252 ona to není mateřská školka, je to kriminál, a na to je potřeba pamatovat. Jsou
253 lidé, kteří tam jsou v jistém smyslu děti, ale velmi vypočítaví a agresivní, takže
254 je potřeba dbát na tu bezpečnost. Takže ta dobrovolná duchovní služba je těžší
255 pro personál, protože taky není mnohdy příliš oblíbená, protože ten vychovatel
256 nebo dozorce musí přerušit prostě svou práci, musí pro toho člověka, tam ho
257 dovést, musí být někdo pak přímo u toho, vizuální kontakt by měl být, že se
258 tam neděje nic nepravého.

259 **Lucie:** Ehm.

260 **R4:** A pak ho zase musí odvést nazpátek, a to je teda prostoj pro toho člověka,
261 pro toho dozorce, tak jeho vlastní povinnosti mu stojí. Ta práce stojí, ta
262 nepokračuje, zatímco ta kaplanská služba, ten člověk odpovídá sám ze sebe,
263 musí dodržovat zákony a předpisy, vnitřní předpisy vězeňské služby a
264 nezatěžuje prostě ten personál a vztahují se na něho i předpisy, takže si nemůže
265 říkat, co chce, nemůže prostě se automaticky přiřadit k těm osvobozeným
266 naproti těm věznilům, ale prostě tvoří součást toho orgánu té společnosti,
267 která zajišťuje ten výkon trestu, takže podle mého názoru je to správnější,
268 myslím si, že by prostě bylo potřeba daleko víc věřících lidí, kteří by tuto práci
269 dělali.

270 **Lucie:** Jenom ještě k tomu smyslu, chápu teda, že pro vás ten smysl tý činnosti
271 je porozumění těm lidem? Směřování k tomu, aby oni pochopili ten trestný
272 čin?

273 **R4:** Smysl je pomoci těm lidem pochopit sami sebe i v tom náboženském slova
274 smyslu, pomoc těm lidem není tam, možná, že někdo bude mít jiný smysl a cíl,
275 pro mě smyslem není obrátit toho člověka, jako násilně ho přivést k víře, ale
276 pomocí nástrojů víry, ho přivést k sebezpozumění, případně nápravě.

277 **Lucie:** Čím třeba poznáte, že se něco takovýho povedlo?

278 **R4:** Nevim, od nedávna si říkám, že prostě faráři to mají špatné, protože
279 výsledky nejsou patrné, většinou. Nedá se to říct stoprocentně, poněvač jsou
280 lidé, kteří prostě se vrátili z kriminálu a víme o nich a změnili svůj život a
281 pracují, nebo se podílejí na dobrých věcech a jsou lidé, kteří tohle neudělali a
282 kteří se vrací k té trestné minulosti. Takže ten výsledek, jestli se to povedlo,
283 nebo nepovedlo, v uvozovkách, to těžko zjistíme, někdy ano, ale nemůžeme
284 spoléhat na to, že zrovna to co ten člověk nám řekne, že už to nás ubezpečí, že
285 už je to v pořádku. Poněvač ten člověk ve věznici bere i tu duchovní službu i a
286 víru dá se říct jako provozní nutnost v tu chvíli, protože je zavřen a nemá co, ty
287 jeho možnosti jsou omezené, jeho rozhled je omezen v té chvíli. Je omezen,
288 jeho aktivity jsou spoutány, je podřízen tomu řádu, takže tam to může být i
289 východisko z nouze, ta duchovní služba může sloužit k tomu, že ten člověk
290 v podstatě dá se říct, nemá nic jiného na práci, tak dělá aspoň tohleto a když

291 vyjde ven, tak prostě ten život na něj dotírá mnohem brutálněji a ten člověk,
292 pokud se z něj stane člověk věřící, tak ta víra je vystavena obrovské zkoušce.
293 **Lucie:** Hm.
294 **R4:** Protože my si ani nedovedeme představit jaká je to změna pro lidi, kteří
295 prostě byli zavření a vracejí se. To je prostě prostředí, které je nabitě
296 možnostmi a pokušeními sklouznout znovu do té kriminální roviny a zvláště,
297 když nemá práci nebo tak, pak je to téměř skoro jisté.
298 **Lucie:** A pro vás bylo úplně stejný tohle vnímání tohohle smyslu, jak jste mi
299 teďka řekl? Nebo jste k tomu přistupoval ještě nějak spastitelštějš?
300 **R4:** Tak já vůbec odmítám, nebo nemám rád takové ty spasitelské nároky
301 církve, nebo církví. Já si myslím, že prostě v tomhle ohledu neděláme to, co
302 bychom měli dělat, ta církev by tady měla být pro svět a nikoliv svět pro
303 církev.
304 **Lucie:** Ehm.
305 **R4:** To znamená, že ta role jako ta duchovní, je, co má v sobě někde niterně a
306 co mě posiluje a co mě vede, abych tohle službu mohl dělat. Ale myslím si, že
307 prostě mým posláním a to říkám jako farář, není z lidí udělat obrácené, ale vést
308 k životu, který by měl smysl a pokud oni dojdou k náboženskému poslání
309 v uvozovkách, já to říkám takhle obecně. Tak je to jediné dobře. A přitom si
310 nemyslím jako evangelický farář, že by museli být všichni evangelíky.
311 **Lucie:** Ehm.
312 **R4:** Pokud dojdou k víře v jiné církvi, prosím, já si myslím, že podstatný je ten
313 výsledek, ta samotná skutečnost, než formální příslušnost k nějaké církvi.
314 **Lucie:** Další otázka je, proč podle vás vězeňská duchovní služba ve vězení
315 existuje.
316 **R4:** To úplně přeskočíme, poněvač tomu Pán Bůh chce.
317 **Lucie:** Vnímáte i historii tohohle, jak jsem jakoby já četla, třeba v knihách,
318 vycházím teď z toho, že vlastně ta služba tady byla vždycky.
319 **R4:** Byla no, třeba za toho pana kaplana Řezáče, byla. Vycházím s toho, že si
320 myslím, že duchovní služba do kriminálu patří.
321 **Lucie:** Ehm, dobře.
322 **R4:** Patří do kriminálu a duchovní služba byla tam, kde se lidé dostávali do
323 mezních situací. Tam byla autenticky, i v armádě, v nemocnicích, tak jak teď
324 máme ty kaplanské služby, to jsou autentická pracoviště, vždycky tomu tak
325 bylo, komunisti to tedy přeměnili, že prostě ty duchovní spíš zavřeli, než teda,
326 aby se nechali sloužit. Ale myslím si, že to prostě sem patří.
327 **Lucie:** Ehm.
328 **Lucie:** A proč vy jste si vybral tuhle oblast, proč vy tuhle službu vykonáváte?
329 **R4:** Tak to má dvě části, ta první část se týká mého farářství, farářování. Já
330 jsem celý život byl dlouholetým farářem Českobratrské církve evangelické,
331 začínal jsem na sboru ve Kšelích u Českého brodu, pak jsem byl na Vysočině,
332 tam jsem byl 21 let farářem, tam jsme byli s manželkou a s rodinou. A 9 let

333 jsem byl v Praze potom na Žižkově v Čajkovského ulici. Takže moje pozice je
334 pozice duchovního, já jsem rovnou ze školy šel na gymnázium, z gymnázia
335 jsem šel na fakultu Evangelickou Bohoslovenskou, po 2 letech vojenské služby
336 základní teda jsem šel do těch sborů, jak jsem říkal. Ta první část. Ta druhá
337 část, proč jsem vězeňským kaplanem, do změny podmínek u nás nebyla řeč o
338 nějaké službě kaplanské, prostě to ta církev ve vězení, ta církev byla spíš ve
339 vězení, než aby ve vězení pracovala. No a po převratu, po změně podmínek, po
340 listopadu 1989, vlastně v březnu 1990 jsem byl požádán tehdejšími předsedou
341 Ekumenické rady církví, zároveň synodním seniorem ČCE panem Smetanou,
342 jestli bych si nevzal na starost tyhle otázky pastorační ve věznicích a já jsem
343 tehdy neprozřetelně souhlasil a tím se to stalo. Tomu jsem byl předurčen a od
344 té doby v podstatě mě to chytlo a možná se trošičku tam souzněly i ty motivy
345 z dětství, poněvač rodiče byli důstojníky armády spásy, takže trošku ta armáda
346 nějaká, svého druhu zvláštní, tam byla, nějaký ten řád a nějaký ten smysl prostě
347 pro povinnost, takže asi to spolupůsobilo, nicméně od té doby jsem se věnoval
348 víc duchovní službě ve vězení, než té práci ve sboru, což mě vedlo v tom 98
349 roce k rezignování na práci faráře a stal jsem se naplno tady kaplanem.

350 **Lucie:** A proč třeba právě ta práce s těmi odsouzenými?
351 **R4:** Smetana se mě ptal, jestli si to nevezmu na starost, tak jsem si to vzal na
352 starost. Kdyby mě řekl, že se mám jít do nemocnice podívat a vzít si na starost
353 nemocniční službu, tak bych asi to udělal tam, nebo v armádě, to je taková
354 z lidského pohledu prostě nahodilost, nahodilá volba a v tom řekněme pohledu
355 duchovním možná nějaká připravená cesta, prostě jsem takhle měl být využit.

356 **Lucie:** Neměl jste pocit v nějakých počátcích ty vaše služby nějaký lítosti vůči
357 odsouzeným?
358 **R4:** Ne, já mám spíš pocit lítosti k těm, kterým oni ublížili.
359 **Lucie:** Ehm.
360 **R4:** Prostě byli dovedení do určité situace, kterou zneužili, v tom nic kladného
361 není, prostě spáchali trestný čin. Dostali se tím prostě do šlamastiky, do
362 nepříjemné situace životní a jsou spravedlivě zavřeni, většinou, pokud nejde o
363 nějaký justiční omyl. Jsou spravedlivě ve vězení, jsou to občas hajzlíci.
364 **Lucie:** Ehm.
365 **R4:** Tak ale v podstatě můj vztah k nim, jako k lidem, kteří se dostali jako
366 takhle vlastním, nebo cizím zaviněním prostě do této situace a nehledě na to,
367 prostě je potřeba jim nějak **pomoct**.
368 **Lucie:** Ehm. Neodvrhnout je tak jako lidsky.
369 **R4:** V podstatě soucit, já nevím, já skutečně si myslím, že si to zapříčinili sami
370 a prostě, jsem proti těm duchovním názorům, že když ten člověk uvěří, tak
371 v podstatě tím je ten trest odčiněn. Naopak si myslím, že když ten člověk se
372 stane věřícím, nebo konečně pochopí smysl svého života, v té duchovní oblasti,
373 tak tím spíš by měl vydržet v tom výkonu trestu a odčinit to, co skutečně
374 udělal.

375 **Lucie:** Ehm.
376 **R4:** No, takže jsou charismatici, kteří říkají, né on uvěřil a tak je potřeba žádat
377 o milost, a já si myslím, že ne.
378 **Lucie:** Aha. Spravedlivě potrestat.
379 **R4:** Naopak, ten člověk, pokud nejde o justiční omyl, jsou případy, kdy
380 ministerstvo spravedlnosti připouští jisté procento justičních omylů a bílý koně
381 atakpodobně. Pokud nejde o justiční omyl, tak ten člověk se provinil a je
382 potrestán, spravedlivě, podle řádu této země a má štěstí, že ty zákony jsou
383 poměrně benevolentní, kdyby to bylo ve středověku, tak dopadnou mnohem
384 hůř.
385 **Lucie:** Já jsem se teďkon dívala na Pološero za katrem, tam vlastně pan
386 Jaluška mluvil o tom, že většina odsouzených prostě tvrdí, že tam jsou nevině,
387 a tam byly takový reportáže, že oni říkali, no, já jsem tady za nic, a pro mě to
388 bylo takový zvláštní.
389 **R4:** Já jsem tady už uváděl, ten případ, vraha, to máte někde na začátku, že
390 taky v podstatě říkal, já jsem nevinej, nebo já jsem to neudělal takhle, nebo na
391 mě nespočívá ta vina, tak jak je tam napsáno. Jo, takže mnoho takových pocitů,
392 že ten člověk sedí nespravedlivě, vyplývá s toho, že prostě jde o neosobní
393 líčení soudního případu, soudní akce, bez akceptace prostě duchovní roviny,
394 okolností, v jakých těch člověk žije, vztahů mezi lidmi, že to je prostě cizí, to
395 je jako, když čtete o někom jiném, i když je to o tom člověku. Ten člověk si
396 připadá, že je tam skutečně nevině a spoustu těch okolností, které tam zasáhly
397 do toho, a které nakonec přispěly do toho, že ten člověk byl zadržen, nebo
398 prostě to udělal skutečně, ale vnitřně se s tím jako neztotožňuje.
399 **Lucie:** Pro mě by bylo nepředstavitelný, na to neodpověděl, nebo tak jako jsem
400 o tom přemýšlela, co na to řekla, kdyby mi někdo tohle to řekl, když jasně
401 důkazy třeba v konkrétním případě svědčí.
402 **R4:** Tak podle okolností. Já málokdy předem se připravím na to, co mám říct,
403 záleží, jak to podá, když to podá jako namyšleně, že o nic nejde, tak mu
404 připomenu, že asi o něco šlo, jako, že skutečně se něco stalo. Pokud ten člověk
405 jako má přítom problém a je vidět, že prostě o tom uvažuje a že to není prostě
406 taková moskule, kterou vypustí, tak třeba spolu o tom hovoříme, do jaké míry
407 je nevinen, kam až to sahá, že se nedá říct v absolutní rovině úplně nevinen, ale
408 jak o tom se dá hovořit. Záleží s čím by přišel, takže tady na to bych asi
409 odpověděl tak.
410 **Lucie:** Kdy jste měl dojem, že vězeňská duchovní služba něco přináší nebo má
411 smysl?
412 **Lucie:** Já vím, že na to jste nějak už odpovídal v začátku, kdy ten pocit máte
413 pořád a stále.
414 **R4:** Tak já si myslím, že duchovní služba v každém případě něco přináší a
415 v každém případě má smysl. Poněvač vyplňuje prázdné místo, které tady v péči
416 o člověka chybí. Dokážeme se bezvadně postarat o tělo, možná i o tu duši, ale

417 o toho ducha těžko, takže tady, klasická trojice tělo, duše, duch. Tak vlastně to
418 vidím, že duchovní služba se snaží tu třetí třetinu jako zahrnout, nebo se jí
419 dotknout, takže já si myslím, že smysl má a cíl duchovní služby je, aby byla ku
420 pomoci a aby mohla fungovat svobodně.

421 **Lucie:** Měl jste někdy pocit, že to u nějakýho člověka opravdu smysl nemá?

422 **R4:** Ex post, v tom pohledu někdy zpět, v retrospektivě, asi ne v tu chvíli, když
423 se snažím prostě s tím člověkem hovořit a být s ním, tak v tu chvíli si
424 nepřipouštím, že by to nemělo smysl. Ale když se dozvím, že ten člověk toho
425 třeba nějak zneužil, nebo se zachoval jinak, tak je mi to líto, protože ta energie,
426 kterou jsme do toho vložili, tak prostě byla vynaložená nadarmo.

427 **Lucie:** Když bych přešla k tý předposlední otázce, jestli je něco, čím by se dal
428 smysl a cíl týchle služby ještě podpořit?

429 **R4:** Tak já myslím takovou pozitivní medializací, to znamená, jako
430 připomínáním právě smyslu a funkce té samotné služby, jak jsme o tom teď
431 hovořili, že má své místo uprostřed vězeňské služby, že má své výsledky. Že
432 prostě lidi, k nimž se duchovní služba dostane, jí vezmou vážně, tak se mohou
433 změnit a třeba zastávají po návratu z vězení i docela náročné funkce, aniž by
434 třeba lidi okolo věděli, že před tím byli ve výkonu trestu. Ta pozitivní
435 medializace myslím, že je hrozně důležitá, když se o duchovní službě hovoří,
436 tak myslím si, že nikdy ne v záporném smyslu v médiích, poněvač
437 v negativním smyslu se hovoří o tom, co vězeňská služba prošvihla, kdo komu
438 nabančil, kdo koho napadnul, kdo utek atakdale, čili takové ty atraktivní věci,
439 ale do toho da duchovní služba nezapadá, mohlo by se možná někdy říct, kde
440 se duchovní služba snaží, aby se lidi vrátili na svobodu do společnosti s
441 nějakým názorem, smyslem, co udělat se svým životem, jak přispět prostě ke
442 kvalitě té společnosti, takže myslím, že o to se duchovní služba snaží a je málo
443 pozitivních zpráv o duchovní službě, jak působí. Je to pochopitelné, poněvač,
444 jak jsem říkal, církve nemají dobrou pozici v dnešní společnosti, nejsou
445 přijímány s pochopením, tak ty zprávy o duchovní službě nešíří, ale bylo by to
446 potřeba. Teď budeme mít seminář ve Stráži pod Ralskem, mezioborový, dali
447 jsme vědět taky o tom České televizi, že to tam bude, a kdyby tam byla drobná
448 zprávička řekněme v cestách víry, nebo v tom křesťanském magazínu, že
449 tohleto se odehrálo, tak si myslím, že by to bylo dobré. Čili nějaká ta pozitivní
450 medializace, zprávy o tom, kde duchovní služba nejenom pomáhá vězňům, ale
451 prostě pracuje na tom, aby se ti odsouzení vrátili do života jako trošku se
452 smyslem pro svůj život, i se smyslem pro existenci uprostřed druhých lidí.

453 **Lucie:** Já myslím, že teďkon z těch televizních pořadů, vy jste byl u Marka
454 Ebena Na plovárně, teďkon nedávno bylo to Pološero za katrem.

455 **R4:** Já jsem byl taky Uchem jehly.

456 **Lucie:** Tak i tohle musí mít obrovskéj smysl u tý veřejnosti.

457 **R4:** Já doufám, že ano. Ale společnost nemá kladný vztah k odsouzeným a
458 vůbec k vězeňské službě.

459 **Lucie:** Právě, s tím bojuju, že obhajuju smysl před svýma známýma, který
460 nevnímají ten smysl.

461 **R4:** Že potrestat, zavřít. Právě my si musíme uvědomit, že až na jedince se
462 všichni vrátí do společnosti, i když mají tresty dvacetiletý, tak po těch dvaceti
463 letech jako přijdou, pokud nejsou doživotní a i doživotní mají možnost
464 přezkumu. Takže je to krátkozraké řešení, je to jakoby agresivní metodou je
465 léčit v jejich neduzích, to je jako byste prostě jako na svý vlastní děti používala
466 jenom tvrdé kázeňské prostředky a oni se, když se budou setkávat v tom
467 kriminále zase jenom s nechápavostí, s odmítáním, s kázeňským trestáním,
468 s necitlivostí, lhostejností, tak jako se nezmění a vyjdou ven a budou dělat to
469 samý.

470 **Lucie:** Ale když uvidí.

471 **R4:** Já si nevěřím natolik, že rozhovor s duchovní službou znamená nějaký
472 převratný okamžik, ale může to přispět k tomu, že ten člověk začne nad sebou
473 přemýšlet a že přeci jenom se vrátí do společnosti s jinými hodnotami.

474 **Lucie:** Poslední otázka, co podle vás přispívá k naplnění tomu cíli?

475 **R4:** No, možná, abych to vzal, informovanost, aby v té církevní oblasti, to jsem
476 zatím neříkal, ta služba je ekumenická, to znamená, že se na ní podílejí církve,
477 které mají podle zákona o církvích zvláštní práva. A je potřeba, aby prostě se ta
478 společnost začla měnit tak jaksi zevnitř od těch církví, aby prostě i
479 v jednotlivých církvích a sborech, aby bylo zřejmé, co ta duchovní služba dělá.
480 Měla by tam zaznít podpora této práce, poněvač od kud jinud může přijít
481 podpora duchovní služby, než od těch vlastních prostředí církevních, čili tam
482 by se mělo měnit to smýšlení, že cesta od té snahy potrestat za každou cenu, ke
483 snaze tomu člověku pomoci, aby se stal platným členem té společnosti, Čili
484 informovanost uprostřed těch církví, možná i vybudovat nějaké zázemí, pro
485 lidi, kteří se vrací z kriminálu, aby nespádli zase rovnou do kriminality, takže
486 to bych řekl, že tadyta informovanost je potřeba a druhá věc, která úzce
487 souvisí, a taky protože jde o církve jako náboženské organizace, tak aby prostě
488 členové církví a věřící lidi, aby se modlili za tuhle duchovní službu. Jo,
489 poněvač to jako strašně potřebujeme všichni, a podle mého názoru, mé víry,
490 prostě neobracíme, neměníme lidi, ale pán Bůh lidi mění a může dát zdar té
491 naší práci.

492 **Lucie:** Ehm.

493 (chvilkové ticho)

494 **Lucie:** Možná mě jenom rychle ještě poslední otázka, jak jste hovořil o tom
495 světle, že nemá být pod, ale nad, to je...

496 **R4:** Matoušovo evangelium, Kázání na hoře.

497 **Lucie:** Tak nějak se tím řídíte?

498 **R4:** Nevím, jak to teď kon myslíte?

499 **Lucie:** Jestli je to pro vás nějaký motto, nebo jestli je to tak jako významný pro
500 Vás?

501 **R4:** No je to symbol toho, jak jsme o tom hovořili, tam je ta absurdita, když se
502 světlo dá pod kbelík, takže to světlo je pod tím kbelíkem, ale okolo není, čili
503 prostě, když si církev svítí sama pro sebe, tak je to na nic.
504 **Lucie:** Aha, už tomu rozumím.
505 **R4:** Věřím, že mám jisté poznání, a to poznání, že má svůj význam hluboký, a
506 mě prostě přijde, že když ty církve se zavřou do svých kostelů a do svých
507 modliteben, tam prostě ani si nestěžují, oni si říkají, jak se mají dobře, a jak ten
508 pán Bůh je na jejich straně, a že jim pomáhá, a že jim odpouští a to je všechno
509 hezký, ale to přece není smysl.
510 Ta církev by tady měla být pro celý svět a měli by sloužit, to je to světlo, které
511 by měli nějak šířit právě.
512 **Lucie:** Jo, děkuju, už je mi to jasnější.

Příloha 11 - Rozhovor RV

1 **Lucie:** Na začátek jsem se Vás chtěla zeptat, jak jste vůbec se ke kaplanovi
2 nebo vlastně k duchovní službě ve věznici dostal, vůbec nějaká ta
3 prvopočáteční zkušenost?

4 **R5:** Hm, tak nejprve jsem byl právoplatně odsouzen za podvody na sedm roků
5 a v té době už jsem byl obžalován z vraždy a hrozil mi vyjímečný trest. Ve
6 výkonu trestu jsem byl poprvé a do třiceti jsem s ním neměl žádnou zkušenost,
7 tomuhle světu lidí jsem nerozuměl a tak jsem přemýšlel o sebevraždě na
8 Mírově a z organizačních důvodů jsem byl přemístěn do Rýnovic, kde určitá
9 skupina lidí chodila na duchovní setkávání, nabídli mi, abych se šel podívat
10 s nimi, ale sám jsem to odmítal, říkal jsem, má se věřit venku a ne ve vězení.
11 Aby si člověk hrál na svatého, a tak přeci jen, Vánoce, mi to nedalo, šel jsem se
12 tam podívat, zapůsobilo to na mě pozitivně, zpívaly se tam duchovní písničky,
13 atmosféra předvánoční, mimořádná osobnost paní kaplanky. Tak jsem tam
14 docházel a brzy paní kaplanka se mnou začala pracovat, věnovala se mně
15 mimo svůj pracovní čas. Já jsem vyrůstal v křesťanské rodině, romský táta byl
16 hluboce věřící člověk, ale já jsem sám víru odmítal, vlastně, že je to pro ty
17 starší lidi, pro babičky. Dnes zpětně si uvědomuji, že zásadní roli v tom také
18 mělo to, že táta byl velice nemocný člověk, třicet let byl v invalidním důchodu,
19 a byl dialyzován pro nefunkčnost ledvin, celý noci se modlil a křičel k Bohu a
20 já, jako dítě, jsem nechápal, proč mu Bůh nepomůže a to bylo to, jak jsem
21 chápal Boha, to bylo něco, co jsem nechtěl přijmout, v té době jsem byl taky
22 komunista, v té ideologii jsem sloužil a věřil jsem jí. Tak jak se prezentovala
23 komunistická ideologie. A v tom vězení jsem zpočátku se zajímal o východní
24 náboženství, ale říkal jsem, hlavně nebudu nikdy katolík. Pak se stalo, že po
25 dvou letech jsem byl ve vězení biřmován a paní kaplanka mě přivedla nakonec
26 ke svátostem, z kterých jsem načerpával sílu, začal jsem působit i v tom
27 křesťanském společenství ve vězení. Zapletl jsem se do toho dění, bylo to
28 krůček po krůčku. Dnes si uvědomuji, že paní kaplanka odvedla zcela
29 výjimečnou práci, zachránila mi taky život, protože v době, kdy jsem byl taky
30 přesvědčený o sebevraždě, jsem jí poznal. Dodnes si dělám s paní kaplanky
31 legraci, že žiju díky tomu, že mi zachránila život. Ono se to těžko takhle
32 vysvětluje, protože někdy mě samotnému připadá, že to bylo někdy jinak, když
33 se to převádí do verbální podoby, do slovní podoby, prostě je to proces, to
34 nejde vypovědět. Samozřejmě, ta otázka, já jsem poprvé přišel na duchovní
35 setkání v Rýnovicích v roce 1999, v listopadu roku 2012 jsem byl propuštěn
36 z vězení, takže to byl dlouhý proces. V roce 2003 jsem byl přemístěn do
37 věznice Valdice, myslel jsem sám, že tam budu maximálně dva roky v tom
38 těžkém prostředí, byl jsem tam deset let. Čerpal jsem vyloženě a nacházel
39 smysl života v té víře a z víry jsem žil, dodnes tomu tak je, už dávno bych to
40 vzdal, kdybych alespoň ten paprsek nepociťoval občas.

41 **Lucie:** A proč si myslíte, že ta duchovní služba má smysl, nebo v čem třeba
42 pro Vás měla smysl?

43 **R5:** Duchovní služba má smysl v tom, že pracuje s člověkem, který je
44 odsouzen, který prožívá těžkou životní situaci. Jak říká Jaspers, mezní životní
45 situaci, a v tom období nezůstává sám. Duchovní má zcela jiné nástroje, než
46 má pedagog a psycholog. Nehledě na to, že pedagogové a psychologové příliš
47 nevěří v nápravu člověka. Vzhledem k tomu, že věřící člověk má ten rozměr
48 transcendentní, tak pracuje jinak a trpělivěji může se i více přiblížit
49 k odsouzenému než ten pedagog a psycholog, který nemůže takovým
50 způsobem, na druhou stranu ta práce je nesmírně náročná, práce duchovního.

51 **Lucie:** Myslíte, že je to kvůli těm nástrojům víry?

52 **R5:** Nepochybně, nepochybně, protože duchovní není k tomu, že vede
53 odsouzeného... ať už člověk udělá cokoli ve svém životě, tak pořád je
54 člověkem a je v něm Boží obraz. Duchovní mu to musí sdělovat, je to velice
55 citlivé a ten odsouzený to musí sám poznat, že když ten duchovní to říká, tak
56 jestli sám tomu věří. Vězení je velice kritické, vězení je jak dítě. Přijímá
57 všechno radikálně. To musí mít k tomu nějakou důvěru.

58 **Lucie:** Že teda je potřeba, aby ten člověk cítil úplný zájem od toho kaplana, že
59 to prostě nejde hrát.

60 **R5:** Nepochybně. Protože ten člověk v tom vězení pocítuje opuštěnost, bolest.
61 Pocítuje tam, že je součástí skupiny lidí, kteří se dopustili něčeho zlého, sám
62 ví, byť popírá vinu. Byť popírá, tak sám si je vědom, já jsem se nesetkal
63 s jediným, který by si neuvědomoval, že se dopustil něčeho špatného. To, že jí
64 popírá nebo racionalizuje, to ještě neznamená, že si jí není vědom, v podstatě
65 nechápu, proč s tím máme takové problémy, když v podstatě Kain neudělal nic
66 jiného, když zabil Ábela. Bible neřeší časovej údaj, kdy Kain se obrátil a řekl
67 Bohu, každej mě bude moci teď zabít a Bůh mu řekne, nikdo tě nezabije, je
68 uvedeno v Bibli, že se tak stalo, ale není řečeno, jestli to bylo za rok, za dva, za
69 pět, za deset let. Není to vůbec důležitý. A vězni a nejen vězni, každej z nás má
70 právo jakejsi obranný mechanismus. Racionalizovat svou vinu a popírat.

71 **Lucie:** Takže jak to tak vnímám od vás, kdyžtak mne ještě opravte, tak ten
72 smysl bylo to, že teda kaplani vám jakoby dali najevo, že vás berou sobě
73 rovného a přistupují k člověku jinak, než třeba sociální pracovníci,
74 pedagogové, který třeba se koukaj skrz prsty.

75 **R5:** Nehledě na to, že psycholog nemá nástroj na to, jak pracovat
76 s odpuštěním, psycholog nemůže dát odpuštění vězni, odpuštění může dát Bůh.

77 **Lucie:** Hm.

78 **R5:** A to duchovní, který vede ty odsouzené ve vězení si je vědom toho a vede
79 ty lidi k odpuštění. Vězeň touží po tom, aby prožil odpuštění. V podstatě mu to
80 nikdo jiný nemůže dát, jen Bůh. Čím dýl jsem byl ve vězení, tím více jsem si
81 toho byl vědom. V těch Rýnovicích až tak ne, protože tam nebylo až tolik lidí,
82 kteří by se nacházeli v tom trestu za nejzávažnější trestnou činnost. Takže tam

83 to je jasné, že duchovní do vězení patří, musí tam být, pokud člověk má prožít
84 vinu a nalézt naději na smysluplnost života, protože co jinak, jak by měl člověk
85 žít. A můžete se s tím setkat i v Rýnovicích, ale tam ty tresty jsou krátký, tam
86 ty kluci chápou jako jo, příští rok jsem na svobodě, a není to tak jako, když
87 člověk dostane 20, 25, 30 let, tam není prostor pro to, aby unikl někam a vinil
88 každého kolem sebe.

89 **Lucie:** Možná ještě, co tam vnímáte jako nejvíc přínosný z té duchovní
90 služby? Jestli to není teda, to co už jste říkal?

91 **R5:** No je to, přínosný mi je to odpuštění a přivést odsouzeného člověka
92 k tomu, aby měl vztah s Bohem, aby ten jeho život dostal jinej rozměr, aby se
93 vypořádal s minulostí, která bude ho vláčet dopředu, aby z minulosti do
94 budoucnosti tam byla ta naděje, a zase jsme u naděje. Aby, kdo může člověku
95 dát naději... Takže zase, duchovní, protože duchovní je nástrojem Boha nebo
96 služebníkem Boha ve vězení.

97 **Lucie:** Já se s tím setkávám často, že ten kaplan je tak úplná výsada, že prostě
98 opravdu...

99 **R5:** A nehledě na to, jak, prosím vás, má člověk provést sebereflexi bez
100 duchovního, psycholog na to nestačí, jsem o tom čím dál víc přesvědčený. A
101 oni psychologové to sami ve vězení vědí, proto tak málo práce odvádějí. Ve
102 Valdicích jsem byl s toho zklamaný, za 15 let svého trestu jsem, kolikrát
103 myslíte, sem se setkal s psychologem?

104 **Lucie:** Tak 3x, 4x?

105 **R5:** Ve Valdicích asi jednou nebo 2x za deset let, ale s duchovním jsem byl
106 v kontaktu neustále, že jo, takže oni asi neměli důvod, samozřejmě, kdybych
107 ho oslovil, tak asi by se mnou pracoval. Pracoval se mnou pan Kordík, farář, i
108 paní kaplanka, ta za mnou jezdila a i další duchovní, tak nebyl důvod, abych
109 jim nekřivdil.

110 **Lucie:** A vy, když jste s nima mluvil, tak ty rozhovory se rovnou točily okolo
111 toho upuštění, okolo těch duchovních otázek, nebo k tomu to vedla delší cesta?

112 **R5:** Ne, to nejde, to je nemyslitelný, aby se začalo o odpuštění. Musí se velice
113 pomalu, citlivě, protože...

114 **Lucie:** Protože to odpuštění je jakoby ten cíl té cesty.

115 **R5:** To je, to odpuštění, samozřejmě s tím pracuje ten duchovní ve vězení, ale
116 dneska, vzhledem k tomu, že studuju teologii, tak si uvědomuju, že je to tak
117 citlivá věc, že i ten duchovní si musí uvědomovat, že to je prostě dar Boží. Že
118 nemůže to chrlit na toho odsouzeného, odpuštění. Spíš na biblických příbězích,
119 kdy vlastně tu sebereflexi si člověk uvědomuje. Nejkonkrétnější příklad je
120 příběh Davidův, že jo a Nátana, tak stejnej princip, když to zjednoduším,
121 prostě, i David potřeboval, když vlastně se dopustil těch zločinů, že jo,
122 s Uriášem, a s Batšebou, tak to prostě Nátan říkal křivě, řekl vlastně, jedná se
123 to o tebe.

124 **Lucie:** Hm, nenechal ho popravít potom?

125 **R5:** Ne, ne, ne, Uriáše, že jo, poslal do boje. A tam, protože měl poměr
126 s Batšebou a počítal, že když se vrátí Uriáš, tak on to byl jeho ministr jeho
127 obrany, on myslel, že půjde ke svojí manželce a bude s ní mít poměr. Jenže on
128 řekl, Bůh, mě chraň od toho, abych já šel spát se svojí manželkou. Budu spát
129 před tvejma dveřma, nešel k manželce. No tak on poslal dopis, aby postavili
130 Uriáše do první linie a tam umřel, že jo. Nátan pak prostě dal poznat Davidovi
131 na tom příběhu, že se jedná o něj.

132 **Lucie:** Takže vlastně nějaký ty metaforický biblický příběhy, že to je...

133 **R5:** Ten proces je velice individuální, u každého vězně to může mít jinou
134 podobu, působí tam Bůh především, Duch svatý, a duchovní musí bejt citlivej,
135 aby rozpoznával, kdy se ten prostor otvírá, kdy je zavřený a násilím nechtl
136 otvírat, lidským způsobem, k ničemu by to nebylo, tomu člověku, by způsobil
137 velký problémy, proto mě udivuje, že často tak hovoří i duchovní, kteří nemají
138 zkušenosti s odsouzenými za nejzávažnější trestné činy. Potom, kdy člověk
139 uzná viny, potom skutečně je to Boží dar. Působí tam Duch svatý.

140 **Lucie:** Třeba během toho, co vy jste s duchovníma byl v kontaktu, nebo
141 docházel jste za nima, nestalo se vám, že byste měl třeba nějakou krizi, nebo že
142 byste si říkal, jako nemá to smysl?

143 **R5:** Dost často. Jsem prožíval fyzický bolesti, psychický, nacházel jsem
144 vědomí, že smysl života, žít, jít dál, ve svátostech, za celou dobu jsem
145 nevynechal snad ani jednu nedělní bohoslužbu, možná jen jednou pro mě
146 zapomněli dozorcí přijít, ale docházel jsem do skupiny k panu faráři Kordíkovi,
147 jsme četli biblický příběhy, čerpal jsem z toho, ale v tom těžkém prostředí,
148 samozřejmě byly chvíle, kdy jsem si říkal a přál umřít. To bych byl
149 neupřímnej, kdybych řekl jo, aleluja, všechno bylo sladký. Dá se žít a
150 zachovat, snažit se být stále člověkem, to se dá. Celá řada mých kamarádů
151 propadla různým únikovým formám. V podstatě ve vězení může bejt ten únik i
152 to, že ten člověk pořád spí, že nepracuje. Že nemá o nic zájem, takže tadyto je
153 rozpad osobnosti člověka, ztratěj smysl života, po deseti, patnácti letech jsem
154 ty lidi ani nepoznával, co se z nich stávalo.

155 **Lucie:** Hm.

156 **R5:** Hovořím opět o nejtěžších věznicích, hovořím o nesmírně náročné práci
157 duchovních ve Valdicích.

158 **Lucie:** Mohl jste si o tom jakoby vůbec s někým pohovořit, jakoby sdílet? Že
159 duchovní služba taky třeba někomu pomohla.

160 **R5:** Se spoluvězněm, nebo jak to myslíte?

161 **Lucie:** Třeba, nebo i s někým, kdo k tomu měl stejný přístup.

162 **R5:** Princip je stejný jako venku, i ve vězení budete mít jednoho nebo dva
163 kamarády, se kterými si budete věřit, akorát je všechno čitelnější. Uvědomte si,
164 že žijete na 25 metrech čtverečních, 24 hodin, to nevydržíte se svým
165 partnerem. A víte o sobě úplně všechno, prožíváte... Tam máte za zákona
166 nárok na jednu hodinu vycházky, a pokud chodíte do práce, tak vás odvedou do

167 práce, ale jinak pořád jste na tý cele, jsou tam lidi z různých kultur, jste tam s
168 rusky mluvícími, s Asiaty, s Romy, s Čechy. Já teda to mám jednodušší v tom
169 smyslu, že jsem vlastně cigán, takže jsem na to zvyklej a uměl jsem
170 komunikovat ještě jiným způsobem s těma jinejma kulturama. Jako,
171 samozřejmě každej člověk musí mít přítele, to je i venku, tohle před vás
172 vyřazuje, jaké hodnoty vyznáváte, tak podle toho k sobě přitahujete i přátele,
173 rozdíl bych zas až neviděl, akorát, že to je na malém prostoru a je tam strašně
174 moc utrpení a v tom prostředí se v člověku neotvírají ty hezčí stránky
175 osobnosti, ale ty horší, to je pochopitelný, že jo. Ve vězení je čím dál tím víc
176 vysokoškolsky vzdělaných lidí. Třeba před, nová generace odsouzených se
177 chová úplně jinak. Já když jsem šel do vězení, tak jsem se nesetkal s tím, že by
178 někdo až v takové míře užíval drogy, dneska z těch mladých lidí, kterým je 20
179 až 25 nenarazíte na člověka, kterej by neměl zkušenost s drogami. Takže i ta
180 podoba vězení se proměňuje a ta práce těch duchovních musí bejt daleko
181 náročnější, vyčerpávající.

182 **Lucie:** Jenom škoda, že kaplanů je ještě málo, vězeňských, byla jsem minulý
183 týden na konferenci nemocničních a tiše jsem jenom záviděla. Kolik jich...

184 **R5:** Ono slečno, ta práce je strašně náročná. Ona pak když ty lidi maj k vám
185 důvěru, tak na ty duchovní chrlejí ty svý bolesti, dochází tam k projekci,
186 přenášejí tu svou bídu, to své utrpení, na toho duchovního a sám jsem to dělal,
187 to kdyby vám paní kaplanka o mě povídala, co jsem vyváděl.

188 **Lucie:** Jako nějakou zlost, myslíte?

189 **R5:** Když jsem měl blbou náladu, nebo krizi, tak... Práce duchovního je těžká
190 v tom, že nemůžou vyjet po dozorcích, když to řeknu takhle, protože tam by na
191 mě naběhla zásahovka, nemůžou po vychovatelích, tam všude mají tlačítka
192 bezpečnostní, ale ten duchovní s vámi sedí a modlí se a on musí rozpoznat, že
193 to není osobní záležitost, to, co do něj promítá ten odsouzený, proto ta práce je
194 stašně vyčerpávající.

195 **Lucie:** Aha, o tom jsem nepřemýšlela ještě takhle.

196 **R5:** Je to nesmírně náročný, nehledě na to, že tam je i... odsouzení se chovají
197 jako děti v tom, že třeba i žárlejí, pokud se jedná ještě třeba o kaplanku, tak
198 samozřejmě člověk je pořád citlivá bytost, i když je vězeň. Chybí mu, že jo, ta
199 frustrace citová.

200 **Lucie:** Moc vám děkuji za rozhovor.

Příloha 12 - Významové kategorie z rozhovoru R1

1. Organizační souvislosti:

(R1) 13, 14: kaplani vkráčeli do věznic a byli tam jaksi víc (zesilněno hlasem) vidět, protože tam byli celý den, měli volný pohyb, setkávali se se zaměstnanci.

(R1) 18, 19: třeba když to vedení najde s tím kaplanem takový souznění, porozumí si, tak jako lidsky, tak je to úžasné.

(R1) 28 - 30: kaplan se pohybuje po věznici, chodí po oddílech, atakdále, tak tam opadá ostych nebo určitá bázeň, že se jim bude odsouzeným někdo smát, když půjdou k faráři, což ze začátku hodně bylo.

(R1) 162 - 166: kaplani si musí zvykat, že jsou daná pravidla a že dělá vlastně v instituci, která patří do ozbrojených složek, ta pravidla jsou tam jiná.

(R1) 167: nemůže nosit u sebe to, co běžně nosí.

(R1) 198 - 199: nevíte kdo, kde prostě na vás má někde záslusk, i ten odsouzenej, pro nějakou výhodu.

2. Smysl vězeňské duchovní služby:

(R1) 56 - 58: oni vnímají ten jaksi celostní zájem o ně od toho duchovního, duchovnímu jde o člověka, s jeho radostmi, bolestmi, 59: jakoby s touhou pomoci mu v té dané situaci.

(R1) 95 - 96: základní věc pro kaplana je zajímat se o člověka celistvě.

(R1) 96 - 100: to je vlastně to evangelijní, zajímat se nejen o sycení jeho duchovních potřeb a o to doprovázení k Bohu, protože někdy k tomu ani nedojde, zůstaneme na té rovině jenom lidské, když ten člověk není tak dalece otevřený, ale chce se bavit s duchovním, pomáhá mu to v životních rozhodnutích.

(R1) 100 - 101: kaplan má zájem o odsouzeného třeba i po sociální stránce, třeba když vychází ven nebo co jeho rodina.

(R1) 139, 140: ti lidé pochopí, že tam docházejí proto, aby našli jiný životní směr, jinou cestu a aby se učili, jak po ní chodit.

(R1) 215 - 217: to moje chápání vlastně se nezměnilo a myslím si, že to tak je i u kolegů, jakoby, řekla bych 3 stupně, které u toho člověka sledujeme.

(R1) 219 - 221: taková ta role toho Šimona z Kyrény, být s tím člověkem v jeho momentální těžké situaci, aniž zkoumáme, na kolik si za ní může, nebo nemůže, nakolik je to odsouzeníhodné to, co udělal.

(R1) 221 - 227: to druhé je, že když vidíme, že ten člověk má zájem se sebou něco dělat, změnit svůj život, když vidíme, že je citlivý pro duchovní cestu, tak skrze osobní rozhovory mu vlastně pomáhat nacházet změnu té životní cesty, hledat nové cíle, hledat možnosti. 230: ty možnosti to bych podtrhla.

(R1) 227 - 229: u té dvojky, mluvíme i o minulém životě, o uznání vlastní viny, musí se ten člověk k tomu postavit, přijmout jí, uznat a uvědomit si, že vlastně i spoustu věcí sám zavinil.

(R1) 238: dotýkáme se možná i nějakých hodnot.

(R1) 244 - 246: aby si ten člověk uvědomil, proč selhával, uvědomil si možnosti, reálné možnosti (zesilněno hlasem), jak se jakoby tomu vyhnout.

(R1) 252: ten člověk sám v tom rozhovoru uzná, že to je špatný (spáchaný trestný čin).

(R1) 252 - 253: že toho lituje nebo že třeba nějak vidíme, že se tím trápí.

(R1) 411 - 413: když ten člověk najednou myslí na to, že někomu ublížil, teď si to jakoby domejšlí, tak je to vlastně, vlastně to působí i psychologicky, 414 - 415: vede to k hodnocení situace.

(R1) 479 - 481: díky tadyté práci, jinak chápu do mnohem větší hloubky, mnoho biblických veršů, zejména evangelijních. Člověk vidí, že zázraky se dějí i v dnešní době a že skutečně hmatatelně vidím, že cesta s Bohem a pevná víra skutečně člověka mění.

(R1) 488: že duchovní služba má smysl, o tom se tak nějak denně, skutečně denně, přesvědčuju.
(R1) 440 - 441: ta role duchovního je samozřejmě především ta péče o tu duši, ale i jinak, i sociální a pedagogická.
(R1) 552, 553: tam, kde se ten člověk jakoby otevírá, tak to doprovázení prostě na cestě, třeba hledání duchovního... nebo hledání víry, ale tak to není tak u všech.
(R1) 697 - 700: odpočinout do kaple, pro ně je to skutečně jakoby i odpočinek, proto já bych nikomu i nezazlívala, kdyby si tam chodil i ze začátku jenom odpočívát nebo furt jen odpočívát, prostě tam nemusí být někde v nějakým neustálým pozoru, nemusí se ničeho obávat, že ho někdo něco mu provede a podobně.
(R1) 775 - 700: ty kluci co chodí na skupinu, tak ty to tam pak začínají převracet, na těch oddílech, protože najednou se začnou chovat jinak.

3. Charakteristika odsouzených:

(R1) 32, 33: tlak od těch spoluodsouzených, když třeba si čte Bibli.
(R1) 38, 39: člověk na duchovní chodil, přihlásil se na duchovní a přešel na jiný oddíl a najednou jako už nechodí, (R1) 40,41: prostě je to takový oddíl, že ty tlaky by na toho člověka mohly být dost velké, si s ním promluvíme.
(R1) 41, 42: buď si může zažádat o soukromý rozhovor čas od času.
(R1) 69, 70: jejich informace jsou teda úžasné, že člověk neví, jak se šíří, ale šíří se velmi rychle.
(R1) 256, 257: lidé, kde je samozřejmě třeba hluboká porucha osobnosti, kde on není schopný přijmout, že by taky on také za něco mohl.
(R1) 772 - 774: pravej vězeň je hned po ránu naštvanej, nesmí se proti němu, na něj mluvit, že jo, když tak něco řekne, něco velmi negativního.

4. Skupinové síly:

(R1) 43: někdo třeba nemá dost síly, aby takovým těm uštěpačným řečem se ubránil.
(R1) 44 - 46: jedinec, který to vydrží, objeví se další a ještě další a oddíl, kde nechodil nikdo, najednou se tam vytvoří skupinka lidí, kde třeba chodí 5, 6.
(R1) 52: doporučení těch, kteří věří a docházejí na duchovní, duchovní službu ostatním spoluodsouzeným.
(R1) 53, 54: když má někdo z odsouzených trápení, druhý mu řekne, když pudeš k duchovnímu a popovídáš si s ním, tak on ti poradí.

5. Vymezení profese kaplana oproti psychologům, pedagogům, dalším zaměstnancům věznic:

(R1) 55: vězni rádi chodí k duchovním, raději než k psychologům.
(R1) 67: u psychologů jsou jako u lékaře na prohlídce a pod rentgenem.
(R1) 71, 72: rozdíl mezi kaplanem a psychologem nebo třeba speciálním pedagogem, je právě ten, že prostě ty sdělené informace se nikde neobjeví.
(R1) 131 - 134: člověk musí být citlivý i k těm kolegům, musíme v pokoře nějak takhle.
(R1) 236, 327: tam trošku se dotýkáme té psychologie a té pedagogiky.
(R1) 355 - 358: práce kaplana, kaplan někdy může víc, než můžou ty zaměstnanci, on by si třeba mohl stěžovat, kdyby s ním takhle mluvil psycholog nebo pedagog a nějak mu třeba zakázali tak psát, tak on by moh si podávat nějaký stížnosti a nakonec bychom se zákoně dopracovali, že mu to nikdo nemůže zakázat (kazuistika odsouzeného s poruchou osobnosti).
(R1) 419, 420: což, v běžným vězeňským prostředí a jaksi u tý běžný vězeňský populace, je dozorce vlastně nepřítel, až na druhým břehu.
(R1) 595 - 598: kaplan je vždycky někde uprostřed, nemůže být úplně zajedno nebo úplně se sžít s tím prostředím, vždycky musí být takovým arbitrem, nemůže být ani na straně vězňů, ani na straně zaměstnanců, musí prostě vnímat citlivě obě strany.

(R1) 598 - 601: nemáme moc případů, že by se třeba obraceli zaměstnanci, spíš dlouho to bylo tak, že jako s kaplanem radši, a to skoro všichni tak máme, že třeba jdete na oběd a málokdy si k vám, ke kaplanovi někdo sedne.

(R1) 606 - 607: kaplani, zejména ty na větší úvazek, když tam potom se pohybují mezi zaměstnanci, tak se s nimi tak nějak jako automaticky zžijou.

(R1) 655 - 656: tak teda cítila jsem se poctěná, že teda psycholog (požádal o to, aby paní kaplanka zašla za jedním člověkem), protože oni nás tak měli za takový nějaký hloupoučký, naivní, ty kaplany, žádný odborníci pro ně.

(R1) 784 - 785: krom slávy, je plno nepřátelství od některých kolegů, který třeba žárlí, od pedagogů atakpodobně.

6. Pracovní postupy psychologů:

(R1) 68,69: protože tam je taky nějaké tajemství, které on zachovává (psycholog).

7. Kontext:

(R1) 318, 319: tady dneska se tak málo s oběma pracuje, že oni nemají možnost se s tím nějak vyrovnat.

(R1) 340, 341: ta schizofrenie se ve vězení teda prohlubuje.

(R1) 368 - 372: poruchy osobnosti, tím vězením se to ještě prohlubuje, vždycky se to ještě prohloubí, tím malým uzounkým prostorem, tak to samozřejmě nepřidá.

(R1) 399: požeňání má sílu duchovní a to samý prokletí.

(R1) 579 - 580: venku je to taky, že vlastně, když hledáte, tak taky je pro vás velmi důležitá osobnost třeba toho věřícího, s kým se setkáte a to je ve vězení taky tak.

(R1) 583 - 585: já třeba i upozorňuju, podívejte, ať budete v kterýkoli církvi, připravte se na to, že tam prožijete třeba období, kdy vám tam polezou všichni na nervy, že zažijete určitý zklamání. Je to normální lidský společenství jako kterýkoli jiný.

(R1) 753 - 558: mnoho partnerskej vztahů nevydrží, tak kritický je rok a půl, pak tři roky, kdy ta žena si řekne, to nemá cenu a pak se stane, kdy ty ženy vydrží mnoho let, ale kritický je, když ten chlap přijde domu.

8. Tradiční (církvní) působení na odsouzené:

(R1) 430 - 432: církev se vždycky zajímala o všechny vrstvy obyvatelstva, ten prvotní zájem církve byl třeba i doprovázet i toho odsouzence.

(R1) 435, 436: je to tradiční, jenom se to nějak jinak vyvíjí.

(R1) 436 - 438: František Josef Řezáč nastínil ten profil tý role toho duchovního ve vězení a dal podnět pro moderní penologii.

(R1) 452, 453: to bylo přetržený tadyta tradice, ta byla přetržená vlastně v době okupace, ale tý německý, Němci vlastně to zarazili a samozřejmě během socialismu.

(R1) 457 - 458: kaplanská služba je návrat přizpůsobený moderním podmínkám.

9. Pracovní postupy kaplanů, náplň práce:

(R1) 89 - 91: kaplan může zajet za rodinou, třeba, zeptat se, proč nepíšete, vašemu třeba partnerovi se to zdá divné, zajímat i o tu rodinnou situaci.

(R1) 109, 110: pokud je člověk kaplanem, tak zase tohle trochu i odpadá (donášení balíčků).

(R1) 111, 112: nemůžete tímhle tím způsobem pomáhat všem.

(R1) 117, 118: odsouzení se třeba na nás obrátí, tak se snažíme pomoci, ale zase dohodneme to prostě z věznicí.

(R1) 126, 127: to není o tom, že by se s někým v koutku modlil.

(R1) 129, 130: zájem o to, aby zařadili dotyčného třeba na nějakou výuku nebo prostě do nějakého programu.

(R1) 138, 139: kaplan hlídá a musí si vždycky hlídat, aby ti lidé chodili v nějaké kázni a ne si tam třeba jenom popovídat a vyměnit nějaké zprávy.

(R1) 138, 149: kaplan to vede, jakoby v kázni a nějaké, řekla bych i přisnosti.

(R1) 230, 231: když je někdo v té první fázi, když je na tom někdo jakoby špatně a je zhroucený, tak mu nebudeme říkat, za to si můžete, že jo, tak co my tady brečíte.

(R1) 232 - 236: druhé fáze, že ten člověk se vypovídává, nementoruju, nekážu a já čekám vždycky na možnost, která se tam nějak otevře, abych řekla, no tak ale když jste mi říkal tohle, tak možná už tenkrát byl tadyten krok špatný, jo, až budete venku a budete v podobné situaci, tak je potřeba zareagovat jinak, jak byste reagoval.

(R1) 283 - 285: jinak musím pracovat s notorickým zlodějem, jinak s fetišákem a jinak třeba s člověkem, zabil manželku po patnácti letech ze žárlivosti a jinak s někým, kde je hluboká porucha osobnosti.

(R1) 294 - 397: zvu na nástupní oddělení, chvílku se bavíme všeobecně a pak o tom, jestli už někde chodil na duchovní a odkud přišel a pak řeknu, no a copak jste proved, nebo za co vás tady máme, je pro mě důležitý, jak vůči mně, jako neznámému člověku ten člověk zareaguje.

(R1) 300: při těch počátečních rozhovorech se zeptám na nějakou citlivější otázku.

(R1) 375: když si chtěj pohovořit, tak prostě si pohovoří (lidé s poruchou osobnosti).

(R1) 382: někdo už přijde s tím, že se chce spíš vypovídat.

(R1) 558, 559: když jsou dlouhé tresty a ty lidi po tom, jakoby skutečně velmi touží, vidíme, že třeba už jsou i jasně rozhodnutí pro konkrétní církev, tak tam křtíme. 580: Spíše to doporučujeme brzdit.

(R1) 715 - 717: kolegové pořádají křeslo pro hosta, že někoho pozvou, no a ten člověk představi svoji práci, nebo je z jiné církve, představi tu církev nebo pořádají nějaký koncert.

10. Prestiž a postavení kaplana:

(R1) 16: ve věznicích, kde je kaplan na vyšší úvazek, tak tam má skutečně svoje místo a roste zájem o duchovní službu.

(R1) 125, 126: ta prestiž kaplanů stoupá, ti pracovníci si uvědomují, že skutečně ten přínos toho kaplana je širší a nezastupitelný.

11. Postoje kaplana oproti odsouzeným:

(R1) 167, 168: chovat se k těm odsouzeným sice s laskavostí, ale taky skutečně, že tam platí, buďte mírní jako holubice, ale opatrní jako hadi.

(R1) 169, 170: ty lidi hodně oslovuje, když vidí, že je má někdo rád. Jako tak skutečně, ale taky člověk v té lásce musí umět opravdu říct i ne, mít pevný postoj.

(R1) 172: v té skupině, když mi navedou lidi, musí být kázeň.

(R1) 189: že s nimi mluvím pravdivě.

(R1) 190: se nesmím bát stát za svým rozhodnutím.

(R1) 195: nemůže člověk podlehnout lítosti.

(R1) 555 - 557: říkáme, je lepší, když se necháte pokřtít na svobodě a bude to prostě čistě vaše rozhodnutí v běžných podmínkách života.

(R1) 595 - 598: kaplan je vždycky někde uprostřed, nemůže být úplně zajedno, nebo úplně se sžít s tím prostředím, vždycky musí být takovým arbitrem, nemůže být ani na straně vězňů, ani na straně zaměstnanců, musí prostě vnímat citlivě obě strany.

12. Prvotní zkušenosti s kaplanskou službou:

(R1) 4 - 8: kaplanská služba, která se vygenerovala z té dobrovolné služby Vězeňské duchovenské péče, byla takovou velkou neznámou pro věznice, protože si říkali, nám stačí ty dobrovolníci, proč tady máme mít zaměstnaného nějakého duchovního a co bude náplní jeho práce.

(R1) 9, 10: u nás byla taková představa, že nejsou věřící ani venku, natož vevnitř.

(R1) 127 - 129: ze začátku třeba měli obavy, že vlastně kaplan supluje sociální práci, 130: nebo že supluje práci třeba pedagoga.

(R1) 420 - 423: to byla taky jedna z těch prvních věcí, kde já jsem pochopila, že vlastně takhle ne, že se musí, že to nemůžou bejt ty nepřátelé, ale že oni musí vědět, že to jsou lidi, který mají taky svoje rodiny, svoje starosti, bolesti, že tady nejsou jenom proto, aby je obskakovali (dozorci).

(R1) 491 - 496: ze začátku ten člověk jako dobrovolník, nemluví ani s těmi ostatními zaměstnanci, prostě vás někam dovedou, tam vám dovedou lidi, pak si pro ně zase přijdou, nemáte možnost příliš se seznámit se zaměstnanci, což je výhoda kaplana, když hovoříte se zaměstnanci, tak oni říkaj ten kaplan, to je člověk, žije v tomhle světě, žije normálně, lidi měli velice zkreslenou představu třeba ze začátku.

(R1) 566 - 573: církve měly tendenci třeba i velmi rychle křtít a ze začátku třeba i do věznic pouštěli, tak jako po tom devadesátým to bylo o tom, že koho ředitel pustil, toho pustil, jestli to byla církev ta nebo ta, tak se to moc nerozlišovalo, až teprve pak se to všechno srovnalo. Třeba vznikalo to, že třeba ten člověk přišel a řekl, no já jsem byl pokřtěnej támhle v tý věznici, tím a tím, ale já vidím, že třeba bych chtěl bejt pokřtěnej, že bych chtěl bejt v jiný církvi a tak mermomocí chtěl třeba novej křest a my jsme mu museli vysvětlovat, že to nejde.

(R1) 609 - 616: já teda si pamatuju na jedno, což mě tenkrát velice potěšilo, jsem tam byla takovej osamělej běžec, sice mě dali nějaký místo v té kanceláři, ale nikdo si mě nějak vůbec nevšim. A velmi jsem byla vděčná jedný pani sociální, která mě jednou pozvala na kafe a řekla, že když budete něco potřebovat, přijďte.

13. Vlastní hodnoty a zásady:

(R1) 176 - 180: člověk za mnou přišel do kanceláře, něco chtěl po vychovateli, ten neměl sílu mu říct, já vám v tomhle nevyhovím, ten člověk žil v naději a přitom se vědělo, že ta vůle tam není a já jsem si říkala, takhle nemůžu, já prostě těm lidem musím říkat věci rovně.

(R1) 203 - 204: já jsem tý zásady, že ve svém životě se řídím platnými zákony.

14. Kazuistiky odsouzených:

(R1) 253, 254: já jsem měla člověka, kterej, dodneška, už je venku, ale dodneška, když na to přijde řeč, tak skutečně pláče, velmi hluboce. (kazuistika 1)

(R1) 309 - 317: teď jsem měla rozhovor s mládencem, který velice upřímně říkal, že hrozně ho to mrzí, co udělal a že na tu pani myslí často a já teda, nedělám to často, ale někdy to řeknu, tak skuste napsat, tady v tom případě jsem to řekla. (kazuistika 2)

(R1) 320 - 323: že bych možná byla i ochotná být nějakým prostředníkem a ještě k tomu pani napsat dopis, že on skutečně třeba velice lituje toho, co provedl a prostě i ta její těžká životní zkouška, že vlastně přivedla toho člověka k nějakýmu zamyšlení, jakoby pohledu na život. (kazuistika 2)

(R1) 338 - 340: teda náč on věří, obrátil se, jak postupuje ta schizofrenie, tak on se má za spasitele, vyvolenýho, takže když ty hlasy na něj začínou mluvit, tak oni kdyby mu řekli, ať někoho jde zabít, tak to klidně jako udělá. (kazuistika 3)

(R1) 347 - 359: vlastně, když uvěřil, a samozřejmě slyšel, nějaký, tak ty oběti, nebo ty, kterejm ublížil, mu začali ležet na srdci, tak jim začal psát, že věří, že je miluje, že doufá, že budou jednou všichni žít pohromadě, ty lidi byli úplně s toho vyděšený a to vždycky se opakovalo jednou za půl roku, že jim takhle psal. Já jsem si ho posadila, prostě, sme si to vysvětlili, že láska nespočívá v tom, že budu někoho děsit. (kazuistika 3)

(R1) 473 - 478: když vám někdo vypovídá, co všechno třeba i způsobil tím, jak žil, tak si řeknete, no tam lidsky to se nemůže dát dohromady, mám jeden případ, tak tam jsem si říkala, no tak tam se nikdy to už nespraví, ale tam ten člověk nějak poctivě začal žít s Bohem a opravdu jako spravily, jak ty rodinný vztahy, jinak velmi hluboce zasažený tím, co se stalo, a

věříme, že až bude venku, tak že se udrží a že se, že prostě ten život bude ještě za něco stát. (kazuistika 4)

(R1) 665 - 671: a tak jsme došli nějak tak daleko, že on si našel práci, tak si naspořil na kytku, nechali sme koupit přes kantýnu kytku a původně ho chtěli pustit, aby položil tu kytku na ten hrob, já že pudu s ním, ale pak to teda zamítli, tak jsem kytku tam dala já a on nikdy nedošel k víře, ale bavili jsme se, on mi psal pak zvenku, že to nemá jednoduchý, že dostal mrtvici na půl těla a protože měl za sebou to co měl, tak ho nevzali do žádnýho domova důchodců, já jsem i pomáhala mu řešit, jestli by ho nevzali a oni, že maj nějaký interni předpisy. (kazuistika 5)

(R1) 762 - 767: pani mladá si vzala člověka, kerej měl za sebou hodně trestů, ale uvěřil, to byl asi 9x trestanej člověk, ale uvěřil a je teď v církvi Bratrský, se jako velmi se tam uchytili, nechali se pokřtít a byli tam oddaný a opravdu díky mému kolegovi, kerej si je tak jako hlídá a to, pomáhá jim, tak ten svazek drží a oni fakt rostou, jinak by se to už dávno rozpadlo. A ona právě říkala, no, já jsem mu někdy musela říct, nejsem tvůj spoluvězeň, tak se tak nechovej. (kazuistika 6)

15. Osobní motto, cesta ke kaplanské službě:

(R1) 174, 175: že skutečně se musím řídit podle Ježíšových slov, vaše slovo budiž ano, ano, ne, ne, co je nad to je od zlého.

(R1) 467 - 469: Bůh, když potřebuje, tak si člověka dovede někam, takže vlastně přes různý zaměstnání, přes moje záliby a různý zaměstnání si mě dovedl až k této zvláštní práci.

16. Jednotlivé historické „vlny“ kaplanské služby (přinášení věcí):

(R1) 10, 11: v prvotní vlně, odsouzení hned po revoluci chodili za duchovními, protože třeba se mohla nosit nějaká káva, známky a cigarety.

(R1) 11, 12: v té další vlně, když už se tyhle výdobytky nesměly nosit, tak skutečně velmi ubylo těch zájemců.

(R1) 105: vězeňská služba vydala zákaz donášení těchto věcí.

(R1) 108, 109: vše musí jít oficiální cestou, dar přes charitu, nebo dar od církve.

17. Vyprofilování role kaplana, podpora smyslu a cíle vězeňské duchovní služby:

(R1) 533, 534: vyprofilovat tu roli kaplana tak jakoby na papíru. 540 - 542: ta role duchovního, když bude tak ještě jakoby jasně specifikovaná, než je třeba v těch nařízeních generálního ředitele a tak bychom to chtěli tak nějak zpracovat, tak asi čtyři jsme, takovej týmeček, že bychom se tím chtěli zabývat.

(R1) 546 - 548: třeba i cíle toho, co je třeba cílem těch rozhovorů, co je cílem studia, že to má vlastně jakoby celistvě zasáhnout toho člověka a nějak ho právě posunout tou celistvostí dál.

(R1) 593 - 595 : dobrou prací kaplanů, aby na té věznici byli vnímáni jako někdo, za kým je vidět, že ta jeho role je tam potřebná, což se nám hodně osvědčuje tam, kde se nějak szili s tou věznicí.

(R1) 686, 587: jednak ta práce těch kaplanů, jednak kvalita práce kaplanů, ale jednak ty vnější podmínky určitě.

18. Pomoc (církve) vězňům po propuštění:

(R1) 23, 24: ti lidé, kteří vyjdou ven a jsou dál ve styku s církví, tak, že ten návrat není tak častý do věznice.

(R1) 247 - 249: dneska pro ty lidi velmi těžká, stresující, když jdou ven, aby žili venku čestně, tak to chce obrovský úsilí a pomoc vlastně skupiny lidí, kteří nežijí kriminálně, což je většinou v církvi.

(R1) 673 - 674: na druhou stranu kam tadyty lidi maj jít, když starý, třeba už nemohoucí vypadnou z vězení, no takže tahle oblast je tady taky vlastně úplně nedořešená.

19. Co je věznice:

(R1) 61: extrémní podmínky.

(R1) 700: být ve střehu.

20. Úspěchy a výsledky duchovní služby:

(R1) 20, 21: lidé, když chodí za kaplanem, tak je tam vidět určitý posun, že nějak jako se začnou třeba slušněji chovat, nestěžují si tolik, nevymýšlejí si, pracují na sobě.

(R1) 376, 377: třeba ten člověk venku i se třeba ozve a že ten život se tak i třeba narovnal (lidé s poruchou osobnosti).

(R1) 471, 472: co mě velmi naplňuje, protože tam vidím tu úžasnou věc, že když se podaří, že ten život se narovná.

(R1) 496 - 503: a když mi jeden člověk, který nám nebyl vůbec nakloněný, po nějaký době řekl, teda ty vaši, ty aspoň pozdraví, tak to pro mě bylo velký ocenění naší práce, protože když si někdo, kdo vám nefandí, všimne, že ty lidi najednou se chovaj slušnějc, bez toho, aby jim to někdo rozkázal, je to úplně jiný postoj.

(R1) 505 - 510: onehdy jsem stála na chodbě, a teď slyším, jak jde z dálky, jdou odsouzení dva a baví se z dozorcem, a tak jako hezky se s nim bavili, děkovali za všechno a tak jako já jsem si říkala, tak to je takový hezký tadyto takhle slyšet, a když jsem je uviděla, tak to byli dva z naší skupiny, tam právě bylo, pane dozorce, my vám moc děkujeme a on pro ně došel, v podstatě to byla jeho povinnost, ale už to, že oni se chovají takhle, tak zase má vliv na toho dozorce.

(R1) 619 - 620: přišel za mnou nějaký psycholog věznice a říkal mi, jestli bych se nemohla podívat na jednoho člověka, že je nekomunikativní, že má suicidální sklony, jo, že ho nějak přivezli.

(R1) 778 - 782: teď mi říkal ředitel, podívejte se, to já kdybych měl všechny oddíly takovýhle, tak nevím, že jsem ředitelem věznice no. A ty lidi nejsou samozřejmě vzorný, ale jde tam i o tu snahu (oddíl v Kyšperku).

21. Duchovní obnovy a setkání rodin ve vězení:

(R1) 154, 155: jednou za čas máme celodenní setkání, říkáme tomu duchovní obnova.

(R1) 692 - 706: duchovní obnovy, což je celý den, někoho pozveme a skupinka vězňů, kteří stále docházejí, okolo 20 lidí tak vlastně stráví s tou přednáškou, modlitbou, 2-hodinovým hovorem v poledne. A kdyby mi to věznice zase bývala nedovolila, tak by se to nemohlo uskutečnit, dneska už to možná takových 12 let děláme pravidelně, aspoň tak 3-4krát do roka, a přináší to opravdu, vždycky chlapum se to nesmírně líbí. Líbí se to i tý návštěvě, ty jsou nadšený z toho, že vlastně ve vězení mohli prožít něco tak úžasnýho, že tam je víra, že tam je společenství.

(R1) 717 - 720: když by to věznice nedovolila, tyhle podmínky by se nevytvořily, projekt, kterej mi dovolila věznice, to bylo vlastně setkávání rodin, a já jsem tam vyšla z toho, že bych chtěla pomoci udržet ty rodinný vztahy, ale zase už samozřejmě lidem, kerý nák formuju, né všem.

(R1) 725 - 727: vždycky byla tam dopoledne přednáška, kerá se týkala jenom rodiny, někdy třeba sme vybrali ekonomiku, hospodaření s penězma, někdy sme vybrali třeba vztahový záležitosti, výchovu dětí.

(R1) 729 - 734: to sem si někoho třeba pozvala, abych to nemusela táhnout sama, tak jsem třeba ještě přizvala nějakýho hosta, pak byl oběd, oni si tak popovídali, já jsem si posedala ke každému stolu, víc sem poznala tu rodinu a odpoledne já jsem si povídala zvlášť se ženama a to mi vždycky musel ještě pomoci někdo ze zaměstnanců, pedagog. Tatínkové si hráli s dětma, a vymysleli jsme hry, oni si pak je už i vymysleli sami (setkání rodin).

(R1) 742 - 749: teď voni si připravovali i jídlo, tak něco jsem koupila já na ty obnovy, protože chlapi nemají peníze, ale každěj něco přidal, a teď někdo byl fakt chudej, tak moh koupit třeba, já nevím, jenom dvě vody, a někdo zase dal víc, čili jakoby žít takovým životem církve, dělit

se, vždycky sme si to hezky nazdobili, bílý prostěradla, kytku na stůl a oni byli úplně celý šťastný, že nám věznice dovolila. Když to bylo v létě, tak když bylo hezky, tak si tam mohli, tam bylo takový ohnišťátko, pro odsouzený jako, v rámci volnočasových aktivit, pro ten protidrogovej oddíl, tak tam si mohli opíkat buřty.

22. Modlitba ve vězení:

(R1) 385 - 388: svátostná zpověď i s tím odpuštěním kněze ta může být až po křtu, ale každej můžeme Bohu předložit a Bůh to přijme a taky ucítíte tu úlevu. Tak jsme si pak klekli, před svatostánek, modlili jsme se za tu paní, já jsem mu říkala, modlete se za ní, za její rodinu a to hodně taky pomáhá.

(R1) 388, 389: já vždycky říkám chlapům a učim je, aby se modlili za lidi, kterejm ublížili.

(R1) 403 - 405: jak chcete, abyste se měli, aby ten život byl hezkej, abyste se v něm měli dobře, když pořád proklínáte, žehnejte, že jo, modlete se za ty lidi (doporučení paní kaplanky odsouzeným).

(R1) 407 - 409: my se modlíme i v tý skupině, často zanívaj modlitby i za oběti trestních činů, aby Pan Bůh jim nějak vynahradil, o co přišli a aby jim zranění, vnitřní, jim pomoh uzdravit. A to je zase zpětně psychologicky nesmírně výchovný.

(R1) 415, 416: třeba na začátku se vždycky sejdeme a máme poměrně dlouhou počáteční modlitbu.

(R1) 418, 419: my se modlíme třeba za dozorce, zaměstnance věznice.

23. Předávání klientů mezi kaplany navzájem:

(R1) 82 - 84: předáváme si ty klienty, tak nějak kaplan s kaplanem si spíš spolu o tom člověku pohovoříme, kam jsme s tím člověkem došli, co třeba ho charakterizuje, jak má to v rodině a pak už kolega pokračuje.

24. Dokumentace o rozhovorech, spisy o odsouzených:

(R1) 73: kaplané si vedou vlastní evidenci o rozhovorech.

(R1) 77 - 81: na generálním ředitelství třeba měli takový požadavek, že by se o těch rozhovorech měla vést dokumentace, od toho jsme upustili.

(R1) 74 - 76: ve svém sešitě označení mám označení R jako rozhovor, u R mám svoji stručnou poznámku, ale většinou si pamatuju, o čem jsme s tím člověkem hovořily.

(R1) 267 - 269: já čtu ty spisy, když s tím člověkem nějak víc pracuju, nebo tak si to přečtu a abych i viděla, jestli ten člověk je třeba nějak schopnej se na to podívat realisticky nebo mluví pravdu.

(R1) 272, 273: kaplan může číst spisy, aniž mu k tomu ten odsouzený dá souhlas.

(R1) 271 - 277: byli kolegové v minulosti, který se chlubil tím, že oni nikdy nečtou spisy, že to nepotřebují, bylo to velmi naivní, z mého pohledu.

(R1) 278: teď ty svoje kaplany, ten kaplanský sbor, tak stále připomínám, že je dobré číst spisy.

25. Bible a její využití:

(R1) 143 - 145: každej kaplan vlastně staví na evangeliu tím, že studujeme Bibli v těch skupinkách a povídáme si o tom, co chce Bůh po tom člověku, nejen v Bibli, ale že je to přenositelné, vlastně pro každého z nás.

(R1) 149: kolegové třeba dělali hagioterapii, na biblickém příběhu prostě si lidé zahráli jakoby svou roli.

Příloha 13 - Významové kategorie z rozhovoru R2

1. Začátky kaplanské služby:

(R 2) 13 – 16: změnil se asi postoj lidí ve věznicí, časem se to proměňuje stále, protože ze začátku, když jsem tam začala působit, tak na mě koukali trošku jako na mimozemšťana a cože tam budu dělat.

(R 2) 48 – 51: ty začátky třeba byly takový, někoho mi přivedli, a říkali, no jo, jdete se modlit, nebo když mě viděli, říkali, zase se jdete s nima modlit, není to zbytečný. A já jsem říkala, no zbytečný to určitě není nikdy, ale já se nejdu jenom modlit, já si s nima jdu normálně lidsky popovídat.

2. Smysl a cíl duchovní služby ve věznicí:

(R 2) 21 - 24: ty hovory s těmi odsouzenými, hlavně obviněnými, mě připadaly dost jako užitečný, nakonec i pro mě, pro mě to je vlastně taky trošku poučný a až do dneška, vlastně toto trvá.

(R 2) 33: i ty vězně zklidňujeme, 47: nejsem tam proto, abych se s někým jenom modlila.

(R 2) 50 – 51: já se nejdu jenom modlit, já se s nima jdu normálně lidsky popovídat. 54: teď už jako ťehletěch poznámek je méně.

(R 2) 80 – 85: já jim vždycky říkám, tady si můžete jít i popovídat a nemusíte to maskovat tím, že budete hovořit o něčem, co vám není blízký, o té církvi nebo o Bohu, o čemkoliv co s tím souvisí, a já myslím, že oni to pochopili, takže za mnou chodí, tedy hlavně lidé, kteří vůbec nemají třeba nějaký povědomí a pochopili, že ta kaple je, aby se zrelaxovali a zklidnili.

(R 2) 235, 236: No, já si myslím a to i dělám, že velký smysl má právě to doprovázení člověka v té těžké situaci.

(R 2) 243 – 245: ideální by bylo, kdyby ten člověk opravdu nějak nahlédl na ten svůj život a vydal se tou jinou cestou a měl kde zakotvit po propuštění.

(R 2) 246 – 247: už aby se nevracel, to je asi cíl, aby vlastně člověk působil na toho člověka takovým stylem nebo způsobem, aby už se nevracel.

(R 2) 249 – 256: my to máme vlastně společný z kolegy, že všichni se tam o toto se snažíme, někdy mám pocit, že je to spíš to doprovázení a že se tam stejně vrátí. Že to není ten cíl, až tak naplněný, jak bych si třeba představovala, je pravda, že nám někdo v nějaké přednášce říkal, že, kdybychom my na ně nepůsobili, tak že by se vraceli ještě častěji. A ještě s horším paragrafem, takže možná, že my tam působíme, tak to přece jen trošku zmírňujeme, takový to zlo, který by se třeba jindy stalo.

(R 2) 307 - 309: taky to není zas taková sláva, že by tam jako si sypali ten popel na hlavu, tak já to takhle nemám, možná to mají třeba lidi nebo kolega, který zpovídá ty lidi. (R 2) 314: ale třeba v těch rozhovorech mi taky třeba něco řeknou.

(R 2) 486 - 487: Smysl to má určitě, taky, jak jsem už řekla, ty změny nejsou takový, jak by třeba si člověk představoval, ale nicméně není všechno v číslech a tak to při té duchovní práci, to ani vyčíslit všechno nelze.

(R 2) 667: já mám pocit, že to má smysl pořád. 669 - 672: někdy si tak řeknu u někoho, no tohle nemá smysl, ale jakoby, né že nemá smysl, jako se mu věnovat, ale nemá smysl ho tady brát na hodně dlouho. Protože on to třeba jenom využívá a zabíjí čas tím, jo, a bere čas ostatním. 674 – 680: tak jako já si myslím, že to poznám, (že službu někdo jen využívá) ale někdy dělám, že jsem to nepoznala, a věnuju se jim normálně, věnuji jim třeba kratší čas, nenechám je, aby mi tam ten čas ubírali třeba ostatním, kteří třeba mají opravdu zájem. Na sobě pracovat, jo. Snažím se rozeznat ty lidi, kterejm na sobě opravdu záleží, já neříkám, že na změně nebo na nějakým bůhvíjakým obratu, ale, kteří chtějí na sobě prostě pracovat, tak těm dávám přednost. Zase jich tolik ale není.

3. Co je duchovní služba ve věznicích:

(R 2) 86 – 88: duchovní služba v třešletech zařízení, v nemocnici, ve věznicích, že to není o tom, že předáváme prvotně tu víru, ale pečujeme o toho člověka a o duši toho člověka.

(R 2) 90, 91: ta duše se pozvedne i právě jenom tím, že někdo s nimi lidsky hovoří a že se zdá, že jim rozumí. 92, 93: duchovní služba a je to něco jiného, než si tak jako běžný, třeba i křesťan představuje.

(R 2) 98 - 100: nebrat jim naději, vždycky nějaká naděje je, a vždycky hledáme ty způsoby, že se to nějak vyřeší. 115, 116: člověk, když nějak ví, čeho se chytit, takového nějakého záchraného kruhu, tak většinou i ta situace se nějak prosvětlí, osvětlí a otevře a najde se nějaký řešení.

4. Použití Bible, zpěvu a modlitby:

(R 2) 114: nad tím textem (z Bible) pouvažují a něco je napadne, a to je vlastně právě taky docela obohacující

(R 2) 143, 144: ten zpěv a ta modlitba, když je to možný, tak to opravdu to prostředí prosvětlí, prosvítí. (R 2) 149 – 151: to prosvětlení člověk může vnášet i bez té modlitby, bez toho zpěvu i tou přítomností, ale když je ještě toto k tomu, tak si myslím, že je to ještě lepší.

(R 2) 444, 445: a když někdo opravdu chce, se modlit a do té Bible pronikat, tak, že od toho je teolog.

(R 2) 764 – 668: nějak by šlo naučit se používat tu Bibli pro ty civilní lidi, protože my jsme někdy učení tou církví, ty duchovní, když jako vyjdou z té církve tak jako používají hodně to názvosloví, nebo ty pojmy církevní a to třeba není tak srozumitelný, tak spíš nějak se učít na té jejich rovině. (R 2) 770: používat méně toho nesrozumitelného názvosloví, církevního.

5. Zaujetí kaplanskou službou:

(R 2) 343: je to prostě způsob pomoci.

(R 2) 563 – 578: zrovna v televizi byl pan Pivoňka, Na plovárně a von tam s Markem Ebenem si povídal o té duchovní službě ve věznicích a mě to tak jako zaujalo, ale ještě jsem nad tím nepřemýšlela, tak úplně vážně a potom vlastně jeden kolega z Ruzyně Daniel Pfann, to je můj spolužák z fakulty, kaplan na Ruzyni, tak zase byl u nás ve sboru na Jarově, a měl přednášku o té svojí práci a to už jako jsem tam bedlivě poslouchala a ono mě to zaujalo ještě víc jsem našla, že je nějaký kurz, nástupní kurz VDP, pro dobrovolníky vlastně ve věznicích, tam mě to ještě nějak víc otevřelo oči. Ala hlavně, já nějak asi to mám v sobě, že vlastně, že taková ta pomoc lidem, že mě to prostě baví a že mě baví právě i třeba pomáhat tam, kde to není třeba tak vidět, nebo to není nějak oceněný, protože ty lidi to potřebují nejvíc.

6. Osvobození Kristem, povolání celníka:

(R 2) 596 – 600: mě hodně oslovuje takový to povolání celníka, to byl vlastně vyděrač a zrádce, jo, vlastizrádce a ti židé na něho koukali jako na úplného, prostě jo, nějaký odpad tý společnosti a Ježíš si ho zavolal a on byl jeho učedník, takže tadyto mě to jeho působení vlastně jeho je takovým vzorem jako určitě. 602 - 605: Ježíšovi vyčítali ti farizeové, říkali, no podívejte se, váš mistr jí s celníky a jinými hříšníky, prostě to je vrchol (zdůrazněno hlasem), jako todleto, jo, a on říká, lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní. 607, 608: toto je takový prostě pro mne. Čeho já se držím, myslím, že to v té práci i používám.

(R 2) 612 - 616: ještě taky, co mě oslovuje, jak jsou u Izajáše, nějaká proroctví takový osvobození člověka, že on má ty pouta a tam vlastně osvobodí člověka, osvobodí zajatce, ale tam je to myšlený, zajatce hříchu.

(R 2) 620 – 623: to právě se může stát i v tom vězení, že i když jsou uvězněni, tak můžou, jakoby Kristem, být osvobozeni, ale to se tak jako často teda nedaří, ale no... Možná, že se to i daří v tom, že oni na chvíli jsou volní a jsou osvobození z těch svých myšlenek. 625,626:

takže jakoby to osvobození, těch lidí, se tam děje, ne tak markantně a razantně, že by se obraceli k tomu Pánu Bohu, ale alespoň takhle po kouskách.

7. Duchovní služba existovala vždycky:

(R 2) 430 – 432: já myslím, že duchovní služba existovala vždycky, akorát, že za komunismu se to nějak přerušilo a dříve chodili kněží, do té věznice.

8. Kolegové zaměstnanci (dozorci):

(R 2) 31 – 34: změnil se ten náhled od kolegů, že dneska se zdravíme, smějeme se na sebe a už pochopili, že tam nejsem jako abych jim přidávala práci ale, že třeba i ty vězně zklidňujeme a že to třeba je vidět i na té jejich práci, že nemá s nima jakoby trampot.

(R 2) 38 – 40: voni si i zvykli teďka tím časem, že třeba když někdo je smutný, tak mi sami řeknou, paní (Jméno), nechcete ho vzít, on by potřeboval vytáhnout (dozorci).

(R 2) 42 - 44: dozorce považuju za kolegy, přeci jen jsme tam na jedny lodi, oni jsou zaměstnanci, já zas na ně koukám jinak, než na ně koukají vězni, pro vězně je ten bachař v podstatě jako nepřítel.

(R 2) 44 – 47: kdežto já na ně koukám na všechny jako na lidi. Takže se snažím nějak lidsky s nima zacházet, se všemi, a oni pochopili, že vlastně tam k tomuhle jsem, k tomu zklidňování.

(R 2) 59 - 62: k modlitbě ani ne, spíš jako že se potkáme a že si řekneme něco na cestě (duchovní služba u zaměstnanců) já když jsem zaměstnanec, tak jsem tam pro ty vězně nebo obviněné a zaměstnancům bych se mohla věnovat po pracovní době.

(R 2) 163 – 164: voni taky jsou to lidi, takže i ti vlastně ti bachaři nebo, ti dozorci, když se člověk usměje, tak voni jsou taky rádi.

(R 2) 170: já teď vlastně vnímám tu práci těch dozorců jako hodně těžkou. 187, 188: já jim někdy řeknu, vy to máte taky těžký, že jo a voni teď začnou něco říkat že, ten to, a ten chce to.

(R 2) 1019 – 193: ne že by za mnou chodili, ale třeba když jdu do práce, tak si vyzvednu u dozorců knihu a tam mám napsaný ty lidi a tak prohodíme taky pár slov. 194: a že si třeba chvíli povídáme. 196: Lidský rozhovor nebo se třeba i zasmějeme.

(R 2) 550 - 552: někdy trvá, třeba, než voni je zapíšu, (na duchovní) ti dozorci, oni je zapíšu třeba za dva, za tři dny, co voni se nahlásí, jo. To takhle bylo, teď už to tak není, teď už je to lepší.

9. Co a jak kaplanka dělá:

(R 2) 72 – 77: U nás v té věznici, je to tak, že, já tam mám ještě katolického kolegu a ze začátku jsme měli vlastně nějak ty skupinky, takové ty náboženské na neděli společné, a pak, protože jsme toho měli hodně, tak jsme si to je rozdělili, a řekla bych, že kolegu vyhledávají spíše ti, co chtějí ten rituál a i třeba pokřtění katolíci a já se věnuju nějak tomu zbytku. Jo, takže já spíš jako, mě se to nějak vyprofilovalo.

(R 2) 93 – 100: je to mnohem víc o těch civilních rozhovorech, nebo ty rozhovory jsou mnohem víc o těch civilních věcech, lidských, co je trápí ve vztazích, třeba, oni když je zavřou, tak se jim rozpadají rodiny, tak přijdou, z toho jsou celý pryč, nešťastní, potřebujou to někomu říct, jo tak vždycky, já se snažím jim nemazat med okolo pusy, ale zase na druhou stranu nebrat jim naději, vždycky nějaká naděje je, a vždycky hledáme ty způsoby, že se to nějak vyřeší.

(R 2) 118 – 125: ke konci sezení se zeptám, jestli jim třeba nevadí Modlitba Páně, nebo si i zazpíváme nějakéj popěvek, není to třeba hned úplně na začátku, je to až časem třeba, a já je stejně časem zvu vždycky na ty neděle, a máme pobožnosti, přičemž teda se čte i z Bible, i se zpívá, i se modlí, já něco k tomu řeknu a pak dám prostor i jim, jo, aby se k tomu nějak vyjádřili.

(R 2) 140 - 141: snažíme se hodně zpívat, a někdo hraje třeba na kytaru (z odsouzených) tak se to snažím využít.

(R 2) 198, 199: člověk, když má svoje starosti a svoje bolesti, tak se někdy tahle práce dělá těžce.

(R 2) 415 – 420: oni trochu uvažují no. Já se právě snažím po kouskách i do nějakého hovoru, tam člověk něco vsune, a říkám si, že to jsou nějaká taková semínka, která někdy vyklíčí až později, když už tam nebudou, že si třeba vzpomenou, pak v nějaký situaci třeba na něco, na nějakou myšlenku, protože já to třeba taky tak mám.

10. Kaplanské (vzdělávací) porady:

(R 2) 210 – 212: máme kaplanský porady, máme 2x ročně, všichni se sjedeme a je tam třeba nějaká přednáška, aby nás to všechny nějak posunulo, taková vzdělávací.

11. Hodnoty, zásady:

(R 2) 103 - 105: protože já třeba jim řeknu, no víte, mě hrozně pomáhá, když sem opravdu jako v nějaké jako špatné situaci, já se prostě držím toho Krista.

(R 2) 377, 378: člověk by se měl dávat do pořádku sám, aby pak mohl sloužit těm ostatním.

(R 2) 452 – 453: já mám právě dojem, že ti lidi, kteří dělají třeba nejvíc toho zla, tak, že ti potřebují nejvíce pomoci.

(R 2) 514 - 516: voni vědí, jak já se na to dívám (na spáchaný trestný čin), že to neschvaluju, já to i říkám, že to neschvaluju, ale nejsem tady jako soudce.

(R 2) 685: já teda jsem ochotná pořádk na sobě pracovat.

12. Co je věznice: temnota, smutek, slepičárna:

(R 2) 145 - 147: místo spojený s temnotou a smutkem, tím, že tam člověk vnáší takový něco jinýho (duchovní službu), tak to si myslím, že je dobrý.

(R 2) 274, 275: člověk, když je v úzkých, tak na něho dolíhají věci, a že mají třeba spoustu času, tak jim to třeba dojde.

(R 2) 280 – 283: ti muži jsou taková všelijací, mají ty milenky, a tam to pak ze sebe vysypou, že vlastně je jim to líto, že manželku takhle podvádějí, a tak, jestli je to pravda, tak to nevím, ale každopádně to na ně doléhá.

(R 2) 538, 539: mužská věznice, to je hrozná slepičárna, jo (smích), tam ty, chlapy jsou hrozný drbný.

13. Prestiž kaplana:

(R 2) 154, 155: teďko už ti kaplani jsou mnohem více vnímání, i z těch vyšších pozic, jako opravdu potřební, že to určitě ze začátku takhle nebylo. 156 – 158: na těch věznicích, koukali na ty kaplany, co nám to tady poslali, a myslím si, že teďkon jsou i rádi, že na těch věznicích že jako jsme, jako kaplani.

(R 2) 212 – 214: na kaplanské porady přijde někdo z generálního ředitelství, a že on tu naši práci ocení, což si myslím, že vlastně vždycky nebývalo, že to je až tak nějak v těch posledních letech.

14. Pohled na (odsouzené) lidi:

(R 2) 27, 28: oni mají takové, nesmírně vyvinuté sociální citění, oni jsou hodně solidární.

(R 2) 29 - 31: ta solidarita tam prostě bývá a je třeba i prostě jako víc patrná než u normálního člověka.

(R 2) 78, 79: něco taky nevěříte, oni taky umí velmi dobře nahrát, a využívat.

(R 2) 294, 295: ono se to asi stane, že se člověk přichomejtně k něčemu a oni jsou třeba na těch drogách různě závislí, nebo opilí a to člověk pak se přichomýtně k něčemu, ani neví jak, že jo a sedí.

(R 2) 301 - 305: u těch odsouzených, ani není takový zájem do té kaple chodit, my máme mnohem větší zájem, nebo mnoho zájemců máme na vazbě, kde, vlastně voni prožívají ten

stres s toho uvěznění a potřebujou se nějak trochu dostat jinam, kdežto na trestu už mají třeba práci většinou a mají tam hodně aktivit, mají volný pohyb, takže, tam chodí poměrně jako málo těch lidí.

(R 2) 407 – 408: v tom vězení jsou ty osoby narušené, mají ty poruchy osobnosti, ono to pak jde těžko, jo ta změna.

(R 2) 408 - 410: my vlastně pracujeme s narušenýma lidma, a takže já ani tak nepočítám s takovýma obrovskými změnami, ale i každá ta změna k lepšímu je vlastně dobrá.

(R 2) 431, 432: jsou tam i lidé s těmi náboženskými potřebami (ve věznicích).

(R 2) 453, 454: já to tak nějak vidím, já se totiž na ně koukám jako tady na ty lidi nemocný, tak oni jsou taky nemocní, ale jinak (praxe nemocniční kaplanky).

(R 2) 506, 507: bez toho svědomí, někteří jako jsou, někteří nejsou, tak některé to pak tíží vlastně, tak o tom chtějí mluvit.

(R 2) 518, 519: voni vlastně to vědí, že to neschvaluju, ale že s nimi budu mluvit, a že se na ně dívám jako na lidi.

(R 2) 546 – 548: mně se kolikrát stane, že jdu jako po chodbě, a potkam někoho, a oni teda nesměj mluvit, a někdy mi řeknou, a vezmete nás, a kdy nás vezmete (na duchovní).

(R 2) 750 – 753: mám pocit, že za mnoho těch trestných činů můžou právě tadyty návykové látky, protože nemají peníze, tak musej přepadat a krást a potom už je to začarovaný kruh a těžko se s toho dostává.

15. Kazuistiky:

(R 2) 285 – 289: teď jsem tam zrovna měla jednoho, kterej vlastně říkal, no já se s tím nemůžu smířit, že tentokrát jsem nic neudělal a jsem tady. Řikal, já už jsem tady po pátý, ale před tím to vždycky bylo jako oprávněně, tak to jako jsem vzal.

(R 2) 522 – 524: měla třeba jednoho, kterej říkal, no mě to Pán Bůh ani nemůže odpustit. Jo, tohle, co jsem udělal, a já jsem ani nevěděl, jestli tady můžu přijít (za duchovním).

(R 2) 526 – 532: jako měl zábrany, že když je teda vrah, tak že tam ani nemůže. A já jsem říkala, no víte, co, já si myslím, že zrovna vy tady potřebujete. A že ty kostely nejsou pro ty čisté lidi, tak jsem mu nějak vysvětlila, a že všichni vlastně na určitý rovině proviňujeme, třeba i jenom v hlavě a občas každého něco napadne, a nemusí to být nic hrozného, ale i třeba závist takže jako nikdo nejsme úplně čistej.

16. Uznání viny:

(R 2) 262, 264: právě tohleto mě trošičku chybí, v té mojí práci, protože takhle, když pracujete na vazbě, tak tam jsou většinou všichni nevinní, jakoby.

(R 2) 317, 318: co je teda hodně častý, tak že oni tu vinu svalujou na ty kamarády, na ty svoje partnerky, anebo partnery, (R 2) 320 - 323: na životní okolnosti, a na situaci, a já se s tímhletem snažim pracovat a to se trošičku někdy posouvá, já říkam, a kdo si ty kamarády vybral, snažim se takhle pomalu, tak ono je to opravdu spíš mravenčí práce, ale já si myslím, že trochu se ty náhledy pak mění, ale že to není rychle.

17. Uznání viny u vrahů:

(R 2) 432 – 468: vrahové, ve Valdicích, se kterými pracuje kolega, tak, že ten asi ti, asi někteří když jsou třeba nájemní vrahové, tak ti asi si nedělají s tím starosti. A jako nedělám si iluze, že by vlastně jako se něco v nich pohnulo, ale zase na druhou stranu si myslím, že ten pán Ježíš Kristus, tak že ta síla, je dost mocná. Jo, takže kdyby se mu zachtělo, a kdyby to nějak jako bylo v souladu, tak, že by to asi i šlo, ale to by byl asi i opravdu zázrak.

(R 2) 496, 497: třeba s těma vrahama. Že vlastně u nich, s nima se pokud jde o tu vinu, pracuje dobře. 5021 – 504: když je to evidentní, že se s toho nevykroutí, tak oni jsou ochotní o tom mluvit, a tíží je to, když jsou citlivý třeba, jo, ti, kteří nejsou bez toho charakteru.

18. Předávání si lidí mezi kaplany navzájem:

(R 2) 327, 328: ale my si dáváme s kolegama takový echo, půjde tam ten a ten, tak kdyžtak se mu věnuj.

(R 2) 332 - 335: my trošku si tak jako ty lidi předáváme, takže oni nezůstanou úplně bezprizorní, což je dobře, takže se může pokračovat, co jsem neudělala já, nebo nestihla já, tak může zase někdo další, je to taková trošku štafeta.

19. Úspěchy a výsledky duchovní služby ve vězení:

(R 2) 267 – 272: oni si uvědomí v tý kapliče, že vlastně, že něco v tom životě dělali špatně, a nemusí to souviset s tím případem, ale třeba, že se špatně chovali k manželce, že se nestarali pořádně o děti, že kdyby byli teď venku, tak, že by se teď starali, a že by to dělali jinak, nevím teda co je na tom pravdy, ale říkají to, tak já jsem tak nějak ochotná jim věřit, že to myslí upřímně.

(R 2) 339, 341: mě stačí i to, že vidím, že přijde fakt (zesilněno hlasem) někdo, kdo na tom špatně i psychicky a pak odchází z tý kapličky a je vidět, že se tak i trošku srovnal.

(R 2) 712 – 715: někdy si dáme kontakty (s propuštěnými) a oni můžou třeba i napsat, nebo jsme si i smsku napsali, nebo třeba mi dodneška posílají dva propuštění a těm se zrovna docela daří, nebo daří, mají, kde bydlet a pracujou. To je vlastně takový ten výsledek.

(R 2) 719, 720: Jeden taky mě studuje, jak tady byl vlastně rok u mě, tak studuje na Ruzyni, teologickou fakultu. 723 – 726: ale on byl takovej chytřej, takže já si myslím, že on bude už za chvíli končit tu fakultu. Tak to mám taky radost s toho, přitom on byl nevěřící, nebo studoval nepřesvědčeně, ale to si myslím, že nevádí, že buď se něco může otevřít i během toho, a i kdyby ne. (R 2) 728, 729: a že to to třeba někam posune, zase, takže jsou jako nějaký výsledky, když nad tím tak jako uvažuju.

(R 2) 730 – 732: jeden člověk co byl na vazbě dlouho, pak ho propustili, pak byl nemocný, tak taky teďka začal pracovat a tak žije tak nějak normálně, i se uzdravil, tak mám radost.

20. Povolání a vyčerpání:

(R 2) 343, 344: oni to třeba i často říkají, vy nám prostě dáváte sílu k životu. 346 – 348: ale to právě to asi souvisí s tím, že tam nepůsobíme jen my jako lidi, že ta síla nějak jako od pána Boha, prostě tak nějak jako proudí k nim, tak si to já vysvětluju. 354, 355: Kdyby to bylo jenom z těch lidských sil, tak možná ten člověk už by byl úplně vyčerpanej.

(R 2) 584 – 587: já to беру i jako takovou přednost, že mnoha lidem, by to třeba i vadilo, a já jsem za těch 7 let zjistila, že mně to vůbec nevádí, že já dokážu i s tím vrahem sedět, povídat si, někam se třeba i dobereme a někdo by ani už neseděl s tím vrahem.

(R 2) 594, 595: vim, že Pán Bůh i pan Ježíš dávají naději, a že ten Ježíš taky jako nelámal hůl nad těma lidma.

(R 2) 631, 632: od začátku mě ta práce sedla. Ale, je fakt, že si myslím, že kdyby Pán Bůh mě neposiloval. 636: Asi si myslím, že něco z hůry je, že vás to jako tak nějak nasměruje.

(R 2) 648 – 652: tak teďka dělám obojí, ale řeknu vám, že jako opravdu jednoduchý to není, že jsou takový různý chvíle, kdy opravdu to vyčerpání je veliký. No, ale já si myslím, že to je moje chyba, jo, že vidím tu chybu v sobě, že abych se občas naučila i relaxovat, že to je důležitý.

21. Srovnání s nemocniční duchovní službou:

(R 2) 358, 359: v tý nemocnici, zase dělám na LDNce, taky tam, kolikrát to vidím tu proměnu těch lidí.

(R 2) 369 – 371: já to takhle vlastně dělám tři roky, a občas uvažuju o tý změně už nějaký, ale ještě chvílku, mě to zase už vyhovuje a já jsem zjistila, že vlastně už nevím, co bych si vybrala. Já mám ráda obojí.

(R 2) 386 – 393: oni vědí (že paní kaplanka pracuje i v nemocniční duchovní službě) protože já třeba, i to tom někdy mluvíme, když oni si třeba hodně stěžují tak já říkám, víte, co vy jste tady uvěznění, to je pravda, ale můžete aspoň chodit, ale já mám třeba hodně lidí, že jenom leží a nemůžou vůbec nic, a kolega má i mladý lidi, kerý už se třeba nikdy nepostaví, a já tím nechci strašit, ale ono je to pak zajímavá, a takže to takový těžký téma. Já je jakoby tím trošku zatížím, ale oni pak za chvíli si řeknou, no jo, ale dyť my jsme na tom líp. Kolikrát to řekli.

22. Pomoc (církve) vězňům po propuštění:

(R 2) 395 – 403: Já jim říkám, jste mladší, můžete něco změnit, až vyjdete odsud, tak máte zase ještě kus života před sebou a i ty možnosti, když budete chtít. Voni vždycky říkaj, nebo nadávaj, stěžují si, že když mají záznam v rejstříku trestů, tak že už teda moc možností nemají, což, teda do jistý míry je pravda. Nebo když maj velký dluhy, nemají kam jít. Ale já právě vždycky říkám, že když někdo fakt hodně chce, tak že ty církve tady jsou, neříkám že každá církev je otevřená a připravená, že by jim pomáhala, ale tu a tam jako jsou ty možnosti. Armáda spásy se zabývá taky tou pomocí.

(R 2) 405, 406: myslím si, že když někdo hodně chce, tak že to de, se nějak jakoby postavit, s pomocí těch druhých na ty nohy.

(R 2) 691 – 695: co chybí, tak chybí taková ta následná péče u toho člověka, kterého pustí ven. Že to u nás není domyšleno, ani ty církve nejsou ani až tak nakloněny, ty lidi z církve, maj takový nezájmy, nemaj zájem o to, nějak třeba se zapojit, že by třeba pomáhali někomu po propuštění.

23. Vize: více kaplanů a pracovníků, spolupráce s neziskovkami, kteří se specializují na drogově závislé:

(R 2) 736: kdyby bylo více kaplanů.

(R 2) 738, 740: ty věznice, kde není ten kaplan, kdyby to šlo, tak že by tam byl. A ta spolupráce ještě s těmi asi neziskovkami, církvemi a se sborem.

(R 2) 745 – 748: já mám pocit, že i tadytěch lidí pod vlivem a ti co fetujou je moc a já se přiznám, že tohle to já úplně tak jako moc neumím, já se na to nespecializuji, ale tadyto je velká potřeba, jo s tadytěmahle lidma umět pracovat.

(R 2) 753 – 757: možná i více takových pracovníků, v té duchovní službě, kerý se specializují zrovna na toto (na drogově závislé). A to odvykání, oni se v tom vězení nemůžou k tomu dostat, takže tam nefetují, ale pak vyjdou ven a zase jako začnou. Takže podchytit tadyty lidi, aby nezačali, ale to je taky malý procento, ale i to stojí ta to a věnovat se jim.

Příloha 14 - Významové kategorie z rozhovoru R3

1. Smysl vězeňské duchovní služby:

(R3) 21, 22: to je otázka, kterou si asi všichni klademe, kdo v tom děláme a nedá se odpovědět jednoznačně, stanovit jeden konkrétní cíl.

(R3) 24, 25: především, z mého pohledu nebo z mých zkušeností, pomoci těm odsouzeným k lepšímu náhledu na sebe, 27 – 29: na tu jejich trestnou minulost, ale i na jejich současný život ve věznici i na jejich plánování budoucnosti. S čímž samozřejmě souvisí otázka duchovních hodnot i otázka víry.

(R3) 30, 31: moje zkušenost je taková, že právě nějaké uvědomění si té duchovní dimenze těm lidem pomáhá, otvírá je víc k tomu náhledu na sebe.

(R3) 31 – 34: a dílčí cíle, práce s vlastní vinou, práce na sobě v oblasti nějakých životních cílů i nějakého sebeovládání, práce na komunikaci s lidmi a i potom ta práce výslovně duchovní nebo přímo náboženská.

(R3) 120 – 123: zkušenost moje, už i z dřívějška, je taková, že ti lidi, kteří za tím kaplanem, nebo za tím duchovním přijdou, tak, když bych to řekl zjednodušeně, čím vážnější je ten jejich trestný čin, tím taky mají vážnější potřebu s tím něco dělat.

(R3) 252: jdu tam s primárním zájmem pomoci jim, aby něco udělali sami se sebou.

(R3) 310 – 317: když to vezmu emočně, tak ten dojem (smyslu) mívám téměř každý pátek ve tři hodiny odpoledne, ten moment, kdy odcházím z věznice po dvoudenní službě a v úplném závěru s tím odchodem mám tu malou skupinku, kde se tak jako otevřeně diskutuje, a v té chvíli, kdy odcházím, tak mám v paměti diskuze a dalších plus mínus deset individuálních setkání, který jsem za ty dva dny prožil a různé zkušenosti, zážitky, pocity se ve mně mísej, z toho všeho tak nějak zpracovávají i tam hraje roli, ten jaksi z jejich strany davaný pocit vděčnosti vůči mě a pocit radosti a smysluplnosti, že se jim tam věnuju.

(R3) 415: určitě to má smysl, někdy.

2. Vidím cestu dopředu – že je člověk schopen se otevřít považují za pozitivní samo o sobě:

(R3) 37 – 43: výhoda práce kaplana je v tom, že k němu přijdou, nebo že o jeho služby projeví zájem, zejména ti, kteří už pro to jsou nějak motivováni, jo samozřejmě vždycky je nějaký množství těch, který tam přijdou z různých jiných důvodů od zjištěných, nějaký zájem o komunikaci třeba s jinými vězni atakdale, ale to se postupně vyruší, nebo pochopí, že to pro ně, až zas tak není, čili kaplan pracuje v naprosté většině s lidmi, kteří jsou motivováni k nějaké práci na sobě. A u těchto lidí potom je logický, že ten úspěch se v nějaké míře buď větší, nebo menší dostaví, že prostě oni chtějí.

(R3) 43 – 47: já nemůžu posuzovat úspěch definitivní, jak se ten člověk změní, tím mým působením, protože to bych mohl posuzovat, až kdybych ho viděl 10 let venku z věznice. Ale můžu posuzovat změnu jeho názorů, pohledů na sebe, hodnot, to jsou všechno věci, o kterých se dá mluvit a který se s toho dialogu dají nějak posoudit a tam tu cestu dopředu vidím.

(R3) 318 – 323: zpravidla je to zvláštní, je téměř pravidlo, že každý ten týden v rámci těch 20 hodin učiním nové objev, čili potkám jednoho člověka, se kterým jsem do té doby kontakt neměl vůbec žádný, anebo rutinní, sporadický a teď jsem s ním průběhu těch dvou dnů prožil nějaký setkání, nějaký rozhovor, řekl bych hodně hlubokýho, osobního, mimořádného charakteru. A už jenom to, že ten člověk je schopen takto se otevřít, takto mluvit, takto přemýšlet, považuju za pozitivní samo o sobě.

3. Individuální práce s odsouzenými – je to proces:

(R3) 59 – 62: v osobním rozhovoru, primárně naslouchám, naprosto zásadně, člověk, se kterým mluvím poprvé, nebo ho v podstatě neznám, tak ho nechám mluvit o tom, o čem chce on,

případně se ho ptám na to, co já považuji za důležitý a zpravidla ten první rozhovor je 90 procent naslouchání.

(R3) 64 – 66: pokud ten proces pokračuje, tak se to mění, tak už taky začínám víc mluvit já, reagovat na jeho otázky, potřeby, nejasnosti... a celá ta individuální práce se v podstatě vyvíjí podle jeho zadání.

(R3) 112, 113: (vědomí toho, co člověk spáchal) určitě to ovlivní to, jak se na toho člověka dívám, myslím si, že to až tak neovlivní způsob, jakým s tím člověkem mluvím.

(R3) 117 – 120: rozdíl v té trestné činnosti konkrétně v té mojí věznici jsou hodně velké. Je tam většinou, velká část lidí s banálníma krádežema, pak je tam velká část lidí, kteří se živili výrobou a obchodováním s drogama a pak jsou tam násilný trestný činy, včetně vražd, i vícenásobných.

4. Skupinová práce s odsouzenými – ta už musí mít strukturu:

(R3) 175 – 178: ta skupinová, ta už musí mít, protože je to organizovaný nějakou strukturu, nějaký systém, takže, takže se postupně vytváří více způsobů skupinové práce.

5. Náplň práce:

(R3) 180, 181: já mám v současné době asi 2, no dá se říct 2 pravidelné skupiny, které se scházejí a které jsou i personálně propojené částečně.

6. Bohoslužba:

(R3) 182 – 187: relativně velká skupina, která je v podstatě veřejně vyhlášená, kam může přijít kdokoliv z věznic, nazývá se bohoslužba, a je to setkání lidí, kteří jakkoli projevují zájem o náboženské věci, řekněme. Postupně tam probíráme texty s Bible, diskutujeme, zpíváme, používáme náboženské symboly, obrazy, svěcenou vodu, měli jsme velikonoční obřady, teď už jsme měli 2x i mši. Takže jaksí taková, nějaká různě modifikovaná podoba bohoslužby v křesťanském smyslu, ekumenickém smyslu, protože choděj tam lidi z různých církví.

(R3) 189, 190: a těch lidí, kteří na to potenciálně chodí, je tak 30 z celé věznic, sejde se jich reálně 20, ale těch celkových co chodí k těm 30.

(R3) 223: tam to přijde spíš vyjimečně, že někdo se tam tak jakoby o sobě vyjádří.

7. Spirituálně-terapeutická komunita:

(R3) 190 - 192: pak je malá skupinka jiná, taky pravidelná, každotýdenní a to jsou, říkáme tomu, diskuzní skupinka a to jsou lidi, kteří mají osobně hlubší zájem o probírání konkrétních duchovních témat.

(R3) 194 – 197: tam postupujeme spíš tematicky, podle toho, co oni potřebují, co si řeknou, případně, co se zrovna děje ve světě, v církvi, v politice, v jejich životech, a jelikož jsou to skupiny většinou kolem 5 lidí, tak je to velice osobní a velice otevřené, taková typická skupinová práce, taková, spirituálně-terapeutická komunita bych řekl.

(R3) 200 – 202: vztahové témata, osobní problémy, témata jejich mezilidských vztahů uvnitř věznic a témata otázky jejich vztahů k jejich manželkám a dětem, kteří jsou venku, to všechno se tam mezi těma pár lidma probírá.

8. Skupinová práce s odsouzenými versus individuální práce s odsouzenými:

(R3) 165 – 173: obojí na sebe navazuje, prolíná se, jsou lidi, kteří chodí do skupin a nemají zájem o individuální rozhovor, jsou lidi, kteří mají zájem o individuální rozhovor a nepřijdou zásadně nikdy do žádné skupiny a jsou lidé, kteří chodí na obojí. Jo, je to logický, všechny tři tyhle verze naprosto chápu a respektuju a první věc, kterou dělám, netlačím nikoho nikam. Jo, pokud vidím, že někdo se mnou hovoří individuálně, ale přitom, by potřeboval tu skupinu, tak mu jí nabídnu samozřejmě, ale když nechce, tak nevnučuju, a opačně, když třeba někdo chodí

na individuální pohovor a vidím, že by potřeboval tak mu ho taky nabídnou a nechám rozhodnutí na něm. Moje zkušenost už je taková, že když už tu nabídku dostanou, tak ji zpravidla využijí, ale ne vždycky.

(R3) 219 – 221: teď v těch Bělušicích ta skupina je ještě taková nesehraná, je těch lidí dost a není příliš sehraná v té velké skupině, zdaleka není taková nějaká otevřenost a důvěra, jako v té malinké.

(R3) 349 – 356: takže já jim o svým osobním životě vyloženě nemluví, samozřejmě, že je rozdíl, ono tu je odstupňovaný, podle toho, jo, víc řeknu o sobě v té malé skupince, než v té velké skupince. Jo, víc o sobě řeknu v individuálním rozhovoru někomu, koho už dobře znám, a vím, co od něj můžu čekat, ale v zásadě obecně dodržuju to, že mluvím spíš o své práci, tedy i o jiné práci, než ve věznici, ale nemluví o svým soukromým životě. Maximálně v tom smyslu, když zjistí, že jsem katolický kněz, tak se ptají na celibát a já řeknu ano, žiju v celibátu, nemám děti, nemám manželku.

9. Modlitba při práci s odsouzenými:

(R3) 66, 67: je-li to člověk věřící nebo chce uvěřit, nebo uvěřil nedávno a chce to se mnou prodiskutovat a projeví zájem se modlit, tak se s ním modlím.

(R3) 69 – 71: je-li to člověk, s kterým se o těch věcech bavím a vidím spíš ostych z jeho strany, nebo třeba zájem, tak mu třeba tu modlitbu navrhu. A zase vidím, jak on reaguje, jestli chce nebo nechce. Já tyhle věci neinicuju.

(R3) 205: tady už je právě tak je jen krátká modlitba (ve spirituálně-terapeutické komunitě).

10. Vina:

(R3) 76 – 78: téměř všichni o té své vině mluvit chtějí, tedy o své vině, teď mám na mysli to, za co jsou věznění, o svém trestném činu, páčání tomu říkají. Ovšem pak musím počítat s tím, že uslyším jejich verzi příběhu. 80: A ta může být hodně jiná, než je verze druhé strany, nebo než je verze soudů.

(R3) 84, 85: otázkama se pokouším pomoci tomu člověku k nějakému jinému pochopení toho, co spáchal, třeba.

(R3) 132 – 135: oni skutečně potřebují se s tím nějak srovnat, nebo oni už jsou, někteří, srovnání, za ta léta, co jsou už ve vězení, tak na tom sami nějak jako, individuálně se s tím rvali, někdy je to řešení, to jejich řešení velmi problémový a je potřeba o nich mluvit.

11. Kaplané v celé republice o sobě vědí a osobně se znají:

(R3) 468 – 773: občanské sdružení vězeňská duchovenská péče a zároveň nějaké to metodické vedení ze strany generálního ředitelství hlavní kaplanky a jejího týmu. Jo, tak to je určitě, tyhle dva subjekty dohromady, já je moc neodděluju, od sebe, protože to se skutečně jako prolíná, tak nabízí alespoň to minimum, bez kterého by se to vůbec nedalo dělat, čili jednak propojení kaplanů, to vidím jako klíčovou věc, že vlastně kaplani v celé republice o sobě navzájem vědí a osobně se znají.

(R3) 478 – 481: to je hodně důležitý, že když já mám klienta se kterým dlouhodobě pracuji, a on se z jakýchkoliv důvodů stěhuje do jiné věznice, tak dám avízo tam tomu kaplanovi, dostaneš tam tohohle člověka, je na tom tak a tak, dva roky systematicky pracuje, postarej se o něj, jo a tohle je naprosto zásadní věc.

12. Základní metoda práce:

(R3) 115 – 116: jo, čili ten způsob, jaksi jak jsem řekl na začátku to naslouchání a jeho nějak potřeby problémy, jakási ta základní metoda toho rozhovoru, kterou používám, ta je vůči všem stejná.

13. Hodnoty, zásady:

(R3) 294 – 298: já nerozlišuju nějaký konkrétní pasáže, já prostě tu Bibli mám jakési základ, jak života, tak povolání a já to vidím jako takový to základní Ježíšovo nastavení životní, prostě být k dispozici, být vstřícný lidem, kteří jsou vyloučení, kteří jsou vyvrhelové, o který se nikdo nestará, nebo na který se všichni vykašlali atakdále, čili já to mám jaksi takhle nastavený, jako součást svého bytí, životního.

14. Charakteristika odsouzených:

(R3) 123, 124: ti s těma banálnima krádežema, nebo daňovejma podvodama, ti téměř nikdy, i když mluví s kaplanem si nepřiznají, že by to bylo něco špatného.

(R3) [146, 147] kolikrát jsem slyšela, že oni nevěří, protože kdyby byl Bůh, tak neudělají to, co udělali. 148 – 150: ale zároveň už tím, že tohle ten člověk přijde říct kaplanovi tak tím dávám najevo, že s tím není spokojenej, s tím svým řešením. Jinak by to tomu kaplanovi nevykládal.

(R3) 211 – 214: tam jsou lidi rozdělení do baráků, do oddílů, oni běžně mají jakékoliv aktivity, vzdělávací, v rámci těch svých oddílů, nikoliv společně, neschází se více oddílů na jednu aktivitu. Pouze na tu duchovní se schází ze všech oddílů dohromady.

15. Kazuistiky odsouzených:

(R3) 136 – 139: člověk, kterej právě měl na svědomí vraždu a kterej se se mnou začal bavit tím, že mi řekl, aniž bych já se ho na cokoli ptal, prostě on takhle začal, že o Bohu a o náboženství nechce nic slyšet, protože on ví, že s tím Bohem už nemůže mít nic společného, protože on vraždil, a Bůh ho odvrhnul. 141, 142: A to byl jeho závěr, ke kterému se po nějakých letech ve věznici dopracoval a to mi sdělil prostě. 144, 145: myslím, že je to trochu jinak a pokud bude chtít, řekl jsem, že si o tom může popovídat. Zatím to dál nepokračovalo.

(R3) 411 – 413: to je konkrétně případ jednoho člověka, který se teď hlásí, chce se přestěhovat na Ruzyni, a na Ruzyni je ta možnost studovat teologickou fakultu. On se ke mně přihlásil, že by rád studoval a tak se kvůli tomu scházíme.

16. Rozdíl v práci dobrovolníka a vězeňského kaplana:

(R3) 155 – 158: jako dobrovolník jsem téměř nedělal ty individuální rozhovory, což bylo dáno organizací práce v té věznici, takže já jsem tam prostě měl za úkol vést pravidelně dvě až tři akce skupinek, a tím ten můj čas byl vyčerpán, teď se můžu zabývat především tou individuální prací, ale to je spíš dáno spíš tou věznicí.

(R3) 159 – 162: rozdíl zásadní bych viděl určitě v tom, že kaplan si tu práci může organizovat, může tam trávit nesrovnatelně víc času na základě své pracovní smlouvy než ten dobrovolník a může s nimi nějak systematicky kontinuálně pracovat. Což dobrovolník v podstatě nemůže.

17. Rozdíly věznic:

(R3) 224 – 227: když jsem chodil jako dobrovolník, tak tam už to byla zavedená tradice, už přede mnou a tam bylo běžný, že se ti účastníci zapojovali běžně do modlitby, do přímly v rámci té mše. A i ty přímly, který tam formulovali, byly velmi osobní.

(R3) 229, 230: to že se sem tam přímo někdo modlil, nebo chtěl to tam zdůraznit, za oběti svého vlastního trestného činu, to se tam stávalo.

18. Původní představy se nezměnily:

(R3) 242 – 252: já jsem měl výhodu, že i když jsem do toho jakoby vstupoval, jako začátečník, tak jednak jsem kontakt s věznicemi a vězeňskými kaplany měl už před tím, takže jsem věděl, z toho, z těch jejich zkušeností o co jde, a potom, že sem se tím zabýval odborně, že jsem prostě studoval, že to vyučuju, takže jsem měl ty věci načtený. Čili myslím si, že už při tom vstupu jsem měl asi jasněji, než v průměru člověk mívá, který do toho jde a nic o tom neví, a tím pádem i to co se tam zatím zažívá, až tak ty moje původní představy nezměnilo, neměl jsem třeba nikdy takovej ten základní cíl, jako třeba mnozí mají, evangelizační. Jo, čímž

neříkám, že to nedělám, ale dělám to tak, jak jsem řekl na tom začátku, že pokud ty lidi mají zájem o duchovní a náboženské poselství, tak samozřejmě to s nima komunikuju, ale nejdu tam s primárním úmyslem dělat z nich křesťany.

(R3) 271 – 275: protože jsem nějakým způsobem se s tím dlouho seznamoval, zjistil jsem, že ta potřeba tady je, bylo mě jasné, proč to stát umožňuje, měl jsem nějakou představu, co já od toho očekávám, nebo co já jim chci poskytnout a byl jsem si vědom nějaké své životní zkušenosti i kvalifikační přípravy, která mi to umožňuje.

19. Svoboda náboženství:

(R3) 261 – 269: z hlediska lidských práv, každý člověk má právo na svobodu náboženství a každý člověk má taky právo svou víru, jakoukoli svobodně realizovat. Člověk, který je ve vězení byl o mnoho svobod ochuzen, jaksi záměrně, za trest, ale právě svoboda víry nebo svoboda náboženství je natolik důležitá, že ani v tom vězení by mu neměla být odepřena. To je i logika, na které je postaven zákon o církvích, který tu návštěvu věznic umožňuje, na základě lidských práv, každý odsouzený má právo na duchovní službu a jelikož je ve věznici, tak mu jí nelze poskytnout jiným způsobem, než tím, že ta církev vstoupí do věznice. Tak to je jeden z klíčových důvodů, proč si myslím, že je nutné a logické, aby ta služba existovala.

20. Vymezení katolického vězeňského kaplana oproti katolickým kněžím:

(R3) 275 - 279: většina lidí, nebo konkrétně kněží v katolické církvi, prostě tuhle kvalifikaci nemá, jako formální kvalifikaci má, jako studium vysoké školy, to je logické, a pověření církve, ale navíc je tam potřeba ta, jednak nějaký vhlad do té oblasti a jednak nějaké vzdělání i zkušenost v pomáhajících profesích, s lidmi, řekněme ve specifických podmínkách.

21. Využití Bible:

(R3) 88: nemám moc tendenci takto Bibli využívat, při těch individuálních hovorech. 89 – 92: v těch individuálních rozhovorech vyjímečně, pokud ten rozhovor na to vyjde, nebo pokud třeba ten člověk sám má nějaký zájem v té Bibli, nebo s ní nějak pracuje, tak se k ní určitě dostaneme, abych já nějak se snažil na jeho situaci aplikovat nějaký biblický příběh, to není moje metoda.

(R3) 88, 89: Bibli využívám hodně v té skupinové práci.

22. Vymezení se proti předsudkům vůči odsouzeným:

(R3) [281, 288] odsouzení si za to můžou sami, proč se jim věnovat, čas od času se s touhle námitkou setkám, ale není to na té rovině, že bych já se musel nějak intenzivně hájit, nebo polemizovat, protože se většinou i ve svém běžném zaměstnání mimovězeňským pohybuju v tom křesťanském a církevním prostředí, a tam tenhle předsudek až tak nevnímám, tam jako je většinou, spíš trošku ten, jako pochopení této činnosti, někdy až obdiv, že mám odvalu do toho jít.

23. Kaplanské specifikum:

(R3) 333, 334: podávám ruku pořád, při každém setkání, při každém rozloučení jim podávám ruku. Oni se na to těší, nikdo jinej to nedělá ve věznici.

(R3) 337, 338: je to takový naše základní lidské specifikum (kaplanské), že jsme lidi, a že je bereme taky jako lidi.

24. Matouš 25:

(R3) 298 – 300: Kdybych měl jednu konkrétní věc, mezi všema, tak mám odjakživa oblíbenej ten text o posledním soudu z 25 kapitoly Matouše, kde je přímo i o těch vězněných. Když jsem byl ve vězení, tak jste mě navštívili, tam říká.

25. Nepodporuji v negativních pohledech:

(R3) 343 – 347: tam se snažím zachovávat takovou jakousi loajalitu. Takže je nechám, když odsouzení chtějí mluvit o těch zaměstnancích, tak je nechám to říct, ale někdy, když vím, když k tomu mám důvod, tak se pokusím jednání zaměstnanců nějak hájit, někdy, když vidím, že k tomu ten důvod nemám, tak je nehájím, ale snažím se je zase nepodporovat v těch negativních pohledech.

26. Vymezení vůči zaměstnancům věznice – nechápou, co by ode mě měli chtít:

(R3) 360 – 364: zaměstnanci věznice a zvláště v těch končinách, kde já jsem, v těch severních Čechách, jsou typickým produktem severních Čech, současné a komunistické doby, takže pro ně, něco jako duchovno, něco jako náboženství, je něco jako planeta Neptun nebo Pluto, nebo prostě něco, co je mimo náš obzor. Takže oni nechápou, co by oni ode mě mohli chtít.

(R3) 368 – 375: ví, že když teda někteří ti vězni jsou zbožní, no tak že jim já, je v tom podpořím, ale sami v tom naprosto nic nevidí, kromě těch, kteří jsou věřící, a co jsem zatím stačil, zjistil, z 250 zaměstnanců naší věznice, kromě mě jsou věřící dva. A myslím si, odůvodněně, že víc jich opravdu nebude, že by se ke mně už přihlásili no. Takže ze strany vedení věznice, by ta snaha byla, vedení věznice, ředitel i zástupce, pod kterýho spadám, tak nejsou sice křesťané, ale jsou velmi otevření těmhle otázkám a docela by byli i rádi, kdybych mohl pracovat i s těmi zaměstnanci, ale sami velmi dobře ví, že to nemůžou nějak jako násilím nabízet nebo vnucovat.

27. Srovnávání s psychologem, s duchovní službou ve zdravotnictví:

(R3) 364 – 366: oni chápou moji práci s vězni, protože si to tak trochu srovnávají s psychologem, že jsem ten, kdo s nimi umí pokecat, kdo je umí trochu uklidnit atak, jo takže v tom ten smysl vidí.

(R3) 442 – 444: ta duchovní péče ve zdravotnictví, která se teprve začíná vytvářet posledních pár let, tak z hlediska možnosti odborného dozdělávání nebo dalšího vzdělávání je dál, než jsme my.

28. Přijetí do týmu - nejsou mezi námi předsudky:

(R3) 382 – 392: do toho týmu myslím, že mě docela přijali, samozřejmě, já jsem tam dva dny v týdnu a většina z nich je tam na plný úvazek, takže už z hlediska toho času si nejsme rovni, že bych tam mohl být se všema kamarád tak na to není čas, a nejsem tam nějak dlouho. Na tu dobu, kdy tam bejvám, tak není problém se jakkoli otevřeně bavit o tom, co nás zrovna napadne, nebo jako nejsou mezi náma nějaké předsudky, že by mě považovali za nějak praštěného. Spíš naopak bych řek, ti odborní zaměstnanci, což jsou pedagogové, psychologové, vychovatelé, a sociální pracovníci, tak s těma dost, docela těšně spolupracujeme navzájem, jo jsou věci, když třeba je potřeba, řešit nějakýho konkrétního vězně, jestli mu dát takový nebo onaký hodnocení, nebo nějakou pochvalu, nebo trest, nebo tak, tak sice tohle já nedělám, ale běžně to se mnou ti zaměstnanci konzultují, pokud s nima taky pracuju.

(R3) 422 – 425: já když jsem nastoupil, tak ředitel, vedoucí zaměstnance svolal, představil mě jim, a ostatním zaměstnancům dal informaci atak, takže oni ví, ale pro ně je ta funkce duchovního pořádku těžce uchopitelná, že nejbližší srovnání, který mají je s tím psychologem.

29. Zápisy o odsouzených, dokumentace, Vězeňský informační systém:

(R3) 97 – 106: zatím ne, vyčkávám, mám možnost dostat se do spisů, samozřejmě. Zatím jsem neměl v té půlroční praxi žádný případ, kde bych pocítil nutnost se tou jeho trestnou činností intenzivně zabývat a řešit jí tím způsobem, abych prohlížel spis. K tomu přistoupím, v situaci, kdy budu mít dojem, že pro toho člověka je ten návrat do té trestné činnosti žádoucí, že to potřebuje, kvůli tomu aby vyřešil něco sám v sobě, a že budu přesvědčený, že ta jeho verze je jiná, než je v těch spisech.

(R3) 97 – 101: čtu si údaje ve VISU, v tom informačním systému, kde jsou základní údaje, tam jsou paragrafy, tam je průběh jeho věznění, takže ty základní údaje o jeho životě, i o jeho věznění, na to se dívám automaticky, vždycky i na paragraf, za který je trestán, ale s toho paragrafu nevyčtu okolnosti, z toho vím, jestli kradl, nebo vraždil, nic víc, takže to už je na něm.

(R3) 394: já si vedu svoje. Svoje osobní zápisy, ty si píšu na papír, né do počítače.

(R3) 394 – 399: já nejsem povinen na rozdíl od všech těch ostatních odborných zaměstnanců zapisovat všechno do VISU, všechno co s nima dělám. Což je důležitá věc protože tím se zvyšuje důvěra, oni vím, že mi můžou říct lecos, co jiným říct nemůžou, protože se to pak tím automaticky dostává na veřejnost. Na druhé straně, já tam sice zapisovat nemusím, ale můžu a někdy to rád udělám, když vidím, že to má smysl pro toho vězně.

(R3) 401 – 405: když pohledu těch ostatních zaměstnanců na něj pomůže, že budou vědět, že chodí na duchovní akce, že dělá konkrétní akce, že hraje na kytaru, nebo že s ním systematicky probírám teologickou literaturu a připravuji ho na přijímací zkoušky na teologickou fakultu, tak to jsou věci, který prostě do toho VISU napíšu, aby se to obecně vědělo.

(R3) 407 – 409: zásadně do VISU nepíšu o čem se s nima bavím, to si píšu pro sebe čistě s pragmatických důvodů, že mám děravou hlavu a těch lidí jsou desítky, když s nima mluvím a když s nima mám mluvit po 14 dnech, tak si nepamatuju, co mi řekl před tím, tak si to musím zapsat.

(R3) 486 – 489: jednou za rok, je taková jakoby výroční zpráva o naší činnosti, se podává na konci kalendářního roku a ta má přesnou strukturu, to je v podstatě tabulka, kde vyplníme kolik jsme měli individuálních pohovorů, kolik jsme měli skupinovejch akcí, kolik jiných církví do té věznice chodí, a pár dalších údajů, s toho se pak dělá statistika.

30. Vzdělávání, kvalifikace, supervize:

(R3) 438 – 440: základní věc, která tady v tom rezortu duchovní služby ve věznicích, zdaleka není na úrovni, na které by byla potřeba, je kvalifikace, specifický vzdělání k tomu.

(R3) 446 – 448: takže odborný kurzy, který by dělaly teologický fakulty, nebo další subjekty církevní i necírkevní to si myslím, že by byla potřeba, a že je toho málo. Ne že by to nebylo, ale mohlo by být více.

(R3) 450 – 453: druhá věc takto navazující supervize, jo zase, né, že by nebyla, ale v podstatě pokud vím, tak supervize se dělá spíš tak neformálně v těch věznicích, kde je těch duchovních víc, nebo dobrovolníci, tak jako mezi sebou ty zkušenosti sdělují a navzájem se korigují, ale není nějaká systematická odborná supervize pro vězeňské kaplany, 457: systém jí přímo aktivně nenabízí.

(R3) 491 – 493: to je otázka, která se probírá na těch různých kaplanských setkáních, různě. Ale není to něco, co by se jaksi přesně stanovovalo a kontrolovalo, ty metody práce se spíš jaksi sdílejí navzájem, ale každý má svobodu v tom, aby si je dělal sám.

Příloha 15 - Významové kategorie z rozhovoru R4

1. Vězeňská duchovní služba funguje:

(R4) 9 - 12: od 93 roku jsem ve vězeňské službě, byl jsem zaměstnán jako na částečný úvazek a vlastně jsem se staral od začátku o vznik a pravidelné působení duchovní služby. Největší změnu vidím v tom, že ta vězeňská duchovní služba funguje a zrovna tak i duchovenská péče. (R4) 15 - 17: ta největší změna že to funguje, že se zdá, že je přijímána jako ne už taková rarita, ale jako něco, co by mohlo patřit k současné péči o vězně a co v podstatě má smysl i když ostatní psychologické metody selhávají.

2. Duchovní služba jsou kaplani, duchovenská péče jsou dobrovolníci, ale taky kaplani:

(R4) 13, 14: duchovní služba jsou kaplani, duchovenská péče jsou dobrovolníci, ale taky kaplani, poněvač všichni musíme být členy vězeňské duchovenské péče.

3. Dobrovolníci versus kaplani:

(R4) 246 – 251: když přijde duchovní zvenčí, ten dobrovolný tým, ten přijde na bránu, tam nahlásí, kam jde a strážnej nebo někdo z vězeňské služby ze zaměstnanců ho dovede na místo, tam ho zavře, někdo jinej přivede toho odsouzeného a tam se prostě setkají, tam spolu hovoří. Duchovní, kterej tam je, je zátěží, protože od chvíle, kdy vstoupí do věznice, tak v podstatě za něj ředitel věznice odpovídá za jeho bezpečnost.

(R4) 254 – 258: ta dobrovolná duchovní služba je těžší pro personál, proto taky není mnohdy příliš oblíbená, protože ten vychovatel nebo dozorce musí přerušit prostě svou práci musí pro toho člověka, tam ho dovést, musí být někdo pak přímo u toho, vizuální kontakt by měl být, že se tam neděje nic nepravého.

(R4) 260, 261: A pak ho zase musí odvést nazpátek, a to je teda prostoj pro toho člověka, pro toho dozorce, tak jeho vlastní povinnosti mu stojí.

(R4) 262 – 269: zatímco ta kaplanská služba, ten člověk odpovídá sám ze sebe, musí dodržovat zákony a předpisy, vnitřní předpisy vězeňské služby a nezatěžuje prostě ten personál a vztahují se na něho i předpisy, takže si nemůže říkat, co chce, nemůže prostě se automaticky přiřadit k těm osvobozeným naproti těm věznilům, ale prostě tvoří součást toho orgánu té společnosti, která zajišťuje ten výkon trestu, takže podle mého názoru je to správnější, myslím si, že by prostě bylo potřeba daleko víc věřících lidí, kteří by tuto práci dělali.

4. Vymezení oproti psychologům:

(R4) 20 - 24: psychologové, ať se na ně nikdo z psychologů nezlobí, ale postupují podle svých schémat a ten duchovní obsah je jim mnohdy cizí a někdy mu nerozumí, mně se zdá, že chybí tady psychologové, keří jsou věřící, a kteří by dokázali spojit prostě ten zájem o duši člověka prostě s tím duchovním zájmem.

5. Duchovní obsah, vnitřní komůrka srdce:

(R4) 28 - 30: všechno co souvisí prostě s prožíváním vnitřního života, to znamená ne jenom náboženské představy, náboženské potřeby, ale i třeba prožitky, který jak je člověk chápe.

(R4) 32, 33: to prožívání vnitřní nejtajnější v komůrce svého srdce, o čemž člověk může těžko někomu povídat.

6. Víra jako vhodný nástroj pro osobní pastoraci, nástroj v Boží ruce:

(R4) 100 - 105: pakliže prostě dojedeme potom k tomu, že ta víra by byla vhodným nástrojem, nebo mohla by pomoci tomu, aby ten člověk se sebou něco udělal, pak třeba dojdeme k tomu závěr, že začneme hovořit o něčem, co je duchovní podstaty. Ale v každém případě

nepřicházím s Bibli rovnou, nenutím ty lidi k nějakým náboženským projevům, k modlitbě, nebo tak, když o to požádají tak ano.

(R4) 125 – 127: poněvač si myslím, že my to nejsme, co měníme, ale pokud někdo může měnit člověka, tak to je někdo jiný, takže já věřím, že člověk se stává nástrojem v Boží ruce.

(R4) 112, 113: Ale pokud jde o osobní pastoraci, tak nezačínám s tím duchovním obsahem.

(R4) 121 – 123: Ovšem, abych to doplnil, k té náboženskosti, já jdu do té pastorace osobní s modlitbou, svou soukromou před tím.

7. Biblická hodina ve skupině:

(R4) 108 – 110: Když byly skupinové sezení, tak to byla biblická hodina, takže tam se hovořilo přímo o předmětu, třeba se přečetlo z Bible, a tam byly i otázky duchovní.

8. Snažím se naslouchat, rozhovor se vyvíjí, je potřeba s lidmi hovořit, než dojdeme k přiznání viny:

(R4) 36 - 40: nikdy nesměrujeme, zásadně, když budu hovořit sám o sobě, tak já vycházím z toho, že ten člověk mě potřebuje, potřebuje mi něco říct a já se snažím naslouchat, není to tak že bychom, nebo že bych se snažil rovnou kázat a těm lidem vnucovat nějaké myšlenky, ale čekám a většinou ten člověk mi řekne, to co potřebuju slyšet, nebo to, co on mě potřebuje říct.

(R4) 41 – 43: ten rozhovor se nějak vyvíjí a pak často dojdeme k těm takovým hlubokým prožitkům, k těm otázkám, které je možno řešit.

(R4) 47 – 52: já o vině s nimi ze začátku nehovořím. Jako pochopení své viny, svého podílu, na té události, která se odehrála, je až to poslední. K tomu se nějak cílí, ale já si myslím, že jsou důležité všechny ostatní věci, jak on to prožívá, i to, jakou fantazii má, a jaký příběh si na mě vymyslí, poněvač já jsem odkázán na to, co ten člověk mi řekne a počítám s tím, že mnohdy to co on říká, není pravda, nebo je upravená pravda, nebo je jeho pravda.

(R4) 68 – 74: je třeba s těmi lidmi hovořit a než dojdeme prostě k přiznání té jejich viny, tak musíme slyšet všechny ty okolnosti, které k tomu patří z pohledu toho člověka, musíme je vzít vážně a nesmíme to odvrhnout a říct, to si vymýšlíš, to si zlehčuješ, musíme to vzít vážně ten člověk má důvod proč to tak podat. Já většinou těm lidem říkám, jak jsem závislý na tom, co mě řeknete, můžete mě kulit, když chcete, víte, máte k tomu všechny možnosti.

(R4) 76 – 78: Ale když mě budete říkat něco, tak mám za to, že máte hluboký důvod pro to, abyste mi to, co mi chcete říct, řekl. A já proto vás budu poslouchat s tou výhradou, že prostě se budu snažit pochytit, co tam z toho je to zásadní.

(R4) 87 – 89: napřed hovoříme, napřed se snažím pochytit, co ten člověk jako mě chce povědět a v případě, že se setkám s něčím, co se zdá být nereálné, tak se potom podívám do spisu.

(R4) 402 – 408: málokdy předem se připravím na to, co mám říct, záleží, jak to podá, když to podá jako namyšleně, že o nic nejde, tak mu připomenou, že asi o něco šlo, jako, že skutečně se něco stalo. Pokud ten člověk jako má přítom problém a je vidět, že prostě o tom uvažuje a že to není prostě taková floskule, kterou vypustí, tak třeba spolu o tom hovoříme, do jaké míry je nevinný, kam až to sahá, že se nedá říct v absolutní rovině úplně nevinný, ale jak o tom se dá hovořit.

9. Kazuistika:

(R4) 52 – 62: měl jsem pastorační vztah s jedním vrahem, který zaškrtil svou manželku a nepřiznával vinu, tak jsme došli po mnoha rozhovorech a takových jako i přátelských sezení, k tomu, že on vidí, že vlastně ta vina, tak jak se popsána v soudním spise, ta není jeho, protože to byl člověk, který se oženil na základě doporučení rodiny, přes inzerát a prostě vzal si pani, která nebyla zrovna mravně na výši a byla spíš lehčí, takže tím ten vztah trpěl, oni šli do psychologické poradny a ti jim poradili, že by měli jet na společnou dovolenou a tak jeli na dovolenou, ona se vytratila večer do hospody a když se vrátila, tak jí zaškrtil v tý opilosti a tu vinu vidí na těch druhých, když ho rodina nenutila k tomu, aby se oženil.

(R4) 64, 65: on prostě se odkazoval na okolnosti, a nakonec přiznal, že asi k tomu nemuselo dojít.

10. Nedůvěřivá proticírkevní atmosféra ze strany personálu:

(R4) 135 – 137: U věznic, jsme víc doma, ale od začátku prostě se potýkáme s ně nepřátelskou atmosférou, ale takovou jako nedůvěřivou atmosférou ze strany personálu.

(R4) 139 – 143: Protože se tam promítají podmínky, ve kterých žijeme, sekulární podmínky, sekulárního státu, který prostě je vědomě dneska proticírkevní. Už to není jenom prostě ta neutralita, ale teď zvlášť po těch církevních restitucích, tak cítíme, že prostě to je proticírkevní, možná ne protináboženský, ale proticírkevní určitě.

11. Dobrý vztah ke kaplanům záleží na lidech:

(R4) 145, 146: určitě u věznic, kolegové profánní zaměstnanci někde našli dobrý vztah ke kaplanům a někde je to výborné, někde ne, to záleží na těch lidech.

(R4) 148 – 150: Hodně to záleží jaký vztah má ředitel věznice k duchovní službě, poněvač tam, kde je takový citlivý a chápavý vnímavý přístup, tak tam ty vztahy prostě jsou jinačí.

12. Odsouzení se naučili orientovat, kaplané se naučili orientovat, pro co jsou:

(R4) 151 – 154: to znamená za tu dobu, od vzniku odsouzení zjistili, že tady nejsme proto, abychom jim nosili nějaké předměty, kafe a cigarety, že duchovní služba není od toho, aby řešila jejich právní problémy.

(R4) 156: takže už jako v tomto směru vyspěli oni i my.

(R4) 156 – 158: My jsme si uvědomili, že když nás někdo zahltí požadavky, abychom působili v rámci zajištění advokáta, tak k tomu mají sociálního pracovníka a vychovatele.

(R4) 191 – 194: myslím si, že už většinou ano, někteří využívají, nebo zneužívají nové kaplany, pokud ještě nejsou známi navzájem, nejsou seznámeni, tak je využívají k tomu, že se je snaží, snaží se od nich získat něco, co už od těch kaplanů, kteří už jsou dál ve službě, už nemohou.

(R4) 196 – 200: kaplan, kdyby měl být poučený od začátku, poněvač, aby se někdo stal kaplanem, tak musí minimálně rok působit v dobrovolné službě vězeňské duchovenské péče a musí dostat nějaký souhlas nebo doporučení od výboru Vězeňské duchovenské péče, takže se předpokládá, že má dostatečné nejenom vzdělání, ale i zkušenosti.

13. Styk s rodinou odsouzeného:

(R4) 159 – 167: můžeme říct, že jsme byli s ním ve styku a oni ho pozdravují, aniž bychom vyřizovali nějaký vzkazy formulované odsouzenými, protože tam je nebezpečí sdělování určitých šifer a náznaků, takže, když mě někdo požádá, abych vyřídil, že Mařenka je v pořádku, tak to nevyřídím, odmítnu, řeknu, že můžu zavolat té rodině a říct, že sem s ním hovořil a že je v pořádku, ten můj pocit, to můžu říct, poněvač to není nic nebezpečného a nemístného a kaplani mají tu možnost v podstatě být ve styku jako s rodinami.

(R4) 168, 169: to jsou jediní pracovníci vězeňské služby, kteří tudle možnost mají. Nikdo jinej nesmí.

(R4) 176 – 186: Takže my sice máme spoustu privilegií, ale je dost problematické je využívat. Například tamtu možnost udržovat ten styk s rodinou pastorační, je velmi problematické ve vazebních věznicích, u vazebních případů, poněvač pak je to člověk, který ještě nebyl odsouzen je ve vyšetřování a existuje tam nebezpečí maření soudního vyšetřování, maření výkonu vazby, takže musíme být velice opatrní a to je právě to, jak dalece se kaplani vyvíjeli. Už jsme dost daleko, už víme, že lecos nemůžeme, na lecos musíme dávat pozor, prostě nemůže člověk bezmyšlenkovitě využívat těch možností, ale musí pamatovat na to, že je odpovědný. Kaplani jsou zaměstnanci vězeňské služby a platí pro ně zrovna takové předpisy jako pro všechny ostatní i s těmi privilegii, to je ještě daleko větší odpovědnost.

14. Privilegia kaplanů:

(R4) 82 – 85: kaplani mohou číst, mají k tomu přístup, dobrovolní pracovníci nikoliv, pouze se souhlasem toho odsouzeného. Kaplani mohou, já si myslím, že v některých případech je to potřeba, ale nezačínal bych tím.

15. Vznik duchovní služby:

(R4) 204 – 206: vzhledem k tomu, že jsem tu duchovní službu zakládal, tak je to pro mě velká změna, poněvač před tím nebylo nic, to znamená do roku 1998, do června roku 1998 byla pouze dobrovolná duchovní služba.

(R4) 208 – 215: já jsem byl tady na generálním ředitelství jako referent pro duchovní službu, byla dobrovolná duchovní služba, já jsem organizoval při jednotlivých věznicích takové ekumenické týmy, jména těch lidí, těch duchovních, které dostali pověření od církvi a mohli docházet do věznic. Ale vlastně to byli pouze návštěvy, pastorační návštěvy. No a od roku 1998 **od června roku 1998 existuje duchovní služba**, která shromažďuje zaměstnance vězeňské duchovní služby doporučené církvemi, pověřené církvemi, kteří pracují jako kaplani a většinou na částečný úvazek.

(R4) 217 – 224: Když vznikla duchovní služba, bylo to 18. 12. 1997, jsme byli na audienci na ministerstvu spravedlnosti a tehdy byla paní ministryně Parkanová, doktorka Parkanová ministryně spravedlnosti a měli jsme tam takový rozhovor ohledně duchovní služby a tak, a možností církvi a církevních akcí ve věznicích a mě tehdy napadlo, že bych měl říct, požádat o to, abychom se zamýšleli nad vznikem takové služby, kde by duchovní nebyli pouze jako na návštěvě, ale kde by byli součástí vězeňské služby.

16. Služba světla:

(R4) 228 – 232: že jaksi tu službě světla, svícení, jak je v Bibli napsáno, že světlo se nestaví pod kbelík ale nad ten kbelík na vyvýšené místo. Aby prostě svítilo, takže já si myslím, nebo to jsem si myslel tehdy taky, je duchovní služba je součástí vězeňské duchovní služby, součástí starosti péče o zavřeného člověka.

(R4) 500 – 502: tam je ta absurdita, když se světlo dá pod kbelík, takže to světlo je pod tím kbelíkem, ale okolo není, čili prostě, když si církev svítí sama pro sebe, tak je to na nic.

17. Organizační souvislosti:

(R4) 224 – 228: od začátku mě to nepustilo a myslím si, že je to správný směr proto nás, aby duchovní nebyli vnímáni jako pouze návštěva, která přichází zvenčí, ale jako součást toho týmu, který prostě ve věznicích pracuje a kde prostě církve aplikují svou službu, nenárokující si vlastně církevní příslušnost.

18. Smysl vězeňské duchovní služby:

(R4) 97, 98: posláním není z toho člověka udělat nějakýho křesťana, ale snažit se mu být nablízku.

(R4) 232 – 238: duchovní služba podle mého názoru má velké předpoklady k tomu, aby mohli dojít k akceptaci prostě té viny a možnosti dostat se s toho ven. Právě proto, že vlastně všechno nějakým způsobem vyznáváme, že jsme v pokušení a že se nemůžeme vytahovat nad ty druhé, čili jsme jakoby na stejné rovině a tak si myslím, že duchovní služba má spoustu předpokladů, aby nejenom vedla k duchovní obnově, ale i k porozumění těm lidem a chápání, pochopení jejich minulosti, jejich činů, nebo toho důvodu, proč jsou ve vězení.

(R4) 240 – 243: ten smysl vězeňské duchovní služby byl v tom, nebylo to proto, abychom byli placeni, ale abychom přestali být návštěvou a aby duchovní si uvědomili, že na svých bedrech nesou zodpovědnost za fungování té organizace, s právního orgánu vězeňská služba České republiky.

(R4) 273 – 276: smysl je pomoci těm lidem pochopit sami sebe i v tom náboženském slova smyslu, možná, že někdo bude mít jiný smysl a cíl, pro mě smyslem není obrátit toho člověka, jako násilně ho přivést k víře, ale pomocí nástrojů víry, ho přivést k sebeporozumění, případné nápravě.

(R4) 365 – 357: V podstatě můj vztah k nim, jako k lidem, kteří se dostali vlastním, nebo cizím zaviněním prostě do této situace a nehledě na to, prostě je potřeba jim nějak **pomoci**.

(R4) 370 – 374: jsem proti těm duchovním názorům, že když ten člověk uvěří, tak v podstatě tím je ten trest odčiněn. Naopak si myslím, že když ten člověk se stane věřícím, nebo konečně pochopí smysl svého života, v té duchovní oblasti, tak tím spíš by měl vydržet v tom výkonu trestu a odčinit to, co skutečně udělal.

(R4) 414 – 420: já si myslím, že duchovní služba v každém případě něco přináší a v každém případě má smysl. Poněvač vyplňuje prázdné místo, které tady v péči o člověka chybí. Dokážeme se bezvadně postarat o tělo, možná i o tu duši, ale o toho ducha těžko, takže tady, klasická trojice tělo, duše, duch. Tak vlastně to vidím, že duchovní služba se snaží tu třetí třetinu jako zahrnout, nebo se jí dotknout, takže já si myslím, že smysl má a cíl duchovní služby je, aby byla ku pomoci a aby mohla fungovat svobodně.

(R4) 422 – 426: v tu chvíli, když se snažím prostě s tím člověkem hovořit a být s ním, tak v tu chvíli si nepřipouštím, že by to nemělo smysl. Ale když se dozvím, že ten člověk toho třeba nějak zneužil, nebo se zachoval jinak, tak je mi to líto, protože ta energie, kterou jsme do toho vložili, tak prostě byla vynaložená nadarmo.

(R4) 471 – 473: Já si nevěřím natolik, že rozhovor s duchovní službou znamená nějaký převratný okamžik, ale může to přispět k tomu, že ten člověk začne nad sebou přemýšlet a že přeci jenom se vrátí do společnosti s jinými hodnotami.

19. Není to mateřská školka, je to kriminál:

(R4) 252 – 254: ona to není mateřská školka, je to kriminál, a na to je potřeba pamatovat. Jsou lidé, kteří tam jsou v jistém smyslu děti ale velmi vypočítaví a agresivní, takže je potřeba dbát na tu bezpečnost.

20. Výsledek - lidé, kteří změnili svůj život:

(R4) 279 – 285: jsou lidé, kteří prostě se vrátili z kriminálu a víme o nich a změnili svůj život a pracují, nebo se podílejí na dobrých věcech a jsou lidé, kteří tohle neudělali a kteří se vrací k té trestné minulosti. Takže ten výsledek, jestli se to povedlo, nebo nepovedlo v uvozovkách to těžko zjistíme, někdy ano, ale nemůžeme spoléhat na to, že zrovna to co ten člověk nám řekne, že už to nás ubezpečí, že už je to v pořádku.

21. Duchovní služba a víra ve věznicích jako provozní nutnost, když vyjde ven, je to zkouška, všichni se vrátí do společnosti:

(R4) 285 – 292: ten člověk ve věznici bere i tu duchovní službu i a víru dá se říct jako provozní nutnost v tu chvíli, protože je zavřen a nemá co, ty jeho možnosti jsou omezené, jeho rozhled je omezen v té chvíli. Je omezen, jeho aktivity jsou spoutány, je podřízen tomu řádu, takže tam to může být i východisko z nouze, ta duchovní služba může sloužit k tomu, že ten člověk v podstatě dá se říct, nemá nic jiného na práci, tak dělá aspoň toleto a když vyjde ven, tak prostě ten život na něj dotírá mnohem brutálněji a ten člověk, pokud se z něj stane člověk věřící, tak ta víra je vystavena obrovské zkoušce.

(R4) 461 – 469: my si musíme uvědomit, že až na jedince se všichni vrátí do společnosti, i když mají tresty dvacetiletý, tak po těch dvaceti letech jako přijdou, pokud nejsou doživotní a i doživotní mají možnost přezkumu. Takže je to krátkozraké řešení, je to jakoby agresivní metodou je léčit v jejich neduzích, to je jako byste prostě jako na své vlastní děti používala jenom tvrdé kázeňské prostředky a oni se, když se budou setkávat v tom kriminále zase jenom

s nechápavostí, s odmítáním, s kázeňským trestáním, s necitlivostí, lhostejností, tak jako se nezmění a vyjdou ven a budou dělat to sami.

22. Změna pro lidi, kteří byli zavřeni a vracejí se:

(R4) 294 – 297: Protože my si ani nedovedeme představit jaká je to změna pro lidi, kteří prostě byli zavřeni a vracejí se. To je prostě prostředí, které je nabitě možnostmi a pokušeními sklouznout znovu do té kriminální roviny a zvlášť, když nemá práci nebo tak, pak je to téměř skoro jisté.

23. Církev by tady měla být pro svět - trochu zázemí pro lidi, kteří se vracejí z kriminálu a nikoliv svět pro církev:

(R4) 300 – 303: já vůbec odmítám, nebo nemám rád takové ty spasitelské nároky církve, nebo církví. Já si myslím, že prostě v tomhle ohledu neděláme to, co bychom měli dělat, ta církev by tady měla být pro svět a nikoliv svět pro církev.

(R4) 444 – 446: církve nemají dobrou pozici v dnešní společnosti, nejsou přijímány s pochopením, zprávy o duchovní službě nešíří, ale bylo by to potřeba.

(R4) 505 – 508: mě prostě přijde, že když ty církve se zavřou do svých kostelů a do svých modliteben, tam prostě ani si nestěžují, oni si říkají, jak se mají dobře, a jak ten pán Bůh je na jejich straně, a že jim pomáhá, a že jim odpouští a to je všechno hezký, ale to přece není smysl.

(R4) 509, 510: Ta církev by tady měla být pro celý svět a měli by sloužit, to je to světlo, které by měli nějak šířit právě.

(R4) 476 – 490: ta služba je ekumenická, to znamená, že se na ní podílejí církve, které mají podle zákona o církvích zvláštní práva. A je potřeba, aby prostě se ta společnost začla měnit tak jaksi zevnitř od těch církví, aby prostě i v jednotlivých církvích a sborech, aby bylo zřejmé, co ta duchovní služba dělá. Měla by tam zaznít podpora této práce, poněvač od kud jinud může přijít podpora duchovní služby, než od těch vlastních prostředí církevních, čili tam by se mělo měnit to smýšlení, že cesta od té snahy potrestat za každou cenu, ke snaze tomu člověku pomoci, aby se stal platným členem té společnosti. Čili informovanost uprostřed těch církví, možná i vybudovat nějaké zázemí, pro lidi, kteří se vracejí z kriminálu, aby nespadli zase rovnou do kriminality, takže to bych řekl, že tadyta informovanost je potřeba a druhá věc, která úzce souvisí a taky protože jde o církve jako náboženské organizace, tak aby prostě členové církví a věřící lidi, aby se modlili za tuhle duchovní službu. Jo, poněvač to jako strašně potřebujeme všichni, a podle mého názoru, mé víry prostě neobracíme, neměníme lidi, ale pán Bůh lidi mění a může dát zdar té naší práci.

24. Mým posláním evangelického faráře je:

(R4) 278, 279: od nedávna si říkám, že prostě faráři to mají špatné, protože výsledky nejsou patrné, většinou.

(R4) 307 – 310: mým posláním a to říkám jako farář, není z lidí udělat obrácené, ale vést k životu, který by měl smysl a pokud oni dojdou k náboženskému poslání, v uvozovkách, já to říkám takhle obecně. Tak je to jedině dobře. A přitom si nemyslím jako evangelický farář, že by museli být všichni evangelíky.

(R4) 312, 314: Pokud dojdou k víře v jiné církvi, prosím, já si myslím, že podstatný je ten výsledek, ta samotná skutečnost, než formální příslušnost k nějaké církvi.

(R4) 329 – 333: Já jsem celý život byl dlouholetým farářem Českobratrské církve evangelické, začínal jsem na sboru u Českého Brodu, pak jsem byl na Vysočině, tam jsem byl 21 let farářem, tam jsme byli s manželkou a s rodinou. A 9 let jsem byl v Praze potom na Žižkově v Čajkovského ulici.

25. Proč jsem vězeňským kaplanem - byl jsem tomu předurčen:

(R4) 337 – 349: do změny podmínek u nás nebyla řeč o nějaké službě kaplanské. No a po převratu, po změně podmínek, po listopadu 1989 vlastně v březnu 1990 jsem byl požádán tehdejšími předstoupilými Ekumenické rady církví, zároveň synodním seniorem ČCE panem Smetanou, jestli bych si nevzal na starost tyhle otázky pastorace ve věznicích a já jsem tehdy neprozřetelně souhlasil a tím se to stalo. Tomu jsem byl předurčen a od té doby v podstatě mě to chytlo a možná se trošičku tam souzněly i ty motivy z dětství, poněvač rodiče byli důstojníky armády spásy, takže trošku ta armáda nějaká svého druhu zvláštní tam byla, nějaký ten řád a nějaký ten smysl prostě pro povinnost, takže asi to spolupůsobilo. Od té doby jsem se věnoval víc duchovní službě ve vězení, než té práci ve sboru, což mě vedlo v tom 98 roce k rezignování na práci faráře a stal jsem se naplno tady kaplanem.

26. Duchovní služba do kriminálu patří, byla tam, kde se lidé dostávali do mezních situací

(R4) 316: poněvač tomu pán Bůh chce.

(R4) 319, 320: Vycházím s toho, že si myslím, že duchovní služba do kriminálu patří.

(R4) 324 – 326: Tam byla autenticky, i v armádě, v nemocnicích, tak jak teď máme ty kaplanské služby, to jsou autentická pracoviště, vždycky tomu tak bylo, komunisti to tedy přeměnili, že prostě ty duchovní spíš zavřeli, než teda, aby se nechali sloužit. Ale myslím si, že to prostě sem patří.

27. Ten člověk si připadá, že je tam skutečně nevinně:

(R4) 360 – 363: Prostě byli dovedeni do určité situace, kterou zneužili, v tom nic kladného není, prostě spáchali trestný čin. Dostali se tím prostě do šlamastiky, do nepříjemné situace životní a jsou spravedlivě zavřeni, většinou pokud nejde o nějaký justiční omyl. Jsou spravedlivě ve vězení, jsou to občas hajzlíci.

(R4) 381 – 384: Pokud nejde o justiční omyl, tak ten člověk se provinil a je potrestán, spravedlivě, podle řádu této země a má štěstí, že ty zákony jsou poměrně benevolentní, kdyby to bylo ve středověku, tak dopadnou mnohem hůř.

(R4) [386]: většina odsouzených prostě tvrdí, že tam jsou nevinně.

(R4) 389 – 398: ten případ, vraha, to máte někde na začátku, že taky v podstatě říkal, já jsem nevinej, nebo já jsem to neudělal takhle, nebo na mě nespočívá ta vina, tak jak je tam napsáno. Jo, takže mnoho takových pocitů, že ten člověk sedí nespravedlivě, vyplývá s toho, že prostě jde o neosobní líčení soudního případu, soudní akce, bez akceptace prostě duchovní roviny, okolností, v jakých těch člověk žije, vztahů mezi lidmi, že to je prostě cizí, to je jako, když čtete o někom jiném, i když je to o tom člověku. Ten člověk si připadá, že je tam skutečně nevinně a spousta těch okolností, které tam zasáhly do toho, a které nakonec přispěly do toho, že ten člověk byl zadržen, nebo prostě to udělal skutečně, ale vnitřně se s tím jako neztotožňuje.

28. Pozitivní medializace:

(R4) 429 – 443: pozitivní medializací, to znamená, jako připomínám právě smyslu a funkce té služby, že má své místo uprostřed vězeňské služby, že má své výsledky. Že prostě lidi, k nimž se duchovní služba dostane jí vezmou vážně, tak se mohou změnit a třeba zastávají po návratu z vězení i docela náročné funkce, aniž by třeba lidi okolo věděli, že před tím byli ve výkonu trestu. Ta pozitivní medializace myslím, že je hrozně důležitá, když se o duchovní službě hovoří, nikdy ne v záporném smyslu v médiích, poněvač v negativním smyslu se hovoří o tom, co vězeňská služba prosvihla, kdo komu nabančil, kdo koho napadnul, kdo utek ale do toho da duchovní služba nezapadá, mohlo by se možná někdy říct, kde se duchovní služba snaží, aby se lidi vrátili na svobodu do společnosti s nějakým názorem, smyslem, co udělat se svým životem, jak přispět prostě ke kvalitě té společnosti, takže myslím, že o to se duchovní služba snaží a je málo pozitivních zpráv o duchovní službě, jak působí.

(R4) 446 – 452: teď budeme mít seminář ve Stráži pod Ralskem, mezioborový, dali jsme vědět taky o tom České televizi, že to tam bude, a kdyby tam byla drobná zprávička řekněme v cestách víry, nebo v tom křesťanském magazínu, tak si myslím, že by to bylo dobré. Čili nějaká ta pozitivní medializace, zprávy o tom, kde duchovní služba nejenom pomáhá vězňům, ale prostě pracuje na tom, aby se ti odsouzení vrátili do života se smyslem pro svůj život, i se smyslem pro existenci uprostřed druhých lidí.

(R4) 457, 458: společnost nemá kladný vztah k odsouzeným a vůbec k vězeňské službě.

Příloha 16 - Významové kategorie z rozhovoru RV

1. Vyrůstal jsem v křesťanské rodině, ale já víru odmítal, byl jsem komunista:

(RV) 15 – 17: Já jsem vyrůstal v křesťanské rodině, romský, táta byl hluboce věřící člověk, ale já jsem sám víru odmítal, vlastně, že je to pro ty starší lidi, pro babičky.

(RV) 17 – 23: Dnes zpětně si uvědomuji, že zásadní roli v tom také mělo to, že táta byl velice nemocný člověk, třicet let byl v invalidním důchodu, a byl dialyzován pro nefunkčnost ledvin, celý noci se modlil a křičel k Bohu, a já jako dítě jsem nechápal, proč mu Bůh nepomůže, a to bylo to, jak jsem chápal Boha, to bylo něco, co jsem nechtěl přijmout, v té době jsem byl taky komunista, v té ideologii jsem sloužil a věřil jsem jí. Tak jak se prezentovala komunistická ideologie.

2. Říkal jsem, má se věřit venku, a ne ve vězení:

(RV) 6 – 10: do třiceti jsem s vězením neměl žádnou zkušenost, tomuhle světu lidí jsem nerozuměl a tak jsem přemýšlel o sebevraždě na Mírově a z organizačních důvodů jsem byl přemístěn do Rýnovic, kde určitá skupina lidí chodila na duchovní setkávání, nabídli mi, abych se šel podívat s nimi, ale sám jsem to odmítal, říkal jsem, má se věřit venku, a ne ve vězení.

(RV) 11: Aby si člověk hrál na svatého.

3. Na Vánoce mi to nedalo:

(RV) 11 – 13: Tak přeci jen Vánoce mi to nedalo, šel jsem se tam podívat, zapůsobilo to na mě pozitivně, zpívaly se tam duchovní písničky, atmosféra předvánoční, mimořádná osobnost paní kaplanky.

4. Mimořádná osobnost paní kaplanky:

(RV) 13 – 17: Tak jsem tam docházel a brzy paní kaplanka se mnou začala pracovat, věnovala se mně mimo svůj pracovní čas.

(RV) 28 – 34: Dnes si uvědomuji, že paní kaplanka odvedla zcela výjimečnou práci, zachránila mi taky život, protože v době, kdy jsem byl taky přesvědčený o sebevraždě, jsem jí poznal. Dodnes si dělám z paní kaplanky legraci, že žiju díky tomu, že mi zachránila život. Ono se to těžko takhle vysvětluje, protože někdy mně samotnému připadá, že to bylo někdy jinak, když se to převádí do verbální podoby, do slovní podoby, prostě je to proces, to nejde vypovědět.

5. Ve vězení jsem se zpočátku zajímal o východní náboženství, a pak se stalo, že jsem byl biřmován:

(RV) 23, 24: A v tom vězení jsem zpočátku se zajímal o východní náboženství, ale říkal jsem, hlavně nebudu nikdy katolík.

(RV) 24 – 28: Pak se stalo, že po 2 letech jsem byl ve vězení biřmován a paní kaplanka mě přivedla nakonec ke svátostem, z kterých jsem načerpával sílu, začal jsem působit i v tom křesťanském společenství ve vězení. Zapletl jsem se do toho dění, bylo to krůček po krůčku.

6. Myslel jsem, že tam budu maximálně dva roky a byl jsem tam deset let:

(RV) 36 – 40: V roce 2003 jsem byl přemístěn do věznice Valdice, myslel jsem sám, že tam budu maximálně 2 roky v tom těžkém prostředí, byl jsem tam 10 let. Čerpal jsem vyloženě a nacházel smysl života v té víře, a s víry jsem žil, dodnes tomu tak je, už dávno bych to vzdal, kdybych alespoň ten paprsek nepocíťoval občas.

7. Duchovní služba má smysl v tom, že člověk v mezní situaci nezůstává sám:

(RV) 43 – 45: Duchovní služba má smysl v tom, že pracuje s člověkem, který je odsouzen, který prožívá těžkou životní situaci. Jak říká Jaspers, mezní životní situaci, a v tom období nezůstává sám.

8. Duchovní má zcela jiné nástroje, než má pedagog a psycholog, duchovní věří:

(RV) 45 – 50: Duchovní má zcela jiné nástroje, než má pedagog a psycholog. Nehledě na to, že pedagogové a psychologové příliš nevěří v nápravu člověka. Vzhledem k tomu, že věřící člověk má ten rozměr transcendentní, tak pracuje jinak a trpělivěji může se i více přiblížit k odsouzenému, než ten pedagog a psycholog, který nemůže takovým způsobem, na druhou stranu ta práce je nesmírně náročná, práce duchovního.

(RV) 75, 76: Nehledě na to, že psycholog nemá nástroj na to, jak pracovat s odpuštěním, psycholog nemůže dát odpuštění vězni, odpuštění může dát Bůh.

(RV) 99 – 102: A nehledě na to, jak prosím vás, má člověk provést sebereflexi, bez duchovního, psycholog na to nestačí, jsem o tom čím dál víc přesvědčený. A oni psychologové to sami ve vězení vědí, proto tak málo práce odvádějí. Ve Valdicích jsem byl z toho zklamaný.

(RV) 106 – 109: Ve Valdicích jsem se setkal s psychologem asi jednou nebo 2x za deset let, ale s duchovním jsem byl v kontaktu neustále, že jo, takže oni asi neměli důvod, samozřejmě, kdybych ho oslovil, tak asi by se mnou pracoval. Pracoval se mnou pan Kordík, farář, i paní kaplanka, ta za mnou jezdila, a i další duchovní, tak nebyl důvod, abych jim nekřivdil.

9. Nesetkal jsem se s jediným vězněm, který by si neuvědomoval, že se dopustil něčeho špatného, to, že vinu popírá, je něco jiného:

(RV) 60 – 70: Pociťuje tam, že je součástí skupiny lidí, kteří se dopustili něčeho zlého, sám ví, byť popírá vinu. Byť popírá, tak sám si je vědom, já jsem se nesetkal s jediným, který by si neuvědomoval, že se dopustil něčeho špatného. To, že jí popírá, nebo racionalizuje, to ještě neznamená, že si jí není vědom, v podstatě nechápu, proč s tím máme takové problémy, když v podstatě Kain neudělal nic jiného, když zabil Ábela. Bible neřeší časovej údaj, kdy Kain se obrátil a řekl Bohu, každej mě bude moci teď zabít, a Bůh mu řekne, nikdo tě nezabije, je uvedeno v Bibli, že se tak stalo, ale není řečeno, jestli to bylo za rok, za dva, za pět, za deset let. Není to vůbec důležitý. A vězni, a nejen vězni, každej z nás má právo jakejsi obranný mechanismus. Racionalizovat svou vinu a popírat.

86 – 88: když člověk dostane 20, 25, 30 let, tam není prostor pro to, aby unikl někam a vinil každého kolem sebe.

10. Duchovní do vězení patří, může dát naději:

(RV) 83 – 85: to je jasné, že duchovní do vězení patří, musí tam být, pokud člověk má prožít vinu a nalézt naději na smysluplnost života.

(RV) 86 – 88: když člověk dostane 20, 25, 30 let, tam není prostor pro to, aby unikl někam a vinil každého kolem sebe.

(RV) 91 – 96: přínosný mi je to odpuštění a přivést odsouzeného člověka k tomu, aby měl vztah s Bohem, aby ten jeho život dostal jiný rozměr, aby se vypořádal s minulostí, která bude ho vláčet dopředu, aby z minulosti do budoucnosti tam byla ta naděje, a zase jsme u naděje. Kdo může člověku dát naději je duchovní, protože duchovní je nástrojem Boha, nebo služebníkem Boha ve vězení.

11. Odpuštění je dar Boží, duchovní to na odsouzeného nemůže chrlit:

(RV) 78 – 80: A to duchovní, který vede ty odsouzené ve vězení si je vědom toho a vede ty lidi k odpuštění. Vězeň touží po tom, aby prožil odpuštění. V podstatě mu to nikdo jiný nemůže dát, jen Bůh.

(RV) 115 – 126: To odpuštění, samozřejmě s tím pracuje ten duchovní, ve vězení, ale dneska vzhledem k tomu, že studuju teologii, tak si uvědomuju, že je to tak citlivá věc, že i ten

duchovní si musí uvědomovat, že to je prostě dar Boží. Že nemůže to chrlit na toho odsouzeného, odpuštění. Spíš na biblických příbězích, kdy vlastně tu sebereflexi si člověk uvědomuje. Nejkonkrétnější příklad je příběh Davidův, že jo a Nátana, tak stejnej princip, když to zjednoduším, prostě, i David potřeboval, když vlastně se dopustil těch zločinů, že jo, s Uriášem, a s Batšebou, tak to prostě Nátan říkal křivě, řekl vlastně, jedná se to o tebe.

12. Nacházel jsem smysl života ve svátostech, byly chvíle, kdy jsem si přál umřít:

(RV) 143 – 149: Prožíval jsem fyzický bolesti, psychický, nacházel jsem vědomí, že smysl života, žít, jít dál, ve svátostech, za celou dobu jsem nevynechal snad ani jednou nedělní bohoslužbu, možná jen jednou pro mě zapoměli dozorcí přijít, ale docházel jsem do skupiny k panu faráři Kordíkovi, jsme četli biblický příběhy, čerpal jsem z toho, ale v tom těžkém prostředí, samozřejmě byly chvíle, kdy jsem si říkal a přál umřít. To bych byl neupřímnej, kdybych řekl jo aleluja, všechno bylo sladký.

13. Vězení je jak dítě:

(RV) 149 – 154: Dá se žít a zachovat, snažit se být stále člověkem, to se dá. Celá řada mých kamarádů propadla různým únikovým formám. V podstatě ve vězení může bejt ten únik i to, že ten člověk pořád spí, že nepracuje. Že nemá o nic zájem, takže tadyto je rozpad osobnosti člověka, ztratěj smysl života, po deseti, patnácti letech jsem ty lidi ani nepoznával, co se z nich stávalo.

(RV) 56, 57: Vězení je velice kritické, vězení je jak dítě. Přijímá všechno radikálně.

(RV) 60: Protože ten člověk v tom vězení pocítuje opuštěnost, bolest.

(RV) 197 – 199: odsouzení se chovají jako děti v tom, že třeba i žárlej, pokud se jedná ještě třeba o kaplanku, tak samozřejmě člověk je pořád citlivá bytost, i když je vězeň. Chybí mu, že jo, ta frustrace citová.

14. Princip je stejný jako venku, i ve vězení budete mít jednoho nebo dva kamarády:

(RV) 162 – 167: Princip je stejný jako venku, i ve vězení budete mít jednoho nebo dva kamarády, se kterými si budete věřit, akorát je všechno čitelnější. Uvědomte si, že žijete na 25 metrech čtverečních, 24 hodin, to nevydržíte se svým partnerem. A víte o sobě úplně všechno, prožíváte... Tam máte za zákona nárok na jednu hodinu vycházky, a pokud chodíte do práce, tak vás odvedou do práce, ale jinak pořád jste na tý cele.

(RV) 170 – 175: Jako, samozřejmě každý člověk musí mít přítele, to je i venku, tohle před vás vyřazuje, jaké hodnoty vyznáváte, tak podle toho k sobě přitahujete i přátele, rozdíl bych zas až neviděl, akorát, že to je na malém prostoru a je tam strašně moc utrpení a v tom prostředí se v člověku neotvírají ty hezčí stránky osobnosti, ale ty horší, to je pochopitelný, že jo.

15. Ve vězení jsou lidé z různých kultur:

(RV) 167 – 175: Jsou tam lidi z různých kultur, jste tam s rusky mluvícími, s Asiaty, s Romy s Čechy. Já teda to mám jednodušší v tom smyslu, že jsem vlastně Cigán, takže jsem na to zvyklej a uměl jsem komunikovat ještě jiným způsobem s těma jinejma kulturama.

16. Nová generace odsouzených se chová úplně jinak, práce duchovních je tedy daleko náročnější:

(RV) 176 – 181: nová generace odsouzených se chová úplně jinak. Já když jsem šel do vězení, tak jsem se nesetkal s tím, že by někdo až v takové míře užíval drogy, dneska z těch mladých lidí, kterým je 20 až 25 nenarazíte na člověka, kterej by neměl zkušenost s drogami.

(RV) 179 – 181: Takže i ta podoba vězení se proměňuje a ta práce těch duchovních musí bejt daleko náročnější, vyčerpávající.

17. Je to individuální proces, kde působí Bůh, duchovní musí být citlivý. Ať už člověk udělá cokoli ve svém životě, tak pořád je člověkem a je v něm Boží obraz, duchovní mu to musí sdělovat:

(RV) 53 – 54: Ať už člověk udělá cokoli ve svém životě, tak pořád je člověkem a je v něm Boží obraz.

(RV) 54 – 56: Duchovní mu to musí sdělovat, je to velice citlivé a ten odsouzený to musí sám poznat, že když ten duchovní to říká, tak jestli sám tomu věří.

(RV) 133 – 139: Ten proces je velice individuální, u každého vězně to může mít jinou podobu, působí tam Bůh především, Duch svatý, a duchovní musí bejt citlivej, aby rozpoznával, kdy se ten prostor otvírá, kdy je zavřený, a násilím nechtěl otvírat, lidským způsobem, k ničemu by to nebylo, tomu člověku, by způsobil velký problémy, proto mě udivuje, že často tak hovoří i duchovní, kteří nemají zkušenosti s odsouzenými za nejzávažnější trestné činy. Potom, kdy člověk uzná viny, potom skutečně je to Boží dar. Působí tam Duch svatý.

18. Práce duchovního je strašně náročná, vězni na ně přenášejí svou bídu:

(RV) 179 – 181: Takže i ta podoba vězení se proměňuje a ta práce těch duchovních musí bejt daleko náročnější, vyčerpávající.

(RV) 184 – 187: ta práce je strašně náročná. Ona pak když ty lidi maj k vám důvěru, tak na ty duchovní chrlěj ty své bolesti, dochází tam k projekci, přenášejí tu svou bídu, to své utrpení, na toho duchovního a sám jsem to dělal, to kdyby vám paní kaplanka o mě povídala, co jsem vyváděl.

(RV) 189 – 194: Práce duchovního je těžká v tom, že nemůžu vyjet po dozorcích, když to řeknu takhle, protože tam by na mě naběhla zásahovka, nemůžu po vychovatelích, tam všude mají tlačítka bezpečnostní, ale ten duchovní s vámi sedí a modlí se a on musí rozpoznat, že to není osobní záležitost, to, co do něj promítá ten odsouzený, proto ta práce je strašně vyčerpávající.

Otázky:

5. Ve vězení jsem se zpočátku zajímal o východní náboženství, a pak se stalo, že jsem byl biřmován:

(RV) 23, 24: A v tom vězení jsem zpočátku se zajímal o **východní náboženství**, ale říkal jsem, hlavně nebudu nikdy katolík.

(RV) 24 – 28: Pak se stalo, že po 2 letech jsem byl ve **vězení biřmován** a paní kaplanka mě přivedla nakonec ke svátostem, z kterých jsem načerpával sílu, začal jsem působit i v tom křesťanském společenství ve vězení. Zapletl jsem se do toho dění, bylo to krůček po krůčku.

- časovost – kdy jste se zajímal o východní náboženství (jaké) a proč jste poté předsedal na křesťanství?

- a proč dříve křesťanství odmítal?

- kdy jste se setkal s paní kaplankou? (doba od uvěznění)

- proč jste se rozhodl k biřmování?

6. Myslel jsem, že tam budu maximálně dva roky a byl jsem tam deset let:

(RV) 36 – 40: V roce 2003 jsem byl přemístěn do věznice **Valdice**, myslel jsem sám, že tam budu maximálně 2 roky v tom **těžkém prostředí**, byl jsem tam 10 let. Čerpal jsem vyloženě a nacházel smysl života v té víře, a s víry jsem žil, dodnes tomu tak je, už dávno bych to vzdal, kdybych alespoň ten paprsek nepocíťoval občas.

- proč jste byl do Valdíc přemístěn? Jak se to stalo?

- Co je to těžké prostředí?

- jak se stal rozdíl mezi očekáváním a realitou?

Odpověď:

- 1) Po mém uvěznění jsem četl psychologickou literaturu a zajímal se o východní náboženství, protože jsem se snažil porozumět sobě a svému životu. Tento jazyk a tato spiritualita byla pro mne tehdy srozumitelná.
- 2) Byl jsem pokřtěný brzy po narození, ale křesťanská spiritualita, jazyk a učení mi bylo cizí. Měl jsem v sobě také značné předsudky vůči křesťanství a církvi.
- 3) S paní kaplánkou jsem se setkal patnáct měsíců po mém uvěznění.
- 4) Biřmováním se u mě završil určitý vývojový proces. Mé rozhodnutí přijmout učení Ježíše, snažit se podle toho žít již ve vězení a upevňovat se ve víře.
- 5) Byl jsem do Valdic přemístěn na vlastní žádost po sporu s jedním spoluvězněm, trochu fanatickým a vychytralým. Dnes to vnímám jako Boží požehnání, mohl jsem ve Valdicích alespoň trochu posloužit některým spoluvězňům a ulehčit jim utrpení. Mnohé jsem tam také pochopil.
- 6) Těžké prostředí. Ve Valdicích se nachází odsouzení s příliš dlouhými tresty. Poznáváte velice smutné lidské osudy, vidíte mnoho lidské bídy a utrpení. U některých vězňů dochází k rozkladu osobnosti. V jiných věznicích tomu tak není.
- 7) Očekávání a realita. Očekávání je pohled do budoucnosti. Realita je subjektivní vnímání a hodnocení souvislostí a zkušeností.